



**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**



ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE YAPISI İLE BAĞLANMA STİLLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Selim TOSUN

**ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Neriman ARAL**

**ANKARA
2017**

ETİK BEYANNAMESİ

Ankara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Yüksek lisans tezi olarak hazırlayıp sunduğum “Üniversite Öğrencilerinin Aile Yapısı ile Bağlanma Stillerinin Romantik İlişkilere Etkisinin İncelenmesi” başlıklı tez; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan yazılmıştır. Tezimin fikir/hipotezi tümüyle tez danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan deneysel çalışma/araştırma tarafımdan yapılmış olup tüm cümleler, yorumlar bana aittir. Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı: Selim Tosun

Tarih:

İmza:

KABUL VE ONAY

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalında Selim Tosun tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin Aile Yapısı ile Bağlanma Stillerinin Romantik İlişkilere Etkisinin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile kabul/ret edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi:

Doç. Dr. Münevver Can Yaşar
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Jüri Başkanı

Prof. Dr. Neriman Aral
Ankara Üniversitesi
Raportör

Doç. Dr. Müdriye Yıldız
Bıçakçı Ankara Üniversitesi
Üye

Tez hakkında alınan jüri kararı, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır.

İmza

Prof. Dr. K. Zafer Karaer
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÖNSÖZ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	vii
ÇİZELGELER	ix
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL TEMELLER VE ARAŞTIRMA ÖZETLERİ	1
2.1. Aile Kavramı	1
2.1.1. Aile Türleri	2
2.1.2. Aile Yaşam Dönemleri	4
2.1.3. Ailenin Görevleri	7
2.1.4. Aile İçi İlişkiler	9
2.1.5. Aile Kuramları	12
2.1.5.1. Yapısal İşlev Kuramı	12
2.1.5.2. Sembolik Etkileşim Kuramı	13
2.1.5.3. Sosyal Alış-Veriş Kuramı	14
2.1.5.4. Sosyal Çatışma Kuramı	14
2.1.5.5. Aile Ekolojisi Kuramı	15
2.1.5.6. Feminist Aile Kuramı	16
2.1.5.7. Gelişimsel Aile Kuramı	17
2.1.5.8. Aile Sistemi Kuramı	18
2.1.6. Aile Yapısı	21
2.1.7. Tarihsel Süreçte Türk Aile Yapısı	26
2.1.7.1. Osmanlı Dönemi Türk Aile Yapısı	27
2.1.7.2. Cumhuriyet Dönemi Türk Aile Yapısı	29
2.1.8. Aile Yapısını Etkileyen Etmenler	31
2.2. Bağlanma	34
2.2.1. Bağlanma Kuramları	36
2.2.2. Bağlanma Stilleri	40
2.2.2.1. Bebeklikte Ve Çocuklukta Bağlanma	41
2.2.2.2. Yetişkinlikte Bağlanma	44
2.2.3. Anne Çocuk Bağlanması	48
2.2.4. Baba Çocuk Bağlanması	49
2.2.5. Anne – Baba Ve Çocuk Bağlanmasını Etkileyen Etmenler	51
2.3. Romantik İlişkiler	57
2.3.1. Romantik İlişkilerin Gelişimi	59
2.3.2. Romantik İlişkilerin Süreci	61
2.3.3. Romantik İlişki Kuramları	63

2.3.4. Romantik İlişkileri Etkileyen Etmenler	67
2.4. Aile Yapısı, Bağlanma ve Romantik İlişkiler	69
2.5. Araştırma Özetleri	70
2.6. Araştırmanın Amacı Ve Önemi	86
2.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	88
3. GEREÇ VE YÖNTEM	89
3.1. Araştırmanın Deseni	89
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	89
3.3. Veri Toplama Araçları	95
3.3.1. Genel Bilgi Formu	95
3.3.2. Aile Yapısı Değerlendirme Aracı	96
3.3.3. Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri	97
3.3.4. Romantik Yakınlık Ölçeği	98
3.4. Veri Toplama Yöntemi	98
3.5. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi	99
4. BULGULAR	102
5. TARTIŞMA	142
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	152
ÖZET	160
SUMMARY	161
KAYNAKÇA	162
EK1.	180
EK2. KURUM İZİNLERİ	184
EK3. ETİK KURUL İZİNİ	186

ÖNSÖZ

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin aile yapısı ve bağlanma stilleri ile romantik ilişkilerinin belirlenmesi ve öğrencilerin aile yapısı ile bağlanma stillerinin romantik ilişkiler üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmada bana karşılığını vefa ve minnet ile ömür boyu ödemeye çalışacağım destek ve rehberliğiyle yolumu aydınlatan, kendisini tanımaktan gurur duyduğum çok kıymetli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Sayın Neriman ARAL'a, istatistik ve analiz sürecinde derin bilgi ve hoş görüşüyle araştırmama büyük katkılar sağlayan Prof. Dr. Sayın Veli DUYAN'a saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte yanımda olan Ankara Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü'ndeki hocalarımız Prof. Dr. Gülen BARAN'a, Prof. Dr. Figen GÜRİSOY'a, Prof. Dr. Aysel KÖKSAL AKYOL'a, Prof. Dr. Aynur BÜTÜN AYHAN'a, Doç. Dr. Müdriye YILDIZ BIÇAKÇI'ya, Doç. Dr. Ender DURUALP'e, Uzm. Dr. B. Tuğba KARAASLAN'a, Öğr. Gör. Taşkın TAŞTEPE'ye ve çalışma arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Her sorumu sabırla cevaplandırmaya çalışan ve her zaman arkamda olarak bana güç veren Sosyal Hizmet Uzmanı Cenk SANCAR'a, Arş. Gör. Semih SÜTÇÜ'ye, Arş. Gör. Erdinç KALAYCI'ya, Arş. Gör. Tuğba ALTUNTAŞ YILDIZ'a, Arş. Gör. Eda Özge YAZGAN'a, Yrd. Doç. Dr. Çağdaş Erkan AKYÜREK'e ve ÇİZGİ topluluğunun kıymetli üyelerine çok teşekkür ederim.

Ayrıca bu çalışmanın esin kaynağı olan sevgili ailem; Zemine TOSUN, Nadir TOSUN, Hilal TOSUN, Selçuk Alper TOSUN ve Cansel DEMİRCAN'a her zaman yanımda oldukları ve bana her zaman sevdiğimi hissettirdikleri için en içten minnet ve şükranlarımı sunarım.

SİMGELER VE KISALTMALAR

RYÖ – Romantik Yakınlık Ölçeği

EABE – Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri

PARI – Parental Attitude Research Instrument

AYDA- Aile Yapısı Değerlendirme Aracı

YÖK- Yüksek Öğretim Kurumu



ŞEKİLLER

Şekil 2.1 Aile Yaşam Döngüsü

10



ÇİZELGELER

Çizelge 3.1 Hacettepe ve Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesindeki bölüm ve sınıflarına göre sınıf mevcudu, minimum tabakalama örneklem sayısı ve araştırmaya dahil edilen öğrenci sayısına ilişkin bilgiler.	91
Çizelge 3.2 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin eğitime devam ettiği üniversite, bölüm ve sınıflarına ilişkin dağılımlar.	92
Çizelge 3.3 Araştırmaya katılan öğrencilerin cins cinsiyet, yaş, kardeş sayısı ve doğum sırasına ilişkin dağılımlar.	93
Çizelge 3.4 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne-babalarının yaşına, öğrenim durumuna, ailelerinin aylık gelirine ve yerleşim yerine ilişkin dağılımlar.	94
Çizelge 3.5 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişki durumu ve süresine ilişkin dağılımlar.	95
Çizelge 4.1 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine göre aile yapılarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları.	103
Çizelge 4.2 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları.	104
Çizelge 4.3 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları	104
Çizelge 4.4 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşlarına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	105
Çizelge 4.5 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşlarına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	106
Çizelge 4.6 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşlarına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	107
Çizelge 4.7 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin kardeş sayısına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	108
Çizelge 4.8 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin kardeş sayısına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	109
Çizelge 4.9 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin kardeş sayısına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları.	110
Çizelge 4.10 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin doğum sırasına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	112
Çizelge 4.11 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin doğum sırasına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları.	113
Çizelge 4.12 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin doğum sırasına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	114
Çizelge 4.13 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yerine göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	115
Çizelge 4.14 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yerine göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	116
Çizelge 4.15 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yerine göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	117
Çizelge 4.16 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne yaşına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	118

Çizelge 4.17 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne yaşına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	119
Çizelge 4.18 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne yaşına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	120
Çizelge 4.19 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba yaşına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	121
Çizelge 4.20 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba yaşına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	122
Çizelge 4.21 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba yaşına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	123
Çizelge 4.22 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	124
Çizelge 4.23 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	125
Çizelge 4.24 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	126
Çizelge 4.25 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	128
Çizelge 4.26 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	129
Çizelge 4.27 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	130
Çizelge 4.28 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile aylık gelirine göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	131
Çizelge 4.29 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile aylık gelirine göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	132
Çizelge 4.30 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile aylık gelirine göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	133
Çizelge 4.31 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ilişki durumlarına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları	134
Çizelge 4.32 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ilişki durumlarına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları	135
Çizelge 4.33 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ilişki durumlarına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları	135
Çizelge 4.34 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresine göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	136
Çizelge 4.35 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresine göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	137
Çizelge 4.36 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresine göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları	138
Çizelge 4.37 Ölçeklerden elde edilen puanların birbirleri ile ilişkisine yönelik korelasyon katsayılarına ilişkin bulgular	139

1. GİRİŞ

İnsan, doğası gereği topluluk içinde ve başka insanlarla ilişki içinde olmaya gereksinim duymaktadır. Böylelikle insanın doğumundan itibaren yaşamını sürdürebilmek için en elzem ihtiyacı olan aile, insanlık tarihinin kurulmuş ilk kurumudur. Aile yapısı içinde çocuk; çevresine güvenen, bağımsız, girişken, başarılı ve kendisini tanıyan bir birey olabileceği gibi çevresine güvenemeyen, utangaç, şüpheli, yaptıklarından suçluluk duyan, aşağılık karmaşası ve rol karmaşası yaşayan bir birey haline de gelebilir. Çocukken kazanılan bu kişilik özellikleri bireyin yetişkinlik dönemine yansarak kurulacak olan her yeni ailenin temellerini oluşturacağından toplumu etkileyebilmektedir. Anne ve babasına daha sonra da diğer insanlara gereksinim duyan birey kuracağı ilişkilerin temelini ailesinden öğrendiği örüntüler ve oluşturduğu bağlanma kalıplarıyla sağlar. Bu doğrultuda sağlıklı bağlanma ilişkilerinin kurulması çocuğun bütünsel gelişiminde yaşantısal önem taşımaktadır. Bağlanma ilişkilerinin kurulması çocuğun bütünsel gelişiminde yaşantısal önem taşımaktadır. Tüm çocuklar bir insana güvenli duygusal bağlılık gereksinimi duymakta, bağlılık yoluyla güvende olduğunu hisseden çocuğun benlik duygusu olumlu yönde gelişmektedir (Üstünöz ve ark., 2010). Gebelik döneminden başlayan anne çocuk arasındaki bağ çocuğun, sosyal, duygusal, bilişsel ve motor gelişiminde önemli bir rol oynadığı gibi yetişkinlik döneminde de sosyal ilişkiler, iş, akademik başarı gibi birçok sürecinin etkilenmesinde de önemli rol oynamaktadır (Kavlak ve Şirin, 2009; Bowlby, 1982).

Bağlanma kuramına göre anne – baba ile çocuk arasında kurulan bağın türü bireyin ileriki yaşamında kuracağı ilişkilerin niteliğine ayna tutmaktadır ve birey çocukluk çağı bağlanma stillerini diğer insanlar ile kuracağı yakın ilişkilere taşıma eğilimi göstermektedir. Ainsworth (1989), çocuk ve ebeveyn arasındaki bağlanma biçiminin sadece çocukluk döneminin etkisiyle sınırlı olmadığını, ergenlikte ve yetişkinlikte de bireyi ve kurduğu ilişkileri etkileyen bir süreç olduğunu belirtmiştir. Çocuklukta anne-babaya bağlanma baskınken, ergenlik döneminde anne-babaya bağlanma önemini hala sürdürmekle birlikte arkadaşlara, genç yetişkinlikte ise

romantik ilişkinin yaşandığı kişilere bağlanma etkin hale gelmektedir (Morsünbül ve Çok, 2011).

Genç yetişkinlik ve ergenlik döneminde; iki kişi arasında yaşanan romantik ilişkilerde, dürüstlük, koruma, sıcaklık, birbirine hayatını adama, kendi hayatının kontrolünü teslim etme, aradaki duvarları kaldırma, yoğun bir duygusal bağ kurma önemli olup bu ilişkide ayrılığın yaşanması yoğun hüznün yaşanmasına neden olmaktadır. Ergenlik ve genç yetişkinlikte yaşanan duygular ileri yaşamda da etkili olabilmektedir (Rubenstein ve Shaver, 1982). Bu nedenle anne-baba tutumlarının etkili olduğu doğan çocukluk çağı bağlanmaları ile yetişkinlik dönemi romantik bağlanma davranışları arasında bağlantının kurulabilmesi genç yetişkinlik dönemindeki gelişimin anlaşılması açısından önemli görülmektedir. Genç yetişkinlik dönemi, psikososyal kurama göre kimlik karmaşasının çözümlenmiş olduğu (Aral ve Baran, 2011), bağlanma kuramına göre ise içsel çalışan modellerin gelişimini tamamlayarak kişiler arası ilişkileri etkileyen bir rehber konumuna geldiği bir dönem olarak tanımlanmaktadır (Allen ve Land, 1999). Bu bağlamda bireyin yetiştiği ailenin yapısı, insanlar ile iletişimde kurduğu bağlanma stilleri ve eş seçimindeki romantik yaklaşımlarının arasında güçlü bir etkileşim olduğu ayrıca bunların bireyin yaşamının her evresinde önem taşıdığı görülebilmektedir.

Aile yapıları, bağlanma stilleri ve romantik ilişkiler ile ilgili farklı disiplinlerde birçok çalışma yapılmıştır. Araştırma için ilgili alanyazın incelendiğinde aile yapılarını (Lawton, 1992; Von Der Lippe, 1999; Tezel Şahin ve Özyürek, 2005; Winsler ve ark., 2005; Demiriz ve Öğretir, 2007; Poyraz, 2007; Sarı, 2008; Şanlı, 2007; Uyanık Balat, 2007), bağlanma stillerini (Hazan ve Shaver, 1987; McElhaney ve ark., 2006; Sardoğan ve ark., 2007; Keskin ve Çam, 2008; Abaied ve Rudolph, 2010; Ling ve Qian, 2010; Wellisch, 2010; Kantarcı Boğda ve Şendil, 2012; Gündüz, 2013; Altınoğlu Dikmeer ve ark., 2014) ve romantik ilişkileri (Kuttler ve Greca, 2004; Kinsfogel ve Grych, 2004; Çırakoğlu, 2006; Beştav, 2007; Furman ve Shomaker, 2008; Tüfekçi, 2008; Beşikçi, 2008; Sarı, 2008; Aydoğdu, 2010; Kalkan ve Karadeniz Özbek, 2011) ele alan bir çok çalışma olduğu görülmektedir. Bununla birlikte romantik ilişkiler ile bağlanma stillerini (Hazan ve Shaver, 1987; Kantarcı Boğda ve

Şendil, 2012; Sarı, 2008) ve anne baba tutumlarıyla bağlanma stillerini (Keskin ve Çam, 2008; Abaied ve Rudolph, 2010) beraber ele alan çalışmalara da rastlanmaktadır. Buna karşın Türkiye'de ilgili alan yazın dikkate alındığında bağlanma stilleri ile aile yapısı ve bağlanma stillerinin romantik ilişkilere etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu nedenle üniversite gençlerinde aile yapısı, bağlanma ve romantik ilişkilerin birlikte incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle araştırmada, üniversite öğrencilerinin, bağlanma stilleri ve aile yapısı ile romantik ilişkilerinin belirlenmesi ve öğrencilerin bağlanma stilleri ve aile yapılarının romantik ilişkiler üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda; bağlanma stilleri ve aile yapısı ile romantik ilişkilerin önemine dikkat çekmek, araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda alanda çalışan uygulamacılara ve araştırmacılara çeşitli öneriler sunmak hedeflenmiştir.

2. KURAMSAL TEMELLER VE ARAŞTIRMA ÖZETLERİ

Aile yapısı bireyin sosyal ilişkilerini sürdürebilmesi için diğer insanlar ile kurduğu bağlarda çok önemli rol oynar. Çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren kurduğu bağlanma bireyin tüm hayatı boyunca kuracağı ilişkilerde etkili olabilmektedir. Genç yetişkinlikteki ilişkilerinde de çocukluk döneminde yaşanan olumlu olumsuz yaşantıların etkili olduğu düşünüldüğünde konunun önemli olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda bu bölümde aile, bağlanma ve romantik ilişkiler konuları ile bu konuda yapılan çalışmalar ele alınarak incelenecektir.

2.1. Aile Kavramı

Aile kavramı ile ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. Ailenin genel geçer ve net tanımını yapmanın zorluğu nedeniyle aile için yapılan her tanımlama aileyi bir boyutuyla ele almakta ve farklı sınıflandırmaların içine yerleştirmektedir. Yaygın kullanılan tanımına göre aile, toplumun temel yapı taşı olarak adlandırılan birbirlerine kan bağıyla bağlı yetişkinler ve çocukların oluşturduğu en küçük toplumsal birimdir (Köknel, 2011). Güncel Türkçe Sözlükte aile, “evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik; karı, koca ve çocuklardan oluşan topluluk; aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü; birlikte oturan hısım ve yakınların tümü; eş, karı; aynı gaye üzerinde anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin bütünü; temel niteliği bir olan dil, hayvan veya bitki topluluğu” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017).

En geniş tanımlamayla aile, biyolojik ilişkiler sonucu neslinin devamlılığını sağlayan; sosyalleşme sürecinin temellerinin atıldığı; aile içi ilişkilerin belirli kurullarla belirlendiği; oluşturduğu aile yapısını kuşaktan kuşağa aktaran, hukuksal bir temele dayanan; ekonomik, psikolojik, toplumsal, biyolojik gibi yönleri bulunan toplumun en küçük birliğidir (Sayın, 1990). Bir diğer tanıma göre aile genellikle iki karşı cinsin ilişkilerine dayanan ve neslin devamlılığı üzerinde etkisi olan temel bir sistemdir (Aydın, 2000). Toplumsal bir yapı olan aile üyeleri süregelen bir ilişki

içerisindedir. Bu ilişkiler, biyolojik, psikolojik, sosyal ve duygusal etkileşimleri içerir. Aile, iki karşı cins yetişkinin medeni hukuka ve örf adet hukukuna bağlı kalarak kurulan, evrensel nitelikli, ortak amaca bağlı oluşan bir birliktir (Özgüven, 2014). Kültürel farklılıklar, aile kurumunun farklı yer ve zamanlarda farklı özellikler taşımasında etkili olmuştur. Toplum yapısında meydana gelen köklü ilkelerin zaman içinde değişmesiyle beraber dini, siyasi, ekonomik ve ahlaki alanlarda görülen değişimler aile kurumunun da yeniden yapılanmasında etkin rol oynamıştır (Kurt, 2006). Bu değişimler ailelerin geleneksel geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçmesine neden olmuştur. Sanayileşen toplumlarda ekonomik, sağlık, ulaşım, eğitim gibi nedenlerden dolayı genç aile bireyleri değişik yörelere göç etmiş, köklerinden ayrılamayan yaşlı kuşaktan uzakta kaldığı için aile bağları zayıflamış ancak daha özgür ve demokratik yapılar oluşturmuştur (Yörükoğlu, 2007).

Toplumda yaşanan değişimler ile ailelerin bazı işlevleri kurumlara bırakılmıştır. Bu doğrultuda Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Aile Korunması" başlıklı 41. maddesine göre; "Aile Türk toplumunun temelidir. Devlet ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlanmasının öğretimiyle uygulamasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar" cümlesi yer almıştır (Ağdemir, 1991). Ayrıca aile evrensel nitelikli bir kavram olması sebebiyle uluslararası alanda önem arz eden bir temel yapı olarak kabul görmüştür. Birleşmiş Milletler Teşkilatı tarafından kabul gören İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 16.maddesi 3. paragrafında "Aile toplumunun tabii ve köklü bir unsurudur. Bu nedenle toplum ve devlet tarafından korunma hakkı vardır" ibaresi yer almaktadır (Cansel, 1991).

2.1.1. Aile Türleri

Aile tanımlamaları tarih boyunca toplumdan topluma, kültürden kültüre değişmiş, aynı kültür içerisinde dahi bir takım farklılıklar olduğu görülmüştür. Ailenin sınıflandırılmasında aile üyelerinin birbirleriyle ilişki desenleri, sosyoekonomik bağımlılıkları ve hayat standartları temel değişkenler olarak kabul edilmiştir (Wasim ve ark., 2008) Bununla birlikte aileler üye sayısına, evlenme biçimlerine, oturdukları

yerleşim yerine ve otoriteye göre sınıflandırılmıştır. Literatürde sınıflamaların en yaygın olanlarından biri aileyi yapısına, işlevlerine ve otoritenin dağılımına göre sınıflandıran yaklaşımdır. Aile yapısı kavramı, ailenin üye sayısı ile ebeveyn, çocuk ve akrabaların aile içindeki yerlerini belirleme durumunu; işlev kavramı ise, aile üyelerinin fiziksel ve psikolojik doyumu ile ihtiyaçlarının karşılanma durumunu göstermek için kullanılmaktadır (Smith, 1995). Ailedeki yapı ve işlev özelliklerini temele alan araştırmacılar aileyi; geniş/geleneksel, çekirdek/modern aile olmak üzere iki şekilde tanımlamaktadır (Aydın, 2000; Gökçe, 1990; Özkalp, 2000).

Geniş/Geleneksel Aile: Anne-baba ve çocuktan oluşan, birden fazla çekirdek ailenin birlikte olduğu aile sistemidir. Tarihsel sürece bakıldığında tüm toplumlarda var olmuştur. Bu aile modelinde geleneksel ve dini değerler ön plandadır. Aile üyeleri arasında cinsiyet farkı ve otorite farklılığına dayalı hiyerarşik ilişkiler söz konusudur. Aile reisi, erkeğin soyundan gelen en yaşlı kişidir. Reis, ailede son karar merciidir (Gökçe, 1990; Özkalp, 2000). Nauck ve Klaus (2005)'e göre, geleneksel ailede cinsiyet ayrımı ile eşler arası iletişim eksiklikleri görülür. Tarım ve hayvancılık ailenin gelir kaynaklarını oluşturduğundan kırsal bölgelerde özellikle geniş aile içerisinde yaşamak ekonomik sebeplerden dolayı tercih edilmektedir. Mali durum iyileşme sürecine girdiğinde geniş aile yapısında daralmalar da meydana gelmektedir. Sanayileşme ve beraberinde getirdiği modernleşme süreci geniş aile özelliklerinde bazı değişikliklere yol açmıştır.

Geniş aile sanayileşme süreci ve dünya savaşları sonrasında üye sayısı açısından değişim yaşamış, ancak işlevsel temelleri bakımından gelenekselci yapısını kaybetmemiştir. Aile reisi baba veya ailedeki en yaşlı üye olmaya devam etmiştir. Aile içerisindeki roller toplumdaki cinsiyet kalıplarına göre şekillenmektedir. Evlilikte kadın ve erkek birbirlerinden keskin hatlarla ayrılmış, kadın ve erkeğin birbirlerini tamamlamaları amaçlanmıştır. Kadın ve erkek hemcins ilişkilerini kendi dünyalarında yaşamaktadır. Anne evin ve çocuğun bakımından sorumlu kişidir. Çocukların uyum sorunu başarısızlık ile sonuçlanırsa annenin sorumluluğundadır. Baba ise hiyerarşik düzenin temsilcisi olup babaya saygı ve korku birbirleriyle aynıdır. Ailede baba, çocuklara ceza koyucu bir caydırıcı görevi görür. Bu durum babayı aile içerisinde sevimsiz bir duruma düşürebilir. Geleneksel ailelerde çocuk, hiyerarşinin en alt

basamağında yer alır. Bu aile tipi bireyselliğe imkan tanımaz. Ebeveynler ve çocuk arasındaki ilişkiler faydacılık esasına dayanmaktadır. Özellikle erkek çocuklar gelecekte ebeveynlerinin bakımını üstlenecek kişiler olarak görülmektedirler (Aydın, 2000; Geçtan, 2000; Gökçe, 2004; Kağıtçıbaşı, 2010).

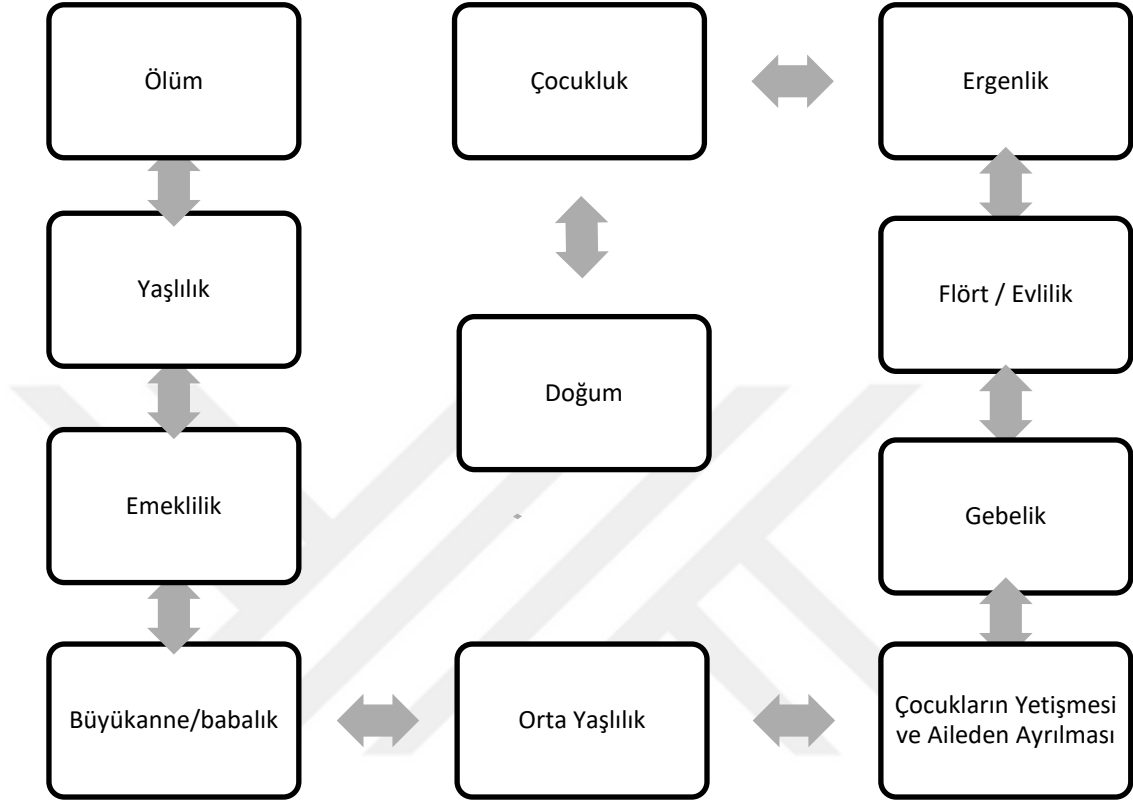
Çekirdek/Modern Aile: Çekirdek aile kent ailesi, modern aile, çağdaş aile gibi değişik adlarla nitelendirilen anne, baba ve onların evli olmayan çocuklarından oluşan en küçük sosyal birim olarak tanımlanmaktadır (Özkalp, 2000). Çekirdek aile içi ilişkiler demokratik temeller üzerine kuruludur. Çekirdek ailelerde, geleneksel ailelerdeki cinsiyet ve yaşa dayalı hiyerarşik düzen etkisini azaltmış, eşler arası eşitlik ilkesi oluşmuştur. Sanayileşme ile kadının iş gücüne katılımı ile toplumsal yaşamın bir parçası durumuna gelmesiyle birlikte aile içi roller de dönüşüme uğramıştır. Aile içi masraflar erkek ve kadının ortak paylaşımı halini almıştır. Aile içi duygular ve sorunlar daha fazla konuşulmakta, aile üyelerinin her birinin düşüncelerine büyük önem verilmektedir. Denetimsel çocuk yetiştirme tarzı yerini serbestliğe bırakmıştır. Bu durum babayı çocuklarıyla daha yakından ilgilenen ve daha duyarlı bir baba haline getirmiştir. Aile üyelerinin hepsinin eşit söz hakkı vardır. Ailedeki roller yaş ve yeteneklere göre değişiklik göstermektedir (Aydın, 2000; Geçtan, 2000; Gökçe, 1990, 2004; Kağıtçıbaşı, 2010).

2.1.2. Aile Yaşam Dönemleri

Aile yaşam döngüsü evrensel olarak benzer evrelerden oluşmaktadır bu evreler "Aile Yaşam Döngüsü Evreleri" olarak tanımlanmaktadır. Aile yaşam döngüsü genç yetişkinlikle başlayıp, ailelerin evlilik yoluyla birleşmesi ile oluşan yeni evlenmiş çift, küçük çocuklu aile, büyük çocuklu (ergen) aile, çocukların aileden ayrılması ve daha sonraki yaşamında aile şeklinde sonlanmaktadır (Dokur ve Profeta, 2006).

Aile yaşam döngüsü Şekil 2.1'de sunulmuştur.

Şekil 2.1 Aile Yaşam Döngüsü ailenin kurulması ile eşlerden birinin ölümü arasında ailenin geçirdiği aşamalardır (Dokur ve Profeta, 2006).



Dokur ve Profeta (2006) ailenin gelişimsel bir süreçten geçtiğini, bu süreçte kesinti olursa psikiyatrik belirtilerin yaşanacağını belirtilmiştir. Bir ailenin yaşam döngüsünde karışıklıklar yaşandığında bazı belirtiler ortaya çıkmaktadır. Bu belirtiler, ailenin yaşam döngüsündeki aşamayı geçmekte zorluk yaşadığını göstermektedir (Haley, 2006).

Aile yaşam döngüsü aile bireyleri arasındaki etkileşimi ve iletişimi etkilemektedir. Aileler bir bütün oluşturacak şekilde birbirleriyle karşılıklı düzen içinde aileye özgü yaşam döngüsünü oluşturmaktadır (Akgül Gök, 2013).

Her canlının ömrünün bittiği gibi aile sisteminin de ömrü bulunmaktadır. Bir aile sistemi eşlerin kararıyla ortaya çıkar ve zamanla gelişir. Aile üstlendiği sorumluluk ve işlevleri yerine getirdikten sonra dağılır/ölür. Aile ortaya çıktığı günden ömrünün son gününe kadar bazı dönemleri yaşamaktadır. Neredeyse bütün ailelerde

görülen bu dönemlerin kendine has özellikleri bulunmaktadır. Ailenin kuruluş anından daha önce başlayarak ailenin son anına kadar yaşadığı bu değişimler aile yaşam döngüsü kavramını ortaya çıkartmaktadır (Acat,2010).

Bazı uzmanlar aile kurumunun da insanların da yaşadığı bir hayat döngüsünden yola çıkarak, evliliğin uzunluğuna göre, evlilikten elde edilen doyumu, evlilik yaşamındaki değişim ve gelişimleri esas alan aile yaşam döngüsü aşamalarını ortaya atmıştır. Evlilik süresinin uzunluğuna göre, eşlerin bireysel ihtiyaçları ve aile problemlerinin olacağı, değişik döngü içerisinde bulunan ailelere farklı yardım ve destek verilmesi üzerinde durulmaktadır (Özguven, 2014).

Ailenin var olduğu süreç boyunca yaşanan olay sürekli bir tekrardır. Ancak bu tekrarlar bir kısır döngü içerisinde değildir. Bu tekrarlar ya da döngü bir sonraki aile bireyinin dahil olması ya da varlığıyla son derece aktif ya da değişken bir duruma dönüşmektedir. Aile döngülerinde evlilik kavramına verilen isim aynı olsa da yüklenen anlam farklılık göstermektedir. Aile yaşam döngüsünden geçen bireyler farklı zamanlarda aynı görüntüyle karşılaşmaktadır. Bu yaşam döngüsünden geçen bireylerden döngüyü erken yaşayanlar daha geniş çerçeveye sahip olmaktadır. Ancak bireyler bu çerçeve aynı zamanlarda değil farklı zamanlarda ulaşmaktadır ve bu görüntüde gördükleri her bireyde farklılık göstermektedir. Bu durum sürekli değişen toplumsal yapı nedeniyle kuşaklar arası çatışmaya neden olmaktadır. Bu çatışmaya toplumsal değişimler, kişinin birikimleri, aynı yolu paylaştığı kişiler, değerleri ve öncelikleri neden olmaktadır. Aile, evlilik öncesi dönem ve evlilik sonrası dönemde farklı aşamalar yaşamaktadır. Bu açıklamadan evliliğin ileriki dönemleri, ilk dönemlerine kıyasla daha uzun sürdüğü tespitini çıkarabiliriz (Özdemir ve ark., 2009).

Aile yaşam döngüsü bütün kültürlerde değişiklik göstermektedir; hatta aynı kültür içerisinde değerlerden dolayı bir farklılık içerir. Evlilikler aynı aşamalardan geçse de aile içindeki rol dağılımı, etkileşim, ve paylaşımları değişiklik gösterir. Aile yaşam döngüsündeki tekrarlar kısır döngü niteliğinde olmadığı için aile içindeki rol dağılımı da sürekli bir döngü içerisinde ve değişkendir. Ailenin içerisinde olduğu ve atlattığı yaşam döngülerine göre ele alınması ailenin işleyen ve aksayan yönlerinin belirlenmesinde çok önemlidir (Gök, 2013).

2.1.3. Ailenin Görevleri

Aile, bireysel ve toplumsal açıdan birçok görevi bulunan, içerisinde bulunduğu çevrenin özellikleriyle sentezlenerek renklenen, bu renkleri kuşaktan kuşağa aktarım görevi üstlenen toplumun en küçük yapı birimidir. Kuşaktan kuşağa aktarım görevi “toplumsal bellek” olarak da adlandırılabilir (Köknel, 2011). Aile kurumunun sosyolojik görevlerinin yanı sıra biyolojik, ekonomik, eğitim, psikolojik ve dini alanlarda da görevleri de bulunmaktadır.

Ailenin biyolojik görevi, toplumsal normlara uygun biçimde cinselliğin sürdürülmesini sağlayarak topluma yeni bireylerin katılmasını sağlamaktır. Aile bireylerinin ihtiyaçları aile içerisinde ortak bir alanda paylaşılarak karşılanır. Ekonomik faaliyetler yoluyla bu ihtiyaçlara kaynak sağlanır. Çocuğun ilk eğitim kurumu ailedir. Çocuk içerisinde bulunduğu toplumun kültürünü, bilgilerini ailesi aracılığı ile öğrenir. Aile içerisinde sevgi, saygı, ortak paylaşım ve şefkati koşulsuz olarak ailede gören birey, psikolojik yönden kendini mutlu ve güvende hissedecektir. Dini olarak, aile inançları ve toplumun normları doğrultusunda üyelerine rol model olacak ve bireylerin hayata bakış açısını etkileyecektir (Çakır, 2013).

Ailenin Sosyolojik Görevi: Toplum kültürü için kuşaktan kuşağa köprü görevi ile birlikte aile kurumu özellikle okul öncesi çağında çocuğun sosyal deneyimleri açısından büyük önem taşır. İhtiyaçları zamanında karşılanan çocuk toplumun temel yapısı olan ailesine güven duyarak temel güven duygusuna erişecektir. Aile aynı zamanda çocukların kişilik ve cinsel kimliklerini kazanmalarına, yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur (Çağdaş ve Seçer, 2011).

Ailenin Biyolojik Görevi: İnsan neslini devam ettirmek ailenin en önemli işlevlerinden biridir. Evlilik yoluyla eşlerin toplum içinde birlikteliği resmileşirken ailede bireylerin birbirlerine olan hak ve sorumlulukları düzenlenmektedir. Bununla birlikte evlilik ile kişilere insan neslinin devamını sürdürme görevi teslim edilmektedir.

Ailenin Ekonomik Görevi: Ailelerde ebeveynler çocuklarının bakımını en iyi şekilde yapmak ve temel ihtiyaçlarını gidermekten sorumlu kişilerdir. Çocukların

ihtiyaçlarının karşılanması, birçok alanda gelişmelerinin sağlıklı ilerlemesi, iyi eğitim alması aile geliri ile doğru orantılıdır. Düşük sosyoekonomik düzeydeki ailelerde ailenin temel ihtiyaçların karşılanmasındaki güçlük sebebiyle çocuk işçi olgusunun daha yaygın olduğu görülmektedir.

Çocukların aile geçimi için çalışması sanayi öncesi ve sanayileşmeye geçiş döneminde önemli bir sorundu. Sanayi öncesi tarım toplumundaki geleneksel geniş aileler kendi temel ihtiyaçlarını tarım yoluyla karşılayabilmekteydi ve iş gücü büyük bir ihtiyaç olduğundan ailenin çalışabilecek tüm üyeleri çalışmakta ve aile geçimine katkı sağlamaktaydı. Gelişen teknoloji ve sanayileşmeyle birlikte tarım ile aile geçiminin sağlanması güçleşmiş, kırsal bölgelerden kentlere göç artmış ve toplum yapısı değişmeye başlamıştır. Değişen toplumsal ve ekonomik yapıyla birlikte eğitimin hem ulaşılabilir hem de gerekli olması nedeniyle kadınların eğitim seviyesinin yükselmesi kadının toplum ve aile kurumu içindeki değerini ve statüsünü etkilemiştir. Aileyi geçindirme rolünü kadın ve erkek paylaşmaya başlamış böylece ailelerin geliri, yaşam kalitesi yükseltilmiş ve çocukların gelişimine daha çok önem gösterilerek daha çok yatırım yapılmaya başlanmıştır.

Ailenin Eğitim Görevi: Eğitim süreci bireyin toplumsallaşmasını içererek ilk olarak ailede ortaya çıkmaktadır. Geleneksel aile yapısı sanayi öncesi toplumsal hayatta ve kırsal bölgelerde görülmekle birlikte bu aile yapısında aile büyükleri çocuklara verilecek olan mesleki bilgi - beceri dahil bütün eğitimde sorumluluk sahibiydi. Çekirdek aileyle birlikte ortaya çıkan kurumlar eğitim sorumluluğun büyük kısmını alarak aileleri rahatlatmıştır. Açılan bu kurumlar ile okula başlama yaşı düşmüş, okulda geçirilen süre uzamıştır. Formal eğitim hakkında ailelerin bilgi düzeyleri giderek artmaktadır (İçli, 1997).

Ailenin Psikolojik Görevi: Bireyler arası ilişkilerin en yoğun yaşandığı, sosyalleşmenin, sevginin ve dış dünyaya karşı kazanılan güven duygusunun temelinin atıldığı yer ailedir (Tezcan, 2009). Sanayileşen toplumlarda anne ve babanın çalışması çocuklarıyla yeteri kadar zaman geçirmemesine neden olmaktadır bu yüzden çocuk ebeveynlerinin sevgisinden mahrum kalmaktadır. Sanayi toplumundaki iş yükünden kaynaklanan stres, yorgunluk, iş kaygısı gibi olumsuz duyguların giderilmesinde aile kurumunun sağladığı psikolojik doyum, sevgi ve samimi ortam ön plana çıkmaktadır.

Ailenin Dini Görevi: Aile ortamı dini bilgi, değer ve ritüellerin aktarıldığı ilk yer olma özelliği taşımaktadır. Ailede yaşça büyük olan bireyler dini değer ve alışkanlıkları nesilden nesile sürdürmekle ve bu eğitimin gereklerinin aile bireyleri tarafından uygulanıp uygulanmadığını denetlemekle sorumludur.

2.1.4. Aile İçi İlişkiler

Aile doğum öncesi dönemden başlayarak çocuğun hayatı boyunca devam eden bir etki mekanizmasına sahiptir. Hamileliğin fark edildiği ilk andan itibaren ebeveynlerin yaşamış olduğu duygular önem arz etmektedir. Psikolojik bunalımlar, mutluluk, yalnızlık, başarısızlık, güvensizlik gibi duygular çocuğu etkisi altına alabilir. Çocuk doğduğu andan itibaren aidiyet ve güven duygusunu hissederek doyuma ulaşmak ister. Aile ortamı bu doyumunu çocuğa sağlamalıdır. Bu duygu ileriki dönemlerde sosyal yaşantısını etkileyerek gruplar arası ilişkilerini belirleyecek beceriler açısından oldukça önemlidir (Geçtan, 2012).

Dinamik bir yapıdan oluşan aile sistemindeki her üye birbirini etkiler ve birbirinden etkilenir. Aile yapısı sadece anne ve babadan oluşuyorsa ilişki karmaşık değildir. Aileye çocuk katıldığında aile üyeleri arasındaki ilişki karmaşıklaşır (Güngörmüş Özkardeş, 2012). Çocuk anlaşma, bağlanma, işbirliği gibi insan ilişkilerinde önem arz eden nitelikleri ailede edinir. Çocuk da kendi açısından aile bireyelerine yön verir (Yörükoğlu, 2014).

Anne ile çocuk ilişkisi ve önemi: Anne-çocuk ilişkisi gebelik ile başlar. Doğum öncesi ve sonrası çocuğun etkileşimde bulunduğu ilk aile üyesi annedir. Anne bebek ilişkisinin temelini bebeğin anne karnındaki hareketleri oluşturmasının yanı sıra doğumla birlikte bebeğin annenin kucağına verilmesi anne-bebek arasındaki ilişkiyi daha somut bir hale getirir (Özkan, 2010). Bu doğrultuda doğumla birlikte ilk haftalarda bebek anneyi ayrı bir kişi olarak değil, kendisiyle ilişkili bir parça olarak algıladığı gibi anne de aynı şekilde çocuğunu kendine ait bir parça olarak hisseder (Yörükoğlu, 2014).

En yüce hissedilen sevgilerden biri anne sevgisidir. İnsanın toplum içerisinde ulaşabileceği ve hissedebileceği en özel duygulardan biridir. Anne, bebeğin ilk sevgi duyduğu varlıktır. Bebeğe göre annesi onu koşulsuz seven ve şefkat gösteren, ihtiyaçlarını karşılayan bir sevgi ve güven nesnesidir. Anne ve çocuğun ilişkisi ile birlikte çocuğun kendilik gelişiminin sağlandığı düşünülür. Bu gelişim annenin çocuğuna sunduğu kucaklayıcı çevre aracılığıyla gerçekleşir. Annenin çocuğa tutarlı cevaplar vermesi çocuğun tutarlı duygusal kimlik oluşturmasında anahtar rol oynar (Yavuzer, 2013). Ayrıca yapılan araştırmalarda bebeğin doğduğu andan itibaren annenin kendisini tutuş şekline, annenin ses tonuna, sıcaklığına karşı duyarlı olduğu anlaşılmıştır. Anne sevgisi bebek için bebeğin sağlıklı beslenmesi kadar elzemdir (Ekşi, 2011). Bağlanma kuramının temellerini atan Bowlby, anne-çocuk ilişkisinde annenin varlığının önemini dört bölüme ayırmıştır. Birinci grupta, bebeğin yiyecek ve sıcaklık gibi fizyolojik ihtiyaçları bulunmaktadır. Anne bu ihtiyaçları karşılar ve bebek anneyi doyum kaynağı olarak öğrenir. İkinci grupta, anne memesi ve bebeğin memeyi emme içgüdüleri vardır. Bebek anne memesini emdiği için anne bu güdüye hizmet etmekte; bebek annenin varlığını öğrenmektedir. Üçüncü grupta, beslenme kadar önemli olduğu savunulan sarılma ihtiyacı yer almaktadır. Sarılma ile anne bebeğin temas gereksinimi doyuran kişidir ve bebek anneye bu nedenle bağlıdır. Dördüncü gruba göre ise bebek dünyaya gelmiş olmaktan mutluluk duymamakta ve anne rahmine dönmek istemektedir. Anne bu sebeple önemlidir (Akt. Ekşi, 2011).

Sağlıklı anne çocuk ilişkisinin temelinde doğumun ilk günlerinde oluşan güvenli bağlanma ve sonraki dönemlerdeki kopma davranışı rol oynar (Çağdaş, 2012). Doğumla birlikte annelerinden ayrılıp yuvalara gönderilen ve bakım verenin sıcaklığından mahrum kalan bebeklerin gelişiminde aksaklıklar olduğu görülmüştür. Fizyolojik ihtiyaçları karşılanmasına rağmen boyları ve kiloları akranlarına göre geride kalmakta ve sık hastalanmakta, hastalıkları ağır seyretmektedir. Çevrelerine karşı ilgisiz oldukları gibi gülümseme davranışını göstermekten kaçınılmaktadırlar. Birçok gelişim alanında gelişimsel gerilik yaşamaktadırlar. Ayrıca yuvalarda yetişen çocuklar aile içinde büyüyen çocuklara nazaran daha çok olumsuz duygusal tepkiler geliştirir (Yörükoğlu, 2014). Dil gelişimleri akranlarına göre daha yavaş seyreder. Bu nedenle anne çocuk arasındaki iletişimin ve bağın gücü çocuğun gelişimindeki başarısını etkilemektedir (Karacan, 2000).

Baba ile çocuk ilişkisi ve önemi: Babalık eşin hamilelik süreci ile başlar. Babanın da anne de olduğu gibi çocuğuyla duygusal ilişkiyi başlatabilmesi için fiziksel temasa gereksinimi vardır. İlk yılda anne-çocuk ilişkisinin sağlıklı yürütülmesi nasıl elzem ise ikinci yılla birlikte babanın rolü de aynı derecede önem taşımaya başlamıştır (Yavuzer, 2013).

Sağlıklı ve mutlu bir yapısı olan ailelerin baba-bebek ilişkisini de olumlu yönde etkilediği, babanın bebeğin büyütülmesi ve eğitimine katılımını artırdığı görülmüştür. Bu nedenle eşler arasındaki uyum ve tutarlı davranışlar bebeğin ilişki şemalarını sağlıklı oluşturması bakımından önem arz etmektedir. Zorunlu ayrılıklarda ayrı geçirilen süre zarfında bebeğin bu ayrılığı nasıl geçirdiği de sağlıklı bir bağılık oluşmasında etki gösterir (Güleç, 2010). Bu nedenle aile içerisinde sadece annenin değil babanın rolü de oldukça önem arz etmektedir. Anne çocuğun ilgisini sadece kendisine değil babaya da yönlendirmelidir. Aksi takdirde problem durumları ortaya çıkabilmektedir (Adler, 2014). Çalışma hayatında olan babalar çocuklarına gün içerisinde sınırlı da olsa kaliteli zaman geçirecek vakitler yaratmalıdır. Özellikle kritik dönemleri içeren okul öncesi dönemde baba-çocuk ilişkisindeki niteliğe dikkat edilmesi daha sağlıklı ve nitelikli bireylerin yetişmesine olanak sağlamaktadır (Ünüvar, 2008).

Araştırmalara göre babanın çocuğuna davranış biçimi ve tutumu çocuğun kişilik gelişimini etkilemektedir. Babalar annelere nazaran çocuklarını daha özgür yetiştirerek çevreyi daha iyi tanımalarına olanak sağlayan bir tutum sergileyebilmektedirler. Bu nedenle babalar çocuklarına zengin uyarıcı çevre sağlama konusunda yardımcı olabilirler. Babaların yeterince ilgi, sevgi ve güven gösterdiği çocukların toplumsal yaşantılarında daha az sorunla karşılaştığı görülmektedir (Akt. Şahin Tezel ve Özyürek, 2010).

2.1.5. Aile Kuramları

Aile modelleri ve aile karmaşıklığı tek bir kuramsal bakış ile aileyi algılamayı engellemektedir. Bu nedenle aile içi ilişkileri inceleyen birçok aile kuramının olduğunu görülmektedir. Bu kuramlar yapısal işlevsel kuram, sembolik etkileşim kuramı, sosyal alış-veriş kuramı, sosyal çatışma kuramı, aile ekolojisi kuramı, feminist aile kuramı, gelişimsel aile kuramı, aile sistemi kuramıdır.

2.1.5.1. Yapısal İşlev Kuramı

Bu kuramın odak noktası parça bütün ilişkisidir. Bu bütünü alt sistemler ve parçalar oluşturmaktadır. Bütünü oluşturan her alt sistemin kendisine özgü işlevi vardır ve her alt sistem diğer alt sistemler ile etkileşim içindedir. Bu nedenle bütünü meydana getiren parçalardaki meydana gelen değişimler bütünü etkileyip değiştirmektedir. Ayrıca bu parça ve alt sistemler işlevlerini gerçekleştirirken bütüne ait işleyiş ve varlığı da sürdürmektedir (Erdoğan, 1987) Yapısal işlevsel kuram aileyi topluma ait işlevleri gerçekleştiren açık ve sosyal bir yapı olarak kabul etmektedir. Bahsedilen bu yapılar ve sistemler arasında koordinasyon sağlanarak sosyal yapıda uyum gerçekleştirilir.

Temel olarak yapısal işlev kuramında aile sistemi daha küçük alt sistemlerden oluşan büyük üst sistemdir. Birçok parça ve alt sistemden oluşan aile, bir bütün olarak, kendisini oluşturan parçalarından daha büyüktür. Bu alt sistemler, eşlerin oluşturduğu eş alt sistemi, anne ve babaların oluşturduğu ebeveyn alt sistem, çocukların oluşturduğu kardeş alt sistemleridir. Aile bireyleri birden farklı alt sistemin üyesi olabileceği gibi üye olunana her alt sistemin kendine özgü işlevi bulunmaktadır ve aile üyelerine sorumluluk getirmektedir. Bu nedenle aileyi oluşturan üyelerinin değişimi aileyi etkilemekte ve değişim - dengenlik arasında ailede denge sağlanmaktadır (Baran ve Atlı, 2016; Canatan ve Yıldırım, 2013).

Yapısal İşlevsel Kuram'a göre aile sistemi, işlevler ve işlevler arasındaki uyuma bağlı olarak gerçekleşir. Aile üyelerinden herhangi biri üstlendiği sorumluluk

ve işlevlerini yerine getiremediği durumlarda diğer işlevlerini engeller. Engelleme boyutunda ulaşmasa da diğer aile üyelerini zor duruma sokar. Bu yüzden sorumluluk bilinci önem kazanmaktadır. İşlevleri yerine getiren bireylerin oluşturduğu ailelerde, aile üyeleri arasındaki bağ giderek güç kazanır (Canatan ve Yıldırım, 2013).

2.1.5.2. Sembolik Etkileşim Kuramı

Bireyi anlamamanın en iyi yolu zihninde oluşan düşünsel durumların değerlerini araştırmaktır. İnsanlar kendilerini nasıl görüyor ise aynı doğrultuda davranım da bulunurlar (Manis ve Meltzer, 1972). Bireyin bireysel dünyasını betimlemede benlik kavramı, roller, kategoriler, pozisyonlar ve durumlar önemli rol oynar. Bunların kendi içinde anlamları bulunmakla birlikte bireylerin davranış biçimlerine ışık tutan ipuçlarıdır (Gander ve Gardiner, 2015). Bu doğrultuda sembolik etkileşim kuramı merkezine benliği almıştır.

Sembolik etkileşim kuramında, bireylerin sergilediği sosyal davranış ve diğer bireylerin bu davranıştan çıkardığı anlamlar üzerinde durulmaktadır. Kuram, bireyi temel alarak yaşanan nesnel olgulara bireylerin yüklediği kişisel anlamları ve sosyal hayatta bu durumların görülme sıklığını vurgulamaktadır. Kuramda geçen kavramların arasında temel kavram olan semboller, iletişim sürecinde biçimlenen, düşünmeyi, konuşmayı ve anlaşmayı sağlayan araçlardır. Bu doğrultuda semboller, varlıkların zihindeki yansımasıdır. Bireyin sergilediği davranışlar sembollerin bireyin zihninde oluşan anlamlandırmanın sonucudur. Bu nedenle kuramın temel noktası anlamın üretilmesi ve kazanılmasıdır. Genellikle en küçük boyuttaki süreçlere odaklanarak bireylerin günlük hayatta içinde bulunduğu toplumla etkileşimi ve bu etkileşim çerçevesinde ortaya koyduğu benliği ve anlamlandırma süreçleri ile ilgilenir. (Baran ve Atlı, 2016; Arslantürk ve Amman, 2000). Bu nedenle aile kavramını tam olarak anlayabilmek için aile üyeleri ve aile ile toplum arası etkileşimleri araştırmak gereklidir. Ailenin kendine ait bir kişiliği vardır. Aile üyeleri aileyi belirli özellik ve rollere ait biçimde algılamaktadır. Oluşan algılar üyelerin davranışlarını belirlemede etkili olmaktadır (Özgüven, 2001). Kategoriler, pozisyonlar, rol, benlik, kimlik ve yüzleşme kavramları sembolik etkileşimin temelini oluşturur. Kategoriler, benzer

biçimde davranımın gösterildiği nesnelere gruplamaktır. Pozisyonlar ise anne, baba, çocuk gibi toplum tarafından benimsenmiş kategorileri belirtmektedir (Manis ve Meltzer, 1972). Roller, pozisyonun temelinde beklenen davranışlardır. Birbirlerine muhtaç ve birbirlerini tamamlayan diğer rolleri de tanımlamaktadır. Rol alma diğer kişilerin tepkilerini anlayabilme imkanı sunar (Gander ve Gardiner, 2015). Benlik kavramı, bireyleri oluşturan kimlik, pozisyon ve rollerin tamamıdır. Bireyin içinde bulunduğu her grup benlik gelişimini etkilemekle birlikte duyguların iletilmesi, eylemlerin dışa vurumu için de koşulları hazırlamaktadır (Gander ve Gardiner, 2015).

2.1.5.3. Sosyal Alış-Veriş Kuramı

Thibaut ve Kelley (1959) ilişkilerle ilgili kuramsal modellerden biri olan etkileşimlerin sonuçları doğrultusunda sosyal alış veriş kuramını geliştirmiştir. Sosyal Alış-Veriş Kuramı, ceza getiren davranışlardan kaçınmayı, ödül getiren davranışlara ise yaklaşmayı temel alır. Bireyler, gruplar veya organizasyonlar seçenekler arasından en büyük ödül, en düşük bedel olan durumları tercih eder. Gerçekleştirilen seçim, gerçek ödül veya ceza değildir. Ödül ve cezayı bireyin algısı oluşturur. Bu kuramın merkezinde mümkünlik doğrultusunda çok ödül, az ceza bulunur (Thibaut ve Kelley'in 1959).

2.1.5.4. Sosyal Çatışma Kuramı

Çatışma kuramı Marx'ın düşünce sistemine dayanmaktadır. Marx'a göre toplumun temeli ekonomik yapıdır. Maddi üretim şekli toplumun sosyal, siyasal, zihinsel yaşam sürecini belirlediği ileri sürülmektedir. Üretim ilişkilerinin toplumsal yapıya etkisi sınıflar arası anlaşmazlıklara sebep olmaktadır (Aydınlı, 2003). Bu düşünceden hareketle aile, toplumsal ve kaynaklı eşitsizliğin doğurduğu sorunları yaşayan bir topluluk olarak ifade edilebilir. Aile ve aile üyeleri, toplumda güçlü gruplar tarafından elde bulundurulmuş ve dağılımı eşitsiz olan kıt kaynaklara ulaşmak için mücadele etmek zorundadırlar. Çatışma kuramına göre değer ve kaynakların

adaletsiz bölüşümü toplumsal örgütlenmeye ve çatışmalara sebep olmaktadır (Demir, 1997). Birlik ve beraberlik içinde sanılan ilişkilerin bile arkasında bir güç mücadelesi ve çatışma bulunabilmektedir (Kasapoğlu ve Karkıner 2011). Bu doğrultuda kuram çatışma, otorite ve itaat ifadeleri üzerine vurgu yapmakla birlikte kişiler arasında zayıf ilişki söz konusudur ve fikir ayrılıkları ön plana çıkmaktadır (Eshlemen ve Bulcroft, 2006). Toplumda oluşan grupların kendine özgü çatışmaları vardır ve oluşan bu gruplar arasında kaynakların paylaşımı ve rekabetçi yapı sebebiyle kaçınılmaz bir çatışma meydana gelir. (Klein ve White, 1996). Bu nedenle aile içi çatışmalar fazladır ve diğer kuramların aksine toplumun aileyi değil ailenin toplumu etkilemesi gerektiğini savunulur (İçli, 1997).

2.1.5.5. Aile Ekolojisi Kuramı

Ekolojik Kuram 1976'da Broffenbrenner'in görüşlerine dayandırılarak geliştirilmiştir. Bu kuram çocuğun gelişiminde etkili olan etkenleri inceler. Çocuk sosyal bir düzen içinde gelişir ve bu düzen içerisinde yer alan alt sistemlerin etkileşimi ile gerçekleşir. Çocuğun çevresinde yer alan bütün kurumlar ve bunların arasındaki bağlantı çocuğun büyümesinde ve gelişiminde etkilidir. Bu kurama göre sadece yakın çevre değil yakın çevreninde içine olduğu ve bağlantı kurduğu tüm alt birimler incelenmelidir. Aile ekolojisi kuramında insanların birbiriyle etkileşimde olduğunu ve birbirlerini etkilediğini öne sürülmektedir (Mercer, 1989; Klein ve White, 1996). Broffenbrenner'a göre ekolojik sistemin 3 aşaması vardır:

Mikrosistem: Çocuğun yakın çevresini içine alan, gelişimi ve büyümesinde etkili olan çevredir. Ev, okul ve akran grupları bu sistem içerisinde yer alır.

Mezosistem: Mikrosistem içerisinde yer alan grupların bağlantılarının oluşturduğu ve çocuğun gelişiminde etkili olan çevredir. Okul-aile işbirliği örnek olarak verilebilir.

Ekzosistem: Çocuğun gelişimi üzerinde doğrudan etkisi olmayan ancak dolaylı olarak etkileyen çevredir.

Bu kurama göre uzak ve yakın çevreler çocuğun gelişimi üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkilidir. Bu kurama göre çocuğun gelişimi üzerinde sadece ailenin etkisinden söz etmek mümkün değildir. İnsan sosyal bir varlıktır ve çevresi ile etkileşim içindedir bu nedenle çocuğu çevresinden bağımsız olarak ele almak söz konusu değildir. (Güler,2009).

2.1.5.6. Feminist Aile Kuramı

Feminizm, kadınların sosyal adaletsizliğe maruz kaldığı düşüncesinden ortaya çıkmaktadır. Bu hareketin amacı, kadın ve erkeklerin her alanda eşit güce sahip olmasını sağlamaktır. Aile, bu adaletsizliğin öğrenildiği birincil alandır. Geleneksel ailenin yararı sadece çocuklar ve erkekler içindir, feministler bu yararın kadınlar için de sağlanması gerektiğini düşünmektedir (Pilalis ve Anderton, 1986).

Feminist aile kuramı aile yapısında cinsiyetçiliği ele almıştır. Bu düşünce sistemi içerisinde aile yapısının yeniden düzenlenmesine katkıda bulunmuştur. Feminist aile kuramı, yapısal işlevsel kuramının eleştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Özellikle aile içindeki rollerin paylaşılmasında yapısal işlevsel kuramı eleştirmiştir. Toplumda ve aile içinde kadın ve erkeklere yüklenen kalıplaşmış roller tartışmanın çıkış noktasıdır. Feminist kuram, çatışma kuramından etkilenen bir kuram olmasına birlikte, aileyi cinsiyetçi bir kurum olarak ele almaktadır (Baran ve Atlı, 2016)

Feminist aile kuramının temelinde kadın erkek arasındaki cinsiyetler arası ilişki vardır. Bu kurama göre ataerkil toplumlarda kadın erkek ilişkileri eşitsizlik üzerine kurulmuştur. Tüm kurumlar ve içinde bulunan kültür bu eşitsizlik temelinde işlemekte ve eşitsizliğe dayanan ilişkileri aktif tutmaktadır. Bu yapıyı aktif tutan kurumların başını aile çekmektedir. Feminist bakış açısına göre aile toplumdaki cinsiyet hiyerarşisini ve ayrımını yansıtan, cinsiyete bağlı toplumlaşmanın oluşmasını sağlayan, cinsiyetler arasında dengesizlik içeren bir kurumdur ve toplumun eşitlikçi yapısındaki değişimler aile yapısını etkilemektedir (Canatan ve Yıldırım, 2013). Ailelerin eşitlik ilkesinde hareket etmediği, güç kaynağının erkek olarak gösterildiği ve bu kaynağın artık kadının eline geçmesi tartışılmaktadır (İçli, 1997).

2.1.5.7. Gelişimsel Aile Kuramı

Ailenin geçirdiği gelişim aşamaları gelişimsel aile kuramının temellerini oluşturmaktadır. Bu kurama göre aile devimsel bir kurumdur ve gelişim aşamaları uyarınca sürekli olarak üyelerden yeni görevler beklemektedir. Bu her değişime bağlı olarak ortaya çıkan yeni görevler; ebeveynlerin ve çocukların beklentileri ile gelişimsel görevlerde değişim, ailenin yaşam döngüsünde meydana gelen değişimlerden dolayı görevlerde değişimdir (Canatan ve Yıldırım, 2013) Gelişimsel aile kuramı, aileyi bir bütün olarak ele almış ve bütünleştirici bir tutumla aileye yaklaşmıştır (Mercer, 1989).

Yaşla beraber rollerde meydana gelen değişimler kurallarla belirlenmiştir. Bu süreç evlilikle başlamakla ve eşlerden birinin ölümüne dek sürmektedir. Aile, kadın ve erkekten meydana gelmesiyle birlikte çocuğun dünyaya gelmesiyle beraber daha karmaşık bir yapı halini almaktadır. Büyüyen çocuğun aile sahibi olmasıyla döngü başa dönmektedir (Mercer, 1989). Aile yaşam döngüsündeki her basamak aileye yeni bir görev yükler ve bir basamaktan diğerine geçiş aşamasında bu görevler gelişip ve değişmektedir. (Özabacı ve Erkan, 2013).

Bu kuramın geçirdiği aşamalarla ilgili çeşitli görüşler vardır. Aile, çevrenin ve aile içindeki bireylerin karşılıklı etkileşimi ile değişip gelişmektedir. Her insanın davranışı geçmişten günümüze geçen sürecin ortak sonucudur. Aileler farklı süreçlerden geçse de benzer aşamalara ulaşabilir. Ailenin gelişimi toplumsal etki ve kurallarla düzenlenen bir süreçtir. Her aile bireyi sahip olduğu özellik ve üstlendiği görevlerle eşsizdir çünkü her insan kendine özgüdür. Aile bireyleri bir grup olarak kendi aralarında kurallar ortaya koyar. Aile içindeki görev dağılımları toplumsal kurallarla belirlenir çünkü aile içinde bulunduğu toplumdan etkilenir. Bu görev dağılımı, içine girilen kurumların kurallarına uymak için değişikliğe uğrayabilir. (Mercer, 1989; Klein ve White, 1996)

Bu bağlamda gelişimsel aile kuramı aileyi bütüncül ve pek çok boyutuyla ele aldığı için geniş bir bakış açısına sahiptir. Aileyle ilgili pek çok boyutu içine alıp incelediği için de sürekli gelişen bir kuramdır (Mercer, 1989).

2.1.5.8. Aile Sistemi Kuramı

Aile birçok parçanın bir bütün halinde işlevsel olması nedeniyle bir sistem olarak sayılabilmektedir. Aile sistemi kuramına göre sistem, bir özellik olarak tutarlı davranışlar sergileyen sınırlandırılmış etkileşimsel parçalar setidir. Bir diğer tanıma göre sistem, düzenli etkileşimler ve karşılıklı dayanışma ile birbirleriyle ilişki kuran nesnelere topluluğu olarak karakterize edilmektedir. Klein ve White'a (1996) göre ise sistem, çevreden farklılaşan, çevreyi etkileyen ve ondan etkilenen birimdir. Sistem aynı zamanda çevreye göre değişim gösteren, ancak bu değişime rağmen kendine has iç dinamikleri olan bir örgüttür.

Sistem kuramına göre sistem, kendini oluşturan parçaların toplamından daha büyük ve daha farklı bir şeydir. Bu açıklama aile için de geçerlidir. Bu nedenle sistem kuramcıları aileyi bir bütün olarak algılamamanın gerektiğini düşünürler.

Aile üyelerinden oluşan öğeleri ve kendine özgü yapısı bulunan bir aile sistemi içinde karşılıklı dayanışmaya dayalı ilişkiler vardır. Ailenin, birbirleriyle etkileşimli olan öğelerden oluşması, tutarlı davranışlarda bulunması, başka sistemlerle ve ailelerle dayanışma içinde olması ailenin sistem olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır (Minuchin ve Fishman, 1981).

Sistem kuramcılarının göre aile içindeki girdi (aile üyelerinin kişisel özellikleri) ve çıktı (aile etkileşimlerinin sonuçları) aile etkileşiminden daha az önem teşkil etmektedir. Tutarlı olarak tekrar edilen aile etkileşim örüntüleri aile sistem kuramcıları tarafından oldukça ilgi görmüştür. Bu nedenle aile süreçleri bir bütün olarak sistemin meydana getirdiği bir ürün şeklinde nitelendirilmektedir. Sistem kuramcıları, aile üyelerinin kişilikleri yerine sistemine dahil üyeler arası ilişkilere odaklanmaktadır (Whitchurch ve Constatine, 1993).

Ailede duygu-davranımlarının tutarlı şekilde tekrarlanması nedeniyle aile içindeki etkileşim örüntüleri yordanabilir. Duygu-davranım döngüsü ailede dengenin süreğenliğine yardımcı olur ve aile üyelerinin hangi şekilde işlev almaları gerektiğine yönelik anahtar görevi üstlenir (Minuchin ve Fishman, 1981; Minuchin, Colapinto ve Minuchin, 2007)

Aile sistemi ögelerden meydana gelir ve her ögenin kendine ait rolleri bulunur. Roller, ögelerin birbirine bağlanmasına yardımcı olur. Sistem bir bütün olarak değerlendirilir ve her sistemin içinde alt sistemler bulunur (Frude, 1991). Buna göre doğal bir sistem olan ailenin birden fazla işlevi söz konusudur. Örneğin; duygudaşlık, iş bölümü, çocuk bakımı vb. işlevleri aile sistemi yerine getirir. Bir başka deyişle aile, birbirine bağlı kuvvetlerden etkilenen sosyal bir sistemdir. Sistemde her parça birbirini etkilemektedir. Aileler, bir arada yaşayan üyeleriyle sistematik davranış kalıpları oluştururlar. Davranış ve iletişim kalıpları sistemin dengesinde rol oynar (Riley, 1990).

Aile sistemi kuramının sirküsel nedensellik, organizasyon, bütünlük, denge, geri bildirim, bilgi, kontrol, kurallar ve sınırlar olmak üzere temel özellikleri bulunmaktadır.

Sirküler Nedensellik: Aile sisteminde bir üyenin davranışındaki değişiklik diğer aile üyelerini de etkiler (Levi, 1986). Sirküler nedensellik, bir davranışın sadece neden değil sonuç da olduğu anlamını taşır. Örneğin; ailede çok konuşan ve eleştiren bir kadının eşi içine kapanma özelliği gösterir. Eş içine kapandığı için kadın konuşmaya ve eleştirmeye devam eder (Goldenberg ve Goldenberg, 2008).

Organizasyon: Ailedeki alt sistemlerin bir arada olmasıdır. Sistem, birbiriyle ilişkili birimlerden meydana gelmişse sistem bu ilişkiler çevresinde organize olur (Goldenberg ve Goldenberg, 2008). İdeal aile anne, baba ve çocuklardan oluşan üçlü denge çevresinde organize edilir.

Bütünlük: Aile üyelerinin sistemi oluşturacak şekilde bir arada olduklarında oluşan organizasyon bütünlüktür (Goldenberg ve Goldenberg, 2008). Aile üyeleri arasındaki iletişim kalıpları da bütünlüğü tanımlamaktadır.

Denge: Aile sisteminde değişimleri dengelemek için gösterilen davranışlar sistemin denge durumunu sabitleyici davranışlar olarak nitelendirilir. Ailede hastalık veya bir sorunu tanımlanmış bir aile üyesi homeostatik mekanizmanın işlediğine temel bir örnek olmaktadır. Aile içerisinde bireyde gözlemlenen belirtiler, her durumda üyelerin gelişimsel ihtiyaçlarını giderecek değişimlere neden olmaz. Böyle işleyen homeostatik

mekanizmalar, üyeler arası sağlıklı ilişkileri korumaya güdümlüdür (Goldenberg ve Goldenberg, 2008).

Geribildirim: Sistemin içindeki enerji değişimidir. Bilginin alınması, yorumlanması ve iletilmesindeki temel süreçleri içine almaktadır (L'abate ve ark., 1986). Aileler, birçok sayıda geribildirimle sürekli uyum sağlamaktadır. Aile üyelerinden ya da anne-baba, kardeşler gibi alt sistemlerden gelen geribildirimler “içsel bildirim” olarak adlandırılır. Ailede dış çevreden alınan dışsal geribildirimlerin varlığı da söz konusudur. İçsel ve dışsal geribildirimler ile aile üyeleri bir davranışı devam ettirir ya da değiştirirler (Miller ve Miller, 1980).

Bilgi: Genel sistem kuramına göre yaşayan sistemler, süregelen bilgi akışı bulunan açık sistemlerdir. Bilgi akışına göre sistemler kendini düzene gider veya dengeyi koruma eğilimine girerler (Levi, 1986).

Kontrol: Kontrol ve iletişim bilimciler sistemlerin, kapasitesinin o anki bilgi akışına bağlı olarak kontrol mekanizmasını harekete geçirdiklerini bulgusuna ulaşmışlardır. Bilgi ve kontrol, geribildirim ile anlamlanmaktadır (Vetere, 2001).

Kurallar: Aile kurallarla şekillen bir sistemdir. Aile üyelerinin davranışlarını belirleyen prensiplere “aile kuralları” adı verilir (Goldenberg ve Goldenberg, 1991). Aile kuralları toplumsal normlara benzemektedir. Söz konusu kurallar, ailede roller ve faaliyetlerde etkili olarak aile içi etkileşimi yönlendirmektedir. Bu şekilde aileler, kurallara dayalı farklı hayat şekilleri benimsemektedir (Walsh, 1982).

Sınırlar: Miller ve Miller (1980) sınırı, “sistemin çerçevesi olarak tanımlamakta, sınırın aile sisteminde üyeleri bir arada tutma, dış gerginlikten koruma, madde- enerji-bilgi akışını sağlama türünde görevlere sahip olduğunu” söylemektedir. Brommel ve Galvin (1996), “sınırların bireylerin konum, fikir ve değerleri elde etmelerini düzenleyen fiziksel ve psikolojik limitler olarak düşünülebileceğini” vurgulayarak “aile sisteminde bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyen içsel sınırların yanında, sistemin dış çevre ile ilişkisini düzenleyen dışsal sınırların da olduğuna” dikkat çekmektedir.

2.1.6. Aile Yapısı

Aile yapısı kavramı, aile içi ilişkileri ve etkileşimini düzenleyen dinamikler, beklentiler ve kurallar olarak tanımlanmaktadır (Minuchin, 1974; Aponte ve Van Deusen, 1981). Aile yapısı, aileyi oluşturan bir biri ile ilişkili ve birbirini etkileyen bir çok parçanın sistematik olarak birleşmesinden oluşur. Bu parçalar, aile üye ve öğeleri, aile üye ve öğeleri arasındaki karşılıklı ilişkiler, aile ile çevresindeki sınırlar olarak sıralanabilir. Ayrıca aile yapısı kavramı bu sistematik oluşumundan dolayı istikrarlı, yenilenen, eşgüdümlü ve önceden kestirilebilir aile davranışlarını belirtmektedir (Becvar ve Becvar, 2009; Goldenberg ve Goldenberg, 2008). Bu doğrultuda, her üye bir diğer üyenin davranışını tetikleyip ve etkilediğinden aile yapısını oluşturan üyeler arasında davranışsal bir örüntü oluşur. Bu örüntüler, aile yapısı sisteminin temelini oluşturur (Minuchin, 1974; Minuchin ve Fishman, 1996). Bu nedenle ailenin yapısı örüntülere ve dinamiklere bağlı olarak biçimlenir. Aile yapısındaki üyelerin bu davranış örüntüleri aile içindeki kurallar ve beklentiler tarafından şekillenmektedir. Kurallar her aile için evrenseldir ve aile üyelerinin anne, baba, çocuk, kardeş gibi farklı rol ve görevlerinin sınırlarını çizmektedir. Her bir aile üyesi aile yapısındaki diğer üyelerden kendi sınırları ile ayrılır. Üyelerin aile yapısını şekillendiren beklentiler ise üyeler arasındaki açık ve gizil anlaşmalar ile aile kurallarına dayanarak oluşur (Len, 2011).

Ailedeki kurallar ve beklentiler ailenin varlığını sürdürebilmesi için de oldukça önem taşımaktadır. Bunlar aile üyelerinin davranışlarının düzenlenmesinde rol oynayan ilişki sözleşmeleridir. İlişki sözleşmeleri, tekrar tekrar üzerinden geçilmiş, nadir olarak yazıya aktarılmışlardır. Birçok beklenti ve kural, “sorumlu ol”, “iyi ol” gibi cümlelerle başlamakta ve aile üyelerinin fark etmeden benimsediği kural ve mesajlar halini almaktadır (Minuchin ve ark., 2007).

Aile yapısı genel ve özel olarak iki temel sınırlama sistemi tarafından yürütülür. Genel sınırlama sisteminin önem arz eden en güçlü yönü karşılıklılık ve tamamlayıcılığa göre ifade edilmesidir. Genel sınırlama sisteminin ayırımına, aile üyelerini betimleyen etiketler ile ulaşılabilir. Örneğin; annenin çok maharetli olarak adlandırılması tamamlayıcılık ilkesi ışığında babanın da maharetli olarak

adlandırılmasına sebep olur. Genel sınırlama sistemi her ailede bulunur. Özel sınırlamalar ise her ailenin kendine özgü, kendi aralarında, varlıklarının devamı için oluşturdukları sınırlamaları temsil eder (Becvar ve Becvar, 2009).

Aile yapısındaki bu sınırlar, aile üyeleri ile aile yapısı alt sistemlerinin çevresini saran görünmez bariyerler olarak adlandırılmaktadır. Bu bariyerler aile üyelerinin birbirleriyle temas düzeyini belirlemede rol oynar (Robey ve Sori, 2011).

Sınırlar: İşlevsel ailelerde sistemler, hiyerarşik ilişki ve sınırlarla ayrıştırılmıştır. Sınırlar, psikolojik nitelikteki görünmez yapılardır. Aile içi ilişkilerin veya kuralların da birer temsilidir. Sınırların işlevi, sistemler ve alt sistemlerin biricikliğini ve farklılığını koruma altına almaktır (Minuchin, 1974).

Her sistem kendine ait öğeleri kapsar, kendine ait olmayanları ise dışarıda tutar. Bu şekilde kendi dışındaki öğelerle ilgili farklılıkların tanımına ulaşır. Bu sistemlerin açıklık ve kapalılık durumuyla tanımlanır. Açık sistem sınırları, üyelerinin sınırlarının dışına çıkarak dışarı ile kolaylıkla etkileşime geçmesine izin verir. Kapalı sistem sınırları ise, üyelerinin diğer alt sistemlerden izole olmasına bununla birlikte kendi kendilerine yetiyor algısı oluşturmalarına sebep olur. Bu sebeplerle aile ne tam açık ne de tam kapalı bir sistem olmalıdır. Tercih edilen denge durumudur (Goldenberg ve Goldenberg, 2008; Minuchin, 1974). Sınırların açıklık ve kapalılığa göre geçirgenlik dereceleri vardır. Geçirgenlik derecelerine göre ailenin kişilerarası sınırları belirgin, katı/keskin ve dağılmış olarak üç şekilde belirtilir (Becvar ve Becvar, 2009; Minuchin, 1974). Bu dereceler, alt sistemlerin birbirleriyle veya dışsal alt sistemlerle hangi derece, nasıl etkileşime geçeceklerini belirler (Len, 2011).

Alt sistemler arası ideal ilişkileri belirgin sınırlar tanımlar. Belirgin sınırlar esneklik özelliği bulunan aile sınırlarıdır. Bu sınırlara sahip aile sisteminde, aile üyeleri birbirlerine destek sağlarlar. Alt sistemlerin belirgin sınırlarla ayrımı ve sadece gereksinim halinde esneklik özelliği göstermesi, aile üyelerinin otonomi kazanmaları açısından önem taşır. Yapısal aile kuramına göre destek, bakım gereksinimlerinin giderilmesi, deneyim özgürlüğü kişinin kendileşmesine yardımcı olur. Böyle durumlar sınırların belirgin fakat gerek duyulduğunda esneklik özelliği gösteren aile sisteminde yer edinir (Becvar ve Becvar, 2009).

Katı/keskin sınırlar, aile içindeki alt-sistemlerin birbirleriyle ilişkilerinin ve aile dışındaki sistemlerle ilişkilerin kopukluğunu gösterir. Kopukluk yaşayan aile üyeleri hem birbirlerinden hem de toplumdaki izole biçimde hayatlarını sürdürürler. Söz konusu aile üyeleri otonomi kazanmış gibi görünseler de sağlıklı bir otonomi gerçekleştirmemiştir (Becvar ve Becvar, 2009). Aileler ve çocuklar arasındaki sınırlar katı ve iletişim yetersizliği bulunan bir sistemde çocuklar, duygusal açıdan izole olma ile bağlanamamayı öğrenirler (Robey ve Sori, 2011). Bu gibi ailelerde aile üyeleri kendilerine odaklandığı için diğer aile üyelerinin durumunu fark edemezler veya durumu farketmede çok geç kalırlar. Söz konusu aile sisteminin üyeleri uyum ve uzlaşma için yeterli yakınlığa sahip değildirler. Alt-sistemler arası geçiş imkansızdır. Aile üyeleri ihtiyaç duydukları ve eksikliğini hissettikleri sevgi, ilgi, bakım, destek gibi ihtiyaçlarını aile sistemlerinin dışındaki sistem ve kişiler ile giderme

Aile sınırı yapısal aile kuramına göre, katı sınırlara karşın “dağılmış sınırlar” kavramı oluşmuştur. Bu ailelerde alt-sistemlerin sınırları o kadar belirsizdir ki hangi aile üyesinin hangi alt sisteme dahil olduğunun belirlenmesi oldukça zordur. Yapısal aile kuramı bu ilişkileri “ağa takılma” metaforuyla belirtmiştir (Becvar ve Becvar, 2009). Ağa takılma bireysel gelişime zarar verici özellik taşır. Özerklik kazanımına da izin vermez (Robey ve Sori, 2011). Ağa takılmış sistemdeki aile üyeleri gerekli gereksiz her durumda birbirlerinin hayatına çok fazla sarmalanmış ve dahil olmuştur. Bu ailelere aşırı derece uyum ve uzlaşım hali hakimdir (Becvar ve Becvar, 2009).

Robey ve Sori (2011)’e göre, aile sınırlarının dağılmış olması aile içi düzeni olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle de çocukların aile içi yerlerini, rolleri hakkında bir belirsizliğe girmelerine yol açar. Hayatın getirilerini tahmin edemeyecek hal alırlar. Robey ve Sori (2011) bu aileleri “kaotik” aileler olarak adlandırır. Bu sisteme göre çocuklar ebeveyn alt-sistemine sağlıksız bir şekilde dahildir. Çocuk, ebeveynlerinin aşırı ilgisini yaşar. Robey ve Sori (2011) aynı zamanda ailedeki sınırları bir ressamın paletine benzetir. Onlara göre her aile üyesini palettteki canlı bir renk temsil etmektedir. Her renk diğerinden farklı olmakla beraber kesişim sağladıkları noktalarda yeni renklerin oluşumunu sağlayabilirler. Dağılmış ailelerde palettteki renkler birbiriyle iç içe karmaşa halindedir. Bu sebeple canlılıklarını ve parlaklıklarını kaybetmişlerdir. Katı/keskin sınırlara sahip aileler de ise renkler birbirinden fazlasıyla uzak ve izoledir.

Bir araya geldiklerinde yeni ve güzel bir rengin ortaya çıkması imkansıza yakın hal almıştır.

Sağlıklı aile sistemi, ailenin bütün olarak gelişimine yarar sağlamasıyla birlikte kişisel gelişimi ve büyümeyi de önemseyen bir örgütlenmedir. Dünyada tek tip aile sistemi bulunmamakla beraber sağlıklı aile olarak tanımlanan aile sisteminin geçirgen sınırları (ne belirsiz, ne keskin) bulunur. Sağlıklı aile sisteminde, aile üyeleri bireyselliklerini ve alt-sistemlerde kendi sınırlarını koruyabilirler. Gereksinim halinde alt-sistemler arası geçişler ve adaptasyonlar da yaşanabilir. Bu, ailenin daha iyi işlev kazanmasına yardımcı olur. Bireysellik ve biraradalık sağlıklı bir aile sisteminde dengededir. Fakat ailedeki mevcut hiyerarşik düzende zaman içerisinde değişimin sağlanması da önemlidir (Robey ve Sori, 2011).

Ebeveyn ve çocuk arasındaki sınırlar yeterli iletişim, sevgi, güvene dayanmıyorsa aralarında sağlıklı olarak nitelendirilen bir ilişki durumu olur. Sağlıksız ebeveyn çocuk ilişkilerinde sınırlar oldukça dağınık veya katı/keskindir. Sınırların aşırı dağınık olması ebeveynlerin çocuğun yaşamına zorla dahil olmasına, ona kendi yaşam alanını sağlamamaya; sınırların aşırı katı/keskin olması ise, ebeveynlerin çocuğun ihtiyaçlarını önemsemeyen, çocuk için ulaşılmaz olarak görülmesine sebep olur (Robey ve Sori, 2011).

Sınırların içe içe olduğu aile sistemi, özerklik ve benlik saygısı düşük seviyede bireylerin gelişimine sebep olur. Sınırların katı/keskin hatlarla çizildiği aile sistemi ise aile içerisindeki yakınlık ilişkileri kurmak isteyen fakat bu konuda doyuma ulaşamayan bireylerin yetişmesine sebep olur. Robey ve Sori (2011), çocuğun ebeveynlerine rahat ve kolay bir şekilde ulaşma ihtiyacının bulunduğunu vurgular. Bu durum anne-baba-çocuk arasındaki ilişkilerin katı olmaması, hiyerarşik düzenin gerektiğinde çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarına göre değişkenlik gösterebilmesi anlamını taşımaktadır.

Alt-Sistemler: Tüm sistemlerde olduğu gibi aile sisteminde de iki-üç kişiden oluşan küçük gruplar bulunur. Küçük gruplara dahil üyelerin birbirleriyle ilişkileri alt-sistemler, koalisyonlar veya ittifaklar olarak adlandırılır. Her alt sistemin kendine özgü kural, sınır ve farklılıkları vardır (Minuchin ve ark., 2007)

Aile içerisindeki her bir alt sistem farklı üyelerden oluşur. Ailenin bir üyesi birden çok alt sisteme üye olabilir. Alt sistemler bir alt sistemin kendi içerisindeki veya birbirleri arasındaki güç ilişkilerine göre hiyerarşik biçimde bir araya gelebilirler (Len, 2011). Aile genel biçimde eşler alt-sistemi, anne-baba/ebeveyn alt-sistemi ve kardeşler alt-sistemi olarak üç temel alt-sistemden oluşur. Sağlıklı bir ailede söz konusu alt-sistemler, aile üyeleri arasındaki hiyerarşinin sınırlarını da çizer (Becvar ve Becvar, 2009).

Eşler alt-sistemi, iki kişinin evlilik ile bir arada olması yani bir aile olmasıyla oluşur. Bu alt sistemin işlevini sağlıklı olarak gerçekleştirebilmesindeki en önemli faktör eşler arası uyumun temsili olan uyum kurma ve uzlaşım"dır. İlk uyum kurma ve uzlaşım süreci ailede işlevselliği sağlayan temel araçtır. Kişinin gizil yeteneklerinin, ilgilerinin ve biricikliğinin eş tarafından destek görmesi eşler alt sisteminin en önemli ihtiyaçlarındandır (Becvar ve Becvar, 2009).

İlk çocuğun doğumuyla beraber yeni bir alt-sistem oluşur. Bu yeni alt-sistem anne-baba/ebeveyn alt sistemidir. Bu sistemin sağlığı eşler arası uyum ve uzlaşım"a bağlıdır. Aile alt sistemine çocuğun da dahil olması aile içi görev ve sorumlulukların farklılaşmasına neden olur. Bu farklılıklar eşler tarafından uzlaşım"la belirlenmelidir. Anne-baba alt sistemi çocuğun aileye katılımıyla zorunlu bir durum olmakla birlikte, eşler alt sisteminin rol ve sorumluluklarının süreğenliğini koruması da sağlıklı bir aile için elzemdir. Ebeveyn alt sisteminde çocuk bakımıyla alakalı konular gündemdedir. Karı-koca alt sistemine bu konular alınmamalıdır (Becvar ve Becvar, 2009; Munichin, 1974).

Diğer bir alt sistem ise kardeşler alt-sistemidir. Kardeşler alt sistemi, çocuğa çocuk olma, kendi gibi bireylerle ilişki kurma olanağı sağlar. Aileler, kardeşlerin kendi içinde uzlaşabilmeleri için rekabet, farklılıkları anlama ve saygı duyma, birbirlerini destekleme konularına saygıyla yaklaşmalı; çocuklar arasındaki olaylara gerekli olmadıkça müdahale etmemelidir. Bu sistem ile çocuklar gelişimsel ihtiyaçlarını gidermek amacıyla bir arada olmayı, ebeveynlerine karşı durabilmeyi öğrenmektedirler (Becvar ve Becvar, 2009).

2.1.7. Tarihsel Süreçte Türk Aile Yapısı

Aile, Türk toplumunda en önemli toplumsal kurumlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de aile yapısı, kentsel alanlarda toplumsal ve ekonomik gelişmelere göre şekillendiği gibi tepeden inme güdümlenmeler de bu şekillenmeye etki etmektedir. Ailede yapı ve işlevlerin değişim hızı farklılık taşımakla birlikte ailede yapı, işlevlere göre daha hızlı farklılaşma göstermektedir. Sanayisi güçlü bölgelerde bulunan çağdaş çekirdek aile yapısı, geleneksel geniş aile yapısının bazı işlevlerini hala bünyesinde barındırmaktadır. Babanın aile içinde egemenliği ve diğer aile üyelerinin özgürlüklerinde kısıtlama durumları buna örnek olarak verilebilecek geleneksel geniş aile yapısının kalıntılarından (Kongar, 1981).

Türkiye’de aile, geleneksel ve çağdaş toplumlara göre kendine özgü bir yapıya sahiptir. Toplumdaki değişim sürecindeki dönüşüm özel bir aile yapısı geliştirmektedir. Örneğin; hızlı değişim gösteren bazı bölgelerde anne-baba, çocuklar ve annenin anne-babasının oluşturduğu aile yapısına rastlanmaktadır. Kıray bu aileyi “kız evlada dayanan genişlemiş aile” olarak nitelendirmektedir. Ailenin ataerkil bir konumda olduğu Türk aile yapısı ile bu yapı geleneksel yönden birbiriyle çelişmektedir. Çağdaş çekirdek aile yapısına da uymamaktadır. Bu aile, kadının anne-babasının güvenliğini üstlenen, ev işlerinde kadına destekçi yeni bir aile yapısıdır (Kongar, 1981).

Türk kültüründe aile, Türk Tarihi içerisindeki toplumsal ve siyasi süreçlerden etkilenen ayrıntılı ve uzun bir geçmişe sahiptir. Türklerdeki aile yapısı siyasal örgütlenmelere de etki etmektedir. Tarihsel süreçteki çeşitli siyasal örgütlenmeler Türk ailesinin gelişim yönünü farklı açılara taşımıştır. Türklerin İslamiyet ile tanışmaları da Türk aile yapısının evriminde önemli bir faktör olmuştur (Doğan, 2009). Bununla birlikte Atatürk’ün yaptığı inkılaplar Türk aile yapısında hızlı bir değişikliğe yol açmıştır. Bu sebeple, Türk ailesini Osmanlı Dönemi Türk aile yapısı ve Cumhuriyet Dönemi Türk aile yapısı olarak iki evrede ele alınabilir.

2.1.7.1. Osmanlı Dönemi Türk Aile Yapısı

Osmanlı ailesi çok geniş bir kavramı ifade etmektedir. Hicaz'ın Arapları, Alevi Türkler, Adalı ve Egeli Rumlar, Bosna'nın Müslümanları ve Yahudi ailelerin hepsi Osmanlı ailesidir. Farklı hukuk sistemleriyle yönetilmelerine rağmen bu farklı din, ırk ve kültüre sahip aileler Osmanlı ailesi yapısına paylaştıkları ortak coğrafya ve tarihle dahil olmaktadır. Osmanlı ailesi kavramına imparatorluğu yöneten hanedanında katılmasıyla, bu kavram bir imparatorluk ailesini de kapsamaktadır. (Ortaylı, 2009).

Osmanlı toplumunda "hane" hem üretim hem de tüketim birimini ifade etmektedir. Bu sebeple sosyo-ekonomik yapıyı belirlemede önemli bir yere sahiptir. Evlilikle birlikte kadın, erkeğin var olan hanesine katıldığından, evliliğin hane oluşumuna katkısı yoktur. Bu bağlamda ailede çiftlerin hanesinin belirlenmesi miras paylaşımına yol açan ölümdür. Miras hakkı sadece aile reisinin ölümüyle oluşmaktadır. Bu açıdan üç kuşağın, ebeveynler, evli çocuklar ve onların çocuklarının birlikte yaşamını sürdürdüğü aile tipleri ortaya çıkmıştır (Aytaç, 2007).

Osmanlı ailesi toprağa dayalı bir ekonomiye sahip olmuştur. Bu durum topraktan elde edilen gelirleri artırma ve paylaşma isteği nedeniyle aileyi aynı çatı altında birleştirmiştir (Doğan, 2001). Osmanlı toplumunda geleneksel geniş aile yapısı oldukça yaygındır. Geleneksel aile yapısı içerisindeki en önemli aile üyesi kadındır. Ancak kadının toplumsal statüsü, üretimiyle doğru orantılı bir halde bulunmamaktadır. Kadının ailede ve toplumdaki statüsü çocuk sayısına ve yaşının artmasına bağlı olarak yükselmiştir (Ortaylı, 2009). Osmanlı toplumunda evlilik yaşı erkeklerde 20-22 geçmemekle beraber, kadınlarda 14-18 yaşları arasındadır (Aytaç, 2007).

Osmanlı'da kadınların toplumdan soyutlanmadığı, sosyo-ekonomik hayatın içinde yer aldığı görülmüştür. Fakat eğitim şartları erkeklerle eşit düzeyde ilerleyememiştir. Kız çocukları günümüz ilköğretim okulları seviyesine kadar eğitimlerini sürdürebilmişlerdir. Ortaöğretim sağlayan kız rüştiyeleri 19.yy sonlarında hayata geçirilmiştir (Kurt, 2006).

Osmanlı'da evlilikler görücü usulüyle gerçekleştirilmiştir. Evlenecek erkekler için kız görmeye giden kadınlara "görücü" adı verilmektedir. Evliliğin temelini Suni

İslam fıkhı oluşturmuştur. Buna göre evlenecek kişinin rızası ve velisinin de izni gerekmektedir (Kurt, 2006). Toplum içinde boşanma erkeğin karar verebileceği bir durum olmasına rağmen sultan kızları veya eşlerinden şiddet gören kadınlar da bu hakka sahiptir. Osmanlı hukuk sistemine göre 3 tür boşanma bulunmaktadır. Erkeğin boşanmasına “talak”, kadının isteğine dayalı olana “muhalaa”, hâkimin çeşitli nedenlerle evliliği bitirmesine “tefrik” denilmektedir. Boşanmış bir ailede küçük çocukların nafakasından baba, bakımından belirli bir zamana dek anne sorumludur. Bununla birlikte, anne evlendiği veya anneliği küçük düşürücü bir davranışta bulunduğu çocuk, birinci dereceden yakın olan çocuğun bakımını üstlenebilecek başka bir kadına emanet edilmektedir (Kurt, 2006).

Osmanlı’da bir ailenin günlük yaşamı, her yerde olduğu gibi çocukların bakımı, eşler arası ilişkiler, ev idaresi gibi durumlar çerçevesinde seyretmiştir. Aile çocuğun etrafında oluşmaktadır ve aileyi sürdürecektir temel çocuktur. Osmanlı ailelerinde çocuğu olmayan ya da varlıklı ailelerin evlat edindiği veya kimsesiz ve yetim çocukların sorumluluklarının üstlendiği görülmektedir (Ortaylı, 2009).

Osmanlı aile yapısında, modern aile yapısına 19. yy sonlarına doğru geçiş özlemi duyulmaya başlandığı görülmektedir. Aile yapısını düzenlemeye yönelik ilk hukuki girişim 1917 yılında “Hukuk-u Aile Kararnamesi” olmuştur (Aytaç, 2007). Bu kararnameyle nikah devlet memuru ile gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Kadınlara boşanma hakkı, üniversiteye kabulü ve devlet dairelerinde çalışmaları bu kararnameyle birlikte verilmiş haklardandır. Kararname, din ayrımı gözetmeksizin tüm Osmanlı toplumu için düzenleyici, İslam toplumlarında bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Fakat söz konusu kanun 1919’da yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni bir kararname tartışmaları 1923 yılında tekrar söz konusu olmuştur. Hazırlanan yasayla ikinci bir evlilik hakim iznine tabi olmuş, boşanmada eşler arası eşitlik de oluşmuştur (Aytaç, 2007).

Osmanlı geleneksel aile yapısı, Atatürk devrimlerinin değiştirmeyi hedeflediği kurumlardandır. Atatürk’ün amacı, kadına özgürlüğünü kazandırmaktır. Bunu şu sözlerle belirtmiştir: “Daha endişesiz ve korkusuzca, daha dürüst olarak yürüyeceğimiz yol vardır. Büyük Türk kadınına çalışmamızda ortak yapmak, hayatımızı onunla birlikte yürütmek, Türk kadınına ilmi, ahlaki, sosyal, ekonomik

hayatta erkeğin ortağı, arkadaşı, yardımcısı ve koruyucusu yapmak yoludur” (Kongar, 1981).

2.1.7.2. Cumhuriyet Dönemi Türk Aile Yapısı

Siyasi yapıdaki değişimlerle birlikte toplum gittikçe değişim göstermeye başlamış, kırsal demografik yapı yerini sanayi ve bürokrasiye dayanan kentsel yapıya bırakmıştır (Kurt, 2006). Modernleşmenin toplumun içerisinde kalıcı yer edinebilmesinin ön koşulu ailenin dönüşümüdür. Modern aile fikrinin ilk adımını modern Türk toplumu bilimlerinin öncülerinden olan Prens Sabahaddin atmıştır. Bireyi ön plana alarak, önceliği özel yaşamın dönüşümüne vermiştir. Aile fikrinin oluşumunda ikinci adımı ise Türk sosyolojisinin önemli isimlerinden Ziya Gökalp atmıştır. Ona göre Türk modernliğinin amacı “modern bir ulus olmak”tır. Tanzimat’la birlikte Türk toplumunu süregelen dönüşüm süreci Türk aile yapısının çağdaş çekirdek aileye yapısına ulaşmasıdır. Kozmopolit bir aile yapısı yerine milli bir aile yani “Türk Ailesi” oluşumu amaçlanmalıdır (Aytaç, 2007).

Cumhuriyet dönemiyle beraber eğitim, sanat, mimari, hukuk alanlarında köklü değişimler yaşanmıştır. Bu değişimlerin merkezinde Türk ailesi de yer almıştır. Var olanlar ile yetinmesini uygun bulan ve kendisi için üreten insan profilinin yerini kendisi için en iyisini isteyen tüketici insan profiline bırakmıştır. Seksenli yıllarda bankacılık enstrümanları ile çalışmadan para kazanma eğilimi banker faciaları ile birçok aile olumsuz etkilemiştir. Doksanlı yıllardan itibaren kazancından daha fazlasını tüketmek isteyen kredi kartı mağduru aileler çoğalmış bu durum aile yaşantılarında olumsuzluklar oluşturmuştur. Yine cumhuriyetle birlikte yaygınlaşan endüstriyel girişimler Türk aile yapısının demografisinde değişimlere neden olmuştur. İş olanakları nedeniyle kente göçüş süreci geniş ailelerin bölünmeleri sonucunu doğurmuş ve farklı aile yapılarının oluşmasına yol açmıştır (Doğan, 2009).

Kurt’a (2006) göre, Türk aile yapısının değişimlerinden en çok etkilenen evlilik usulleridir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren aşk evliliklerinde artış görülmüştür. İlişki çoğunlukla çiftlerden biri tarafından başlatılmış evlilik kararı

alındığında aile büyüklerine danışılmıştır. Bu değişiklikle beraber evlilik yaşları da değişim göstermiştir. Yeni Türk Medeni Kanunu'nun "Ehliyetin Koşulları" başlığını taşıyan 124. maddesi gereğince erkek veya kadın 17 yaşını doldurmadıkça evlenememektedir. Fakat hakim olağanüstü durumlarda 16 yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilmektedir. Kentleşmeyle birlikte evlilik yaşı da gittikçe büyümektedir. Kadının iş yaşamına girmesi evlilik yaşını artırmakla birlikte doğurganlık oranının düşmesine sebep olmuştur (Kurt, 2006).

Türkiye Cumhuriyeti'nde aile kurumuna vurgu yapan ilk hukuki düzenleme olan 1982 Anayasası'nın 41. maddesinde: "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet ailenin huzur ve refahı ve özellikle ananın ve çocuklarının korunması ile aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır" ibaresi yer almaktadır. Türkiye'deki toplumsal ve kurumsal projeler bu madde ışığında oluşmaya başlamıştır. İlk önemli adım, 29 Aralık 1989'da aile konusunda ilk kurumsal düzenleme olan Aile Araştırma Kurumu'nun kurulması olmuştur. Kurum, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü adıyla 2004 yılında 5256 sayılı yasa ile hukuki bir statü kazanmıştır. Anayasanın 41. maddesi, Türk ailesinde iki önemli öge olan kadın ve çocuğu ön plana almakla birlikte, gerekli önlemler alınması hususunu devlete bir görev olarak yüklemiştir (Kurt, 2006).

Türkiye'de ilk olarak 1926 yılında Medeni Kanun'la erkeğin çok eşliliği ve tek taraflı boşanmasına yönelik düzenlemeler kaldırılmıştır. Kadınlara boşanma, velayet ve mallar üzerinde tasarruf hakkı sağlanmıştır. Düzenlemeler 1938'den itibaren günümüze kadar devam etmiştir (Doğan, 2009). En son düzenlenen Yeni Türk Medeni Kanunu 2001 yılında TBMM tarafından kabul edilmiş, 2002 yılında yürürlüğe konulmuştur. Daha sonraları oluşturulan Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı, Aile Araştırma Kurumu, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü kadının toplumsal taleplerinin hayat bulması için devlet güvencesi olarak ortaya çıkmışlardır. Tüm bu düzenlemelerle Türk toplumunda kadının modern dünyaya uyumu ve statüsünü artırmak amaçlanmıştır (Zeybekoğlu, 2013).

2.1.8. Aile Yapısını Etkileyen Etmenler

Aile yapısının sağlıklı olması genel olarak karşılıklı sevgi, saygı ve aile içi huzura bağlıdır. Bununla birlikte aile içi dengeleri olumsuz etkileyecek birçok etmen vardır. Ebeveynlerin kendi yetiştirilme tarzları, sosyoekonomik ve demografik etmenler aile içi dengeleri etkilemektedir (Yavuzer, 2013).

Aile İçi İlişkiler: Bir aileyi kuran eşler arasındaki ilişki; ailenin dengeleri, yapısı ve devamlılığının temellerini oluşturur. Eşler arasındaki ilişkinin sağlıklı olması ailenin temelini sağlam olmasını sağlar. Eşler arasındaki ilişkinin sağlıklı olmaması aile yapısını sarsacağından eşler ailedeki bağların kopmaması için çocuklarını araç olarak kullanabilirler. Anne ve babanın bir biri ile olan ilişkisi çocuğu, anne ve çocuk arasındaki ilişki babayı, baba ve çocuk arasındaki ilişki ise anneyi etkilemektedir (Cüceloğlu, 2013).

Göç Olgusu: Göç, nüfusun coğrafi olarak yer değiştirme süreciyle birlikte sosyoekonomik, kültürel ve siyasi olarak toplumsal yapıyı değiştiren hareketleridir (Özer, 2004). Kırsal bölgelerden kentsel bölgelere göçle birlikte geleneksel geniş aile bireyleri arasındaki ilişkiler azalmış, daha az hiyerarşik yapısı olan aile yapıları ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte kadının aile içerisindeki rolü ve işlevi çalışma hayatına katılımı ile değişmeye başlamıştır (Yenigül, 2005).

Teknolojik Gelişmeler: İletişim araçları ve teknolojik gelişmeler son yüzyılda büyük bir hızla gelişmekte ve insan yaşamında önemli bir yer almaktadır. Bu gelişmeler insanların yaşamlarını kolaylaştırmanın yanında bazı olumsuz durumlar da oluşturmaktadır. İletişim çağının tüm dünyayı küresel bir köy haline getirmesi ile birlikte ailenin kültürel temsilciliği zayıflatmış yeni nesiller üzerinde ana akım tüketim kültürünün yaygınlaşmasına yol açmıştır. Modern çekirdek ailelerin toplumun geleneksel kültürel değerlerini çocuklarına aktarmada geniş ailelere göre daha başarısız olması ve internet, televizyon, sosyal medyaya erişimin çok daha kolay olması nedeniyle ebeveynlerin sahip olduğu kültür ile çocuklarının edindiği kültür arasında farklılıklar oluşmaktadır. Nesiller arası çatışmayı derinleştiren bu kültürel

uyumsuzluk aile bireyleri arasında iletişim sorunları oluşturabilmektedir. Bununla birlikte aile içindeki sosyal ve duygusal paylaşımlar azalabilmektedir.

Kadının Çalışma Hayatına Girmesi: Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişle birlikte yapılan işlerde uzmanlaşma gerekmiş ve teknolojik gelişmeler ile kas gücüne olan ihtiyaç azalmıştır. Bu doğrultuda kadınların çalışma hayatına girmesinde imkan ve ihtiyaç artmıştır. Aynı zamanda kadının çalışma hayatına girmesiyle birlikte aile yapısında da değişiklikler oluşmuş her iki ebeveynin de çalıştığı ailelerin sayısı artmıştır. Kadının çalışmasıyla birlikte kendisinden beklenen geleneksel beklentilerde değişme olmamıştır. Toplumun kadınlardan beklediği ev işleri, çocuk bakımı gibi aile içi rollerinin üzerine çalışma hayatının getirdiği sorumluluklar eklenmiştir (Eyüboğlu ve ark., 2000). Bu iş yükü fazlalığı kadınların hayatını olumsuz etkilemekte aile içi ilişkilere olumsuz yansımaları olabilmektedir.

Ebeveynlerin Anne Babalığa İlişkin Bilgi Düzeyleri: Ebeveynlerin tutum ve davranışlarının, çocuk yetiştirme ve bakımı konusunda sahip oldukları bilgi ve deneyimlere göre yeterlilik kazandığı düşünülmektedir. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme ve bakımı konusunda deneyim ve bilgi eksikliği olduğu durumlarda çocuklarda temel becerileri yerine getirememeye, davranım bozuklukları gibi durumlar yaşanabilmektedir. Ebeveynlerin bilgi eksiklikleri nedeniyle çocuklarına karşı aşırı beklenti içinde bulunmalarına bağlı olarak takındıkları baskıcı tutum veya deneyim eksikliğinden kaynaklanan tutarsız tutum; çocuklarda özgüven eksikliği, başarısızlık, kendini gerçekleştirilmeye olan inancın azalması gibi duygular oluşturabilir (Yılmaz, 2004).

Ailenin Sosyoekonomik Özellikleri: Ailenin sosyoekonomik düzeyi aile içi ilişkileri etkilemektedir. Maddi sıkıntıların çok olduğu bir ortamda anne ve babalar çocuklarına karşı olumsuz tutumlar gösterebilmektedirler. Bu gibi durumlarda çocuk istismarının arttığı, anne ve babaların çocuklarına karşı davranışlarının olumsuz etkilendiği, maddi olanakların yüksek olduğu ailelerde ise ebeveynlerin çocuklarına daha uyumlu ve olumlu davrandıkları tespit edilmiştir (Yılmaz, 2004).

Sosyoekonomik düzeyi düşük olan ebeveynlerin, sosyoekonomik düzeyi orta ve üst olan ebeveynlere göre çocuklarından daha çok itaat ve otoriteye saygı, daha az başarı ve girişimcilik bekledikleri saptanmıştır. Üst sosyoekonomik düzeyde olan ebeveynlerin çocuklarına karşı daha olumlu tutumlar sergiledikleri, yaratıcılığı, başarıyı, bağımsızlığı, eşitliği ve merakı daha fazla destekledikleri görülmektedir (Altınay, 2012). Bununla birlikte çalışan ebeveynler zamanlarını çalışarak geçirdikleri için çocuklarına daha az zaman ayırabilmekte, iş hayatının gerginliği aile üyelerine ve özellikle çocuklara yansıyabilmektedir.

Anne Babanın Yetiştirilme Biçimi: Temel olarak anne ve babalar çocuklarını yetiştirirken kendi ebeveynlerinden gördükleri yetiştirme tutumlarını yansıtırlar. Ebeveynlerin, annelik ve babalığı kendi anne ve babalarından model alarak öğrenmeleri ve özdeşim kurmaları bunun en önemli etkenidir (Şanlı, 2007). Anne baba sevgisinden mahrum büyümüş bireyler kendi çocuğuna da aynı şekilde yeterli sevgiyi gösteremeyebileceği gibi çocukluğunda yaşadığı mahrumiyeti kendi çocuğunun yaşamaması amacıyla aşırı koruyucu bir tutum sergileyebilir (Yavuzer, 2013).

Aile ortamının sevgi, saygı ve güven dolu olduğu, anne ve babaların demokratik çocuk yetiştirme tutumunu benimsediği bir ailede yetişen bireylerin ise kendi çocuklarına karşı aynı şekilde demokratik bir tutum benimseyeceği, çocuklarına sevgi ve güven veren ebeveynler olacağı beklenir (Yılmaz, 2004).

Çocukların Doğum Sırası ve Çocuk Sayısı: Anne ve babaların çocuklarına yönelik tutumları çocukların doğum sırasına ve göre değişkenlik gösterebilmektedir. İlk doğan çocuklar, anne babalarının çocuk yetiştirme yaklaşımlarında deneysel davranmaları, tutarsız disiplin uygulamaları ve daha çok fiziksel cezaya başvurmalarına maruz kalırken ortanca ve son çocuklar, ilk çocuktan kazanılan deneyimlere sahip anne ve babalarının daha tutarlı çocuk yetiştirme tutumlarına göre yetiştirilirler (Gander ve Gardiner, 2015).

İlk çocuktan sonraki çocukların sorunlarında ebeveynler daha az tepkisel davranırlar. Ebeveynler daha anlayışlı ve daha az kaygılı olmakta böylece ilk çocuğun

üzerindeki beklentiler ve baskılar azalmaktadır (Yörükoğlu, 2014). Bununla birlikte özellikle üç ve daha fazla çocuğu olan ebeveynlerin daha sert disipline etme yöntemleri benimsedikleri saptanmıştır. Aile genişledikçe anne ve babaların çocuklarına karşı daha az serbest, ilgili ve sıcak olma eğilimi artarken çocuklar arasındaki etkileşimde artış olmaktadır (Özyürek ve Şahin, 2005).

Ailenin Toplumsal Yapısı: Toplumların çocuk bakımı ve yetiştirme konusundaki tutumları arasında oluşan farklılıkların sebebini daha çok gelenek ve görenekler ile ailelerin beklentileri oluşturmaktadır. Örneğin; Amerika'da yaşayan bir çocuk ergenliğe kadar ailesiyle birlikte yaşar ve ihtiyaçları giderilir. Çocuğun eğitimini tamamladığında ise kendi ayakları üzerinde durması beklenir ve gelecekte çocuklarıyla olan yaşantılarında çocuktan beklentileri düşüktür. Japonya'da ise anne babalar çocuğun tüm yaşamından yaşam boyu sorumludur. Aileler çocuklarının ileriki yaşantısında da ailesine bağlı, ülkesine faydalı birer yetişkin olmaları görevini de gerçekleştirmek için çaba harcamaktadır (Yılmaz, 2004). Batılı aileler çocuklarını rekabetçi, bağımsız yetiştirme tarzını benimserken, Türk aileler ise çocuklarını saygılı, uysal, edilgen bireyler olarak yetiştirmektedir (Şendil ve Balkan, 2005). Türk anneler çocukları evden ayrıldığında onlarla nasıl daha yakın ilişkilerini sürdürebileceğini düşünürken, Amerikalı anneler çocukları ayrıldıklarında bu gibi düşüncelerden uzak kendilerine yeni bir yaşam arayışı içine girerler (Cüceloğlu, 2006).

Farklı kültürlerde anne baba tutumları arasında farklılıklar görüldüğü gibi aynı kültür içinde de zamana bağlı değişiklikler gözlemlenebilir. Elli yıl öncesinde annelerin büyük bir bölümü çalışma hayatına sahip değilken günümüzde annelerin büyük çoğunluğu çalışma hayatı içerisinde. Bunun sonucu olarak okul öncesi eğitim kurumları da sayısal artış göstermiştir (Şendil ve Balkan, 2005).

2.2. Bağlanma

Bağlanma kısaca, bireyin (veya hayvanın) diğeriyle kurduğu duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır. Bağlanma, çocuk ile çocuğa bakım veren ve onu

tehlikelerden koruyup güvenliğini sağlayacak olan bireyle etkileşimi, çocuğun bakımını üstlenen bireyle yakınlığını sürdürme eğilimi, özellikle tehdit durumlarında ön plana çıkan, devamlılıkla birlikte tutarlılığa sahip duygusal bağ olarak nitelendirilmektedir (Kesebir ve ark., 2011; Türköz, 2007; Ainsworth, 1973).

Bağlanma; doğum sonrası dönemde çocuğun annesine yönelmesi, emmesi, gülümsemesi, başı anneye çevirmesi, çevresi ile anlamlı ilişki kurması gibi davranışlar ile gözlemlenebilir (Soysal ve ark., 2005). Bebeğin ilk bağlanmasında genellikle annesi ile kurduğu ilişki önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle yeni doğan dönemindeki bir bebeğin anne ile yaşadığı bu etkileşim süreçlerinin engellenmesi, anneden ayrılması ve bebeğin güvenliğinden endişelenmesi, anne ve bebek etkileşiminin kaliteli gelişim sağlamasına engel teşkil edebilmekte, bununla birlikte anne ve bebeğin bağlanma durumunu zora sokabilmektedir (Çalışır ve ark., 2008). Ayrıca, sağlıklı bir ebeveyn-bebek bağlanmasının çocukların akademik başarılarını ve sosyal duygusal gelişimlerini olumlu olarak etkilediği belirtilmektedir (Erdoğan 2006; Güleç 2010; Kuzucu 2011). Bağlanma davranışının devamlılık gösterdiği ve bunun kuşaklar boyunca aktarıldığı belirtilmektedir. Kendi ebeveynine güvenli bağlanan bir birey, erişkin olduğunda da aynı davranışı kendi çocuğuna da göstermektedir (Şen 2007). Sağlıklı bir bağlanma sonucunda çocukluk dönemindeki ilişkilerinde sevgi ve güven ile büyüyen bir çocuk, kendini güvenilir ve sevilmeye değer bir birey olarak algılayacak, dünyayı keşfedebilecek, karşılaştığı hayat değişikliklerine uyum sağlamayı öğrenebilecek ve yetişkinlik dönemindeki ilişkilerinde tutarlı ve çocuklarına karşı aşırı korumacı yaklaşımdan uzak bireyler olacaktır. Ancak bağlanma gereksinimleri karşılanmamış ve kesintiye uğramış çocuklar yalnızca anneleri tarafından değil, kimse tarafından sevilmediğine ve istenmediğine inanacaktır (İlaslan 2009).

Ebeveynler ile çocuk bağlanmasının gebelik döneminde başladığı ve anne ve babanın, anne karnındaki bebeği ile konuşması, sevmesi ile bağlanmanın oluşabileceği ve bu dönemde gelişen bağlanmanın doğum sonrasında annelik babalık rollerini etkilediği ve çocuğun büyüme-gelişmesinde önemli rol oynadığı belirtilmektedir (Üstünöz ve ark. 2010).

2.2.1. Bağlanma Kuramları

Bağlanma kuramları bireylerin onlar için önem arz eden diğer bireylerle duygusal bağ geliştirme eğiliminin sebeplerini belirten, yeni doğanların sağlıklı gelişimleri için gereken duygusal bağ kurma eğilimini ve ihtiyacını ifade eden bir kuramlardır. Bağlanma kuramlarının temellerini John Bowlby atmış ve Ainsworth, Main, Harlow, Bartholomew ve Horowitz, Hazan ve Shaver gibi biręok araştırmacı bu kurama katkıda bulunmuştur.

John Bowlby ve Bağlanma Kuramı: John Bowlby bağlanma kuramını ilk tanımlayan kişidir. Bowlby, Dünya Sağlık Örgütünün 1950 yılında düzenlediği bir kongrede evsiz çocukların psikolojisi üzerine ęalıřmalarını sunmak için ęaęırılmıřtır. Suçlu çocukların hayatlarını gözlemleyen Bowlby, erken bebeklik döneminde annesinden ayrı kalan çocukların kurum bakımı verilse dahi sağlıklı gelişememesinin psikanalitik kuramın aksine gıda, barınma gibi fiziksel ihtiyaçlarının giderilmesinin anneleri ile olan ilişkisini açıklamadığını savunarak bağlanma kuramının temellerini atmıştır (Bowlby 1944; Kesebir ve ark., 2011; Soysal ve ark., 2005). Bowlby, bağlanma kuramı ışığında, cinse özgü davranış örüntüleri ile hayat boyu duygusal gelişimi araştırmıştır. Bu sürecin hayatta kalma güdüsü ile şekillendiğini ve çocuk ile bakım veren arasında kurulan bağı yansıttığını vurgulamıştır (Bowlby, 2012).

Bağlanma, doğum öncesi dönemde başladığı belirtilse de ağırlıklı olarak ilk üç yaşta şekillenmektedir (Bowlby, 2012). Bebeklerdeki bağlanmanın sağlıklı olması için bakım verenin tepkileri temeldir, bütün bebekler terk edilme korkusuyla doğar ve aę kaldıklarında ya da tehdit algıladıklarında ağlayarak yardım ęaęırısında bulunur. Bu esnada onu destekleyen bir ebeveynin olması, bu davranışı rutin haline getirmesi bebekteki içgüdüsel korkuyu güvene ęevirir ve bebek için güvenlik üssü oluşmuş olur. Böylece anne ve bebeğin fiziksel yakınlığından oluşan bu güvenli ortam bebeğin ęevresini keşfetmesi için gerekli koşulları sağlamış olur. Bebeğin davranışlarına verilen tutarsız ve karışık cevaplar, bebekte güvenilir bir davranış şablonu oluşturmayacak, tehdit algıladığında yanına gelecek bir kişi olduğunu düşünmeyecektir (Güner 2011). Bağlanma kuramına göre, bağlanmanın üç tanımlayıcı

özelliği ile bağlanma ilişkisinin üç ana işlevi yakınlığı koruma, güvenli üs ve güvence üssüdür. Bowlby bağlanma modelinin yegane hedefinin fiziksel yakınlık olmadığını söyleyerek; bebeğin hayatı keşif sürecinde güvenlik duygusunu hissetmesinin, güvenilir bir dayanak noktasının bulunduğunu bilmesinin daha fazla önem arz ettiğini belirtmiştir. (Bowlby, 2012). Bu nedenle, bakım veren ile bebek arasındaki yakınlık bağlanma sistemi içindeki ana hedeftir ve böylece yeni doğanlar için sağlıklı gelişebilecekleri güvenli bir alan sağlanmış olur (Sümer ve Güngör, 1999). Bowlby, bu yakınlığın çocuğun çevresini keşfetmesini sağlayacak olan “güvenli bir temel” , tehlikelerden korunabileceği “sağlam bir sığınak” görevi üstlendiğini belirtmiştir. Bakım verenin ulaşılabilir olması tehdit anında bağlanma sistemini kendiliğinden etkinleştirir. Bu durumda, çocuğun vereceği tepkilerin kalitesiyle doğru orantılı yönlendirilen bağlanma modeli ya bakım verenle çocuk arasındaki bağın tekrar kurulması ve onarılması ile “hissedilen güvenlik” elde edilir veya çocuğa endişe ile huzursuzluk veren karşıt tepki davranışları oluşur. Bakım veren ile zaman alan ayrılık, sosyal çevreden kopma veya geri çekilme gibi bağlanmanın çözülmesi ile sonuçlanabilir (Sümer ve Güngör, 1999).

Sonuç olarak, bağlanmada çocuğa bakım veren ile ve çocuklar arasında yakınlığı arama ve koruma, ayrılığa karşı isyan, bebeğin keşif sürecinde bakıcıyı “güvenli bir yer” olarak hissetme, bebeğin destek ve güvenlik ihtiyacı için bakıcıyı “sağlam bir liman” olarak görme olmak üzere dört tip davranışın oluştuğu gözlenmektedir (Hazan ve Shaver, 1994).

Mary Ainsworth ve Yabancı Durum Testi: Bowlby'nin kuramı olan bağlanmayı esas alarak Ainsworth ve arkadaşları (1978), üç farklı bağlanma tipinden bahsetmiştir. Annenin bebeğin temel ihtiyaçlarına zamanında karşılık vermesi bebeklerin oyun ve keşif zamanlarında güven duygusu hissetmesine neden olmaktadır hissetmektedirler. Böylece bebek ile bakıcı arasından güvenli bağlanma oluşmaktadır. Ancak bebek ile bakıcı arasında oluşan bu durum her zaman aynı olmamaktadır. Bakıcı, bebeğin tepkilerine zamanında karşılık vermezse bebekte güvensiz kaygılı bağlanma durumu; bakıcının bebeğin ihtiyaçlarını bilerek eğer karşılık vermezse ise bebek ile bakıcı arasında güvensiz kaçınmacı bağlanma tipinin oluştuğu ifade edilmektedir. Ainsworth

ve arkadaşlarının (1978) anne ve çocuk arasındaki bağlanmanın ölçümü için yaptığı Yabancı Durum Testi, 11-17 ay yaş aralığındaki bebeğin yabancı biriyle karşı karşıya gelmesi durumunda gerçekleştirebilmesi muhtemel davranış tepkilerini ölçme amacı güderek geliştirilen bir testtir. Test, ortamda oyuncakların yer aldığı, keşif davranışların kolaylıkla gösterilebileceği bir odada gerçekleştirilir. Bebek ile annesi, araştırmacının gözetimiyle, üçer dakikadan oluşan yedi farklı durum içerisine sokulmaktadır. Testteki aşamalarında bebeğin verdiği tepkilere göre bağlanmanın stili belirlenmektedir.

Main'in Birinci ve İkinci Koşul Stratejileri: Çocuklar dünyayı keşfetmeleri sürecinde tehlikeli ya da rahatsız edici bir durum ile karşılaştıklarında en güvendikleri kişiye yönelmekte ve onları çağırılmaktadır. Çocuğun stres altında bulunduğunu düşündüğü, güvende hissetmediği zamanlarda bağlanma sistemleri aktive olmaktadır. Böyle bir zamanda yeniden güven hissiyatını oluşturacak durumlar elde edene dek çocuk, keşif davranışını bırakarak, dikkatini annesine odaklanmaktadır. Anne çocuğuyla tekrar temasa geçer, ihtiyacına duyarlı tepki kazanırsa, çocuk kendini güvende görmeye tekrar başlar. Aksi halde çocuk kaygı ile huzursuzluk düşüncelerine kapılmakta, ayrılığa karşı tepki koymaktadır. Çocukların çevreye uyumunu kolaylaştıran bu davranış kalıpları, çocukların bağlanmasının sağlıklı bir şekilde oluşmasını sağlayan “birincil koşullu stratejiler” olarak ifade edilmektedir (Main, 1990). Güvenli bağlanma örüntüsü oluşturan çocuklar stresli durumlarda kendilerini güvende hissetme duygularını rahatlıkla sağlayabilmektedir. Ancak bu durumun oluşmasında en önemli koşul bakıcı ve çocuk ilişkisinde, bakıcının duyarlı, tutarlı ve iletişiminin kolay olmasıdır. Birincil koşullu stratejide, stres durumunda anne ile yakınlık aramak söz konusudur ancak birincil koşullu stratejileri uygulayan bebekler anneleri ile güvenli bağlanan ve annelerini güvenlik üssü olarak gören bebeklerdir. Bunun aksine “ikincil koşullu stratejiler” ise, bir önceki stratejilerin kısmen veya tamamen bastırılması durumunda ortaya çıkmaktadır. İkincil koşullu stratejide ise anneden kaçınarak ya da takıntılı bir şekilde yakınlık arayarak yakınlığı korumaya çalışmak söz konusudur. İkincil koşullu stratejileri uygulayan bebekler güvensiz bağlanan bebeklerdir. Birincil ve ikincil stratejiler bakım veren ile yakınlığı korumak amacı taşımasına rağmen hangi stratejinin benimseneceği büyük oranda annenin

tepkilerine bağlıdır (Sümer ve Güngör, 1999). Kısa vadede ikincil koşullu stratejilerin çocukların çevreye uyum sağlaması ve güvenlikleri için faydalı olduğu düşünülse de, bu tür davranışların devamlı olması yetişkinlik ilişkilerinde bir takım problemler oluşturabileceği düşünülmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Yetişkinlerin kendisine duyduğu sevginin ve başkalarına karşı güvenilir, tutarlı ve destekleyici davranışların oluşmasında birincil koşullu stratejiler önemlidir (Bowlby, 2012). İkincil koşullu stratejilerin kullanılması ise, kişide olumsuz benlik modelinin oluşmasına ve başka kişilere karşı tutarsız, güvenilmez hislerin oluşmasına yol açabilmektedir (Main, 1990).

Bartholomew ve Horowitz'in Dörtlü Bağlanma Modeli: Bartholomew ile Horowitz, Bowlby'nin bağlanma kuramı temeline dayanarak, bireyin kendisi ile diğerlerinin içsel çalışma modeli olan iki tipten esinlenerek dört ayrı bağlanma şekli ortaya konulmuştur. Dört bağlanma modeli bireyin olumlu veya olumsuz benlik imajı ile diğerlerinin olumlu veya olumsuz imajlarının ortak paydaları doğrultusunda belirlenmiştir. Bu imajların birleşimiyle bağlanma türleri güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, korkulu bağlanma ve kayıtsız bağlanma olarak dörde ayrılmıştır (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Harry Harlow ve Maymun Deneyleri: Çocukların da tıpkı maymun yavruları gibi belli bir yaşa kadar annenin bakımına ihtiyaç duymasından yola çıkan Harlow'un, 1958 de yavru maymunlar ile ilgili deneyleri bağlanma kuramı için zengin bir kaynak oluşturmuştur. Bu deneyde aynı odaya yerleştirilen iki adet yapma anne maymun bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi yumuşak havluyla kaplanmış sıcak maket anne, diğeri sert metal ama üzerinde biberon ve yiyecek barındıran bir maket annedir. Bebek maymunlar üzerinde biberon olan maketin yanına gidip sadece mama emmiş, fakat bütün zamanlarını sıcak maketle geçirmişlerdir. Araştırmacıların yavru maymunları korkuttukları durumlarda hemen sıcak maketin yanına koşmuşlardır. Kafese yeni bir oyuncak konduğu durumlarda ise sıcak maketi güvenlik üssü gibi kullanarak, yeni oyuncakları keşfetmişlerdir. Bu araştırma, anne bebek ilişkisindeki temel ihtiyacın bakımdan öte duygusal kaynaklı olduğunu ortaya koymuştur (Tüzün ve Sayar 2006). Davranışsal ve içgüdüsel bağlanma sisteminin temel işlevi bakıma ihtiyacı olan

tecrübesiz yavruların tehlikelerden korunmak için daha deneyimli ve koruyucu ebeveynlerinin yakınlarında bulunmalarını sağlamaktır (Bowlby 2012). Bu yakınlık bağlanma sistemi için çok önemli olup bu durum bebeğin hayatta kalmasını sağlamaktadır (Güleç 2010; Güner 2011; Bowlby 2012;).

2.2.2. Bağlanma Stilleri

Marry Ainsworth, Bowlby' nin bağlanma kuramını anne-baba-çocuk ilişkisini temel alarak çalışmalar yapmıştır. Ainsworth, bağlanma davranışını incelerken, bu davranış üzerine bireysel farklılıkları incelemiş ve geliştirmiştir. Ainsworth bu alana katkısı bakımından çok büyük paya sahiptir. Ainsworth, anne-çocuk ilişkisinde bağlanmanın özelliğini değerlendirmek üzere bir yöntem geliştirmiştir. Bu yöntemde, çocuğun, daha önce hiç görmediği ve bilmediği bir yerde bakıcısından ayrılması yoluyla çocuğun bağlanma sistemini etkinleştirmek hedeflenmiştir (Akt. Hayta, 2010).

Ainsworth ve arkadaşları “Yabancı Durum” şeklinde ifade edilen deneysel bir çalışma ile Bowlby'in bağlanma davranışındaki kişisel ayrılıkları gözlemleyerek açıklamaya çabalamışlardır. Bu çalışma kapsamında, 12-18 aylık çocuklar düzenli biçimde kısa zaman aralıklarında annelerinden alınır, sonrasında çocuğun tanımadığı birisiyle baş başa kalmaları sağlanır ve sonunda da yeniden anneleriyle bir araya getirilir. Bu çalışmanın amacı çocukların bağlanma sistemlerinin aktif hale getirilmesidir. Çocukların annelerinden ayrılması, anneye yeniden bir araya gelmesi ve tanınmayan birisi ile yalnız kalma durumlarında çocuklar gözlemlenmiş ve bu gözlemler sonucunda Ainsworth ve arkadaşları çocuklar için üç tipik bağlanma türü tanımlamışlardır. Bu bağlanma türleri; Güvenli bağlanma, kaygılı/kararsız bağlanma ve çekingen bağlanmadır. Onlara göre bu bağlanma türleri, anne-baba veya bakıcının, çocuğun onlara ihtiyacı olduğu anda yanında bulunması, koruma davranışı, çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı davranması ile doyum sağlamasıyla bağlantılıdır. (Ainsworth ve ark., 1978).

Güvenli bağlanan çocuklar, anneleri bulunulan ortamdan ayrılınca kısmen huzursuz olmalarına rağmen, herhangi bir panik durumuna girmeden anneleri ile yakınlık ve teması aramakta ve gözetmektedir. Anneleri ortama tekrar geldiğinde de o anda sakinleşmekte ve çevrelerini keşfetmeye ve tanımayı sürdürmektedirler. Kaygılı/kararsız bağlanan çocuklar ise, anneleri ortamdan uzaklaştığında aşırı endişe, gerginlik ve öfke hissetmekte, tanımadıkları insanlarla etkileşimi reddetmekte, annesinin tekrar dönmesinin arından da zor sakinleşmekte ve etrafı keşfetmek ve tanımak değil annelerine sınıksız olarak birlikte olma arzusu duymaktadırlar. Çekingen bağlanan çocuklar ise, ayrılmadan fazla etkilenmemekte, tekrar bir araya geldikten sonra da anneleriyle etkileşimde olmaktan kaçınmakta, odaklarını daha çok oyuncaklara yönlendirmektedirler. (Akt. Bolattekin, 2014).

Güvenli bağlanan çocuklar, anne-babaları kendilerinden uzakta olsa da, ebeveynlerinin kendilerini düşündüğüne inanırlar ve aralarındaki bağın güçlü olduğunu hissederek kendilerinin güvende olduklarına inanırlar. Genellikle; başka çocuklar ve yetişkinlerle kurulan ilişkilerde işbirliğine yatkın, sevecen ve değişimlere açıktır. Kararsız bağlanan çocuklar, arkadaşları ve yetişkinlerle ilişkilerinde daha mesafeli davranırlar, bu nedenle de bazı zamanlarda öfkeli tavır sergilerler. Bu çocuklar başkaları ile olan ilişkilerinde gerekli özeni gösteremezler, herhangi bir durum karşısında isteklerini çok çabuk kaybederler. Çekingen bağlanan çocuklar ise, başkaları tarafından kabul görmeyeceği, yaptıklarından dolayı cezalandırılacağını başka bireylerle ilişkilerden kaçınma eğiliminde olurlar Kendilerini sevgiye değer görmezler, iletişim kurmaktan uzak dururlar ve genellikle hayatta karşılıklarına çıkan fırsatları değerlendiremezler. Kişilik olarak yaratıcı ve yaşamda mutlu olmaları onlar için kolay değildir (Hortaçsu, 2003).

2.2.2.1. Bebeklikte ve Çocuklukta Bağlanma

Bowlby (2012), bağlanmanın doğumdan ölüme dek, yaşam boyu süren bir süreç olduğunu belirtmektedir. Erken yaşlardaki zihinsel modellerin yetişkinlik döneminde de benzer doğrultuda görüldüğünü öne sürmektedir. Bağlanma kuramı en

önemli katkı sağlayanlardan biri Bowlby'in öğrencisi Mary Ainsworth (1978) olmuştur. Ainsworth "Yabancı Durum" isimli araştırmasıyla, bağlanma davranışındaki bireysel farklılıkları ortaya koymuştur. Bu amaçla Ainsworth, Ugandalı bebekler ve annelerini gözlemlemiştir. Araştırma üçer dakikalık yedi bölümden oluşmaktadır. Çocukların beslenme, ağlama, kucaklama, göz teması vb. ana olaylarında annelerin bebeklerine yaklaşımları önce evlerinde ardından da Yabancı Durum ismiyle anılan laboratuvarında araştırılmıştır.(Karen, 1990; Bretherton, 2010). Bebeğin ilk defa bulunduğu bir ortamı yalnızken, annesi ile birlikteyken ve yabancı biri ile tekken nasıl tanımaya çalıştığı, annesinin dönmesine nasıl tepkiler verdiği ölçülmüştür. Çalışmada anne ve çocuk bir odaya alınmış, anne ve bebek birlikteyken yabancı biri odaya girmiş ve biraz sonra anne odadan ayrılmıştır. Anne tekrar odaya gelmiş ve tekrar odadan çıkmıştır. Bu çalışmada annenin odadan ayrılmasına çocuğun verdiği tepkiler gözlemlenmiştir. Gözlemlerin sonucunda güvenli bağlanma, güvensiz kaçınmacı bağlanma ve güvensiz kaygılı bağlanma olmak üzere üç tip davranış tanımlanmıştır (Weber, 2003).

Güvenli Bağlanma: Güvenli bağlanma, Anne bebeğin ihtiyaçlarını anlatan ipuçlarına hızlı ve uygun bir şekilde cevap verirse, bu anne-bebek arasında tutarlı bir ilişkiye sebep olur. Bu tutarlı ilişki güvenli bağlanmayı da beraberinde getirir. Güvenli bağlanan çocuklar, ebeveyninden kolayca ayrılır, yokluklarında tedirginlik yaşar, döndüklerinde kolayca kabullenir ve sakinleşirler. Ebeveynlerini yabancılara tercih ederler. Güvenli bağlanan bireyler özsaygıları gelişmiş, duygularını rahat ifade edebilen, sosyal becerileri gelişmiş bireylerdir (Sakman 2011; Sımsıkı 2011). Güvenli bağlanan bebekler ilk ayrılmada anneye özlem tepkisi göstermiş, oyunlarını bırakmışlardır. Anneleri odaya döndüğünde temasın ardından uysallaşarak oyunlarına yeniden başlamışlardır. İkinci ayrılmada ağlama davranışı göstermişlerdir. Güvenli bağlanan bebekler ile anneleri arasındaki ilişkide, annelerin bebeklerinin ağlama ve huzursuzluklarına karşı hassas oldukları ve tepkilerini hemen gösterdikleri gözlemlenmiştir (Ainsworth ve ark., 1978).

Laible (2007) çalışmaları sonucunda güvenli bağlanan, aileleriyle olumlu ilişkiler kuran çocukların sosyalleşmesinin diğer çocuklara nazaran daha fazla olduğu

belirtmiştir. Richaud de Minzi (2006) de bağlanmayla depresif ruh hali, akademik başarı, sosyal gelişim ve özgüven arasında yüksek korelasyon olduğunu ileri sürmüştür. Güvenli bağlanan çocukların ergenlik döneminde daha az saldırgan, daha yüksek sosyal duygusal yeterliliklere sahip olduğu (Kochanska ve Kim 2013), babaya güvenli bağlanma geliştiren bebeklerin ise mutlu, bağımsız, kolay ilişki kurabilen çocuklar oldukları bilinmektedir (Verissimo ve ark., 2011).

Güvensiz Kaygılı Bağlanma: Güvensiz kaygılı bağlanan bebeklerin diğer bebeklere nazaran daha az keşfetme davranışı göstermişlerdir. Bu durumun nedeni annelerinin bulunduğu yeri odak görmeleridir. Anneleri ortamda yokken kaygı hissetmelerine karşın anneleri geri geldiğinde sakinleşmemişler ve kızgınlık, direnme davranışlarında bulunmuşlardır. Anneleriyle olan ilişkilerinde tutarsız anne tutumu sergilendiği anlaşılmaktadır. Çocuğa yönelik kimi zaman çok yakın kimi zaman da çok ilgisiz tutum, çocuğun anneye gereksinim hissettiğinde yardım alıp alamayacağı konusunda çocukta güven duygusu oluşturamamıştır. Sanıldığı üzere bu anneler sürekli kendi gereksinimleriyle uğraştıklarından çocuklarına yönelik müdahale edici ve tutarsız davranışlar sergilemektedirler. Onlar, kendi kayıpları, travmaları, çözümlenmemiş bağlanma ilişkileri tarafından sıkıştırılmaktadır (Akt. Bolattekin, 2014). Anne güveni oluşturamamışsa, çocuğun yaşama yönelik olumlu bakış açısı ve keşfi bastırılmış olmaktadır (Karen, 1990). Bu tür bağlanmaya sahip bebekler, keşif yapma konusunda zayıftır ve huzurlu olmaları çok zordur. Çocuklar ebeveynden ayrıldığında sıkıntıya girer ve ebeveynin dönmesi ile kolayca sakinleşmezler. Güvensiz bağlanan bireyler ilerleyen dönemlerde eşlerinin onları sevmeyeceğini düşünebilir ve biten ilişkiler ile aşırı tepki verebilir (Güleç 2010, Kavlak ve Şirin 2009).

Güvensiz Kaçınmacı Bağlanma: Güvensiz bağlanan çocuklar doğal olmayan bir tavır göstermiş, anneleriyle birlikte odaya girdiklerinde dikkatlerini oyuncaklara vererek annelerini görmezden gelmişlerdir. Anne odadan ayrıldığında mutsuzluk hissetmişler, anne odaya tekrar girdiğinde ise yakınlık göstermemişlerdir. Annenin giriş çıkışlarını umursamıyormuş gibi tavır sergilemişlerdir. Bu bebekler anneleriyle yakınlığı kabul etmemiş, yeniden bir araya geldiklerinde annelerinden ayrılmış ve dikkatlerini oyuncaklara vermişlerdir. Çocuklar, bakım veren ile kurdukları bağa

güvenmeyi öğrendiğinde bu güvenin başka ilişkilerde de sağlanabileceği olumlu ve kalıcı şemalar geliştirirler. Ainsworth kaçınmacı bebeklerin takındığı bu tavırların doğal ve sağlıklı olmadığına, anormal bir süreç olduğuna dikkat çekmiştir. Anneleriyle ilişkileri incelendiğinde, annelerin duyarsız, müdahaleci ve reddedici davranışları bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ainsworth ve ark. 1978). Bu tür bağlanmaya sahip bebekler nadiren ağlarlar, anneleri ayrılıp geri geldiğinde kaçınma davranışı gösterirler. Kızgındırlar ve bir süre ihtiyaçlarını gidermeme eğilimine girerler. Ebeveynde rahatlık ve yakınlık beklemez, ebeveyn ve yabancı arasında bir tercih yapmazlar. Bu bireyler ilerleyen dönemlerde duygu ve düşüncelerini az ifade eden bireyler olabilirler (Sakman 2011; Şen 2007).

Güvenli bağlanamayan çocuklarda; limbik sistem hücreleri yeterli gelişmemiş, okul öncesi dönemde problem çözme konusunda yetersiz, benlik yapısında ve insanlarla ilişkilerinde birtakım problemler olabileceği savunulmaktadır (Soysal ve ark., 2005). Çocukken güvensiz bağlanan yetişkinlerin ise geçmişten gelen birçok problem çözemedikleri, eşlerine karşı kıskanç tutumlar sergileyen ve çocuklarına karşı aşırı müdahaleci bireyler oldukları vurgulanmıştır (İlaslan 2009; Kochanska ve Kim 2013).

2.2.2.2. Yetişkinlikte Bağlanma

Yetişkin bağlanma stilleri ile ilgili ilk çalışmalar 1980'lerde yapılmaya başlanmıştır (İlaslan 2009). Bağlanma süreci çocukların yaşamında olduğu gibi yetişkinlerin de sosyal yaşamında önem arz eden bir süreçtir. Yetişkin bağlanma stilleri, çocukluk dönemindeki bağlanma stilleriyle benzeşmekle birlikte farklılıklar da göstermektedir (Bolattekin, 2014).

Bowlby (2012), yetişkinlerde oluşan bağlanma davranışının çocukluk çağındaki bağlanma davranışının süregelen hali olarak belirtmektedir. Bowlby'ye göre bağlanma sadece çocukluk döneminde sınırlı değildir, eşi ve çocuğu ile ilişkilerini psikolojik durumu ve kişilik özelliklerini de etkiler (Akt. Altundağ, 2011). İlişkilerinde

daha yapıcı olan çiftlerin genellikle kendilerine ve başkalarına karşı olumlu ve yapıcı düşüncelere sahip olduğu görülmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Ayrıca, güvenli bağlanma davranış örüntüsüne sahip olan bireylerin, ileriki yaşamlarında iyi bir eş ve iyi bir anne-baba oldukları ileri sürülmektedir (Ainsworth ve ark., 1978).

Weiss, çocukluk dönemindeki bağlanmanın tek taraflı olduğunu, bu yönüyle yetişkin dönemindeki karşılıklı bağlanmayla farklılık taşıdığını öne sürmektedir. Bebeklik döneminde veya çocuklukta güvenlik ihtiyacını anne giderse de çocuğun annenin bu ihtiyacını karşılaması mümkün değildir. Farklardan bir diğeri ise yetişkinlik döneminde bağlanılan kişilerin bulunulan yaş gruplarına paralel ve cinsel bir partner olmasıdır. Yetişkin bir bireyi en azından ilişkinin ilk aşamasında, yakınlık arayışına yönlendiren güdü cinsel duygulardır (Akt. Hazan ve Shaver, 1987). Fakat yetişkinlik döneminde bağlanma ilişkisini araştıranlar çocuklar ile ebeveynleri arasında oluşan bağlanmayla, romantik partnerler arasında oluşan bağlanmadaki ayrılıkların da altını çizmektedir (Sümer ve Güngör, 1999).

Bu bağlamda çocukluk dönemindeki üç boyutlu şemanın yetişkinlerde yetersiz kaldığını belirten Bartholomew ve Horowitz (1991) dört boyutlu bağlanma modellerini oluşturmuştur. Sözü edilen dört boyutlu modelde yetişkin bağlanma stilleri “benlik ve başkaları” modeli biçiminde iki boyut olarak açıklanmıştır. Bu iki boyut ise olumlu ve olumsuz olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Kısaca kişinin kendisini değerli veya değersiz görmesi üzerine kurulan benlik modeli, kişinin kendi değeri için başkalarına duyulan duygusal bağımlılığı ile bağlantılıdır. Kişinin başkalarını değerli veya değersiz görmesi ile ilişkili olan başkaları modeli ise başkalarının ihtiyaç duyulduğunda ulaşılır olup olmadığı ile bağlantılıdır (Keser, 2006).

Olumlu benlik modelinde kişinin kendine olan saygısı kabul görme duygusuyla ilişkililikten olumlu başkaları modeli, kişinin değerli bulduklarına yakın hissetmesi ve onların desteği gibi davranışlarla ilişkilidir. Olumsuz benlik modelinde düşük kendine güven ve çevredeki kişilerin desteğine bağlı ihtiyaç hissedilmekte, olumsuz başkaları

modelinde ise ilişkilerde olumsuz beklentiler ile destek almadaki yetersizliği önem kazanmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Yetişkin bağlanması davranışsal olarak çocukluk döneminde bağlanma ile benzerlik gösterir. Yetişkinler de stres anında bağlanma figürüne yakın olmayı isterler ve bağlanma figürünün yokluğunda stres artar (İlaslan, 2009). Ancak yetişkin bağlanması çocuk bağlanmasından farklı olarak güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, korkulu kaçınmacı bağlanma ile kayıtsız kaçınmacı olmak üzere dört grupta incelenmektedir. Bu yetişkin bağlanma stilleri aşağıda açıklanmıştır.

Güvenli Bağlanma: Güvenli bağlanan bireyler benlik modellerinde ve başkaları modellerinde olumlu algıya sahiptirler. Bu bireyler kendilerini sevmeye değer, güvenilir, destekçi ve iyi niyetli olarak düşünürler. Zıt durumlarda kötümserlikten uzak ılımlı davranımlar gösterirler (Bolattekin, 2014). Güvenli bağlanması olan bireyler kendileri ile diğer insanlar hakkında olumlu öngörüye sahiptir. Güvenli bağlanma yaşayan bireyler problemlerini kabullenerek, insanlardan destek isteyerek kendi duygularını belli etmekte rahattır. Güvenli bağlanma şekli, kendini değerli bulma ve sevgiyi hak etme duygusuna başka insanların da cevap vereceği beklentisi taşımaktadır. Bartholomew ve Horowitz (1991), güvenli bağlanan bireylerin, insanlarla daha az kaygı ile yakınlık kurduklarını, onaya ve kabule daha az ihtiyaç hissettiklerini, bununla birlikte de bağımsız olmayı başarabildiklerine dikkat çekmişlerdir.

Saplantılı Bağlanma: Saplantılı bağlanma biçimi olanlar ise kendileri ile ilgili bakış açıları olumsuz, başkaları ile ilgili bakış açıları olumludur. Bu bireyler kendilerinin değil başkalarının sevmeye layık olduklarını söylerler (Sümer ve Güngör, 1999). Saplantılı bağlanma gösteren bireyler kendilerini ispatlama ihtiyacı duyarlar, diğer insanlarla güven ilişkilerinde zorlanırlar. Eşleriyle olan aşırı yakınlık eğilimi bazen onlara bağımlı duruma gelmeleri sonucunu doğurabilir. Saplantılı bağlanma stiline sahip insanların en ayırt edici özelliği düşük özgüvenleridir. Bu sebeple ret almaktan ve terk edilmekten yüksek kaygı duyarlar. Eşlerine sürekli kendilerini anlatır, bir anda aşık olur bir anda da ayrılık kararı verirler (Hazan ve Shaver, 1994). Geçmişleri

incelendiğinde ebeveyn sevgisi ve onayı almakta eksikleri olduğu anlaşılmaktadır. Ebeveyn tavırları incelendiğinde sevgi dolu ve reddeden tutumları arasında oluşan dengesizlikler görülmektedir (Bolattekin, 2014).

Korkulu Kaçınmacı Bağlanma: Korkulu bağlanan bireyler güvenli bağlanma gösteren bireylerin tersidir. Korkulu kaçınmacı bağlanma şeklinde kendini değersiz ve sevgiye değer bulmama hissi ile başkalarının güvenilmez, reddedici şeklinde algılanmasına dair beklentilerle ortak paydada buluşur. Başkalarıyla yakın bağlar oluşturmaktan kaçınarak, reddedilmeye karşı kendilerine duvarlar örerler. (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu bireyler, eş bulmayı istemelerine rağmen kişilere güven sorunu nedeniyle huzursuzluk hisseder ve duygusal yaklaşımlarda zorluk yaşarlar (Fraley ve Shaver, 2000).

Kayıtsız Kaçınmacı Bağlanma: Kayıtsız kaçınmacı bağlanma biçiminde ise bireyler kendini değerli hissetme ve sevilebilir olduğu duygusunu diğer insanlara karşı olumsuz beklentilerle birleştirir. Kayıtsız kaçınmacı bağlanma gösteren bireyler ise diğer bireylere kıyasla insanlara en az düzeyde güvenen, ilişkiler ve sevgi konusunda az inanca sahip yakınlık içerisinde bulunmaktan kaçan bireyler biçiminde açıklanmışlardır (Hazan ve Shaver, 1994). Kayıtsız ve kaçınmacı bağlanan bireylerin öz saygısının yüksek olduğunu buna rağmen başkalarına karşı olumsuz tutum gösterdiklerini belirtmiştir. Bu bireyler için özerklik çok önemlidir. Yakın ilişkilere ise değer vermezler (Sümer ve Güngör 1999). Bartholomew ve Horowitz, (1991) çocuklar ile yetişkinlerin birlikte bulunduğu ve görüşme yönteminin kullanıldığı araştırmalarda kaçınan bağlanma stili içerisinde adlandırılan bireylerin içe dönük olmada farklı davranış biçimleri gösterdiklerine dikkat çekmektedir. Yakın ilişkileri önemsiz bulan, ilişkilerinde gerginlik hissettiklerini kabul etmeyen bireylerle, başkalarıyla yakın olmaktan haz etmeyen ve ilişkilerinde yüksek kaygı, gerilim hissettiklerini söyleyen bireylerin bağlanma şekillerinin farklılaştığı öne sürülmüştür.

2.2.3. Anne Çocuk Bağlanması

Bağlanma hayatın erken dönemlerinden başlayarak çevreyle girilen etkileşim ışığında gelişmekte, bebek çevresinde bulunan bakım veren kişi ile ilişki kurarak yakınlık arayışı içerisinde bir bağ geliştirmektedir (Güleç 2010). Bowlby anne-çocuk bağlanmasını bağlanmayı anne çocuk arasında sürekli ve sıcak, yakın bir ilişkinin olması ve her iki tarafında bu ilişkiden memnun kalarak haz alması olarak tanımlamıştır (Bowlby 2012).

Anne babayla ilk aylardan itibaren başlayan, dokuzuncu ayda gelişen bağın güvenli olması, çocuğun duygusal gelişimi açısından önemli yapı taşlarını oluşturur (Güleç 2010). Anne bebek arasında gelişen güvenli bağ diğer aile fertleri ile bebek arasındaki iletişimi de olumlu yönde etkileyerek teşvik edebilir (Benware, 2013). Çocuğun bu nedenle tek bir ebeveyni ile bağlanma davranışı göstermesi gelişimi açısından yeterli değildir. Anne gibi babayla da oluşabilen bağlanma davranışı çocuğun geleceğinde de rol oynamaktadır (Benware, 2013). Anne babayla oluşturulan güvenli bağlar, çocuğun özsaygısı, akranlarıyla olan ilişkileri ve problem çözme becerilerinin olumlu seyretmesine yardımcı olmaktadır (Lundy 2002). Çiftler arasındaki uyumsuzluk, evlilik problemleri bebeğe karşı annelik ve babalık davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Sevil ve Özkan, 2007).

Kavlak ve Şirin (2009) yaptığı çalışmada annelerin bebeklerini kucaklarına alma sürelerinin, bebeklerine hissettikleri duyguların, aile tipinin, bir önceki çocuğun yaşının, çalışma durumunun maternal bağlanmayı etkilediğini savunmuştur. Annelerin bir işte çalışıyor olması çocuklarının sorumluluklarını belirli bir süre bir başkasına devretmesini gerektirmektedir (Kuzucu 2011). Bu durum evde kalan annelere göre çalışan annelerin çocuklarını daha az görmelerine ve çalışma hayatlarındaki iş yükünün onların daha stresli olmalarına neden olabilir (Nkwake 2009). Genellikle çalışan annelerin çocuklarının çalışmayan annelerin çocuklarına göre güvensiz bağlanma geliştirecekleri düşünülmektedir (Benware 2013).

Annenin okula ya da işe gitmesi bebeğin annesini duygusal ve fiziksel olarak ulaşamaz olarak düşünmesine ve ayrılma kaygısı yaşamasına sebep olabilmektedir. Temel bağlanma figüründen bebeğin ayrılmak zorunda kalması bebeğin kaçınan bağlanma geliştirmesine neden olabilir (Bowlby 2012). Ancak bu durum her zaman geçerli olmamaktadır. Annenin çalışması çocuğun güvensiz bağlanmasını açıklamak için her zaman yeterli bir neden değildir (Dinç, 2014).

İlaslan (2009) yaptığı çalışmada, çalışan ya da çalışmayan anneler açısından çocuğun güvenli ya da güvensiz bağlanma puanları arasında bir farklılığın olmadığını, çalışan annelerin iş dışındaki zamanlarını çocuklarıyla kaliteli bir şekilde geçirdiklerini belirtmiştir. Annenin işten kalan zamanını çocuğu ile birlikte geçirmesi çocuğun annesinin yokluğunda yaşadığı ayrılma kaygısını telafi etmesini sağlayabilir ve böylece annenin göstereceği duyarlılık çocuğun güvenli bağlanma geliştirmesini sağlayabilir.

2.2.4. Baba Çocuk Bağlanması

Baba-bebek ilişkisini ilk inceleyen Freud'dur. Freud, küçük Hans olgusunda babanın bebek üzerindeki etkisini incelemiştir. Daha sonralarda ise, babalığın içgüdüsel olup olmadığını anlamak amacıyla hayvanlarda çalışmalar yapmıştır. Bazı memeli hayvanların ailelerini ve yavrularını yırtıcı hayvanlardan koruma görevini üstlendiklerini gözlemlemiştir. Bu da bağlanmanın içgüdüsel olabileceği fikrini desteklemektedir (Soysal ve Bodur 2005).

Birincil bağlanma figürü olarak anne kabul edilse de bebekler anne ile olduğu kadar baba ile de güvenli bağlanma gerçekleştirebilirler (Benware 2013). Babalık rolüne geçiş, planlanmış gebeliklerde, gebeliğin başlangıcı ile başlar ve doğumdan sonraki aylarda devam eder. Anne tarafından desteklenen babaların bebekleriyle sağlıklı iletişime geçip güvenli bağlanma gösterdikleri gözlemlenmiştir (Benware 2013; Verissimo ve ark., 2011). Babalığı etkileyen faktörlerden bazıları ise babanın

motivasyonu, değer yargıları ve inançlarıdır. Anne-baba arasındaki iletişimin kalitesi baba-bebek bağlanması gerçekleşmesinde önemli rol oynar (Benware 2013).

Babanın bebeği ile ilk teması doğumdan sonra gerçekleşir. Baba ile bebek bağlanması gelişebilmesi için babanın ilk bir yıl içerisinde bebeğin bakımına katılması gerekmektedir, fakat babanın katılımını etkileyen faktörler vardır (Grimes 2002; Soysal ve Bodur 2005). Babaya yüklenen geleneksel roller ve kültürel yapı, babanın bakım konusunda tutumunu etkileyebilir (Kuzucu 2011). Günümüzde babalar hala çocuğun fiziksel bakımının anneye ait olduğunu ve çocuğun ekonomik ihtiyaçlarını karşılamamanın kendilerinin birincil görevleri olduğunu düşünmektedir (Mehall ve ark. 2009; Nkwake 2009).

Babanın aktif oyun zamanı ayırdığı, güvenli bağlanma geliştiren çocukların; problem çözme yetilerinin arttığı (Brown 2007), akranlarıyla ve yabancılarla daha sağlıklı etkileşime geçebildikleri, akademik başarılarının yüksek olduğu, özgüvenli ve araştırmacı bireyler olarak yetiştikleri görülmüştür. (Biller 1993; Sımsıkı 2011; Verissimo ve ark., 2011).Olumsuz gelişen baba-ocuk ilişkileri ise gelecek zamanlarda çocukta davranışsal problemlere, sağlıksız akran ilişkilerine neden olabilir. (Brown ve ark. 2007; Güleç 2010; Güleç, Kavlak 2013).

Ebeveynlerin ikisi de uyarıcıysa bebek, anne ve babaya güvenli bağlanma geliştirebilir. Bebeğin algıları da bağlanma üzerinde etkilidir. Baba, ses tonu, giyimi, kokusu ile anneden farklıdır ve bebek anne-babayı birbirinden ayırabilir (Soysal ve ark. 2005). Böylece iki sevgi kaynağı ve güven üssü bebek için var olmuş olur. Bebekler beslenme ve bakım ihtiyaçlarında anneyi, aktif oyunlarda ise babayı tercih etmektedir (Hazan ve ark. 2010; Ramchandani 2013).

Babaların alışıyor olması ve ekonomik durumu, babanın çocuğu ile geçirdiği zaman, babanın moral ve motivasyonu baba-bebek bağlanması açısından önemlidir (Goodman ve ark. 2011; Sımsıkı 2011). Babanın ekonomik sıkıntılarının olmamasının ev ve sosyal hayatını olumlu yönde etkilediği, babanın ev içinde aldığı sorumluluklarının arttığı, bakıma daha çok katıldığı görülmüştür (Sevil, Özkan 2007).

Evlilikteki uyum, eşler arası iletişim ve babanın mizacı da diğer bir faktör olarak önemlidir (Grimes 2002; Erdoğan 2006). Babanın depresyonda olması ya da psikolojik problemlerinin varlığı bebeği ile olan bağlanmasını olumsuz yönde etkiler (Lundy 2002).

2.2.5. Anne – Baba ve Çocuk Bağlanmasını Etkileyen Etmenler

Anne – baba ve çocuk bağlanması etkileyen birçok etmen bulunmaktadır. Bu etmenlerden; prematüre doğum, doğum sonrası depresyon, çocuk hastalıkları, istenmeyen gebelik, doğum ve bakım şekli, hormonlar, çocuk sayısı, bebek ile ilgili özellikler, kültürel yapı ve ekonomik nedenler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Prematüre Doğum: Bebeklerinin sağlıklı olacağını düşünen ebeveynler, prematüre doğumda veya bebeğinin ağır bir probleminin olması durumunda çeşitli olumsuz duygular yaşamaktadır. Bunlardan başlıcaları; şok, kaygı, elem, üzüntü, bir şey yapamama hissi, sinirlilik hali, kendinin ve sağlık personelinin suçlayıcı tutumlar olarak sıralanmaktadır (Çalışır ve ark., 2008). Örneğin, prematüre bebekler, zamanında doğan bebeklere nazaran daha hipotoniktir. Böyle bebekler annesinin sesli tepkilerine diğer bebeklere göre daha az tepki göstermektedirler. Dolayısıyla, prematüre bebekler duygusal tepkilerini yeterli bir biçimde dışa vuramamaktadır. Aynı zamanda, prematüre bebeğe sahip annelerin de daha az gülümsedikleri ve tepki verdikleri belirtilmiştir (Korja ve ark., 2009).

Doğum Sonrası Depresyon: Duygu durum bozukluklarından biri de doğum sonrası oluşan doğum sonrası depresyondur. Doğum sonrası depresyonun görülme sıklığının zamanında doğmuş ve sağlıklı bebeklerin annelerine kıyasla, erken doğmuş bebeklerin annelerinde daha yüksek olduğu ve doğum sonrası depresyonun anne-çocuk etkileşimini olumsuz yönde etkilediği vurgulanmaktadır. Bu durum güvenli bağlanmanın oluşmasını zorlaştırmaktadır (Korja ve ark., 2009; Vigod ve ark., 2010). Beck ve arkadaşları (2010), depresyonu olan annelerin, bebeğine daha az sevgi

gösterdikleri, bebeğin ipuçlarına daha az duyarlı oldukları ve daha içine kapanık olduklarını saptamıştır.

Cinsiyet Kalıpları: Evans (1997) babaların tutum ve davranışlarını incelediği çalışmasında babaların çocuğun fiziksel bakımlarının annenin işi olduğunu, maddi olanakları sağlama, çocuğun eğitimi destekleme, çocukların zihinsel becerilerini geliştirme ve çocukları ile oyun oynama gibi sorumlulukların ise kendilerine ait olduğunu düşündüklerini belirtmiştir.

Çocukları ile geçirdikleri zamandan keyif alan ve bebekleri ile geçirdikleri zamanı yetersiz bulan ve daha fazla zaman geçirmek isteyen babaların, çocukları ile kurdukları ilişkinin olumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca babaların çocuklarının bakımına katılmalarının ve anne ile iş bölümü yapmalarının bağlanma durumunu olumlu yönde etkilediğini görülmektedir (Dinç, 2014).

Çocuk Hastalıkları: Bebeğin hastalığı, hastanede uzun süre kalması, erken doğum gibi planlanmayan durumlar ailede sorunlara yol açmakta ve bununla birlikte bebeğin yoğun bakımda yattığı sürenin uzaması, devamlı bu konu ile ilgili problemlerin yaşanmasına, ailenin stres dolu zamanlar ve travmalar geçirmesine sebep olmaktadır (Çalışır ve ark., 2008; Çelebioğlu, 2004). Stresli durumlar bağlanmayı kötü yönde etkilemekte ve annede depresyon ve kaygı durumlarını tetiklemektedir (Korja ve ark., 2009). Aynı zamanda, bazı durumlarda çocuk bakımının sorumluluğu sağlık ekibine geçebilir. Bu durumda annenin bakım verici ve annelik rolünün değiştiğini düşünmesi annede stres ve endişenin oluşmasına neden olabilmektedir. Sonuç olarak, anne-bebek etkileşimi bu tip dış etkenler yüzünden annenin ruhsal durumu etkilenmektedir (Tüzün ve Sayar, 2006).

İstenmeyen Gebelik: İstenmeyen gebelikler ve gebelik sırasında fetüsle ilişki kurulmaması gibi etkenler anne-çocuk bağlanmasını etkilemekte, ayrıca istenmeyen gebeliklerde annenin doğum sonrasında bebeğine karşı yoğun bir nefret ve öfke duyduğu belirtilmektedir (Brockington ve ark., 2006). Perry ve arkadaşları (2011),

annenin isteyerek gebe kalması ile anne çocuk bağlanması arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Evlilik Süresi: Sevil ve Özkan (2007) yaptıkları çalışmada, 6 yıl ya da daha fazla süredir evli olan babaların çocuklarının bakımlarında daha fazla rol üstlendiklerini belirtmişlerdir. Artan evlilik süresi, çocuk sayısının artmasını da beraberinde getirdiği için babaların daha deneyimli olduklarını ve bakıma daha fazla katılacaklarını savunmuştur.

Doğum ve Bakım Şekli: Doğum sonrası ilk saatlerle birlikte bebeğe yapılan bedensel temasın bağlanmada büyük önem taşıdığı bilinmektedir. Bu durum normal doğum yönteminin kullanılmasını desteklemektedir. Sezaryenle doğumlarda, ameliyat sürecinden dolayı oluşan durumlar sebebiyle ne anne ne de bebek, birbirine iyi tepki verememektedir. Doğum sonrası ilk tensel temasın bağlanma ilişkisinin ilk adımı olduğu annenin bebeğine çıplak bir biçimde sarılmasıyla bağlanma arasında pozitif bir korelasyonun bulunduğu vurgulanmaktadır. Buna istinaden, doğumun gerçekleşmesinden sonraki ilk 45-60 dakikalık dilimde bebek uyanık ve uyarılara açık haldeyken, anneye temasının önem arz ettiği üzerinde durulmaktadır (Soysal ve ark., 2005). Aynı şekilde çocuklarının birinin doğumuna katılan, bebeği tutmasına eşlerin onay verdiği babalar, bu bebeğe diğer çocuklarına göre daha güçlü bağlanma geliştirdikleri belirlenmiştir. Buna göre, yetişkin erkeklerle kadınların doğuştan benzer bakıcı özelliklere sahip olduklarını ama toplumsallaşmanın, kadındaki bu özellikleri erkeklere göre daha fazla öne çıkardığını, erkektekine de engel teşkil ettiğini söyletebilmektedir. (Yapıcı ve Yapıcı, 2005).

Ayrıca, ilk duygusal motiflerin temeli beslenme anında oluşur. Anne veya bebeğin bakımından sorumlu olan kişinin, besleme göreviyle birlikte, sevgi ve mutluluk verici, bebek ile anneyi rahatlatıcı özelliklere sahip olması, bunun bilincini taşıyarak hareket etmesi gerekmektedir (Yapıcı ve Yapıcı, 2005). Araştırmalara göre; bebeğin doğumdan ilk dokuz ayına dek ailesiyle oluşturduğu bağın temel olduğu, gelecek zamanlarda kuracağı ilişkiler, benlik algısı, çevresiyle olan ilişkilerinde önem arz ettiğini gözler önüne sermiştir. (Verissimo ve ark., 2011).

Çocukla Geçirilen Zaman: Ebeveynlerin çocuklarıyla geçirdiği zamanın niceliği kadar niteliğinin de önemli olduğu belirtilmekte ve gün içinde en az yarım saat kadar çocukla nitelikli zaman geçirmenin önemli olduğu belirtilmiştir (Benice 2014; Gürşimşek 2010). Birlikte zaman geçirmenin, etkileşimden zevk alma ve iletişimi güçlendirme açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır (Benice 2014).

Mercer ve Ferketich (1995) çocuğun bakımı ve sorumluluklarını üstlenen ve çocukları ile birlikte zaman geçiren babaların bebeğine karşı bağlanmasının olumlu yönde olduğunu belirtmektedirler.

Hormonlar: Doğum, biyolojik ve kimyasal olarak, östrojen, progesteron gibi hormonların vücuttaki oranlarının değişiklik göstermesi sonucu olmaktadır. Östrojen, progesteron ve daha birçok hormon, doğum gerçekleşmeden çok önce anne adayını anneliğe hazırlamakta ve bu süreci hızlandırmaktadır. Anne adayları kadınlar genellikle ilk doğum deneyimleri öncesinde bebek bakımında ve bu konuda yeterlilikleri hakkında endişelidirler. Buna rağmen doğum ve doğum sonrası süreçte bir sorun olmazsa bu endişeden sıyrılabilmektedir. Bu rahatlamada bazı hormonlarında etkisi olduğu bir gerçektir (Özbaran ve Bildik, 2006).

Literatürde oksitosin, prolaktin ve endojen opioidlerin sosyal bağlanmada etkili olduğu bildirilmekte ve bu nörohormonlardaki bir bozukluğun bağlanma sorunlarına yol açabileceğinden bahsedilmektedir. Memeli canlılarda annelik, bakım üstlenme, çocuğu koruma, cinsellik vb. davranışlarda etkisi bulunan vasopressin ve oksitosin tek bir aminoasit değişimiyle vasotisin maddesinden oluşmaktadırlar. Oksitosin ilerleyen süreçte annelik duygusunun azalmasını engellemekte ve annelik doyumunun sürekliliğini sağlamaktadır. Oksitosin üzerine yapılan bir laboratuvar çalışmasında, oksitosin reseptörleri çıkartılmış anne farelerin yavrularına iyi bakım veremedikleri ve iyi bakım alamayan fare yavrularının da, oksitosin reseptörleri sağlam olmasına karşın, bir sonraki nesil yavrularına iyi bakım veremedikleri belirlenmiştir. Ancak insanlarda oksitosinin engellendiği durumlarda bile annelerin bakım verme sorumluluğundan vazgeçmediğini göstermektedir. Bu gözlem, “ilk emzirmeyle sosyal bağlanmanın sağlandığı ve bu durumun bilişsel olarak da devam ettirildiği” biçiminde

açıklanmaktadır (Insel, 2003). Anne çocuk arasındaki ilişkide, eğer çocuğa iyi bakım yapılırsa beyinde biyokimyasal düzenini “her şey yolunda” olarak belirleyerek kaydetmekte, eğer çocuk reddediliyor ya da ihmale uğruyorsa nöronal düzenekler de buna göre şekillenmektedir. (Bowlby, 2012).

Çocuk Sayısı: Yapılan çalışmalar artan çocuk sayısı ile birlikte ebeveynlerin çocuklarına ayırdığı zamanın azaldığını göstermektedir. Çocuk sayısının artması maddi olanakların da daha fazla sayıya bölünmesine yol açmaktadır. Azalan maddi olanaklar ise çocukların bakımına olumsuz etki etmektedir (Bretherton, 2010).

Mercer ve Ferketich (1995), yaptıkları araştırmada tek çocuğu olan babaların bebeklerine daha iyi bir şekilde bağlandığını saptamıştır. Çocuk sayısı arttıkça babaların bağlanma durumunun olumsuz yönde etkilenmekte ve ilk kez çocuk sahibi olmanın verdiği heyecan ile babalar ilk bebeklerine daha fazla ve kolay bağlanma geliştirebilmektedirler. Artan çocuk sayısı ile birlikte ortaya çıkan ilgi ve zaman yetersizliği bağlanmanın azalmasına neden olabilmektedir. Aynı şekilde babaların yoğun iş temposundan dolayı ayıracakları zamanın yeterli olmaması ve bu yetersiz zamanın birden fazla çocuğa bölünmesi onların bakıma katılmalarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Dinç, 2014).

Bebek ile İlgili Özellikler: Sağlıklı bağlanmaya etkide bulunan etmenlerden biri de bebeğin yüzü, vücudu ile organların birbiriyle oranı gibi fiziksel özellikleri ile hareketleridir. Bebeğin fiziksel özellikleri, sevimli görülmekte ve davranışlarıyla beraber yetişkinde bebeğin bağımlı olduğu hissiyatına neden olmaktadır. Yani, görünüş ile hareket de yetişkinlerdeki bakıcı tepkilerini ortaya çıkarmaya öncül olmaktadır. (Yapıcı ve Yapıcı, 2005). Başka bir nokta ise ebeveynlerin görünümünü bozan önemli fiziksel kusurları bulunan bebeklerle baş edememesidir. Birçok durumda terk etmekten çok az bakım vermeye kadar farklı şekillerde bebeklerini reddedebilirler. Ayrıca bebeğin mizacı da bağlanmayı etkilemektedir. Örneğin bebeğin aşırı ağlayıp annenin bakımına tepki vermemesi bağlanmayı olumsuz etkilemektedir (Tüzün ve Sayar, 2006).

Kültürel Yapı: İnsanlarda bakım verme davranışları kültürden kültüre değişebilmekte ve çevresel gerekliliklere göre şekillenebilmektedir. Örneğin, Afrika kültüründe çocuk erken yaşlarda bağımsızlaşmaya yönlendirilmektedir. Doğu Afrika'da bir yaşından büyük çocukların bakımı tüm köy halkı tarafından üstlenilmektedir. Batı kültüründe ise çocuğun anneden ayrılaşma ve bireyselleşme süreci daha sonraki yaşlarda tamamlanmaktadır (Vahip 1993).

Ekonomik Nedenler: İnsanların çocuk bakımında duyguların yanı sıra, ekonomik koşullar da etkili olmaktadır. “Ekonomik” konu, aslında daha az gelişmiş canlı türlerinde de yer almaktadır. Hayvanların zayıf ve hastalıklı doğmuş yavrularını öldürmeleri doğada sıkça rastlanan bir durumdur. Doğada ve insan yaşamında çevresel olanakların artması, pratik yaşamda çocuğun başarılı biçimde korunması ile sonuçlanmaktadır (Panksepp 2004).

Maddi durumunun iyi olması ve garantili bir işte çalışıyor olması iş kaygısını ortadan kaldıracığı ve ekonomik özgürlüğü beraberinde getireceği için babaların moral, motivasyon ve gelecek kaygısı gibi sorunlarını ortadan kaldırır. Bu da çocukla keyfi geçirilen sürenin artmasına ve dolayısıyla olumlu ebeveyn çocuk ilişkisinin oluşmasına destek sağlar (Dinç, 2014).

Eğitim: Yapılan çalışmalar babanın maddi durumunun, eğitim düzeyinin ve mesleğinin babanın bakıma katılması ve bebeğine bağlanmasını etkilediğini bildirmektedir (Sımsıkı 2011; Üstünöz 2010). Ayrıca eğitim düzeyi yüksek olan babaların çocukları ile daha fazla zaman geçirdikleri ve onların bakımına daha fazla katıldıkları gözlenmiştir (Nkwake, 2009).

Baba Yaşı: McVeigh ve arkadaşları (2005) bebeğin bakımına katılması ile babanın yaşının yüksek olması arasında negatif bir ilişki saptamış, yaşı büyük olan babaların ev işlerinde ve çocuğun bakımında daha çok sorumluluk üstlendiklerini bulmuştur. Araştırmada ise baba yaşı ile bağlanma arasında bir ilişki bulunmamıştır. Bu duruma alınan örneklerdeki babaların yaş ortalamasının çok yüksek olmaması ve çoğunlukla orta yaş düzeyinde olması neden olmuş olabilir.

2.3. Romantik İlişkiler

Romantik ilişkiler karşılıklı ve yoğun duyguların yaşandığı, tüm duyguların rahatça ifade edilip aynı zamanda davranışa dönüşebildiği, kişiler arasında maddi-manevi destek ve paylaşımların yapılabilirdiği ilişkiler olarak tanımlanabilir (Aydoğdu, 2010).

Romantik ilişkiler; yaşam süresince değişik şekillerde ortaya çıkabilmektedir ve birbirine adanmış olma, karşılıklı kendini açma, sıcaklık, duygusal olarak bağlı olma, karşılıklı kibar olma, açıklık, dürüstlük, koruma, kontrolü teslim etme, savunmayı bırakma, ayrılıklarda ise üzülmeye gibi özellikleri barındırmaktadır (Rubenstein ve Shaver, 1982).

Erikson kişilik gelişimini hayatın tümünü ele alan uzun bir süreç olarak nitelendirmiş, kişilik gelişimini sekiz evrede açıklamıştır. Romantik ilişkiler açısından önem arz eden evrelerden birincisi temel güvene karşı güvensizlik evresidir. Bu evrede bulunan çocuklar tamamen dış çevreye bağımlıdırlar. Özellikle anne veya bakıcısıyla yaşadığı ilişki, çocukta temel güven duygusunun kazanılmasında oldukça önemlidir. Çocuğun bakıcısıyla kurduğu ilk yakın ilişki kalıpları onun gelecek yaşamındaki ilişkilere bakış açısını belirleyecektir. Bu dönemde temel güven duygusunu kazanan bir çocuğa göre insanlar sevecen ve sıcaktır, dünya iyi bir yerdir ve insanlarla ilişki kurmanın olumsuz bir yönü bulunmamaktadır. Bunun aksine temel güvensizlik duygusu oluşan çocuklar yaşamlarında ilişkilerden uzak durmayı tercih eder, kendilerine ve karşıdaki bireylere güven duymaz, içe kapalı bireyler olarak yetişirler. Romantik ilişkiler bakımından önem arz eden ikinci evre olan yakınlık kurmaya karşı soyutlanma evresi, samimi ilişkiler kurma evresi olarak nitelendirilebilir. Genç erkek ve kadınlar bu evrede yakınlık kurabilecekleri, duygusal açıdan beslenebilecekleri özel ilişkiler isterler. Bu ilişkilerin sonucu evlilik veya duygusal bağlılıklar olabilir. Söz konusu evre içerisindeki çatışmaları sağlıklı çözemeyen bireyler duygusal soyutlanmayla karşı karşıya gelecektir. Gerçek ilişkilerden elde ettiği yakınlık ile doyum haricinde yüzeysel ilişkiler yaşar, duygusal bağlılıktan kaçarlar. Bunun sonucunda birey duygusal olgunluğa ulaşamaz. Birbirine derin ilgisi bulunan iki

kişinin kimliklerinin kaynaşmasını Erikson yakınlık olarak adlandırmıştır. Yakınlığı; bir kişinin gerçek bağlanma ve arkadaşlık oluşturma; kurban olma ve uzlaşma olarak da tanımlanabilecek böyle yükümlülöklere uyabilmek için ahlaki gerilim geliştirme kapasitesi şeklinde tanımlamıştır (Aral ve Baran, 2011; Burger, 2006)

Romantik ilişkilerin beş ögesi bulunur. Birincisi bağılıktır. Bağılık, bireylerin ilişkileri boyunca edindikleri deneyimler ışığında sevgiliyle birlikteliği arzu etmesidir. Bağılık, romantik ilişkilerin diğler boyutlarının gelişim göstermesinin ön koşuludur. İkinci öge olan duygusal yakınlık, bireylerin birbirlerinin içten duygularına ortak olması, birbirlerinin duygusal-işsel dünyalarını bilmeleri olarak belirtilmiştir. Üçüncü öge bilişsel yakınlıktır. Bilişsel yakınlık, sevgililerin paylaştıkları bilişsel değışimler ile bireylerin bilişsel dünyalarının farkında olmasıdır. Dördüncü öge olan fiziksel yakınlık, paylaşılan fiziksel etkileşimle alakalıdır. Beşinci öge ise karşılıklıktır. Karşılıklı etkileşim ile bireylerin ilişkileri için sarf ettikleri çabayı kasteder. Buna göre yakın ilişkiler bağılık, duygusal, bilişsel ve fiziksel yakınlıkla karşılıklılığı kapsayan ilişkiler olarak söylenebilir (Moss ve Schwebel, 1993).

Hotfield (1988) romantik ilişki yaşayan insanların özel olarak bilişsel, duygusal ve davranışsal özelliklerde bulunduğunu belirtmiştir. Bilişsel özellikler; romantik ilişki içerisinde bireyler partnerlerine kendini açmada isteklilik gösterirler. Kendileriyle ilgili özel bilgileri sevgilerine verme konusunda tereddüt etmezler. Bu sebeple romantik ilişki içerisinde bulunan bireyler birbirleri hakkında derin ve önemli bilgilere sahiptirler. Duygusal özellikler; romantik ilişki içerisindeki bireyler birbirlerine özenli davranırlar ve yoğun bir sevgi duyarlar. Davranışsal özellikler; sevgililer birbirlerine fiziksel açıdan yakın olurlar ise mutlu olurlar. Birbirlerine fiziksel temastan hoşlanırlar. Bu sebeple yakın olmak için çaba gösterirler.

Romantik ilişki her zaman söz konusu olmaz. Bir ilişkinin romantik ilişki olarak adlandırılmasının temel kriteri, partnerlerin karşılıklı biçimde birbirlerinin çıkarlarını koruması ile mutlu etme istekleridir. Karşılıklılık ve gönüllölük romantik ilişkilerdeki en temel esaslar olarak söylenebilir. İlişkilerin romantik ilişki olarak nitelenmesinin temellerinden biri de ilişkide samimiyet olmasıdır. Güven dayanaklı

samimiyet, insanın diğere hiç kimseyle paylaşmadığı bir sırrını paylaşması, kendine dair özel bilgi alışverişiyle oluşan sevgi alışveriştir. Romantik ilişkilerin bir diğere boyutu ise mahremiyettir. Karşılıklı güvene dayalı samimiyetle birbirlerine kendilerini açan partnerler arasında oluşan özel paylaşımlardır (Erden İmamoğlu, 2009)

2.3.1. Romantik İlişkilerin Gelişimi

İnsanlar hayatları boyunca ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşamını devam ettirebilmek için diğere insanlarla beraber olmak zorundadır. Bebeklik, çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik boyunca yeni ihtiyaçlarla ve gelişim ödevleriyle karşılaşan birey, bu ihtiyaçları karşılamak ve bu güçlüklerle başa çıkabilmek için birçok yoldan geçerler. Yaşamın her döneminde geliştirilen ilişkiler, daha sonraki aşamalar için bir örnek teşkil etmektedir. Bu nedenle ilişkilerin şekillenmesi yaşam boyu devam etmekle birlikte daha sonraki ilişkileri ve kişiliği şekillendirmektedir (Erden İmamoğlu, 2009).

İlişki kurma ve sürdürme her şeyin ötesinde insanın en temel psikolojik ihtiyaçlarının başında gelmektedir. İnsanın yakın ilişki kurma, ait olma gibi diğere bir insan veya insanlarla birlikte giderebileceği ihtiyaçları olduğu farklı kuramcılar tarafından ifade etmişlerdir. Murray psikolojik kökenli gereksinimlerden bahsederken insanın yakın ilişki ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte Maslow da ait olma ve sevgi ihtiyacını, fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan bireylerin bir süre sonra arkadaşları, bir sevgili veya eşe hatta çocuklara ihtiyaç duyacağını ifade ederek özetlemiştir (Burger, 2006).

Öz belirleme kuramında da önemli bir yere sahip olan ilişki ihtiyacı, bireyin diğere tarafından anlaşılması, onlarla bağlantılı olma, destek alma ve verme ile birlikte zaman geçirme, faaliyette bulunma gayretlerini yansıtır (Deci ve Vansteenkiste, 2004). İnsanın ilişki kurma, sevme-sevilme veya ait olma ihtiyacı ergenlik döneminde ve sonrasında karşı cinsle kurduğu romantik ilişkiye yönelmesine yardımcı olur. Romantik ilişkilerin gelişimi de aynı zamanda bir gelişim görevidir.

Romantik ilişkilerin başlaması ve gelişimi akran ilişkileri ile yakın ilişkiler bağlamında ele alınmaktadır. Çocuklar için arkadaşlık kavramı öncelikle aynı cinsiyetteki akranlarla başlamaktadır. Ergenlik dönemi boyunca ise akran ilişkileri yakınlaşmaya ve artmaya başlamaktadır. Ergenliğin ortalarına doğru karşı cinsin de olduğu akran grupları ve romantik partnerlerle yakın ilişkiler gittikçe önem kazanmaktadır (Zimmer Gembeck, 2002).

Yetişkinlerin romantik ilişkileri ile çocukların anne-babasıyla olan ilişkileri benzer işlevleri paylaşırlar. Örneğin, hem bir ebeveyn-çocuk ilişkisindeki bebek hem de bir romantik ilişkideki yetişkin, kendi ilişki partnerlerinde sürekli bir yakınlık ararlar. Bir anne baba veya romantik partner, bebeğin ya da romantik ilişkideki bireyin bir rahatsızlıkla yahut bir tehditle karşılaştığında dönüp huzuru ve korumayı (anne-babasından veya eşinde) kendisinde bulduğu sığınılacak bir liman olarak işlev görebilir. Hem bebek hem de romantik ilişkide birey ayrıca kendi ilişki partnerini, yeni zorluklarla mücadele edeceği ve çevreyi keşfedeceği bir güven temeli olarak kullanırlar.

Hendrix (2007) çocukların küçük yaşlarda en fazla hayranlık duydukları insanlarla ilişkili zihinlerinde bir imge oluştuğunu, gelecekte oluşan imgeye uyan kimseden romantik açıdan etkilenildiğini belirtmektedir. Bu imgede, her iki ebeveynin de özelliklerinden izler bulunabilir. İnsanlar etkileşim kurdukları kişilerde hızlı bir biçimde bu izlerin farkına varırlar. İnsanlar temel bilinçaltı isteklerini tatmin edecek kişileri arama eğilimindedir ve bulduklarında da aşık olurlar. Bu nedenle insanlar romantik ilişkilerde eş seçerken yaşamın ilk yıllarında kendilerini yetiştiren ebeveynlerin baskın özelliklerini romantik partnerinde aramaktadır. Aynı şekilde bağlanma kuramcılarının göre, her bireyin hayatında önem arz eden insanları algılama biçimlerine göre oluşturduğu içsel temsil modelleri bulunur. Bireyler yeni ilişkilere başlarken eski deneyimleri ile hatıralarına dayanan bu içsel temsil modellerine göre davranış sergilerler. Bireyin yaşamındaki bu önemli kişilere yönelik duygu ve beklentileri bireyin ilişkisine yön verir. Bireyin deneyimleriyle biçimlenen içsel temsil modeline göre ilişkinin devamlılığı hakkında karar mekanizması görevi üstlenir. (Linder ve ark., 2002).

Birçok çocuk için arkadaşlık öncelikli olarak hemcinsi ile kurduğu ilişkilerle başlar. Ergenlik dönemi ile beraber akran ilişkileri çok samimidir ve ergenler boş vakitlerini karşı cinsten arkadaşlarla geçirmeye başlamaktadır. Romantik ilişkiler bu dönemde önem kazanır. Romantik ilişki ergenlerin yaşamlarının merkezindedir ve bu ilişkiden olumlu şekilde etkilenirler. Yetişkinlere benzer olarak romantik ilişkileri başlatırlar. Karşı cinsin de olduğu gruplar içinde birbiri ile iletişim kurup, grup olarak çıkmalar başlar, bunun devamında ikili romantik ilişki başlar (Zimmer Gembeck, 2002).

2.3.2. Romantik İlişkilerin Süreci

Bireyler hayatları süresince birden çok kişiyle etkileşim içerisinde bulunur, birçok insanı çekici bulabilir fakat bir kaçıyla romantik ilişki kurar. Benzerlik, çekicilik, kişisel özellikler temelinde insanların yaşadığı deneyimler, romantik ilişkilerini daha derinde yaşamalarına etki eder. Romantik bir ilişkide bağlılık elzemdir. Bağlılık, bir insanın düşüncelerinin, duygularının ve davranışlarının karşısındaki bireyi etkilemesidir. Herhangi birinin yaşamında olan olaylar sonucunda ikisinin de aynı anda etkilenme derecesi bağlılığın da boyutunu gösterir. Yakın ilişkilerin ayırt edici özelliği bağlılık olarak ortaya çıkmaktadır (Freedman ve ark., 2003).

Romantik ilişkiler ile arkadaşlığın başlangıcı için fiziksel yakınlık, fiziksel görünüş, kişisel benzerlik ya da tamamlayıcılık, karşılıklı olumlu yaklaşım olmak üzere dört öğeden söz edilir. Fiziksel yakınlık, partnerler arasında ilişkinin başlaması için öncelik taşıyan özelliktir. Çünkü bir ilişkinin başlayabilmesi için kişilerin birbirlerini görmeleri, farkında olmalarıyla birlikte konuşabilmeleri için yakınlık kurmaları gerekmektedir. Kişiler yeni katıldıkları ortamlarda fiziksel açıdan uygun buldukları kişilerle iletişimde bulunurlar. Kişisel benzerlik ise arkadaşlığın kurulması ile devamlılığında önem teşkil eder. Çünkü benzerlik kişiye yaşam şekli ile fikirlerinin doğru olduğu hissini verir. Herhangi bir sorun ve problemle karşı karşıya geldiğinde kendisine benzer olanların onu daha iyi anlayacağını ve daha kolay yardım talebinde

bulunacağını düşünür. Son öge olan birbirine karşı olumlu yaklaşma ise, kişilerin kendilik değerleri bakımından önem taşır. Bireyler kendilerine yönelik olumlu yaklaşım gösteren kişilere güven duyarlar (Akt. Aydoğdu, 2010)

Bernstein ve arkadaşları (1991) romantik ilişkilerin gelişimi ile ilgili birbirini takip eden evreler şeklinde sistematik ve aşamalı bir ilişki gelişimi modeli öne sürmüştür. Bu modele göre; İki insanın birbirinden tamamen habersiz ve aralarında hiçbir ilişki olmadığı sıfır ilişki olarak adlandırılır. İki kişiden birinin diğerinden ya da her ikisinin de birbirinin farkında olduğu farkındalık düzeyinde ise diğer kişi ile ilgili bilgi toplanmaktadır. Ancak burada iki kişi arasında doğrudan bir ilişki söz konusu değildir toplanan bilgi gözlem yoluyla veya diğer insanlardan edinilen bilgilerden oluşur. Bu aşamada bireyler birbiri hakkında izlenim oluştururlar ve insanların birbirini tanıması için adım atmasında bu aşama çok önemlidir. Yüzeysel ilişki aşamasında ise bireyler doğrudan birbiri ile etkileşim kurmaya başlar. İlk tanışma evresi olduğu için aralarındaki konuşmalar ve paylaşımlar yüzeyseldir. Her iki bireyinde birbiri üzerindeki etkileri sınırlıdır. Son aşama olan ortaklık aşamasında ise bağlılık ve birbiri için özel olma söz konusudur. Bireyler daha derin paylaşımlarda bulunur ve birbiri hakkında oldukça bilgi sahibidirler. Her iki kişi de bu aşamada inançları, tercihleri, amaçları, değerleri hakkında birbirine açılmaya başlarlar. Ortaklık aşaması daha özel paylaşımlarla birlikte gelişen psikolojik bağlılığın olduğu aşamadır. Bireylerin birbirini etkilemesi bu aşamada en üst düzeydedir. Bu bağlamda romantik ilişkiler, aşama aşama ilerleyen bir süreci temsil etmektedir. Bu sürecin gelişimindeki en önemli etken ise kendini açmadır. Kendini açma, kişinin inançlarını, duygularını, korkularını, fikirlerini, umutlarını, zayıflıklarını ifade etmesi; kişisel bilgilerini, duygularını ve düşüncelerini açmasıdır. Birçok ilişkide ilk dönemlerde partnerlerden biri kendini biraz açar, karşı taraf da buna karşın açılıma kendisinden katkı yaparsa süreç derinleşerek devam eder. Bununla birlikte partnerler birbiriyle ilgilenmeye ve yaşamlarıyla ilgili sorumluluklara da ortak olmaya başlar (Bernstein ve ark., 1991).

Bireyler birbirlerinin kendini açma davranışına anlayış ve ilgi gösterdikçe güven duyguları pekişir. Pekişen güven duygusuyla beraber aralarındaki ilişki mahrem

bir boyut kazanmaya başlar. Bu mahremiyetin oluşması için güven duygusunun karşılıklı olması oldukça önemlidir. Güven duygusu ne oranda sağlam ise partnerler aralarındaki duygusal paylaşımların derinliği de o oranda artış gösterecektir (Bernstein ve ark., 1991).

Partnerlerin karşılıklı olarak kendini açması, özel hayatlarını paylaşmasıyla birtakım özelliklere sahip olmaktadır. Söz konusu özellikler kişilere soru olarak yöneltildiğinde en çok ilgi ve duygusal anlatım cevabı alınmıştır. İlgi, romantik ilişkilerin derinlik kazanmasında önem arz eder. Duygusal anlatım ise yakınlık ile bağlılığın gelişiminde rol oynar. Kişi, duygularını partneriyle paylaştıkça yakınlıkları artacaktır. Romantik ilişkileri geliştiren diğer bir özellik de destektir. Destek bir kişinin diğerine, yaşamda karşısına çıkan zorluklar ve olumsuzluklara karşı yanında olarak yardımcı olmasıdır. Diğer önemli özellikler ise cinsellik ile birliktelik şeklinde belirtilmektedir (Bernstein ve ark., 1991)

2.3.3. Romantik İlişki Kuramları

Romantik ilişkileri araştıran ve açıklayan birçok kuram bulunmaktadır. Bu kuramlar; karşılıklı bağımlılık kuramı, yatırım modeli, bağlanma kuramı, sembolik etkileşim kuramı, eşitlik kuramıdır.

Karşılıklı Bağımlılık Kuramı: Thibaut ve Kelly'nin (1959) geliştirdiği karşılıklı bağımlılık kuramı, karşılıklı bağımlılığın yapısı ile süreçlerini araştırmıştır. Karşılıklı bağımlılık, etkileşimde bulunan bireylerin eş seçimleri ve hareketleri doğrultusunda, birbirlerinin deneyimlerine göre veya birbirlerini etkileyerek davranım biçimi ile davranma derecesi şeklinde tanımlanmaktadır. Kuramın odak noktası partnerler arası etkileşimdir. Etkileşim çiftlerin sadece şu anki davranışlarını veya kazançlarını değil, bununla beraber gelecekteki olası davranışlarını da belirler. Etkileşimin niteliğini ödül-bedel arasındaki ilişki belirler. İlişkideki ödüller kişinin hoşnutlukları, doyumları ve memnuniyeti; bedeller ise kişinin ilişki için harcadığı çaba, kaygı ile çatışmadır (Büyükşahin, 2006; Burger, 2006; Erden İmamoğlu, 2009). Ek olarak karşılıklı

bağımlılık, karşılıklı etkileşim içerisindeki kişilerin istekleri, tercihleri ve davranışları üzerindeki etkilerinin gücü ile niteliğini tanımlamaktadır. Kişiler arası etkileşimi ilişkiden elde edilen ödül ile bedeller belirler (Erden İmamoğlu, 2009). Thibaut ve Kelly (1959) insanların ilişkilerinden sağladıkları bu kazançlarını veya ilişkilerini değerlendirmeye tabi tutarken “karşılaştırma düzeyi” ve “seçenekler için karşılaştırma düzeyi” kavramlarını kullanmaktadırlar (Akt. Bilecen, 2007).

Kişi, içinde bulunduğu ilişkiden elde ettiği kazanımları, diğer ilişkilerin kazanımlarına göre yüksek düşünürse, ilişkiyi devam ettirme yönelimi gösterecek ve yine aynı kişi farklı bir tercihi olmadığı düşüncesine girerse de ilişkinin devamlılığı eğilimi artış gösterecektir. Buna karşın, kişinin içinde bulunduğu ilişkiden elde ettiği kazanımlar, diğer ilişkilerle karşılaştırma düzeyinin altında kalırsa, kişi ilişkiyi bitirmeye veya ilişkiyi değiştirmeye yönelecektir. Buna göre söz konusu ilişki doyum sağlasa dahi tutarlılık göstermemektedir. Kişi uygun bir seçenek bulduğunda, mevcut doyumlu ilişkisini sonlandırmayı düşünebilecektir (Büyükşahin, 2006).

Yatırım Modeli: Romantik ilişkileri araştıran ve açıklayan yaklaşımlardan biri de yatırım modelidir. Yatırım modeli 1980’lerde Rusbult tarafından kişiler arası ilişkilerin başlamasının, devamlılığının ve bitirilmesinin sebeplerini belirlemek için ortaya konulmuştur. Yatırım modeline göre, bireyler ilişkilerini değerlendirirken karşılaştırma düzeyi ile seçenekler arası karşılaştırma düzeyini karşılaştırırlar. Buna dayanarak bir ilişkiden kazandıkları ödüller ödedikleri bedelleri geçerse ilişki sürer (Bilecen, 2007). Yatırım modeli romantik ilişkilerin bağlanım ve doyum olmak üzere iki özelliği üzerinde durur. Bağlanım, kişinin ilişkisini sürmeye karşı niyeti ile ilişkiye duygusal açıdan bağlılığıdır. Doyum, seçeneklerin karşılaştırılması ile bağlanımı öngören değişkenlerdir (Erden İmamoğlu, 2009). Söz konusu kurama göre mevcut ilişki doyumu karşılaştırma düzeyi ile alakalı iken, ilişkinin devamlılığı seçenekler arası karşılaştırma düzeyi ile ilgilidir. Partnerler yüksek ödül ve alçak bedellere sahip, kişisel beklentilerine hitap eden ilişkilerde daha çok doyuma ulaşmaktadır. İlişkide doyumun artması ilişkiye olan bağlanımı da olumlu yönde etkilemektedir (Bilecen, 2007; Büyükşahin, 2006).

Yatırım miktarı, ilişkide doğrudan doğruya konulan kaynaklarla bu kaynakların değeri ve büyüklüğü ile ilgilidir. Bu yatırımlar içsel ve dışsal olmak üzere iki türdür. Yatırımlar çocuklar veya ortak alınmış bir ev, araba olabileceği gibi beraber olmadan elde edilen statüler gibi soyut şeyleri de ifade edebilir. Bireyler ilişkileri yol aldıkça ilişkilerine doğrudan kaynak yaratarak ilişkilerini geliştirirler. Yatırılmış bu kaynakların ödülü veya bedeli kişiler için yüksek olabilir. Çiftlerin bu yatırımlardan vazgeçmeleriyle oluşacak bedel ağırsa ilişkiye olan bağlanımları daha da artacaktır. Yatırım modelinde bireylerin ilişkiyi bitirmeyi düşündükleri halde neden bitiremedikleri, ilişkiye yatırdıkları yatırımlarla açıklanmıştır. Bunun iki sebebi bulunmaktadır. Birincisi, yatırım davranışlarının ilişkiyi sürdürmeye yönelik psikolojik bir güç olması, ikincisi bu tür davranışların ilişkiyi bitirmenin bedellerini artıracak olmasıdır Rusbult (1980). Romantik ilişkilerin sonlanmasının en önemli sebeplerinden biri ise başka bir çekici seçeneğin varlığıdır. Birey eğer çok çaba göstermeden daha çok kazanca (ödüle) sahip olabileceği bir seçenekle karşılaşır, ilişkisini sonlandırma düşüncesine girer (Büyükşahin, 2006). Bir ilişkide bedelden çok kazanç veya ödül elde ediliyor ve benzer ilişkilere nazaran beklenenden daha çok olumlu öznel duygular hissediliyorsa yaşanan ilişki birey için doyum verici bir ilişkidir. İlişkide beklenenden daha fazla ödüle ulaşılması veya ödenen bedelin beklenenden daha az olması durumlarında da doyum artmaktadır. Arzu edilen doyumun sağlanamaması durumunda, kişi alternatif seçeneklere yönelim gösterecek ve karşılaştırarak ilişkiye yatırım yapılıp yapılmayacağını düşünecektir. İlişkiye yatırım miktarı ilişkinin önem ve büyüklüğüne göre değişim göstermektedir. İçsel yatırım zaman ayırma, duygusal çaba ve kendini açma gibi doğrudan ilişkiye yapılan yatırımlar olmakla birlikte; arkadaşlıklar, hatıralar, ortak yaşantılar ve faaliyetler ise ilişkiyle ilgili dışsal yatırımlar olarak belirtilmektedir (Erden İmamoğlu, 2009).

Bağlanma Kuramı: Bağlanma kuramının temelleri 1950'lerin başında John Bowlby tarafından atılmıştır. Bağlanma kuramı, bireylerin kendileri için önemli olan kişiler ile duygusal bağlar kurma eğilimini, bağlanma ihtiyacını ve bu bağlanmaların stillerini ortaya koyan bir kuramdır. Bağlanma doğum öncesinde başlamakta ve çocuklukta kurulan bağlanma örüntüleri temelinde insan yaşamı boyunca gelişmektedir. Bu doğrultuda Bowlby (2012), yetişkin döneminde görülen bağlanma davranışının

çocukluk çağındaki oluşturulan bağlanma davranışının süreğen hali olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle bağlanma örüntüleri sadece çocukluk çağında kalmayıp, bireyin kendi ailesini kurduğunda eşi ve çocuğu ile kurduğu ilişkilerindeki psikolojik durumu ve kişilik özelliklerini de etkilemektedir (Akt. Altundağ, 2011). Bu bağlamda çocukluk dönemindeki güvenli, güvensiz kaygılı ve güvensiz kaçınmacı şeklindeki üç boyutlu bağlanma şemasının yetişkinlerde yetersiz kaldığını belirten Bartholomew ve Horowitz (1991) yetişkinler için dört boyutlu bağlanma modellenini oluşturmuştur. Bu dört boyutlu bağlanma modelinde yetişkin bağlanma stilleri benlik ve başkaları olarak iki boyut, bu iki boyut ise olumlu ve olumsuz olmak üzere iki gruba ayrılarak dördü model oluşturulmuştur. Bu modele göre kişinin kendisini değerli veya değersiz görmesi üzerine kurulan benlik modeli, kişinin kendi değeri için başkalarına duyulan duygusal bağımlılığı ile bağlantılıdır. Kişinin başkalarını değerli veya değersiz görmesi ile ilişkili olan başkaları modeli ise başkalarının ihtiyaç duyulduğunda ulaşılır olup olmadığı ile bağlantılıdır (Keser, 2006). Yetişkinlerdeki dördü bağlanma modeline göre ilişkilerinde daha yapıcı olan çiftlerin genellikle kendilerine ve başkalarına karşı olumlu ve yapıcı düşüncelere sahip olduğu görülmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Ayrıca, güvenli bağlanma davranış örüntüsüne sahip olan bireylerin, ileriki yaşamlarında iyi bir eş ve iyi bir anne-baba oldukları ileri sürülmektedir (Ainsworth ve ark., 1978).

Sembolik Etkileşim Kuramı: 1960'ların sonlarına doğru Mead ve Weber'ın ortaya koyduğu Sembolik Etkileşim Kuramı'na göre, insan hayatı yönünü bireyler arasındaki anlamlı etkileşimlerle bulmaktadır. Bu araştırmayı genişleten Blumer'e (1959) göre kişi bir davranışta bulunuyorsa sergilediği o davranış kişi için bir anlam ifade etmektedir. Söz konusu anlam sosyal etkileşim ile insanların birbiri üzerindeki etkisini kaynak almaktadır. İnsanların birbirleriyle sadece tepki vererek etkileşime girmediklerini aynı zamanda birbirlerinin hareketlerini yorumlama ve tanımlama çabaları ile de etkileşime girdikleri belirtilmektedir (Akt: Erden İmamoğlu, 2009).

Eşitlik Kuramı: Eşitlik kuramı 1965 yılında Adams tarafından ortaya konulmuştur. Bu kurama göre, birey ilişkisinde eşit olmadığı yönünde bir izlenim edinirse strese girer. Eşitsizlik hissi arttıkça stres düzeyi de artar. İlişkide eşitlik ile tarafların

birbirinden çıkar gütmemeleri, ihtiyaçlarının ortak ve adil bir biçimde giderilmesi anlatılmak istenmektedir. Böylece çiftler ilişkiden eşit oranda fayda görmektedirler. Partnerlerden herhangi birinin diğerini kullanması veya ayrımcılıkla hükmetmesi ilişkide adaletsizlik duygusunun oluşmasına sebep olmaktadır. Hissedilen bu adaletsizlik duygusu ise partnerlerin ilişkiden tatmin olmamasına sebep olur. Bu tatminsizlik zamanla bireylerin bağlanımını olumsuz yönde etkilemekte beraber ilişkilerin sonlanmasına da sebep olabilmektedir (Erden İmamoğlu, 2009).

2.3.4. Romantik İlişkileri Etkileyen Etmenler

Bireyler arasında kurulan romantik ilişkileri etkileyen birçok etmen bulunmaktadır. Bu etmenlerden; psikolojik etmenler, bireyin yaşı, kendini açma / açıklık, ilişki idealleri, cinsiyet rolleri, duygusal destek, fiziksel özellikler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Psikolojik Etmenler: Snell ve arkadaşları (2002) romantik ilişkilerle alakalı çeşitli psikolojik değişkenlerden bahsetmişler ve bu değişkenlerin romantik ilişkileri etkilediğini söylemişlerdir. Bahsedilen psikolojik değişkenlerden birincisi ilişkide kendine güvendir. Kendine güven; kişinin bir başka kişi ile romantik ilişki yaşaması durumunda kendi yetenekleri ile kapasitesini olumlu değerlendirme halidir. Bir başka değişken ise ilişkiye saplantıdır. Bireyin hayatının romantik ilişkilere saplantılı olması ve sürekli olarak zihnin bu konuyu düşünmesi durumudur. İçsel ilişki kontrolü, bireyin hayatındaki romantik ilişkiler kısmının daha çok kendi davranışları ile kontrolünden kaynaklandığını düşünmesidir.

Bireyin Yaşı: On beş yaşındaki bireylerin romantik partnerlerini tanımlamak için en çok kullandıkları ifade dostluk kavramıdır. Yakınlık ve destek de çokça ifade edilmekle birlikte bunları arkadaşlık, sosyal statüler, karşı cinsiyet hakkında bir şeyler öğrenme takip etmektedir. Bunlara ek olarak ergenler en azından romantik ilişkilerin ilk dönemindeki ergenlik romantizminin yoğunluğunu çekicilik olarak ifade etmektedirler (Feiring, 1996). Shulman ve Scharf (2000) 14-16 yaşlarındaki ergenlerin

romantik ilişkilerini arkadaşlık bakımından daha önem verici ve destekleyici algıladıklarını, bununla birlikte on dokuz yaşındaki ergenlere göre dostluk bakımından romantik partnere sahip olmayı daha önemli gördüklerini belirtmektedir. Carver ve arkadaşlarının (2003) yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre, erkek ergenlerin yetişkinler gibi gelecekteki partnerlerinin yaşıt veya kendilerinden daha genç yaşta olmalarını tercih ettiği, kızların ise kendilerinden daha yaşlı erkekleri partner olarak tercih ettikleri saptanmıştır.

Kendini Açma / Açıklık: Romantik ilişkileri etkileyen önemli etmenlerden biri de kendini açma davranışıdır. Bireyin kendini nasıl ve ne kadar açığa vurduğu ilişkinin yakın ve doyum sağlayıcı bir ilişkiye dönüşüp dönüşmeyeceğini belirler. Kendilerini karşılıklı olarak birbirine açan bireyler sağlıklı bir ilişkinin ilk adımını atmaktadır. Kişisel bilgileri romantik partnerlere anlatamamak ilişkinin başlamasında ve devam etmesinde bir engel olarak nitelendirilmektedir (Burger, 2006). Prager ve Buhremester (1998) yaptıkları çalışma ışığında, kendini açma davranışının bilme-bilinme, duyguları ifade etme gibi ihtiyaçları karşıladığını ve romantik ilişkinin süreğenliği konusunda yadsınamayacak derecede etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir.

İlişki İdealleri: Wayment ve Campbell (2000) kişilerin romantik ilişkilere bakış açılarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere bakış açılarını etkileyen üç ölçüt bulunduğunu görmüşlerdir. Söz konusu üç ölçüt: bir ilişkide nelerin kabul görüp, nelerin doyum sağladığına dair kişisel standartları içeren bilgiler; yaşanan ilişkide kazanılan standart bilgiler; bir ilişkinin hangi niteliklere sahip olması gerektiğini belirten ideal bilgilerdir. Bu bilgilere istinaden kişiler, romantik ilişkilerini devam ettirme ve sonlandırma eğilimine girerler.

Cinsiyet Roller: Romantik ilişkileri konu alan çalışmalar en iyi romantik eşin kadınsı ve androjen özelliği gösteren bireyler olduğunu ortaya çıkarmıştır. Araştırmalara göre, kadınsı ve androjen özellik gösteren bireyler eşlerinin gereksinimlerine daha duyarlı olmakla birlikte ilişkilerinin gelişimini sağlamaya yönelik davranışlarda daha sık bulunmaktadır (Burger, 2006).

Duygusal Destek: Argyle ve Henderson (1984) romantik ilişkilerde eşler arası uyumu yakalamak için, eşe duygusal destek vermek, karşılıklı güven duymak, kalabalık ortamlarda birbirini eleştirmemek, iyi bir sırdaş olmak ve birbirlerine söylenme davranışlarından kaçınmak oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Bu davranışlar, çiftlerin romantik ilişkilerinde mutlu olma, ilişkilerin sınırlarını çizme, beklentilerin belirlenmesi ile birlikte ilişkide uyumu beraberinde getirmektedir.

Fiziksel Özellikler: Ergenlerin romantik ilişki kalitesinde ise dostluk ve beğeni en üst sırada, problemler ikinci sırada, fiziksel çekicilik ve arkadaşlık üçüncü sırada bulunmaktadır. Ergen erkeklerin kızlara nazaran fiziksel çekiciliğe daha fazla önem verdikleri, geçmişteki ilişki problemlerini yansıtmadıkları, daha az kayıp ile deneyimde buldukları görülmüştür (Shulman ve Kipnis, 2001).

2.4. Aile Yapısı, Bağlanma ve Romantik İlişkiler

Aile yapısı, bağlanma stilleri ve romantik ilişkiler birlikte ele alındığında bu üç kavramın çocukluktan insan yaşamının sonuna kadar etkili olduğu ve bir biri ile yakın ilişkisi olduğu görülmektedir. Çocuğun hayata gözlerini açtığı aile yapısı onun toplumsal, ekonomik, düşünsel, dinsel, kültürel yapılar gibi kuracağı birçok yapıya etki etmekte hatta şekillendirmektedir. Ayrıca sosyal davranışların ilk öğrenildiği yer olan aile bireyin diğer bireyler ile kuracağı iletişim kalıplarının da temelini atmaktadır. Aile yapısının sağlıklı olması ebeveynler ve çocuk arasındaki ilişkiye yansımakta, sağlıklı ve huzurlu aile yapısındaki ebeveynlerin çocukların ihtiyaçlarını daha sağlıklı karşıladığı görülmektedir. Bu ise bağlanma davranışlarının yapılanmasının temelinde yatan unsurdur (Bowlby, 2012; Ainswort, 1989;). Bakım veren ve çocuk arasındaki ilişkide güvenli bir bağlanmanın gerçekleşebilmesi için çocuğun ihtiyaçlarına bakım verenin yeterli ve sağlıklı bir karşılık vermesi esastır. Çocuklukta döneminde kurulan bağlanma davranışlarının ise yetişkinlik dönemine güçlü bir şekilde yansıdığı bilinmektedir. Çocukluk döneminde sevilen, ihtiyaçları ilgiyle karşılanan bir birey kendisinin sevmeye değer olduğunun şemalarını geliştirecektir. Bununla birlikte bakım veren ile kurduğu bu sağlıklı ilişkide başkalarına yönelik olumlu şemalar

oluşturacaktır. Oluşturulan bu olumlu benlik ve olumlu diğerleri şemaları ise yetişkinlikte yaşanacak ilişkilerin temelini kurmaktadır. Birey diğer bireylere yönelik takındığı bu iletişim ve duygu paylaşımı kalıplarını doğal olarak karşı cinse de yansıtmaktadır. Böylece romantik ilişkilerde daha uyumlu davranışlar sergilenebilmekte bireyler romantik ilişkilerinden duygusal olarak daha fazla doyum sağlayabilmektedirler (Bowlby, 2012; İlaslan, 2009; Bartholomew ve Horowitz, 1991; Ainsworth ve ark., 1978). Romantik ilişki yaşadığı birey ile kendisini eşit gören, bu ilişkiden doyum sağlayan ve bu ilişkiye kıymet veren bireylerin ilişkileri sağlıklı bir şekilde ilerlemektedir. Bağlanma örüntülerinin belirleyicilerinden olan yakınlık arama ve uzakta kalınca kaygılanma mekanizmalarıyla, aile yapısından öğrenilen aile şeması ve kültürel değerler ile birlikte romantik yakınlık birleştiğinde bireylerin hayatlarını birleştirme kararı alarak evlenmesi doğal bir süreçtir. Böylelikle aile yapısı, bağlanma stilleri ve romantik ilişkiler ile ilgili kuramlardaki mekanizmalar yeni bir ailenin kurulması ve doğan çocuklar ile yeniden birbirleri ile etkileşimli olarak insan hayatından yansımaktadır.

2.5. Araştırma Özetleri

Aile yapısıyla ilgili olan çalışmalar tarih sırasına göre aşağıda verilmiştir;

Poyraz (2007), babaların babalık rolünü algılamaları ve babalık rolünü algılayışlarında kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı çalışmada örneklem olarak Çankaya ilçesinden 228 ve Mamak ilçesinden 161 olmak üzere, toplam 389 babayı almıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak babaların demografik bilgilerini elde etmek amacıyla Kişisel Bilgi Formu; babalık rolü algısını ölçmek amacı ile Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ) ve anne – baba tutumlarını ölçmek amacıyla ise Anne-Baba Tutum Envanteri (ABTE) kullanılmıştır. Babaların babalık rolü algısında; babaların öğrenim durumları, çalışma durumları, gelirleri, ilk baba olma yaşları, sahip olduğu çocuk sayıları, çocukların cinsiyetleri ve aile yapılarına göre anlamlı farkların olduğu; babaların mesleklerine göre ise anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır. Babanın ebeveyninin ekonomik düzeyi ile

demokratik aile yapısı ve koruyucu istekçi aile yapısı arasında; babanın ebeveyninin gelir durumu ile ilişkili otoriter aile yapısı, demokratik aile yapısı ve koruyucu istekçi aile yapısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Babanın babasının gelir durumuna göre ise otoriter aile yapısı, demokratik aile yapısı ve koruyucu istekçi aile yapısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Eryılmaz (2010) ergen öznel iyi oluşu ile aile yapısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla bir araştırma yapmıştır. Çalışmaya 15–16 yaşları arasında 223 (99 erkek ve 124 kız) lise öğrencisi ergen katılmıştır. Çalışmada Ergen Öznel İyi Oluşu Ölçeği ve Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği (AYDA) kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler, basit regresyon analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, aile yapısındaki iletişim ile yönetim boyutlarının ergen öznel iyi oluşunu anlamlı ve önemli düzeyde yordadığı bulunmuştur.

Atar ve arkadaşları (2016) madde kullanım bozukluğu olan ergenlerde aile işlevlerinin, anne baba tutumunun ve çift uyumunun madde kullanım bozukluğu ile ilişkisinin değerlendirilmesini amaçlayan bir araştırma yapmışlardır. Bu amaçla araştırma Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Çocuk Ergen Madde Araştırma Tedavi ve Eğitim Merkezi'nde (ÇEMA-TEM) DSM-5 ölçütlerine göre Madde Kullanım Bozukluğu nedeniyle tedavi görmekte olan 14-18 yaş aralığında 9'u kız, 41'i erkek 50 ergen hasta ve ebeveynleri ile herhangi bir psikopatolojisi, Madde Kullanım Bozukluğu olmayan 50 ergen ve ebeveynleriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kontrol ve olgu grubu yaş ve cinsiyet olarak birbirine benzer olarak tasarlanmıştır. Her iki gruba Sosyodemografik Veri Formu (SVF), Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ), Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ), Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) uygulanmıştır. Araştırmada olgu ve kontrol gruplarına ait ABTÖ puanları değerlendirildiğinde “kabul-ilgi”, “psikolojik özerklik” ve “kontrol-denetleme” boyutlarındaki puanların olgu grubunda istatistiksel olarak anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır. Kontrol grubu ile karşılaştırıldığında biyolojik anne baba ile yaşama, anne baba birlikteliği ve “bağlılık”, “fikir birliği” ve “duygusal ifade” açısından çift uyumunun istatistiksel olarak anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır. ADÖ puanları değerlendirildiğinde “problem çözme”, “iletişim”,

“roller”, “duygusal tepki verebilme”, “gereken ilgiyi gösterme”, “davranış kontrolü”, “genel işlevler” boyutlarındaki puanların olgu grubunda istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır.

Babahanoğlu ve arkadaşları (2016) sosyal hizmet ve hukuk fakültesi öğrencilerinin aile içindeki şiddetin çocuk üzerindeki etkisi konusundaki görüşlerini ortaya koymak üzere bir araştırma yapmıştır. Bu amaç doğrultusunda, önceden hazırlanmış demografik bilgi formu ile farklı sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki yer alan sorulara cevap aranmıştır. Bu çerçevede nitel araştırma süreçlerinden olan mülakat /bireysel görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini Selçuk Üniversitesi sosyal hizmet bölümü ve hukuk fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Örnekleme ise sosyal hizmet bölümde (15) ve hukuk fakültesinde (16) okuyan üç ve dördüncü sınıflardan rastgele seçilmiş toplamda 31 öğrenci ile derinlemesine görüşülmüştür. Araştırmada aile içi şiddetin en temel nedeni veya nedenleri konusunda Sosyal Hizmet Bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrenci görüşlerinin dağılımı; “maddi yetersizlik” %47, “iletişim eksikliği” %40, “geleneksel ve ataerkil toplum yapısı” %20 iken; aynı soruya Hukuk Fakültesi üçüncü ve dördüncü sınıf öğrenci görüş dağılımları ise; “eğitimsizlik” %38, “ataerkil toplum yapısı” %19, “saygısızlık, sevgisizlik ve hoşgörüsüzlük” %19, olarak saptanmıştır. Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkileri ve ne gibi sonuçlara yol açabileceği konusunda Sosyal Hizmet Bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrenci görüş dağılımı; “şiddeti normalleştirerek ileriki hayatında uygulaması” %80, “aidiyet ve güven duygusunun sarsılması” %20, “akademik başarısızlık” %20 iken; aynı soruya Hukuk Fakültesi 3-4. sınıf öğrenci görüş dağılımları ise; “şiddeti öğrenip normalleştirilmesi” %81, “psikolojik travma” %44, “toplumla adaptasyonda problem yaşama” %44 olarak saptanmıştır. Araştırmaya alınan 31 öğrencinin görüşlerinden elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, Sosyal Hizmet Bölümü ve Hukuk Fakültesi öğrencilerinin görüşleri birçok konuda örtüşmesine rağmen bazı konularda farklılık göstermiştir.

Ünişen ve Demirbağ (2016) ortaokul öğrencilerinde vandalizmin aile ilişkileri, televizyon ve bilgisayar kullanım süresi, okulun yapısı, sınıf düzeyi ve ailenin aylık ortalama gelir düzeyi bakımından incelenmesi amacıyla bir araştırma

gerçekleştirmiştir. Araştırma Adıyaman ilinde üç farklı ortaokulda gerçekleştirilmiş, vandalizmin ölçülmesinde 28 maddelik Okul Tahripçiliği Ölçeğinden ve aile ilişkilerinin belirlenmesinde 20 maddelik Aile İlişkileri Ölçeğinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda, vandalizmin okulun yapısı, ailelerin ortalama aylık gelir düzeyi, algılanan aile ilişkileri ve televizyon kullanım süresi bakımından farklılaştığını, bilgisayar kullanım süresinin ise anlamlı bir fark yaratmadığını tespit edilmiştir.

Bağlanma ve bağlanma stilleri ile ilgili olan çalışmalar tarih sırasına göre aşağıda verilmiştir;

McElhaney ve arkadaşları (2006) ergenlerin arkadaşlık kaliteleri ile bağlanma organizasyonları kapsamındaki hatalı davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya yaşları 14 ile 17 arasında değişen, 40 erkek 31 kız olmak üzere 71 dokuz ve onuncu sınıfa devam eden öğrenciler dahil edilmiş ve bağlanma tarzlarını ölçmek amacıyla Yetişkin Bağlanma Görüşmesi ölçme aracı kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre; kızların, daha az kayıtsız bağlanma tarzına sahip oldukları ve daha yakın ve destekleyici arkadaşlık ilişkileri içinde oldukları bulunmuştur. Ayrıca, saplantılı bağlanma tarzına sahip ergenlerin, daha az destekleyici arkadaşlıkları olduğu ve daha fazla bir biçimde hatalı/suçlu davranışlarda buldukları belirtilmiştir. Bununla birlikte arkadaşlık kalitesi ile suçluluk arasında olumsuz yönde ve anlamlı bir ilişki görülmüştür. Destekleyici arkadaşlıkları olan ergenlerin, daha az suçlu davranışlarda bulunduğu belirtilmiştir.

Sardoğan ve arkadaşlarının (2007) yaptıkları çalışmada ebeveyne güvenli ve güvensiz bağlanma tarzı geliştiren on iki yaş çocuklarının, anne-babaları arasında yaşanan evlilik çatışmalarını algılayış biçimleri karşılaştırılmıştır. Araştırmada ayrıca anne-babası evli olan ve boşanmış/ayrı yaşayan çocukların ebeveyne bağlanma düzeyleri arasındaki farklar da incelenmiştir. Araştırma grubu altıncı sınıfa devam eden 623 öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin toplanması amacıyla Ebeveyne Bağlanma Ölçeği, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular; ebeveyne güvensiz bağlanma tarzı geliştiren çocukların anne babaları arasındaki evlilik çatışmalarını; diğer

çocuklara göre daha çok tehdit edici olarak algıladıklarını, kendilerini daha çok suçlu bulduklarını ve çatışmaları sıklık ve yoğunluk açısından daha negatif biçimde değerlendirdiklerini göstermektedir. Araştırmada ayrıca; anne babaları boşanmış ya da ayrı yaşayan çocukların ebeveyne bağlanma düzeylerinin, anne babaları evli olan çocuklara göre daha düşük olduğu ve güvensiz bağlanma tarzı geliştirdikleri saptanmıştır.

Keskin ve Çam (2008) ergenlerin ruhsal durumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin araştırılması ve anne-baba tutumlarının bağlanma stillerine etkisinin değerlendirilmesi amacı ile tanımlayıcı tipte bir çalışma yapmıştır. Araştırma kapsamında 11-15 yaşları arasındaki 384 ergen ile yüz yüze görüşülerek sosyodemografik özelliklerinin yer aldığı değerlendirme formu, Güçler ve Güçlükler Anketi, İlişki Ölçekleri Anketinden oluşan ergen formu, ergenlerin anne-babalarına ise erişkine ait sosyodemografik Veri Formu ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonunda güvenli bağlanma ile duygusal belirti, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, akran sorunları, sosyal davranışlar, toplam güçlük puanı ile olumsuz yönde; korkulu bağlanma ile duygusal belirti ve toplam güçlük puanı ile olumlu yönde; saplantılı bağlanma ile duygusal belirti, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, sosyal davranışlar, toplam güçlük puanı ile olumlu yönde bağıntı saptanmıştır. Ayrıca İlişki Ölçekleri Anketinin korkulu bağlanma alt boyutu ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinin baskı ve disiplin alt boyutu arasında pozitif yönde; saplantılı bağlanma alt boyutunda aşırı annelik ve demokratik tutum alt ölçekleri ile olumsuz yönde bağıntı saptanmıştır.

Abaied ve Rudolph (2010) çocukların stresle başa çıkma durumlarında, annelerinin bağlanma örüntülerinin ne derece etkili olduğunu incelemek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Çalışmaya 82 kız, 75 erkek olmak üzere 157 ergen ve anneleri katılmıştır. Katılımcıların bağlanma tarzlarını ölçmek amacıyla, Bağlanma Anketi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, annenin güvensiz bağlanmasının, stresle başa çıkma açısından uyumsuz bir risk faktörü teşkil ettiği, güvensiz bağlanmanın, etkisiz başa çıkma stratejileri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Güvensiz bağlanan yetişkinlerin, stresle mücadele için çocuklarına uyumsuz yaklaşımlar önerdikleri saptanmıştır.

Güvensiz bağlanan ebeveynlerin çocuklarının, stresle mücadele konusunda kendilerini güçsüz hissettikleri ve uyum zorlukları yaşamaya meyilli hâle geldikleri sonucuna varılmıştır.

Ling ve Qian (2010) Çin'de yaşayan üniversite öğrencilerinin bağlanma kalitesi ile kişilik bozukluğu belirtileri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmanın örnekleminde 854 erkek ve 705 kadın olmak üzere toplam 1611 üniversite öğrencisi yer almıştır. Bağlanma tarzlarını ölçmek amacıyla Bağlanma Anketi ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II kullanılmıştır. Sonuç olarak, güvensiz bağlanma tarzlarının, kişilik bozuklukları için risk faktörü teşkil ettiği görüşüne varılmıştır.

Wellisch (2010) bağlanma tarzları ile kabiliyetlilik arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile bir çalışma yapmıştır. Çalışmada, kararsız/dirençli bağlanan çocukların, güvenli ve kaçınan bağlananlara göre, daha kaygılı, daha zayıf, kendine daha az inanan, daha çok geri çekilen, daha pasif bireyler oldukları ve yeni bir deneyime karşı daha çok tereddüt yaşadıkları ve bu çocukların, kaygı ve depresyon gibi daha içselleştirilmiş bozukluklarla teşhis edildikleri sonucuna varılmıştır. Kaçınan çocukların, daha düşmanca, öfkeli ve saldırgan, daha çok antisosyal davranışa ve daha çok olumsuz duyguya sahip olduğu ve başkalarını suçlamaya daha okul öncesi zamandan itibaren başlamaktadır. Güvensiz bağlanmış yetenekli çocukların, çeşitli öğrenme ve psikolojik sorunlarla karşılaşma ihtimalinin yüksek olduğu ve bağlanma tarzlarının bu çocukların tam kapasitelerine ulaşmalarını sınırlayan bir unsur olarak karşılıklarına çıktığı sonucuna varılmıştır.

Kantarcı Boğda ve Şendil (2012) bağlanma stillerinin çatışma çözüm biçimleri ve aldatma eğilimi üzerindeki etkisinde cinsiyetin rolü olup olmadığı ile aldatma eğilimi ve çatışma yönetim biçimleri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Bu amaçla 145 kadın, 55 erkek olmak üzere 200 evli katılımcıya Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, Aldatma Eğilimi Ölçeği ve Çatışma Yönetim Biçimleri Ölçeği uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin, güvenli bağlanma stiline sahip olanlara ve erkeklerin kadınlara göre aldatma eğilimlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Güvensiz bağlama stiline sahip olanların güvenilirliğe göre daha fazla olumsuz aktif ve olumsuz pasif çatışma yönetimine ve kadınların erkeklere göre daha fazla olumlu aktif çatışma yönetim biçimine yöneldikleri bulunmuştur. Ayrıca aldatma eğilimi ile olumsuz aktif çatışma yönetim biçimi arasında da anlamlı ve olumlu yönde ilişkiye rastlanmıştır.

Gündüz'ün (2013) yaptığı araştırmada bilişsel esnekliğin yordanmasında bağlanma stilleri, akılcı olmayan inançlar ve psikolojik belirtilerin katkılarını incelemiştir. Çalışma grubunu Mersin Üniversitesi'nin çeşitli fakülte ve bölümlerinde öğrenim gören toplam 436 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak amacıyla Bilişsel Esneklik Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi, Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde çoklu ve adimsal regresyon analizlerinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, bağımsız değişkenlerin tamamının bilişsel esnekliğin yaklaşık %41'ini açıkladığı; adimsal regresyon analizine göre ise öğrencilerin bilişsel esnekliklerinin en fazla akılcı olmayan inançlar, saplantılı bağlanma ve anksiyete değişkenleri tarafından açıklandığı görülmüştür. Değişkenler ile esneklik arasındaki ilişkinin yönüne göre sonuçlara bakıldığında, bu üç değişkenin fazlalığı bilişsel esnekliğin azalmasına yol açtığı sonucuna varılmıştır.

Altınoğlu Dikmeer ve arkadaşları (2014) tarafından evlat edinilmiş ve biyolojik ailesi yanında yaşayan çocukların davranışsal ve duygusal sorunlarını, çocukların bağlanma ilişkileri ve ebeveynlerinin çocuk yetiştirme stilleri kapsamında karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışma kapsamında 6-18 yaşları arasındaki 61 evlat edinilmiş çocuk (34 kız, 27 erkek) ve yaş/cinsiyet bakımından eşleştirilmiş biyolojik ailesi yanında yaşayan 62 çocuk (35 kız, 27 erkek) ile bu çocukların anne-babaları araştırmaya dahil edilmişlerdir. Ölçümler hem anne-babalardan, hem de çocuklardan elde edilmiştir. Anne babalar çocukları için 6-18 Yaş Çocuk ve Gençler için Davranış Değerlendirme Ölçeği (CBCL) ve Okul Çağı Çocukları için Mizaç Ölçeği'ni, kendileri için de Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği ve Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği'ni doldurmuşlardır. Çocuklar, anne ve babaları ile ilgili algılarını belirtmek için Kerns Güvenli Bağlanma Ölçeği ile

Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği'ni kullanmışlardır. On bir yaşından büyük çocuklar ek olarak 11-18 Yaş Grubu Gençler için Kendini Değerlendirme Ölçeği'ni de doldurmuşlardır. Araştırmanın sonucunda evlat edinilmiş çocukların hiç bir ölçümde, biyolojik aileleriyle yaşayan akranlarından farklı olmadıkları saptanmıştır. Alan yazınından farklı olarak, çocuğun evlat edinilme yaşı sorun davranışı ile ya da anne babasına bağlanması ile ilişkili bulunmamıştır. Bununla birlikte, çocuğun evlat edinildiğini öğrenme yaşı ile sorun davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş, çocuğun özel durumunu öğrenme yaşı geciktikçe sorun davranışlarının da arttığı saptanmıştır.

Çetin ve arkadaşları (2016) ergenlerin anne-baba ve arkadaşlara bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerde sorun çözmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışma, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Hukuk Fakültesi ve Eğitim Fakültelerinde birinci sınıfta öğrenim gören 282 kız ve 162 erkek toplam 444 öğrenciyle tamamlanmıştır. Araştırmada katılımcılara kişisel bilgi formu, ebeveyn akran bağlanma envanteri kısa formu, ilişki ölçeği anketi ve ergenlerin romantik ilişkilerinde sorun çözme ölçeği uygulanmıştır. Bulgular öğrencilerin, anne-babaya bağlanma biçimleri ile arkadaşlarına bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, algılanan sosyoekonomik düzey değişkenleri ile anne-baba bağlanma biçimleri, arkadaşlarına bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasında ilişki bulunduğu saptanmıştır. Doğum sırası değişkeni ile sadece anne-baba bağlanma biçimleri arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Kardeş sayısı değişkeni ile anne- baba bağlanma biçimleri, arkadaşlarına bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilerde sorun çözme arasında ise bir ilişki saptanmamıştır.

Yüksel ve Öncü'nün (2016) yaptığı araştırmanın amacı geçmişte kurum bakımında kalmış yetişkin bireylerin kurum bakımı deneyimlerine ilişkin özelliklerinin ve bağlanma biçimlerinin, çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmaya, kurum bakımı deneyimi bulunan 29 erkek ve 31 kadın olmak üzere

toplam 60 kişi katılmıştır. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin belirlenmesinde Anket Formu, Bağlanma Biçimlerinin belirlenmesinde İlişkiler Ölçeği Anketi (İÖA) ve araştırma verilerini analiz etmek için SPSS 17 paket programı kullanılmıştır. Araştırma sonunda, kurumda kalınan süre ortalamasının fazla olduğu, kişilerin genellikle kardeşleri ile birlikte kurum bakımına alındıkları, kurum bakımına alınma sebeplerinin başında anne/baba ölümünün geldiği, bağlanma biçimleri incelendiğinde en yüksek puan ortalamasının Kayıtsız Bağlanma, en düşük puan ortalamasının Güvenli Bağlanma Biçimine ait olduğu, cinsiyet, kurumdaki arkadaşlık ilişkileri ve aynı kurumda kardeşin varlığının bağlanma biçimlerini etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Romantik ilişkiler ile ilgili olan çalışmalar tarih sırasına göre aşağıda verilmiştir;

Kuttler ve Greca (2004), ergen kızlarda romantik ilişkiler, yakın arkadaşlıklar ve kabul edilen flört durumlarını değişkenler olarak belirleyip aralarındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Sosyal değişim ve Sullivan'ın sosyoduygusal kuramları araştırmaya kuramsal temel oluşturmuştur. 15-19 yaş arası 446 kız öğrenciye Romantik Buluşma Ölçeği, Çift İlişkileri Ölçeği ve İlişki Bağları Envanteri uygulanmıştır. Sonuç olarak, flört yakın arkadaşlarla daha olumlu ve daha az olumsuz etkileşimler ile ilişkilidir, yaş ve flört katılımında romantik partnerlerin sayısı güven ile bağlantılıdır, romantik ilişkiler yakın arkadaşlıklardan daha fazla olumsuz etkileşime sahiptir ve akran grubu genişliği kişilerin davranışları ile ilgilidir. Ergenlik döneminin sonları, kızlar arasında ilginin kız arkadaşlardan romantik partnerlere kaydığı dönemdir.

Kinsfogel ve Grych (2004) ergen ebeveyn çatışması ve akran ilişkilerini araştırmışlardır. Bu çalışmada örneklem olarak seçilen 14-20 yaş arası 391 ergende (205 kız, 186 erkek), ebeveyn çatışmasına maruz kalmanın akran ve romantik ilişkileri etkileyip etkilemediğine bakılmıştır. Veriler Çatışma Taktikleri Ölçeği, İlişkilerde Çatışma Ölçeği, Romantik Buluşma Yaklaşımları İndeksi ve Sürekli Öfke Ölçekleri ile toplanmıştır. Ebeveyn çatışmasına maruz kalan erkeklerin romantik ilişkide daha fazla saldırganlık gösterdiği, öfkesini yönetmede zorluk çektiği ve bu gençlerin akran

ve flört ilişkilerinde saldırgan davranışların normal olduğuna inandığı görülmüştür. Bu değişkenlerden her birinin sırasıyla ebeveyn çatışmasına tanıklık eden gençlerde, romantik partnere yönelik yüksek seviyede sözlü ve fiziksel saldırganlık şeklinde kendini göstermiştir. Kızların saldırgan davranışlarının ise ebeveyn çatışması ile ilgili olmadığı görülmüştür.

Çırakoğlu (2006) kontrol odağının ve eleştirel düşünmenin üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerindeki doyumsuzlukları ele alış biçimleri üzerindeki rolünü incelemiştir. Bu çalışmaya Ankara'da bulunan beş üniversitenin farklı fakültelerinden 580 (373 kız ve 207 erkek) üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada kullanılan İlişki Problemlerine Tepkilerim Ölçeğinin (MRRPS) Türkçe'ye uyarlanması için bir pilot çalışma yapılmıştır. MRRPS bireylerin yakın duygusal ilişkilerinde yaşadıkları doyumsuzluklara yönelik verdikleri tepkileri ölçmek için geliştirilmiştir. Sonuçlar kontrol odağının terk etme, dile getirme ve ihmal puanlarını anlamlı biçimde yordadığını göstermiştir. Kontrol odağı dışsal olan katılımcıların terk etme ve ihmal puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu, içsel kontrol odağı olan katılımcıların ise anlamlı biçimde yüksek dile getirme ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Son olarak, terk etme ve dile getirme puanlarının eleştirel düşünme tarafından anlamlı olarak yordandığı belirlenmiştir.

Beştav (2007) romantik ilişki doyumu ile bağlanma biçimleri, rasyonel olmayan ilişki inançları, aşka ilişkin tutumlar, cinsiyet ve doğup yaşanan yerleşim birimi değişkenleri arasındaki ilişkileri ve bu değişkenlerin romantik ilişkilerden sağlanan doyuma yaptıkları görece katkıları incelemek amacıyla bir araştırma yürütmüştür. Bunun yanı sıra, romantik ilişkilerden sağlanan doyum ile bağlantısı araştırılan bu değişkenlerin kendi aralarındaki ilişkileri de incelemiştir. Bu amaçla üniversitelerin değişik fakülte ve bölümlerinde okuyan 322 kız ve 264 erkek olmak üzere toplam 586 katılımcının İlişki Ölçekleri Anketi, İlişki İnançları Ölçeği, Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği, İlişki Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanlar ile kişisel bilgi formuna verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir. Kız ve erkek katılımcıların romantik ilişkilerden sağlanan doyum açısından cinsiyete ve doğup yaşanan yerleşim birimine bağlı herhangi bir farklılığın bulunmadığı görülmüştür. Katılımcıların ilişki inançları,

aska ilişkin tutumlar ve ilişki ölçekleri anketinden aldıkları puanlar arasında hesaplanan korelasyon katsayıları, bazı bağlanma biçimleri ile bazı rasyonel olmayan ilişki inançları ve aşk türleri arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğunu göstermiştir. İlişki doyumu puanları ile bağlanma biçimi, ilişki inançları ve aşka ilişkin tutum puanları arasında hesaplanan korelasyon katsayıları romantik ilişkilerden sağlanan doyum ile korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma biçimleri; “oyun gibi aşk” olarak adlandırılan aşk türü ve “kadın ve erkek birbirini anlayamaz, “anlaşmazlık yıkıcıdır”, “kadın ve erkek birbirini anlayamaz”, “zihin okuma beklentisi” ve “kadın ve erkeklerin ilişki ihtiyaçları farklıdır” şeklinde ifade edilen rasyonel olmayan ilişki inançları arasında negatif yönde ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. “Arkadaşça ask” ve “tutkulu ask” olarak adlandırılan ask türleri ile ilişki doyumu arasında ise pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Değişik bağlanma biçimleri, aşk biçimleri ve rasyonel olmayan ilişki inançlarının romantik ilişkilerden sağlanan doyuma yaptıkları görece katkıları belirlemek amacıyla yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçları ilişki doyumunun yordanmasına en fazla katkıyı “tutkulu ask” biçiminin yaptığını, tutkulu aşk biçiminin ardından sırasıyla “oyun gibi ask”, olarak adlandırılan aşk türünün, “saplantılı bağlanma” biçiminin, “zihin okuma beklentisi” şeklinde ifade edilen rasyonel olmayan inancının ve “oyun gibi aşk olarak” adlandırılan aşk türünün ilişki doyumunun yordanmasına anlamlı katkılarının olduğunu ortaya koymuştur.

Furman ve Shomaker (2008), ergen romantik ilişkilerinde etkileşim şekillerinin farklı özelliklerini ve diğer yakın ilişkilerle bağlantılarını araştırmışlardır. Bu çalışmanın amacı romantik ilişkilerdeki etkileşimlerin dostluklar ve anne - ergen ilişkilerindeki etkileşimlerin benzerlik ve farklılıklarını incelemektir. Yakın ilişki etkileşimlerinin önemli niteliklerini değerlendirmek üzere dört boyut incelenmiştir: duygusal tepki verme, çatışma, iletişim becerileri ve görev davranışlar. Araştırmada hipotez ve analizler romantik ilişkilerle diğer iki tür ilişki arasındaki farklar üzerinde oluşturulmuştur. Katılımcıların çoğunun romantik ilişkisi yoktur. Katılımcılar, ergenlikte psikososyal gelişim ve uyumda yakın ilişkilerin rolünün araştırıldığı boyamsal bir çalışmaya katılan 200 ergen içinden seçilen 32 ergen (23 kız ve 9 erkek) ve onların yakın arkadaşları, romantik partnerleri ve annelerinden oluşmaktadır. Ergenlerin anne, arkadaş ve partnerleriyle beş-altı dakikalık etkileşimlerinin

kaydedildiği veriler, Etkileşim Boyutları Kodlama Sistemi (IDCS) ile yordanmıştır. Sonuçta görev davranış, iletişim becerileri ve duygusal tepki verme konularında romantik ilişkilerle anne-ergen ilişkileri arasında fark olduğu görülmüştür. Romantik ilişkilerde ergenler anneleri olan ilişkilerine göre daha kapalı davranmaktadır. Anneler romantik partnerlere göre daha başarılı iletişimcilerdir ve romantik partnerlerden daha fazla olumlu duygusal tepkiler vermişlerdir.

Tüfekçi (2008) romantik ilişkilerde genç yetişkinlerin aşka ilişkin tutumlarını ve kişilik özelliklerini transaksiyonel analiz ego durumları açısından değerlendirmiştir. Bu çalışma, üniversiteye devam eden genç yetişkinlerin aşka ilişkin tutumları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi ego durumları açısından değerlendirmeyi amaçlamıştır. İlişkisel Tarama modeli niteliğindeki bu araştırmada İstanbul'da bulunan vakıf/devlet üniversitelerinin lisans veya yüksek lisans programlarına devam eden 350 (210 kız, 140 erkek) genç yetişkin, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile sıfat tarama listesi ve aşk tutumları ölçeklerini cevaplamışlardır. Genç yetişkinler sıfat tarama listesini hem kendileri için hem de karşı cinsi değerlendirmek amacıyla iki kere doldurmuşlardır. Sonuçlar, katılımcıların aşk tutumları ve ego durumları arasında anlamlı ilişkilerin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca erkekler ve kızlar aşk tutumları ve ego durumları açısından anlamlı farklılıklar göstermiştir. Araştırma sonuçlarına göre erkekler, oyun gibi aşk ve özgeci aşka kızlardan daha fazla eğilim gösterirken; kızlar, tutkulu aşka daha fazla eğilim göstermişlerdir. Arkadaşça, mantıklı ve sahiplenici aşk tutumlarında erkekler ve kızlar farklılık göstermemiştir. Ego durumları açısından ise; erkeklerin, Eleştirel Ebeveyn ve Yetişkin ego durumları kızlardan; kızların da Koruyan Ebeveyn ve Uygulu Çocuk ego durumları erkeklerden anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. Aşk tutumları ve ego durumları arasındaki ilişki sonuçlarında, tutkulu aşk ve Koruyan Ebeveyn arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Arkadaşça aşk, Eleştirel Ebeveyn ile pozitif yönde, Doğal Çocuk ile negatif yönde ilişki bulunmuştur. Mantıklı aşk ve Uygulu Çocuk arasında pozitif yönde ilişki varken Doğal Çocuk arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Sahiplenici aşk, Eleştirel Ebeveyn ve Yetişkin ego durumlarıyla negatif yönde, Uygulu Çocuk ego durumuyla pozitif yönde bir ilişki kurmuştur. Son olarak ise; Özgeci aşk ve Eleştirel

Ebeveyn arasında negatif yönde bir ilişki, Koruyan Ebeveyn ve Uygulu Çocuk arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir.

Beşikçi (2008) romantik ilişkiye bağlanımı yordayan değişkenleri, algılanan çocuk yetiştirme biçimleri, ana baba onayı ve psikolojik tepkisellik açısından incelemiştir. Bu çalışmanın amacı ana baba onayı ile romantik ilişkiye bağlanım arasındaki ilişkinin ve algılanan çocuk yetiştirme biçimleri ile psikolojik tepkisellik değişkenlerinin bu ilişkideki rollerinin araştırılmasıdır. Söz konusu çalışmanın örneklemini, hali hazırda devam eden bir ilişkiye sahip 166 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmada, algılanan çocuk yetiştirme biçimleri, ana baba onayı, psikolojik tepkisellik ve romantik ilişkiye bağlanım arasında öngörülen ilişkiler bütünleştirici bir modelle ele alınmış fakat yapısal eşitlik modeli analizi sonuçları yeterince bilgilendirici bulunmadığı için öngörülen model iki ayrı model olarak ele alınmıştır. İlk modelde ana baba onayının, algılanan çocuk yetiştirme biçimleri ile romantik ilişkiye bağlanım arasındaki ilişkideki rolü incelenmiştir. İkinci modelde ise, psikolojik tepkiselliğin ana baba onayı ile romantik ilişkiye bağlanım arasındaki ilişkideki rolü incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları anneden algılanan kabulün romantik ilişkiye bağlanım üzerinde dolaylı bir etkiye sahip olduğunu ve bu etkiye ana baba onayının aracılık ettiğini göstermiştir. Anneden algılanan kabuldeki artış algılanan ana baba kabulünde artışa neden olmakta ve bunun sonucunda bireyin ilişkiye bağlanımı artmaktadır. Öte yandan, psikolojik tepkiselliğin ana baba onayı ve ilişkiye bağlanım arasındaki ilişki üzerindeki etkisine dair anlamlı bir bulguya rastlanmamıştır.

Sarı (2008) üniversite öğrencilerinde romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançları, bağlanma biçimleri ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Bu araştırmayı üç temel amaç ile yürütmüştür; üniversite öğrencilerine yönelik romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları ölçen bir ölçme aracı geliştirmek, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerle ilgili inançlarını yaşa ve cinsiyete göre incelemek, bağlanma boyutlarının romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlara etkisini ve bağlanma boyutları ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların ilişki doyumuna etkisini incelemektir. Bu amaçlar doğrultusunda üç farklı araştırma grubuyla

çalışılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenlerinden biri olan romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan ilişki inançlarının ölçülmesi için araştırmacı tarafından geliştirilen Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği (RAINÖ), bağlanma boyutlarını ölçmek için Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, ilişki doyumunu ölçmek için İlişki Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya tarama için 434 öğrenci (296 kız ve 138 Erkek) katılmıştır. Bulgular, kız öğrencilerin aşırı beklentiler ve fiziksel yakınlık alt boyutlarından erkek öğrencilere göre daha yüksek; sosyal zaman ve farklı düşünmek alt ölçeklerinden daha düşük puan aldıkları ve yaş arttıkça aşırı beklentiler alt ölçeği üzerinden alınan puanın azaldığı ortaya çıkmıştır. Bağlanmanın kaygı alt boyutu romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlara dair aşırı beklentiler, zihin okuma, farklı düşünmek, fiziksel yakınlık ve cinsiyet farklılıkları alt boyutlarını olumlu olarak yordadığı, bağlanmanın kaçınma alt boyutunun ise romantik sosyal zaman kullanımı ve fiziksel yakınlık alt boyutlarını olumlu, aşırı beklentiler ve zihin okuma alt boyutlarını ise olumsuz olarak yordadığı bulunmuştur. Aşırı beklentiler ve fiziksel yakınlıkla ilgili akılcı olmayan inançların ilişki doyumunu olumlu, bağlanmanın kaçınma, kaygı boyutları ile romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançların cinsiyet farklılıkları alt boyutunun ilişki doyumunu olumsuz olarak yordadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca kız öğrencilerin ilişki doyumları erkek öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur.

Aydoğdu (2010), romantik ilişkileri kişilik özellikleri açısından incelemiştir. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin romantik ilişkileri ile ilgili çeşitli psikolojik eğilimleri ile beş faktör kişilik özelliği arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı romantik ilişkilerle ilgili psikolojik eğilimleri yordayan kişilik özelliklerini saptamak bunun yanı sıra ilgili değişkenlerle kişilik özelliklerinin arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Araştırmaya romantik bir ilişki yaşayan toplam 382 (270 kız, 112 erkek) üniversite öğrencisi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Çok Boyutlu İlişki Ölçeği (ÇBİÖ), Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre romantik ilişkilerde dışadönüklük, deneyime açıklık, öz disiplin, yumuşak bağlılık kişilik özelliklerine sahip bireylerin ilişki başlatma ve sürdürme konusunda daha girişken ve daha başarılı oldukları, daha az kaygı yaşadıkları, ilişkilerinden daha fazla doyum aldıkları ve

ilişkilerinin kendi kontrolünde geliştiğine inandıkları bulunmuştur. Buna karşın nevrotik bireylerin romantik bir ilişkide daha fazla kaygı yaşadıkları, kendilerine daha az güvendikleri ve ilişkilerinde başkalarının görüşlerine önem verdikleri, ilişkiyi başlatma ve sürdürmede sorunlar yaşadıkları saptanmıştır.

Kalkan ve Karadeniz Özbek (2011) çocukluk çağı örselenme yaşantılarının ergenlerdeki flört kaygısının yordayıcısı olup olmadığını incelemek için bir araştırma yürütmüşlerdir. Çalışmaya üniversite birinci sınıfta okuyan 297 öğrenci (169 kız ve 128 erkek) katılmıştır. Araştırma verileri Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği ve Flört Kaygısı Envanteri-Ergen Formu kullanılarak toplanmıştır. Sonuçlar flört kaygısı ile fiziksel kötüye kullanım, duygusal kötüye kullanım ve cinsel kötüye kullanım arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir. Erkeklerin duygusal ve cinsel kötüye kullanım düzeylerinin kızlardan yüksek olduğu da elde edilen sonuçlardandır.

Gürcan (2015) ilişki doyumu, romantik ilişkilerde gelecek zaman yönelimi ve çatışma çözme tepkileri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışmada, ilişki belirsizliğinin alt boyutlarını yordamakta olan değişkenler ele alınmıştır. Bu amaçla, ilişki belirsizliğinin alt boyutları (benliğe, partnere ve ilişkiye yönelik belirsizlik) ile ilişki doyumu, romantik ilişkilerde gelecek zaman yönelimi ve ikili ilişkilerde çatışma çözme tepkileri (çıkış, konuşma, yokmuş gibi davranma ve bağlılık) arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini 189 kadın (%65.2) 101 erkek (%34.8) olmak üzere heteroseksüel bir romantik ilişki içerisinde olan 290 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada, İlişkisel Belirsizlik Ölçeği, İlişki İstikrarı Ölçeği'nin İlişki Doyumu alt boyutu ve İkili İlişkilerde Çatışma Çözme Tepkileri Ölçeğinin Bireyin Tepkisi alt boyutu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, ilişki doyumunun benliğe, partnere ve ilişkiye yönelik belirsizliği; romantik ilişkilerde gelecek zaman yöneliminin ise benliğe yönelik belirsizliği anlamlı olarak yordadığı gözlenmiştir. Ayrıca, çatışma çözme tepkilerinin (çıkış, konuşma, bağlılık ve yokmuş gibi davranma) benlik ve ilişkiyle ilgili belirsizliği anlamlı olarak yordadıkları görülmüştür.

Saraç ve arkadaşları (2015) yaptıkları araştırmada; cinsiyet, yaş, sınıf, ilişki durumu, ilişki süresi gibi sosyo-demografik değişkenler ile romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlar ve ilişki algısının ilişki doyumunu yordamadaki katkılarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Hatay’da bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 299 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Öğrencilerin romantik ilişkilerle ilgili inançlarını ölçmek üzere “Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği (RAİNÖ)”, evlilik öncesi ilişki algılarını değerlendirmek üzere “Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği (EÖİDÖ)” kullanılmıştır. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin ilişki doyumları “İlişki İstikrarı Ölçeği’nin (İİÖ) İlişki Doyumu (İD) alt boyutu” ile ölçülmüştür. Öğrencilerin ilişki doyumlarının yordayıcılarını belirlemek amacıyla Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda; bireylerin ilişki durumu, RAİNÖ’nün “Aşırı Beklentiler”, “Farklı Düşünmek” , “Cinsiyet Farklılıkları” alt boyutları ve EÖİDÖ’nün “Dini Değerler”, “İletişim”, “Arkadaş İlişkileri”, “Aile İlişkileri” alt boyutlarının ilişkiden algılanan doyumu anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur.

Yalçıntaş Sezgin (2015) ergen romantik ilişkisinde sağlıklı ilişkiler geliştirme programının kız ergen bireylerin romantik ilişki sürecinde yaşadıkları çatışma eğilimlerine etkisini inceleme amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırmaya 18-19 yaşlarında romantik ilişkisi olan deney grubunda 25 kız ergen birey, kontrol grubunda 25 kız ergen birey olmak üzere toplam 50 kız kız ergen birey dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla, Kişisel Bilgi Formu, Ergen Sevgili İlişkisinde Çatışma Envanteri, "Sağlıklı-Sağlıksız İlişki Bilgi Formu ve Program Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda Sağlıklı İlişki Geliştirme Programının kız ergen bireylerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları çatışma çözümünde ilişkisel saldırganlığa uğrama, fiziksel, cinsel ve sözel-duygusal istismarı yapma ve istismara uğrama düzeylerini azaltmada etkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca, kız ergen bireylerin sağlıklı-sağlıksız ilişki ile ilgili doğru bilgilerinde artış olduğu saptanmıştır. Bununla beraber, son test ile izleme testi arasında İlişkisel saldırganlığa uğrama, Cinsel istismara uğrama, Fiziksel istismarı yapma ve uğrama ve sözel - duygusal istismara uğrama boyutlarında anlamlı fark saptanmamıştır.

Eryılmaz ve arkadaşlarının (2016) yürüttükleri araştırmanın amacı, romantik yakınlığı başlatma belirleyicileri ile utangaçlık arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Çalışmaya 226 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışma kesitsel araştırma deseninde yürütülmüştür. Çalışmada veriler Romantik Yakınlığı Başlatma Belirleyicileri Ölçeği ve Utangaçlık Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde basit regresyon analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre bireylerin utangaçlık düzeyleri arttıkça kendilik algısı, kendilik bilgisi, duygusal ve bilişsel açıdan yakınlık ile davranışsal yakınlık belirleyicilerini kullanmalarının azaldığı bulunmuştur. Olumsuz duygular ve düşünceler üreten utangaçlığın, bireylerin kendilerine ilişkin algılarını da olumsuzlaştırdığı ve bu durumun bir sonucu olarak bireylerin romantik ilişkilerden kaçındıkları çıkarımı yapılmıştır.

2.6. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Toplum, içinde yaşayan insanların her biri birbirinden doğrudan etkilenmektedir. Bireylerin; başka bireyler ile karşılıklı iletişimleri, arkadaşlıklarının niteliği ve birlikte hareket edebilme yeteneği, aile yapıları ve çocukluk çağında bu yapının kişi üzerindeki etkileri, kültür ve eğitim seviyeleri, diğer insanlara güven duyabilmesi ve bu güven ortamının yaşam kalitesine yansımaları ve benzeri unsurların toplumun yapısını, gelişmişliğini ve refahını etkilediği gibi kişinin yaşadığı hayattan tatmin olmasını ve gelişim evrelerini başarı ile tamamlamasına da doğrudan etki eder. Bu bağlamda hem toplumun hem de bireylerin sağlıklı gelişimine katkıda bulunmak amacıyla bireyler arası ilişkilerin incelenmesi her zaman önemli olmuştur.

Bireylerarası ilişkilerin temeli ailede atılır. İnsanlar, gelişimsel olarak kritik dönemlerini yaşadıkları çocukluk çağında, anne-babalarını model alarak ve aile yapılarının oluşturduğu çevrelerin sağladığı olanaklar ölçüsünde gelişimlerini ve öğrenmelerini sürdürürler. Bu nedenle aile, bireyin yaşamı boyunca etkili olan ve bireyin yaşamını şekillendiren çoğu değişkeni etkileyen en önemli unsurların başında gelmektedir. Ailenin bu derece önemli olması nedeniyle dünyadaki tüm gelişmiş ülkelerde sağlıklı çocuklar yetişmesi ve toplumun gelişmesi için aile merkezli birçok

proje üretilmiş, aile danışmalığı gibi birçok meslek grubu ortaya çıkmıştır. Çocuk gelişiminde de aile ve çocuk ilişkisi çok önemli görülmüş ve aileden kaynaklı sorunların önlenmesi için erken müdahale programları geliştirilmiştir. Bu nedenlerden dolayı çocuğun anne ve babası ile kurduğu ilişkilerin dikkatle incelenmesi gerekmektedir.

Bireyler başka bireyler ile ilişkilerini, ailelerinde kazandıkları iletişim tarzlarıyla ve oluşturdukları duygusal bağlar ile kurmaktadır. Bireyin kendisi için önemli olan diğer bireyler ile duygusal bağlar kurması ve bu bağların niteliğine göre şekillenen bağlanma stillerinin çocukluk döneminde kazanılıp yetişkinlik döneminde de benzer bir yapıyla devam ettiği bilinmektedir. Böylece anne-baba ve çocuk arasındaki ilişki nesiller arası aktarılmaktadır. Bireyin kuracağı romantik ilişkiler, kendi çocuklarına yaklaşımları ve diğer bireyler ile kuracağı tüm ilişkiler bu yapıdan etkilenebilmektedir. Bu nedenle kişinin kendisine ait değişkenler ile aile yapıları, bağlanma stilleri ve romantik ilişkilerin bütün olarak ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Aile yapıları bağlanma ve romantik ilişki konularının öneminden yola çıkarak çalışmada;

Amaç 1: Üniversite öğrencilerinin aile yapılarını belirlemek,

Amaç 2: Üniversite öğrencilerinin anne, baba ve arkadaşlarına bağlanma düzeylerini belirlemek,

Amaç 3: Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerini incelemek,

Amaç 4: Üniversite öğrencilerinin demografik değişkenlerinin; aile yapıları, bağlanma stilleri ile romantik ilişkileri üzerindeki etkisini incelemek,

Amaç 5: Üniversite öğrencilerinin bağlanma düzeylerinin aile yapıları ile bağlanma stillerinin romantik ilişkilerine etkisini incelemek amaçlanmıştır.

2.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Ankara'da bulunan devlet üniversitelerindeki araştırma için izin veren Sağlık Bilimleri Fakültelerine devam eden gönüllü olarak katılmayı isteyen öğrencilerin en az %10'u ile sınırlıdır. Araştırmaya Ankara'da bulunan devlet üniversitelerinden çalışmanın yapılmasına izin veren Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi'ndeki Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne devam eden öğrenciler dahil edilmiştir.



3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin aile yapıları, bağlanma stilleri ve romantik ilişkilerinin belirlenmesi ve aile yapısı ile bağlanma stillerinin romantik ilişkilere etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırma için kullanılan gereç ve yöntemlere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tarama modellerinden genel tarama modeli, genel tarama modellerinden ise ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2007). İlişkisel tarama modeli, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2007). Bu çalışmada da çalışma kapsamına giren öğrencilerin aile yapıları ile bağlanma stillerinin romantik ilişkilere etkisi ve bunlar arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırma Ankara'da bulunan devlet üniversitelerinin Sağlık Bilimleri Fakültelerine devam eden üniversite öğrencileri ile yürütülmüştür. Üniversite öğrencilerinin seçilmesinde bu dönemdeki bireylerin Erik Erikson'un psiko sosyal gelişim kuramına göre "dostluk kazanmaya karşı yalnız kalma" evresinde olması ve bu evredeki "genç yetişkinlerin" artık kimliklerini kaybetme kaygısı yaşamamaları ve karşı cinsle yakınlık kurabilmeleri etkili olmuştur (Aral ve Baran, 2011; Senemoğlu, 2012).

Araştırmaya Ankara'daki devlet üniversitelerindeki sağlık bilimleri fakültelerinden araştırma için izin veren fakültelerde devam eden öğrenciler dahil edilmiştir. Ankara'da Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi'nde Sağlık Bilimleri Fakültesi bulunmaktadır. YÖK (2016) verilerine göre Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne devam eden 2162 öğrenci, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne devam eden 1983 öğrenci ve Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesine devam eden 1687 öğrenci bulunmaktadır. Bu fakültelerden Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde beslenme ve diyetetik, çocuk gelişimi, sosyal hizmet, sağlık yönetimi, hemşirelik, ebelik bölümleri olmak üzere altı bölüm; Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde beslenme ve diyetetik, çocuk gelişimi, dil ve konuşma terapisi, ergoterapi, fizyoterapi, odyoloji bölümleri olmak üzere altı bölüm ve Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde beslenme ve diyetetik, fizyoterapi, hemşirelik bölümleri olmak üzere üç bölüm yer almaktadır. Çalışmanın verilerinin toplanabilmesi amacıyla öncelikle ilgili fakültelerden izin alabilmek için resmi yollarla başvuru yapılmıştır. Başvurular sonucunda Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri çalışmanın yapılabilmesi için gerekli izinleri vermiş, ancak Gazi Üniversitesi çalışmanın yapılmasına ilişkin gerekli izini vermemiştir. Araştırma için izin veren Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden tabakalı örnekleme yoluyla çalışmaya dahil edilecek öğrenciler belirlenmiştir. Tabakalı örnekleme tekniği örnekleme hatalarını azaltarak daha yüksek bir temsil yeteneğine sahip örneklem oluşturmak için kullanıldığı için tercih edilmiştir. Bu tekniğe göre örnekleme seçmeden önce evren bazı alt tabakalara ayrılır ve örnekler bu tabakalardan seçilir. Bu örnekleme tekniği, örnekleme temsil edilmeyen hiçbir tabaka bırakmadığı için basit tesadüfi örnekleme oranla daha küçük bir örneklem grubu ile çok daha yüksek bir kesinliğe ulaşma imkanı sağlayan bir tekniktir (Sencer ve Sencer, 1978). Bu doğrultuda tabakalı örnekleme tekniği ile öğrenciler belirlenmiş ve gönüllü olarak katılan öğrencilerle çalışma grubu oluşturulmuştur. Hacettepe ve Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin her bir bölümünden en az %10 oranında öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir.

Üniversitelerin bölüm ve sınıflarına göre minimum tabakalı örneklem sayısı ile araştırmaya dahil edilen gönüllü öğrenci sayıları Çizelge 3.1'de verilmiştir.

Çizelge 3.1 Hacettepe ve Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesindeki bölüm ve sınıflarına göre sınıf mevcudu, minimum tabakalama örneklem sayısı ve araştırmaya dahil edilen öğrenci sayısına ilişkin bilgiler.

Ankara Üniversitesi:	I. Sınıf			II. SINIF			III. SINIF			IV. SINIF			Toplam		
BÖLÜM	Sınıf Mevcudu	Min T. Örneklem Sayısı (Nx%10)	Araştırmaya Dahil Edilen	Sınıf Mevcudu	Min T. Örneklem Sayısı (Nx%10)	Araştırmaya Dahil Edilen	Sınıf Mevcudu	Min T. Örneklem Sayısı (Nx%10)	Araştırmaya Dahil Edilen	Sınıf Mevcudu	Min T. Örneklem Sayısı (Nx%10)	Araştırmaya Dahil Edilen	Sınıf Mevcudu	Min T. Örneklem Sayısı (Nx%10)	Araştırmaya Dahil Edilen
Beslenme ve Diyetetik Bölümü	113	11	16	106	11	15	91	9	12	88	9	13	398	40	56
Çocuk Gelişimi Bölümü	64	6	13	102	10	16	79	8	22	88	9	31	333	33	82
Ebelik Bölümü	97	10	13	96	10	21	96	10	14	124	12	22	413	42	70
Hemşirelik Bölümü	194	19	22	212	21	33	188	19	29	244	24	27	838	83	111
Sağlık Yönetimi Bölümü	88	9	15	133	13	13	65	7	19	96	10	25	382	39	72
Sosyal Hizmet Bölümü	80	8	9	102	10	15	83	8	26	111	11	18	376	37	68
Toplam	636	63	88	751	75	113	602	61	122	751	75	136	2740	274	459
Hacettepe Üniversitesi:	I. Sınıf			II. SINIF			III. SINIF			IV. SINIF			Toplam		
BÖLÜM	Sınıf Mevcudu	Min T. Örneklem Sayısı (Nx%10)	Araştırmaya Dahil Edilen	Sınıf Mevcudu	Min T. Örneklem Sayısı (Nx%10)	Araştırmaya Dahil Edilen	Sınıf Mevcudu	Min T. Örneklem Sayısı (Nx%10)	Araştırmaya Dahil Edilen	Sınıf Mevcudu	Min T. Örneklem Sayısı (Nx%10)	Araştırmaya Dahil Edilen	Sınıf Mevcudu	Min T. Örneklem Sayısı (Nx%10)	Araştırmaya Dahil Edilen
Beslenme Ve Diyetetik Bölümü	150	15	23	150	15	20	123	12	21	130	13	21	553	55	85
Çocuk Gelişimi Bölümü	89	9	13	90	9	13	79	8	19	100	10	25	358	36	70
Dil Ve Konuşma Terapisi Bölümü	54	5	10	43	4	9	37	4	10	31	3	10	165	16	39
Ergoterapi Bölümü	46	5	10	36	4	14	36	4	11	42	4	10	160	17	45
Fizyoterapi Bölümü	167	17	21	187	19	24	188	19	29	177	18	20	719	73	94
Odyoloji Bölümü	85	9	17	87	9	27	79	8	21	81	8	14	332	34	79
Toplam	591	60	94	593	60	107	542	55	111	561	56	100	2287	231	412

Çizelge 3.1 incelendiğinde araştırmaya beslenme ve diyetetik bölümünden 141 (%16,2), çocuk gelişimi bölümünden 152 (%17,5), dil ve konuşma terapisi bölümünden 39 (%4,5), ebelik bölümünden 70 (%8,0), ergoterapi bölümünden 45 (%5,2), fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünden 94 (%10,8), hemşirelik bölümünden 111 (%12,7), odyoloji bölümünden 79 (%9,1), sağlık yönetimi bölümünden 72 (%8,3) ve sosyal hizmet bölümünden 68 (%7,8) öğrenci araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin üniversite bölüm ve sınıflarına ilişkin dağılım Çizelge 3.2’de sunulmuştur.

Çizelge 3.2 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin eğitime devam ettiği üniversite, bölüm ve sınıflarına ilişkin dağılımlar.

Üniversite	n	%
Ankara Üniversitesi	459	52,7
Hacettepe Üniversitesi	412	47,3
Toplam	871	100,0
Bölüm	n	%
Beslenme ve Diyetetik	141	16,2
Çocuk Gelişimi	152	17,5
Dil ve Konuşma Terapisi	39	4,5
Ebelik	70	8,0
Ergoterapi	45	5,2
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	94	10,8
Hemşirelik	111	12,7
Odyoloji	79	9,1
Sağlık Yönetimi	72	8,3
Sosyal Hizmet	68	7,8
Toplam	871	100,0
Sınıf	n	%
1 (1. dönem)	182	20,9
2 (3. dönem)	220	25,3
3 (5. dönem)	233	26,8
4 (7. dönem)	236	27,1
Toplam	871	100,0

Çizelge 3.2’de görüldüğü üzere araştırmaya dahil edilen toplam öğrenci sayısı 871 olup bu öğrencilerinden 459 (%52,7)’u Ankara Üniversitesi’nden, 412 (%47,3)’si Hacettepe Üniversitesi’ndendir. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, doğum sırasına ilişkin bilgilere ait dağılım Çizelge 3.3’de verilmiştir.

Çizelge 3.3 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyet, yaş, kardeş sayısı ve doğum sırasına ilişkin dağılımlar.

Cinsiyet	n	%	Kardeş Sayısı	n	%
Kadın	565	64,9	Hiç kardeşi yok	27	3,1
			1 Kardeş	278	31,9
Erkek	306	35,1	2 Kardeş	283	32,5
			3 Kardeş	150	17,2
Toplam	871	100,0	4 Kardeş ve üzeri	133	15,3
			Toplam	871	100,0
Yaş	n	%	Doğum Sırası	n	%
19 yaş	183	21,0	İlk çocuk	344	39,5
20 yaş	220	25,3	İkinci çocuk	313	35,9
21 yaş	240	27,6	Üçüncü çocuk	126	14,5
22 yaş ve üzeri	228	26,2	Dördüncü ve üzeri çocuk	88	10,1
Toplam	871	100,0	Toplam	871	100,0

Çizelge 3.3 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin %64,9'unun kadın, %35,1'inin erkek olduğu, %21'inin 19 yaşında, %25,3'ünün 20 yaşında, %27,6'sının 21 yaşında ve %26,2'sinin 22 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %3,1'ninin hiç kardeşi olmadığı, %31,9'unun bir kardeşi olduğu, %32,5'inin iki kardeşi olduğu, %17,2'sinin üç kardeşi olduğu, %15,3'ünün dört ve üzeri kardeşi olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin çoğunluğunun (%81,6) bir ve üç kardeşi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %39,5'inin ilk çocuk, %35,9'unun ikinci çocuk, %14,5'inin üçüncü çocuk, %10,1'inin dördüncü ve üzeri çocuk olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 3.4'de araştırmaya dahil edilen öğrencilerinin anne-babalarının yaşına, öğrenim durumuna, ailelerinin aylık gelirine ve yerleşim yerine ilişkin dağılıma yer verilmiştir.

Çizelge 3.4 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne-babalarının yaşına, öğrenim durumuna, ailelerinin aylık gelirine ve yerleşim yerine ilişkin dağılımlar.

Anne Yaşı	n	%	Baba Yaşı	n	%
35 – 45 yaş	321	36,9	35 – 45 yaş	131	15,0
45 – 50 yaş	307	35,2	45 – 50 yaş	344	39,5
50 – 55 yaş	179	20,6	50 – 55 yaş	246	28,2
55 yaş ve üzeri	64	7,3	55 yaş ve üzeri	150	17,2
Toplam	871	100,0	Toplam	871	100,0
Anne Öğrenim	n	%	Baba Öğrenim	n	%
Okur – yazar değil	57	6,5	Okur – yazar değil	12	1,4
Okur – yazar	56	6,4	Okur – yazar	32	3,7
İlkokul mezunu	301	34,6	İlkokul mezunu	204	23,4
Ortaokul mezunu	152	17,5	Ortaokul mezunu	144	16,5
Lise mezunu	218	25,0	Lise mezunu	301	34,6
Üniversite Mezunu	87	10,0	Üniversite Mezunu	178	20,4
Toplam	871	100,0	Toplam	871	100,0
Ailenin Aylık Geliri	n	%	Yerleşim Yeri	n	%
0 – 2000 TL	256	29,4	Köy, Belde/Kasaba	114	13,1
2000 – 4000 TL	411	47,2	İlçe	201	23,1
4000 – 6000 TL	154	17,7	Şehir	447	51,3
6000 TL ve üzeri	50	5,7	Metropol	109	12,5
Toplam	871	100,0	Toplam	871	100,0

Çizelge 3.4’de görüldüğü gibi araştırmaya dahil edilen öğrencilerin annelerinin %36,9’unun 35-45 yaş arasında, babalarının %36,9’unun 45-50 yaşları arasında olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin %34,6’sı ilkokul mezunu olup geriye kalanların anneleri sırasıyla lise (%25,0), ortaokul (%17,5), üniversite mezunu (%10,0), okuryazar değil (%6,5), okuryazardır (%6,4). Araştırmaya katılan öğrencilerin babaların %34,6 lise mezunu olup geriye geriye kalanların babaları sırasıyla ilkokul (%23,4), üniversite (%20,4), ortaokul mezunu (%16,5), okuryazar (%3,7), okuryazar değildir (%1,4). Araştırmaya katılan öğrencilerin %47,2’sinin ailelerinin gelirinin 2000 ile 4000 TL arasında olduğu görülmektedir. Ailelerden 6000 TL ve üzeri aylık geliri olanların oranı %5,7 iken, aylık geliri 0 ile 2000 TL arası olan ailelerin oranının %29,4 olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %51,3’ünün yaşamının çoğunu şehirde geçirdiği görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin yaşamının çoğunu metropolde geçirenlerin oranı %12,5, köy/ kasabada geçirenlerin oranı ise %13,1’dir. Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişki durumu ve süresine ilişkin dağılım Çizelge 3.5’de verilmiştir.

Çizelge 3.5 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişki durumu ve süresine ilişkin dağılımlar.

İlişki Durumu	n	%
İlişkisi yok	435	49,9
İlişkisi var	436	50,1
Toplam	871	100,0
Beraberlik Süresi	n	%
1 yılın altı	80	18,3
1 yıl	119	27,3
2 yıl	90	20,6
3 yıl	78	17,9
4 yıl ve üzeri	69	15,8
Toplam	436	100,0

Çizelge 3.5’de görüldüğü gibi araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaklaşık olarak yarısının (%50,1) ilişkisi varken yarısının (%49,9) ilişkisi yoktur. Romantik ilişkisi olan öğrencilerin %27,3’ünün partneri ile bir yıldır beraber olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, üniversite öğrencileri ve aileleri hakkında genel bilgi edinmek için araştırmacı tarafından hazırlanan “Genel Bilgi Formu” (EK 1), öğrencilerin aile yapılarını belirlemek için “Aile Yapısı Değerlendirme Aracı”, anne – babaları ve arkadaşlarına bağlanma stillerini belirlemek için “Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri – Kısa Formu”, ve öğrencilerin romantik ilişkilerine yönelik tutumları belirlemek amacıyla “Romantik Yakınlık Ölçeği” kullanılacaktır.

3.3.1. Genel Bilgi Formu

Genel Bilgi Formu, bireysel özellikleri, aileye ilişkin özellikleri ve romantik ilişkiye ait bilgileri içeren sorulardan oluşmaktadır. Formda; araştırmaya katılan bireylerin eğitime devam ettiği üniversite, bölüm ve sınıflarına, cinsiyet, yaş, kardeş

sayısı, doğum sırasına, anne-babalarının yaşına, öğrenim durumuna, ailenin ve aylık gelirine ve yerleşim yerlerine ait özellikler ve öğrencilerin kurdukları romantik ilişkilere dayalı ilişki durumuna ve süresine ilişkin sorular yer almaktadır (EK1).

3.3.2. Aile Yapısı Değerlendirme Aracı

“Aile Yapısı Değerlendirme Aracı (AYDA)” Türkiye’de aile içi ilişkileri, ailenin gereksinimlerini, aile yapısını ve ailenin bütünsel işleyişini ölçmek amacıyla Gülerce (2007) tarafından geliştirilmiştir. Değerlendirme aracı iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik, duygusal bağlam, doyum ve direnç olmak üzere yedi alt boyutu bulunmaktadır. Araçtan alınan toplam puanın yüksek olması ailenin iyi ve sağlıklı bir yapıya sahip olduğu şeklinde yordandır. İletişim alt boyutu aile içindeki iletişimin açıklığı, bireylerin kendilerini özgürce ifade edebilmesi ve iletişimin tutarlılığı; birlik alt boyutu ailede bütünlük, aile sisteminin içindeki bireylerarası ve dış çevre ile olan sınırlar, bağımlılık, bağlılık, beraberlik, kaynaşma; yönetim alt boyutu ailedeki yapısal örgütlenme, karar alma, davranışsal kontrol, disiplin, kurallar, normlar, roller, yapısal işleyişin esnekliği; yetkinlik alt boyutu ailede problem çözme, sağlık, yeterlik, amaçların gerçekleştirilmesi; duygusal bağlam alt boyutu aile ortamındaki duygusal hava ve savunuculukla; doyum alt boyutu bireyin aile içinde sağladığı duygusal doyum; direnç alt boyutu aile sisteminin değişikliklere karşı gösterdiği direnç olarak yordandır. Değerlendirme aracı, 36 maddeden oluşmakta ve beşli likert tiptedir. Araç beşli likert tipi olmasına rağmen bireylerin verdikleri yanıtlar “tıpkı bizimki gibi” den “bizimkinin tam tersi” ucuna giden 10 basamaklı seçenekler şeklinde puanlanarak değerlendirilmektedir. Bu maddelere; “Bizim evde sözlerle söylenenler, davranışlarla anlatılanları tutmaz.”, “Ailemizdeki dayanışma ve birlik duygusu çok güçlüdür.”, “Bizim aileyi ilgilendiren kararlarda evdeki herkesin fikri alınır veya çıkarı gözetilir.” şeklinde örnekler verilebilir. Ölçeğin her bir maddesi için verilen bu 10 basamaktan hangi basamak için kaç puan elde edileceği bir şablon üzerinde belirtilmiştir. Bu nedenle tersine puanlama gerektirmemektedir. Ölçek beşli likert tipte olduğu için 10 basamağa ayrılmış maddelerden en fazla 5 puan alınmaktadır. Ölçeğin tamamından alınabilecek en yüksek puan 180’dir ve yüksek puan sağlıklı aile yapısını ifade eder.

Puanlama alt ölçeklerin her biri için ayrı ayrı yapılabildiği gibi, ölçekten birleşik bir puan da elde edilebilmektedir. Ölçek klinik tedavi kapsamında uygulandığında tedavinin hangi yönde planlanması gerektiğine alt ölçekler rehberlik eder. Ölçeğin standardizasyon çalışması, test – tekrar test güvenilirliği ve iki yarım test güvenilirliği 100 üniversite öğrencisi ile yapılmıştır. Ölçeğin Pearson Momentler çarpımı korelasyonu .79 olarak bulunmuştur. Stanley korelasyon katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır. İç tutarlılık göstergesi olan Kuder Richardson 20 katsayısı, toplam puanlar için .70 düzeyinde bulunmuştur (Gülerce, 1996).

3.3.3. Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri –Kısa Formu

Anne-baba ve arkadaşlara bağlanmayı ölçmek için kullanılan “Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri”, Armsden ve Greenberg (1987) tarafından geliştirilmiş; Raja ve arkadaşları (1992) tarafından 12 maddelik kısa form uyarlaması yapılmıştır. Bu formun Türkçe uyarlama çalışmaları Günaydın ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan ölçek yedili likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki maddelere verilen yanıtlar “asla” (1)’dan, “bazen” (4) ve “daima” (7)’ya uzanan yedi seçenikle puanlanarak değerlendirilmektedir. Ölçekteki maddelere; “Annem duygularıma saygı gösterir.”, “Annem başka biri olsun isterdim.”, “Annem beni olduğum gibi kabul eder.” şeklinde örnekler verilebilir. Türkçe’ye uyarlama çalışmasında faktör analizleri sonucunda ölçeğin orijinal formunda bulunan güven, iletişim ve yabancılaşma alt boyutlarının Türk örnekleminde ortaya çıkmadığı görülmüştür. Buna karşılık, bu alt boyutlar toplanarak anne ve babaya bağlanma için ayrı ayrı oluşturulan toplam bağlanma alt ölçeklerinin hem anne hem de baba için yüksek düzeyde iç tutarlığa sahip olduğu ve yüksek test-tekrar test güvenilirliği gösterdiği gözlenmiştir. Toplamda ölçekten elde edilen puanın yüksekliği ise güvenli bağlanmaya işaret etmektedir. Cronbach alfa değerleri anne formu için .88, baba formu içinse .90 olarak bulunmuştur. Aralıklı olarak ölçülen anneye bağlanma puanları arasında .87, babaya bağlanma puanları arasında ise .88 düzeyinde anlamlı ilişki olduğu gözlenmiştir.

3.3.4. Romantik Yakınlık Ölçeği

“Romantik Yakınlık Ölçeği” Hook ve arkadaşları (2003) tarafından romantik yakınlık kavramının çok boyutlu bir kavram olduğu ve kapsamlı bir biçimde ölçülmesi gerektiği fikrinden hareketle toplamda 72 maddeden oluşan üç yakınlık ölçeğin (Miller Sosyal Yakınlık Ölçeği, Yakınlık Korkusu Ölçeği ve İlişkilerde Yakınlığın Kişisel Değerlendirmesi) varimax rotasyonu ile faktör analizini yaparak 51 maddelik bir ölçek oluşturmuştur (Akt. Akbay, 2015). Ölçekteki maddelere; “Eğer partnerim üzgünse, bazen onu önemsemiğimi göstermekten korkarım.”, “Önceki ilişkimde kendimi partnerime yakınlasmaktan (yakın ilişki kurmaktan) alıkoyan şeyler yaptım.”, “Çok özel kişisel bilgilerimi kendime saklama konusunda rahat hissederim.” şeklinde örnekler verilebilir. Ölçeğin Türkçe’ye çevrilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Akbay (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin kendini açma, aşk ve sevgi, kişisel onaylanma ve güven olmak üzere dört alt ölçeği bulunmaktadır. Kendini açma alt boyutu bireyin kişisel bilgilerini başkası ile paylaşması anlamına gelmektedir. Aşk ve sevgi alt boyutu ise bireyin özel olarak nitelendirdiği kişiden hoşlanma, etrafında olmayı isteme ve o kişiye güvenme konusunda kendini rahat hissetmeyi ifade eder. Kişisel onaylanma alt boyutu, bireyin yaptıklarının biri ya da birileri tarafından onaylanması, anlaşılması ya da takdir edilmesi anlamına gelmektedir. Güven alt boyutu, bireyin önceki deneyimlerinden yola çıkarak o an yaşamında önemli olarak nitelendirdiği kişinin kişisel ihtiyaçları ve beklentilerini karşılayıp karşılayamayacağına yönelik inancı olarak tanımlanmaktadır. Ölçek beşli likert tipi bir ölçektir ve yüksek puan yüksek yakınlık durumunu göstermektedir. Ölçeğin tümüne ait (51 Maddelik) Cronbach α katsayısı ,83’tür.

3.4. Veri Toplama Yöntemi

Üniversite öğrencilerinin aile yapısı ile bağlanma stillerinin romantik ilişkilere etkisinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada Ankara İl’indeki Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde eğitim gören öğrenciler dahil edilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılacak Aile Yapısı Değerlendirme Aracı, Ebeveyn ve Arkadaşlara

Bağlanma Envanteri, Romantik Yakınlık Ölçeği ölçeklerinin kullanım izinleri alınmıştır. Araştırmaya dahil edilen kurumlardan araştırma için izin istenmiş Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi araştırma için gerekli izni vermiştir (EK2). Ayrıca Ankara Üniversitesi Etik Kurul'undan araştırmanın bilimsel etik ilkelerine uygun olduğuna dair Etik Kurul İzni alınmıştır (EK3).

Araştırmada verileri toplamak amacıyla kullanılan ölçme araçları araştırmaya dahil edilen üniversite öğrencilerine ve araştırmacıya kolaylık sağlamak amacıyla optik forma dönüştürülmüştür. Araştırmaya gönüllülük esasına dayalı olarak katılan öğrencilere ölçme araçları verilmiştir. Ölçme araçları, öğrencilerin fakültelerine gidilerek ders öncesi derslikte mevcut bulunan, ders içinde dersin sorumlu hocasından izin alınarak veya ders sonunda, önce araştırmacının kendisini tanıtmaları ardından araştırmanın amacı, gönüllülük ile gizlilik esasları ile ilgili bilgiler verilerek dağıtılmıştır. Ölçme araçlarını öğrenciler yaklaşık 20 dakikada doldurmuşlardır. Doldurulan ölçme araçları daha sonra araştırmacı tarafından toplanarak geri alınmış ve ölçme araçları kontrol edilmiştir.

3.5. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin; kendileri, aileleri ve romantik ilişkileri hakkında genel bilgi edinmek için kullanılan Genel Bilgi Formu, aile yapılarını belirlemek için kullanılan Aile Yapısı Değerlendirme Ölçeği, anne – babaları ve arkadaşlarına bağlanmalarını değerlendirmek için kullanılan Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri-Kısa Formu ve romantik ilişkilerine yönelik tutumları belirlemek amacıyla kullanılan Romantik Yakınlık Ölçeği aracılığıyla toplanan veriler SPSS 24 istatistik paket programı kullanılarak bilgisayara kaydedilmiştir. Elde edilen bu veriler aynı istatistik paket programı kullanılarak çözümlenmiş, frekans ve yüzde değerleri belirlenmiş, verilerin yorumlanmasında bağımsız değişkenlere bağlı farklılığın belirlenebilmesi için bağımsız t-testi ve varyans analizi kullanılmıştır.

Bağımsız t testi iki bağımsız örneklem ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için kullanılmaktadır. Bağımsız örneklem için t testinin bazı varsayımları vardır. Bağımlı değişkene ait ölçümler ya da puanlar, aralık ya da oran ölçeğindedir ve karşılaştırmaya esas iki grup ortalaması aynı değişkene aittir. Bağımlı değişkene ilişkin ölçümlerin dağılımı her iki grupta da normaldir. Ortalama puanları karşılaştırılacak örneklem ilişkisizdir. Her iki gruptaki ölçümlerin dağılımlarına ait varyanslar eşittir. Deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılan bağımsız t testi örneğin iki ayrı gruptan sadece birinde bulunmasını ve orada ölçülmesini gerektiren tek faktörlü gruplar arası desenler için uygun olan bir işlemdir (Büyüköztürk, 2015).

İlişkisiz iki ya da daha fazla örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizi, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek için uygulanır. ANOVA'nın uygulamaya ilişkin bazı varsayımları vardır. Bağımlı değişkene ait puanlar (ölçümler) en az aralık ölçeğindedir. Puanlar bağımlı değişkenin etkisi araştırılan faktörün her bir düzeyinde normal dağılım gösterir. Ortalama puanları karşılaştırılacak örneklem ilişkisizdir. Bağımlı değişkene ilişkin varyanslar her bir örneklem için eşittir. Deneysel ve tarama çalışmalarında kullanılan bağımsız örneklem için ANOVA, deneklerin ya da katılımcıların iki ya da daha çok deneysel koşuldaki sadece birinde bulunmasını ve orada ölçülmesini gerektirmektedir. Bu durum elde edilen ölçüm setlerinin birbirinden ilişkisiz olmasını göstermektedir (Büyüköztürk, 2015). Ayrıca aile yapısı ile bağlanma düzeylerinin romantik ilişkiler üzerindeki etkinin belirlenebilmesi için korelasyon analizi kullanılmıştır. İki değişken arasındaki ilişki, ikili ya da basit korelasyon analizi ile bulunur. Korelasyon katsayısı değişkenler arasındaki ilişkinin düzeyini ya da miktarını ve yönünü açıklamaktadır. Korelasyon katsayısı, iki değişken arasındaki ilişkinin miktarını bulup yorumlamak amacıyla kullanılır. Pearson korelasyon katsayısı, iki değişkenin de sürekli olmasını ve değişkenlerin birlikte (ikili olarak) normal dağılım göstermesini gerektirmektedir. İki değişken için hesaplanan Pearson korelasyon katsayısı kuvveti (düşük, orta, yüksek), yönü (pozitif, negatif), açıklanan varyansı (r^2), istatistiksel anlamlılığı ve

pratik anlamlılığı yorumlama amacıyla kullanılabilir. Korelasyon katsayısının 1.00 olması mükemmel pozitif bir ilişkiyi, -1.00 olması mükemmel negatif bir ilişkiyi, 0.00 olması ilişkinin olmadığını göstermektedir. İki değişken arasında pozitif bir ilişkinin olması değişkenlerden birine ait değerlerin artması durumunda diğer değişkene ait değerlerinde artması eğiliminde olduğu anlamına gelmektedir. İki değişken arasında negatif bir ilişkinin olması değişkenlerden birine ait değerlerin artması durumunda diğer değişkene ait değerlerinde azalması eğiliminde olduğu anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2015).



4. BULGULAR

Üniversite öğrencilerinin aile yapıları, bağlanma stilleri ve romantik ilişkilerinin belirlenmesi ve aile yapısı ile bağlanma stillerinin romantik ilişkilere etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmadan elde edilen veriler değerlendirilerek bulgular bölümünde çizelgeler halinde sunulurarak açıklanmıştır.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine ve ilişki durumlarına göre Aile Yapısı Değerlendirme Aracı'nın alt boyutlarından; Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri'nin anne, baba ve arkadaş bağlanmalarından; ve Romantik Yakınlık Ölçeği'nin alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının farklı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız t testi sonuçları Çizelge 4.1 ile Çizelge 4.3 ve Çizelge 4.31 ile Çizelge 4.33 arasında sunulmuştur.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşlarına, kardeş sayısına, doğum sırasına, ailelerinin yerleşim yerlerine, anne ve baba yaşına, anne ve baba öğrenim durumuna, ailenin aylık gelirin, romantik ilişkilerinin süresine göre Aile Yapısı Değerlendirme Aracı'nın alt boyutlarından; Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri'nin anne, baba ve arkadaş bağlanmalarından; ve Romantik Yakınlık Ölçeği'nin alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının farklı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Çizelge 4.4 ile Çizelge 4.30 ve Çizelge 4.34 ile Çizelge 4.36 arasında sunulmuştur.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin Aile Yapısı Değerlendirme Aracı'nın alt boyutlarından; Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri'nin anne, baba ve arkadaş bağlanmalarından; ve Romantik Yakınlık Ölçeği'nin alt boyutlarından alınan puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan korelasyon katsayısı testi sonuçları Çizelge 4.37'de verilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine göre aile yapılarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları Çizelge 4.1'de verilmiştir.

Çizelge 4.1 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine göre aile yapılarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları

AYDA	Öğrenci Cinsiyeti	n	Ort.	SS	t	p
Aile Yapısı	Kadın	565	130,72	20,30	4,187	,000
	Erkek	306	124,90	18,17		
Duygu Alt Boyutu	Kadın	565	17,70	3,46	2,391	,017
	Erkek	306	17,13	3,06		
Yetkinlik Alt Boyutu	Kadın	565	20,92	4,66	4,386	,000
	Erkek	306	19,43	4,99		
Yönetim Alt Boyutu	Kadın	565	29,14	5,77	4,399	,000
	Erkek	306	27,37	5,44		
Birlik Alt Boyutu	Kadın	565	29,83	4,41	-,277	,782
	Erkek	306	29,91	4,13		
İletişim Alt Boyutu	Kadın	565	33,12	7,34	4,153	,000
	Erkek	306	31,03	6,54		
Direnç Alt Boyutu	Kadın	565	16,36	3,22	,748	,455
	Erkek	306	16,19	3,36		
Doyum Alt Boyutu	Kadın	565	19,04	3,84	2,625	,009
	Erkek	306	18,33	3,76		

Çizelge 4.1’de görüldüğü gibi aile yapısı toplam puanı ile alt boyutlardan birlik alt boyutu dışındaki diğer alt boyutlarda kadınların puan ortalamalarının erkeklere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan t testi sonucunda araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile yapısı toplam puan ortalaması ($t=4,187$; $p<0,01$) ile yetkinlik ($t=4,386$; $p<0,01$), yönetim ($t=4,399$; $p<0,01$), iletişim ($t=1,153$; $p<0,01$) ve doyum ($t=2,625$; $p<0,01$) alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının cinsiyete göre 0,01 düzeyinde, duygu alt boyutunun ($t=2,391$; $p<0,05$) ise 0,05 düzeyinde anlamlı derecede farklı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin AYDA birlik ($t=-0,277$; $p>0,05$) ve direnç ($t=0,748$; $p>0,05$) alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Kadın öğrencilerin aile yapısının erkeklere göre daha sağlıklı olduğu, ailede duygu doyumu, problem çözümü, disiplin, iletişim ve doyumun erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine göre anne, baba ve arkadaşına bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları Çizelge 4.2’de verilmiştir.

Çizelge 4.2 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine göre anne, baba ve arkadaşına bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları

EABE	Cinsiyet	n	Ort.	SS	t	p
Anne Bağlanması	Kadın	565	66,47	11,70	3,707	,000
	Erkek	306	63,47	10,85		
Baba Bağlanması	Kadın	565	60,84	14,67	1,894	,058
	Erkek	306	58,89	14,07		
Arkadaş Bağlanması	Kadın	565	66,92	10,74	7,768	,000
	Erkek	306	60,92	11,12		

Çizelge 4.2'deki anne, baba ve arkadaşına bağlanma puan ortalamaları incelendiğinde kadınların puan ortalamalarının erkeklere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan t testi sonucunda araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anneye bağlanma ve arkadaşına bağlanma puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklı olduğu ($p < 0,01$) belirlenirken babaya bağlanma puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklı olmadığı ($p > 0,01$) saptanmıştır. Kadın öğrencilerin erkeklere göre daha fazla anne ve arkadaşına bağlanmasına sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları Çizelge 4.3'de sunulmuştur.

Çizelge 4.3 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerine göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları

RYÖ	Cinsiyet	n	Ort.	SS	t	p
Romantik Yakınlık	Kadın	565	169,06	12,83	8,977	,000
	Erkek	306	160,62	14,01		
Güven Alt Boyutu	Kadın	565	10,55	3,92	-1,902	,058
	Erkek	306	11,07	3,81		
Kişisel Onaylama Alt Boyutu	Kadın	565	46,67	7,56	5,543	,000
	Erkek	306	43,72	7,38		
Aşk ve Sevgi Alt Boyutu	Kadın	565	54,31	8,28	6,891	,000
	Erkek	306	50,03	9,51		
Kendini Açma Alt Boyutu	Kadın	565	57,52	7,01	3,548	,000
	Erkek	306	55,77	6,81		

Çizelge 4.3'de görüldüğü gibi romantik yakınlık toplam puanı ile alt boyutlardan güven alt boyutu dışındaki diğer alt boyutlarda kadınların puan ortalamalarının erkeklere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan t testi sonucunda araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik yakınlık toplam puan ortalaması ($t=8,977$; $p < 0,01$) ile kişisel onaylama ($t=5,543$; $p < 0,01$), aşk ve sevgi ($t=6,891$; $p < 0,01$) ve kendini açma ($t=3,548$; $p < 0,01$) alt boyutlarından alınan puan

ortalamalarının cinsiyete göre 0,01 düzeyinde anlamlı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin RYÖ'ye göre güven ($t=-1,902$; $p>0,01$) güven alt boyutunda alınan puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Kadın öğrencilerin romantik ilişkilere daha yatkın olduğu, erkeklere göre daha çok takdir edilme, sevgi, bilgilerini başkası ile paylaşma eğiliminde oldukları görülmektedir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşlarına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.4'de verilmiştir.

Çizelge 4.4 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşlarına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

AYDA	Öğrenci yaş	n	Ort.	SS	f	p
Aile Yapısı	19 yaş	183	129,51	18,63	1,048	,370
	20 yaş	220	127,34	21,29		
	21 yaş	240	130,15	19,06		
	22 yaş ve üzeri	228	127,78	19,87		
	Toplam	871	128,68	19,77		
Duygu Alt Boyutu	19 yaş	183	17,88	3,43	2,091	,100
	20 yaş	220	17,16	3,21		
	21 yaş	240	17,70	3,47		
	22 yaş ve üzeri	228	17,32	3,22		
	Toplam	871	17,50	3,34		
Yetkinlik Alt Boyutu	19 yaş	183	20,87	4,36	4,235	,006
	20 yaş	220	19,44	5,36		
	21 yaş	240	20,84	4,69		
	22 yaş ve üzeri	228	20,49	4,68		
	Toplam	871	20,40	4,83		
Yönetim Alt Boyutu	19 yaş	183	28,82	5,76	,525	,665
	20 yaş	220	28,55	6,02		
	21 yaş	240	28,63	5,52		
	22 yaş ve üzeri	228	28,15	5,61		
	Toplam	871	28,52	5,72		
Birlik Alt Boyutu	19 yaş	183	29,67	4,39	,235	,872
	20 yaş	220	29,91	4,18		
	21 yaş	240	30,01	4,17		
	22 yaş ve üzeri	228	29,80	4,53		
	Toplam	871	29,86	4,31		
İletişim Alt Boyutu	19 yaş	183	32,26	7,04	,751	,522
	20 yaş	220	32,27	7,14		
	21 yaş	240	32,96	6,95		
	22 yaş ve üzeri	228	32,02	7,40		
	Toplam	871	32,39	7,14		
Direnç Alt Boyutu	19 yaş	183	16,14	3,36	,294	,830
	20 yaş	220	16,34	2,77		
	21 yaş	240	16,42	3,49		
	22 yaş ve üzeri	228	16,28	3,41		
	Toplam	871	16,31	3,27		
Doyum Alt Boyutu	19 yaş	183	19,17	3,49	1,303	,272
	20 yaş	220	18,44	3,94		
	21 yaş	240	18,88	3,85		
	22 yaş ve üzeri	228	18,74	3,93		
	Toplam	871	18,79	3,83		

Çizelge 4.4’de belirtildiği gibi araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşları ile AYDA’dan elde edilen puanlar karşılaştırıldığında sadece yetkinlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($f=4,235$; $p=0,006$). Yirmi yaşındaki öğrencilerin ailede problem çözme, genel uyum yani yetkinlik ortalamasının daha düşük olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşlarına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.5’de sunulmuştur.

Çizelge 4.5 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşlarına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

EABE	Öğrenci yaş	n	Ort.	SS	f	p
Anne Bağlanması	19 yaş	183	65,70	11,66	,083	,969
	20 yaş	220	65,24	11,69		
	21 yaş	240	65,55	11,22		
	22 yaş ve üzeri	228	65,24	11,56		
	Toplam	871	65,42	11,50		
Baba Bağlanması	19 yaş	183	61,09	14,12	,503	,681
	20 yaş	220	59,86	14,46		
	21 yaş	240	60,42	14,93		
	22 yaş ve üzeri	228	59,42	14,37		
	Toplam	871	60,16	14,49		
Arkadaş Bağlanması	19 yaş	183	66,91	10,57	3,399	,017
	20 yaş	220	64,27	11,80		
	21 yaş	240	65,00	11,63		
	22 yaş ve üzeri	228	63,48	10,60		
	Toplam	871	64,82	11,24		

Çizelge 4.5’de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşı ile arkadaşla bağlanma puanları ($f=3,399$; $p<0,05$) arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Anneye bağlanma ($f=0,083$; $p>0,05$) ve babaya bağlanma ($f=0,503$; $p>0,05$) puanları arasında ise anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Yaş arttıkça arkadaşla bağlanma azalmaktadır.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşlarına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.6’da verilmiştir.

Çizelge 4.6 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşlarına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

RYÖ	Öğrenci yaş	n	Ort.	SS	f	p
Romantik Yakınlık	19 yaş	183	165,34	14,72	,857	,463
	20 yaş	220	165,27	13,36		
	21 yaş	240	166,61	14,30		
	22 yaş ve üzeri	228	166,97	13,11		
	Toplam	871	166,10	13,85		
Güven Alt Boyutu	19 yaş	183	11,26	3,64	2,607	,051
	20 yaş	220	10,19	3,98		
	21 yaş	240	10,79	4,04		
	22 yaş ve üzeri	228	10,80	3,79		
	Toplam	871	10,74	3,89		
Kişisel Onaylama Alt Boyutu	19 yaş	183	44,75	7,27	1,723	,161
	20 yaş	220	45,45	7,73		
	21 yaş	240	45,74	7,68		
	22 yaş ve üzeri	228	46,43	7,71		
	Toplam	871	45,64	7,63		
Aşk ve Sevgi Alt Boyutu	19 yaş	183	51,22	9,80	3,141	,025
	20 yaş	220	52,69	8,81		
	21 yaş	240	53,10	8,95		
	22 yaş ve üzeri	228	53,89	8,29		
	Toplam	871	52,81	8,97		
Kendini Açma Alt Boyutu	19 yaş	183	58,11	6,99	3,615	,013
	20 yaş	220	56,94	5,68		
	21 yaş	240	56,97	8,07		
	22 yaş ve üzeri	228	55,85	6,78		
	Toplam	871	56,91	6,99		

Çizelge 4.6'ya göre Romantik Yakınlık Ölçeğinin alt boyutları olan aşk ve sevgi ($f=3,141$; $p<0,05$), kendini açma puanları ($f=3,615$; $p<0,05$) ile öğrencinin yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark varken, Romantik Yakınlık Ölçeği puanı, güven ($f=2,607$; $p>0,05$) ve kişisel onaylama alt boyutu puanları ($f=1,723$; $p>0,05$) ile öğrencinin yaşı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Yaş arttıkça öğrencilerin özel olarak nitelendirdiği kişiden hoşlanma, etrafında olmayı isteme ve o kişiye güvenme konusunda kendini rahat hissetmesi olan aşk ve sevgi davranışı artmaktadır. Yaş arttıkça öğrenciler kendilerini daha rahat açabilmektedirler.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin kardeş sayısına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.7'de sunulmuştur.

Çizelge 4.7 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin kardeş sayısına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

AYDA	Kardeş sayısı	n	Ort.	SS	f	p
Aile Yapısı	Tek çocuk	27	129,85	17,31	8,191	,000
	1 kardeş	278	132,73	17,98		
	2 kardeş	283	129,17	20,88		
	3 kardeş	150	126,51	20,60		
	4 kardeş ve üzeri	133	121,41	18,29		
	Toplam	871	128,68	19,77		
Duygu Alt Boyutu	Tek çocuk	27	18,18	3,15	2,673	,031
	1 kardeş	278	17,77	3,36		
	2 kardeş	283	17,55	3,49		
	3 kardeş	150	17,52	3,10		
	4 kardeş ve üzeri	133	16,70	3,18		
	Toplam	871	17,50	3,34		
Yetkinlik Alt Boyutu	Tek çocuk	27	20,15	5,83	4,548	,001
	1 kardeş	278	21,32	4,18		
	2 kardeş	283	20,27	5,08		
	3 kardeş	150	19,89	5,11		
	4 kardeş ve üzeri	133	19,38	4,74		
	Toplam	871	20,40	4,83		
Yönetim Alt Boyutu	Tek çocuk	27	29,04	4,98	11,011	,000
	1 kardeş	278	29,86	5,40		
	2 kardeş	283	28,74	5,57		
	3 kardeş	150	27,63	6,14		
	4 kardeş ve üzeri	133	26,16	5,51		
	Toplam	871	28,52	5,72		
Birlik Alt Boyutu	Tek çocuk	27	30,81	3,73	2,341	,053
	1 kardeş	278	30,28	4,02		
	2 kardeş	283	29,85	4,44		
	3 kardeş	150	29,66	4,34		
	4 kardeş ve üzeri	133	29,02	4,59		
	Toplam	871	29,86	4,31		
İletişim Alt Boyutu	Tek çocuk	27	31,67	7,22	5,599	,000
	1 kardeş	278	33,50	6,73		
	2 kardeş	283	32,74	7,42		
	3 kardeş	150	31,81	7,21		
	4 kardeş ve üzeri	133	30,13	6,76		
	Toplam	871	32,39	7,14		
Direnç Alt Boyutu	Tek çocuk	27	16,70	2,97	,512	,727
	1 kardeş	278	16,35	2,89		
	2 kardeş	283	16,36	3,41		
	3 kardeş	150	16,37	3,29		
	4 kardeş ve üzeri	133	15,96	3,74		
	Toplam	871	16,31	3,27		
Doyum Alt Boyutu	Tek çocuk	27	19,26	3,47	5,793	,000
	1 kardeş	278	19,45	3,34		
	2 kardeş	283	18,89	3,89		
	3 kardeş	150	18,32	4,31		
	4 kardeş ve üzeri	133	17,66	3,88		
	Toplam	871	18,79	3,83		

Çizelge 4.7'den anlaşılacağı üzere araştırmaya dahil edilen öğrencilerin kardeş sayıları ile aile yapısı ($f=8,191$; $p<0,01$), duygu alt boyutu ($f=2,673$; $p<0,05$), yetkinlik alt boyutu ($f=4,548$; $p<0,01$), yönetim alt boyutu ($f=11,011$; $p<0,01$), iletişim alt boyutu ($f=5,599$; $p<0,01$), doyum alt boyutu ($f=5,793$; $p<0,01$) arasında anlamlı bir farklılık bulunurken direnç alt boyutu ($f=0,512$; $p>0,05$) ve birlik alt boyutunda bu farklılık saptanamamıştır ($f=2,341$; $p>0,05$). Kardeş sayısına göre kıyaslandığında bir kardeşi olanların aile yapısı daha sağlıklı olduğu, dört kardeş ve üzeri kardeşi olanların aile yapısının daha az kardeşi olanlara göre aile yapıları daha sağlıklı olduğu görülmektedir. Dört ve üzeri kardeşi olanların aile uyumu ve duygu paylaşımı daha az kardeşi olanlara göre daha az olduğu saptanmıştır. İki çocuklu ailelerin ailede yetkinlik, yönetim ve iletişim puan ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksektir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin kardeş sayısına göre anne, baba ve arkadaşına bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.8'de verilmiştir.

Çizelge 4.8 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin kardeş sayısına göre anne, baba ve arkadaşına bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

EABE	Kardeş sayısı	n	Ort.	SS	f	p
Anne Bağlanması	Tek çocuk	27	66,81	10,42	2,083	,081
	1 kardeş	278	66,82	11,14		
	2 kardeş	283	65,19	12,17		
	3 kardeş	150	64,43	11,70		
	4 kardeş ve üzeri	133	63,82	10,50		
	Toplam	871	65,42	11,50		
Baba Bağlanması	Tek çocuk	27	57,81	15,05	2,447	,045
	1 kardeş	278	61,95	14,33		
	2 kardeş	283	60,11	14,52		
	3 kardeş	150	59,73	15,39		
	4 kardeş ve üzeri	133	57,46	13,21		
	Toplam	871	60,16	14,49		
Arkadaş Bağlanması	Tek çocuk	27	65,70	13,37	3,713	,005
	1 kardeş	278	66,80	10,51		
	2 kardeş	283	64,29	11,01		
	3 kardeş	150	63,12	12,40		
	4 kardeş ve üzeri	133	63,52	10,92		
	Toplam	871	64,82	11,24		

Çizelge 4.8 incelendiğinde öğrencilerin kardeş sayısı ile baba bağlanması ($f=2,447$; $p<0,05$) ve arkadaş bağlanması ($f=3,713$; $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak

anamlı bir farklılık olduğu gör÷lmektedir. Ancak anne bağlanması ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($f=2,083$; $p>0,05$). Kardeş sayısına g÷re kıyaslandığında bir kardeşi olanlar arkadaş ve babalarıyla daha g÷çlü bağlanma kurmaktadır. Kardeş sayısı arttıka baba bağlanması zayıflamaktadır. Tek kardeşi olanların arkadaşa bağlanması diğer gruplara g÷re daha y÷ksektir.

Araştırmaya dahil edilen ÷đrencilerin kardeş sayısına g÷re romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.9'da sunulmuştur.

Çizelge 4.9 Araştırmaya dahil edilen ÷đrencilerin kardeş sayısına g÷re romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları.

RYÖ	Kardeş sayısı	n	Ort.	SS	f	p
Romantik Yakınlık	Tek çocuk	27	170,48	9,27	4,201	,002
	1 kardeş	278	168,12	14,43		
	2 kardeş	283	164,42	13,64		
	3 kardeş	150	166,73	14,54		
	4 kardeş ve üzeri	133	163,86	12,26		
	Toplam	871	166,10	13,85		
Güven Alt Boyutu	Tek çocuk	27	9,44	4,14	2,012	,091
	1 kardeş	278	10,98	3,80		
	2 kardeş	283	10,45	3,79		
	3 kardeş	150	10,61	3,99		
	4 kardeş ve üzeri	133	11,25	4,06		
	Toplam	871	10,74	3,89		
Kişisel Onaylama Alt Boyutu	Tek çocuk	27	47,44	7,86	5,416	,000
	1 kardeş	278	46,65	7,81		
	2 kardeş	283	44,69	7,29		
	3 kardeş	150	46,78	7,69		
	4 kardeş ve üzeri	133	43,88	7,32		
	Toplam	871	45,64	7,63		
Aşk ve Sevgi Alt Boyutu	Tek çocuk	27	54,89	6,91	1,574	,179
	1 kardeş	278	53,25	9,40		
	2 kardeş	283	52,25	8,31		
	3 kardeş	150	53,61	9,77		
	4 kardeş ve üzeri	133	51,76	8,73		
	Toplam	871	52,81	8,97		
Kendini Açma Alt Boyutu	Tek çocuk	27	58,70	8,25	1,694	,149
	1 kardeş	278	57,23	6,46		
	2 kardeş	283	57,02	6,80		
	3 kardeş	150	55,73	7,22		
	4 kardeş ve üzeri	133	56,98	7,79		
	Toplam	871	56,91	6,99		

Çizelge 4.9 incelendiğinde öğrencilerin kardeş sayısı ile romantik yakınlık ($f=4,201$; $p<0,01$) ve kişisel onaylama alt boyutu ($f=5,416$; $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Kardeş sayısı ile güven ($f=2,012$; $p>0,05$), aşk ve sevgi ($f=1,574$; $p>0,05$), kendini açma alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($f=1,694$; $p>0,05$). Hiç kardeşi olmayanların iki ile dört ve üzeri kardeşi olanlara kıyasla romantik yaklaşımları daha yüksektir. Dört ve üzeri kardeşi olanların hiç kardeşi olmayanlara göre kişisel onaylama durumları daha düşüktür.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin doğum sırası göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.10'da verilmiştir.

Çizelge 4.10 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin doğum sırası göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

AYDA	Doğum Sırası	n	Ort.	SS	f	p
Aile Yapısı	İlk çocuk	344	130,55	19,90	3,855	,009
	İkinci çocuk	313	128,63	18,69		
	Dördüncü çocuk	126	127,94	21,91		
	Dördüncü ve üzeri	88	122,65	18,77		
	Toplam	871	128,68	19,77		
Duygu Alt Boyutu	İlk çocuk	344	17,70	3,32	1,946	,121
	İkinci çocuk	313	17,55	3,33		
	Dördüncü çocuk	126	17,37	3,63		
	Dördüncü ve üzeri	88	16,76	2,91		
	Toplam	871	17,50	3,34		
Yetkinlik Alt Boyutu	İlk çocuk	344	20,73	4,79	1,063	,364
	İkinci çocuk	313	20,26	4,75		
	Dördüncü çocuk	126	20,28	5,16		
	Dördüncü ve üzeri	88	19,82	4,72		
	Toplam	871	20,40	4,82		
Yönetim Alt Boyutu	İlk çocuk	344	29,02	5,86	3,911	,009
	İkinci çocuk	313	28,58	5,64		
	Dördüncü çocuk	126	28,29	5,59		
	Dördüncü ve üzeri	88	26,71	5,31		
	Toplam	871	28,52	5,72		
Birlik Alt Boyutu	İlk çocuk	344	30,08	4,29	,865	,459
	İkinci çocuk	313	29,83	4,03		
	Dördüncü çocuk	126	29,71	4,72		
	Dördüncü ve üzeri	88	29,29	4,73		
	Toplam	871	29,85	4,31		
İletişim Alt Boyutu	İlk çocuk	344	33,01	7,05	4,073	,007
	İkinci çocuk	313	32,40	6,84		
	Dördüncü çocuk	126	32,28	7,69		
	Dördüncü ve üzeri	88	30,05	7,29		
	Toplam	871	32,39	7,13		
Direnç Alt Boyutu	İlk çocuk	344	16,22	3,06	2,166	,091
	İkinci çocuk	313	16,56	3,20		
	Dördüncü çocuk	126	16,38	3,49		
	Dördüncü ve üzeri	88	15,59	3,84		
	Toplam	871	16,30	3,27		
Doyum Alt Boyutu	İlk çocuk	344	19,18	3,71	2,277	,078
	İkinci çocuk	313	18,60	3,69		
	Dördüncü çocuk	126	18,64	4,28		
	Dördüncü ve üzeri	88	18,18	3,96		
	Toplam	871	18,79	3,82		

Çizelge 4.10 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin doğum sırası ile aile yapısı ($f=3,855$; $p<0,01$), yönetim alt boyutu ($f=3,911$; $p<0,01$) ve iletişim alt boyutu ($f=4,073$; $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Ancak bu farklılık duygu alt boyutu ($f=1,946$; $p>0,05$), yetkinlik alt boyutu ($f=1,063$; $p>0,05$), birlik alt boyutu ($f=0,865$; $p>0,05$), direnç alt boyutu

($f=2,166$; $p>0,05$) ve doyum alt boyutunda) görülmemektedir ($f=2,277$; $p>0,05$). İlk çocukların aile içi yapı, yönetim dördüncü ve sonraki çocuklara kıyasla daha sağlıklıdır. Dördüncü ve sonrasındaki çocukların aile içi iletişimi önceki çocuklara göre daha düşüktür.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin doğum sırasına göre anne, baba ve arkadaş bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.11’de sunulmuştur.

Çizelge 4.11 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin doğum sırasına göre anne, baba ve arkadaş bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

EABE	Doğum Sırası	n	Ort.	SS	f	p
Anne Bağlanması	İlk çocuk	344	65,77	12,05	,699	,553
	İkinci çocuk	313	65,69	11,27		
	Dördüncü çocuk	126	64,70	10,86		
	Dördüncü ve üzeri	88	64,12	11,02		
	Toplam	871	65,42	11,50		
Baba Bağlanması	İlk çocuk	344	60,47	14,51	1,794	,147
	İkinci çocuk	313	60,33	14,24		
	Dördüncü çocuk	126	61,17	13,75		
	Dördüncü ve üzeri	88	56,86	16,01		
	Toplam	871	60,16	14,49		
Arkadaş Bağlanması	İlk çocuk	344	65,53	11,35	4,710	,003
	İkinci çocuk	313	64,75	11,29		
	Dördüncü çocuk	126	65,87	10,83		
	Dördüncü ve üzeri	88	60,76	10,50		
	Toplam	871	64,82	11,24		

Çizelge 4.11’de belirtildiği üzere araştırmaya dahil edilen öğrencilerin doğum sırası ile arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık varken ($f=4,710$; $p<0,01$), anne ($f=0,699$; $p>0,05$) ve baba bağlanmasında doğum sırası istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmamıştır ($f=1,794$; $p>0,05$). Dördüncü ve sonraki çocukların arkadaş bağlanması diğerlerine göre daha düşüktür.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin doğum sırasına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.12’de verilmiştir.

Çizelge 4.12 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin doğum sırasına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

RYÖ	Doğum Sırası	n	Ort.	SS	f	p
Romantik Yakınlık	İlk çocuk	344	166,77	13,47	,886	,448
	İkinci çocuk	313	166,18	14,07		
	Dördüncü çocuk	126	165,23	14,83		
	Dördüncü ve üzeri	88	164,39	13,06		
	Toplam	871	166,10	13,85		
Güven Alt Boyutu	İlk çocuk	344	10,37	3,90	2,805	,039
	İkinci çocuk	313	11,00	4,02		
	Dördüncü çocuk	126	10,53	3,55		
	Dördüncü ve üzeri	88	11,51	3,67		
	Toplam	871	10,73	3,89		
Kişisel Onaylama Alt Boyutu	İlk çocuk	344	45,92	7,62	1,568	,196
	İkinci çocuk	313	45,95	7,66		
	Dördüncü çocuk	126	45,04	7,67		
	Dördüncü ve üzeri	88	44,25	7,37		
	Toplam	871	45,63	7,62		
Aşk ve Sevgi Alt Boyutu	İlk çocuk	344	53,05	8,95	,143	,934
	İkinci çocuk	313	52,64	8,95		
	Dördüncü çocuk	126	52,63	9,30		
	Dördüncü ve üzeri	88	52,69	8,67		
	Toplam	871	52,81	8,96		
Kendini Açma Alt Boyutu	İlk çocuk	344	57,41	7,08	1,407	,239
	İkinci çocuk	313	56,58	6,44		
	Dördüncü çocuk	126	57,01	7,03		
	Dördüncü ve üzeri	88	55,94	8,23		
	Toplam	871	56,91	6,98		

Çizelge 4.12'ye göre öğrencilerin doğum sırası ile sadece RYÖ'nin güven alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($f=2,805$; $p<0,05$). Dördüncü ve sonraki çocukların romantik güven kaygısı ilk çocuklara göre daha yüksektir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yerine göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.13'de sunulmuştur.

Çizelge 4.13 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yerine göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

AYDA	Yerleşim yeri	n	Ort.	SS	f	p
Aile Yapısı	Köy, Belde/Kasaba	114	126,80	20,80	1,147	,329
	İlçe	201	127,32	19,80		
	Şehir	447	129,81	19,46		
	Metropol	109	128,53	19,83		
	Toplam	871	128,68	19,77		
Duygu Alt Boyutu	Köy, Belde/Kasaba	114	17,50	3,53	,309	,819
	İlçe	201	17,41	3,49		
	Şehir	447	17,59	3,29		
	Metropol	109	17,29	3,04		
	Toplam	871	17,50	3,34		
Yetkinlik Alt Boyutu	Köy, Belde/Kasaba	114	20,26	4,66	,289	,833
	İlçe	201	20,56	4,61		
	Şehir	447	20,44	4,88		
	Metropol	109	20,07	5,20		
	Toplam	871	20,40	4,82		
Yönetim Alt Boyutu	Köy, Belde/Kasaba	114	27,49	6,02	1,984	,115
	İlçe	201	28,23	5,84		
	Şehir	447	28,85	5,57		
	Metropol	109	28,80	5,69		
	Toplam	871	28,52	5,72		
Birlik Alt Boyutu	Köy, Belde/Kasaba	114	29,56	4,47	2,269	,079
	İlçe	201	29,27	4,26		
	Şehir	447	30,18	4,32		
	Metropol	109	29,93	4,06		
	Toplam	871	29,85	4,31		
İletişim Alt Boyutu	Köy, Belde/Kasaba	114	31,99	7,53	,885	,448
	İlçe	201	31,83	7,07		
	Şehir	447	32,73	6,99		
	Metropol	109	32,42	7,39		
	Toplam	871	32,39	7,13		
Direnç Alt Boyutu	Köy, Belde/Kasaba	114	16,30	3,29	,220	,883
	İlçe	201	16,34	3,18		
	Şehir	447	16,35	3,21		
	Metropol	109	16,07	3,65		
	Toplam	871	16,30	3,27		
Doyum Alt Boyutu	Köy, Belde/Kasaba	114	18,68	3,84	,730	,534
	İlçe	201	18,49	3,69		
	Şehir	447	18,96	3,91		
	Metropol	109	18,76	3,68		
	Toplam	871	18,79	3,82		

Çizelge 4.13'e göre araştırmaya dahil edilen üniversite öğrencilerinin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yeri ile aile yapısı ($f=1,147$; $p>0,05$), duygu alt boyutu ($f=0,309$; $p>0,05$), yönetim alt boyutu ($f=1,984$; $p>0,05$), yetkinlik alt boyutu ($f=0,289$; $p>0,05$), birlik alt boyutu ($f=2,269$; $p>0,05$), iletişim alt boyutu ($f=0,885$;

$p>0,05$), direnç alt boyutu ($f=0,220$; $p>0,05$) ve doyum alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($f=0,730$; $p>0,05$)

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yerine göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.14’de sunulmuştur.

Çizelge 4.14 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yerine göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

EABE	Yerleşim Yeri	n	Ort.	SS	f	p
Anne Bağlanması	Köy, Belde/Kasaba	114	64,52	11,65	,830	,478
	İlçe	201	65,51	10,50		
	Şehir	447	65,25	12,22		
	Metropol	109	66,85	9,93		
	Toplam	871	65,41	11,50		
Baba Bağlanması	Köy, Belde/Kasaba	114	61,29	12,57	,551	,648
	İlçe	201	59,40	14,88		
	Şehir	447	60,00	15,01		
	Metropol	109	60,98	13,46		
	Toplam	871	60,15	14,48		
Arkadaş Bağlanması	Köy, Belde/Kasaba	114	64,03	9,96	1,095	,350
	İlçe	201	63,88	11,40		
	Şehir	447	65,43	11,60		
	Metropol	109	64,85	10,66		
	Toplam	871	64,81	11,24		

Çizelge 4.14’e göre araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yeri ile anne ($f=0,830$; $p>0,05$), baba ($f=0,551$; $p>0,05$) ve arkadaşla bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($f=1,095$; $p>0,05$).

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yerine göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.15’te verilmiştir.

Çizelge 4.15 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yerine göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

RYÖ	Yerleşim Yeri	n	Ort.	SS	f	p
Romantik Yakınlık	Köy, Belde/Kasaba	114	163,83	14,38	2,158	,092
	İlçe	201	165,06	14,42		
	Şehir	447	166,80	13,64		
	Metropol	109	167,50	12,78		
	Toplam	871	166,10	13,85		
Güven Alt Boyutu	Köy, Belde/Kasaba	114	10,95	3,78	1,188	,313
	İlçe	201	10,28	3,65		
	Şehir	447	10,84	4,04		
	Metropol	109	10,88	3,74		
	Toplam	871	10,73	3,89		
Kişisel Onaylama Alt Boyutu	Köy, Belde/Kasaba	114	45,14	7,84	,632	,595
	İlçe	201	45,33	7,68		
	Şehir	447	45,71	7,60		
	Metropol	109	46,39	7,38		
	Toplam	871	45,63	7,62		
Aşk ve Sevgi Alt Boyutu	Köy, Belde/Kasaba	114	51,95	8,54	,979	,402
	İlçe	201	52,38	9,45		
	Şehir	447	52,98	8,98		
	Metropol	109	53,77	8,37		
	Toplam	871	52,81	8,96		
Kendini Açma Alt Boyutu	Köy, Belde/Kasaba	114	55,77	6,23	1,563	,197
	İlçe	201	57,05	7,38		
	Şehir	447	57,25	7,05		
	Metropol	109	56,44	6,63		
	Toplam	871	56,91	6,98		

Çizelge 4.15 incelendiğinde öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yeri türü ile Romantik Yakınlık Ölçeği ve alt ölçeklerinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır ($f=2,158$; $p>0,05$).

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne yaşına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.16'da sunulmuştur.

Çizelge 4.16 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne yaşına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

AYDA	Anne Yaşı	n	Ort.	SS	f	p
Aile Yapısı	35 – 45 yaş	321	131,35	18,76	3,886	,009
	45 – 50 yaş	307	127,97	20,13		
	50 – 55 yaş	179	126,79	19,33		
	55 yaş ve üzeri	64	123,96	22,63		
	Toplam	871	128,68	19,77		
Duygu Alt Boyutu	35 – 45 yaş	321	17,92	3,21	4,539	,004
	45 – 50 yaş	307	17,53	3,38		
	50 – 55 yaş	179	17,01	3,31		
	55 yaş ve üzeri	64	16,62	3,52		
	Toplam	871	17,50	3,34		
Yetkinlik Alt Boyutu	35 – 45 yaş	321	20,89	4,54	2,117	,097
	45 – 50 yaş	307	20,18	4,92		
	50 – 55 yaş	179	20,22	4,86		
	55 yaş ve üzeri	64	19,51	5,49		
	Toplam	871	20,40	4,82		
Yönetim Alt Boyutu	35 – 45 yaş	321	29,09	5,66	2,134	,094
	45 – 50 yaş	307	28,38	5,72		
	50 – 55 yaş	179	28,11	5,65		
	55 yaş ve üzeri	64	27,50	6,02		
	Toplam	871	28,52	5,72		
Birlik Alt Boyutu	35 – 45 yaş	321	29,99	4,09	1,384	,246
	45 – 50 yaş	307	29,76	4,43		
	50 – 55 yaş	179	30,11	4,07		
	55 yaş ve üzeri	64	28,92	5,28		
	Toplam	871	29,85	4,31		
İletişim Alt Boyutu	35 – 45 yaş	321	33,44	6,63	4,280	,005
	45 – 50 yaş	307	32,11	7,25		
	50 – 55 yaş	179	31,32	7,43		
	55 yaş ve üzeri	64	31,40	7,60		
	Toplam	871	32,39	7,13		
Direnç Alt Boyutu	35 – 45 yaş	321	16,51	2,96	1,898	,128
	45 – 50 yaş	307	16,39	3,16		
	50 – 55 yaş	179	16,07	3,60		
	55 yaş ve üzeri	64	15,56	4,10		
	Toplam	871	16,30	3,27		
Doymum Alt Boyutu	35 – 45 yaş	321	19,30	3,40	4,263	,005
	45 – 50 yaş	307	18,70	3,99		
	50 – 55 yaş	179	18,39	3,74		
	55 yaş ve üzeri	64	17,75	4,85		
	Toplam	871	18,79	3,82		

Çizelge 4.16'ya göre araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne yaşı ile aile yapısı ($f=3,386$; $p<0,01$), duygu alt boyutu ($f=4,539$; $p<0,01$), iletişim alt boyutu ($f=4,280$; $p<0,01$) ve doyum alt boyutu ($f=4,263$; $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu farklılık yönetim alt boyutu ($f=2,134$; $p>0,05$), yetkinlik alt boyutu ($f=2,117$; $p>0,05$), birlik alt

boyutu ($f=1,384$; $p>0,05$) ve direnç alt boyutunda ise saptanamamıştır ($f=1,998$; $p>0,05$). Annelerinin yaşı 35–45 yaş arasında olan üniversite öğrencilerinin 45 yaş üzerindeki annelere kıyasla aile yapısı ve aile içi iletişimleri daha sağlıklıdır. 50 yaş altı anneleri olan öğrencilerin 50 yaş üzeri anneleri olanlara kıyasla duygu paylaşımları daha yüksektir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne yaşına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.17’de verilmiştir.

Çizelge 4.17 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne yaşına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

EABE	Anne Yaşı	n	Ort.	SS	f	p
Anne Bağlanması	35 – 45 yaş	321	65,85	12,05	2,369	,069
	45 – 50 yaş	307	66,22	11,00		
	50 – 55 yaş	179	63,53	10,89		
	55 yaş ve üzeri	64	64,65	12,23		
	Toplam	871	65,41	11,50		
Baba Bağlanması	35 – 45 yaş	321	60,37	14,85	1,192	,312
	45 – 50 yaş	307	61,01	14,32		
	50 – 55 yaş	179	59,04	12,76		
	55 yaş ve üzeri	64	58,04	17,58		
	Toplam	871	60,15	14,48		
Arkadaş Bağlanması	35 – 45 yaş	321	66,04	11,20	7,293	,000
	45 – 50 yaş	307	65,41	10,72		
	50 – 55 yaş	179	63,50	11,72		
	55 yaş ve üzeri	64	59,50	10,82		
	Toplam	871	64,81	11,24		

Çizelge 4.17 incelendiğinde anne yaşı ile arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($f=7,293$; $p<0,01$). Anne yaşı ile anne bağlanması ($f=2,369$; $p>0,05$) ve baba bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($f=1,192$; $p>0,05$). Annesi 55 yaş ve üzeri olanların annesi 55 yaş altı olanlara göre arkadaşlık bağı zayıftır.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne yaşına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.18’de verilmiştir.

Çizelge 4.18 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne yaşına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

RYÖ	Anne Yaşı	n	Ort.	SS	f	p
Romantik Yakınlık	35 – 45 yaş	321	167,15	13,60	1,803	,145
	45 – 50 yaş	307	165,89	14,20		
	50 – 55 yaş	179	165,68	13,48		
	55 yaş ve üzeri	64	162,95	14,11		
	Toplam	871	166,10	13,85		
Güven Alt Boyutu	35 – 45 yaş	321	10,69	3,93	,487	,692
	45 – 50 yaş	307	10,67	3,93		
	50 – 55 yaş	179	11,02	3,92		
	55 yaş ve üzeri	64	10,45	3,39		
	Toplam	871	10,73	3,89		
Kişisel Onaylama Alt Boyutu	35 – 45 yaş	321	45,70	7,84	,229	,876
	45 – 50 yaş	307	45,83	7,53		
	50 – 55 yaş	179	45,26	7,17		
	55 yaş ve üzeri	64	45,43	8,30		
	Toplam	871	45,63	7,62		
Aşk ve Sevgi Alt Boyutu	35 – 45 yaş	321	53,14	8,86	,316	,814
	45 – 50 yaş	307	52,56	9,39		
	50 – 55 yaş	179	52,86	8,64		
	55 yaş ve üzeri	64	52,21	8,41		
	Toplam	871	52,81	8,96		
Kendini Açma Alt Boyutu	35 – 45 yaş	321	57,61	6,84	3,174	,024
	45 – 50 yaş	307	56,82	6,74		
	50 – 55 yaş	179	56,53	7,52		
	55 yaş ve üzeri	64	54,84	6,88		
	Toplam	871	56,91	6,98		

Çizelge 4.18'e bakıldığında anne yaşı ile kendini açma puanı ($f=3,174$; $p<0,05$) arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Anne yaşı ile romantik yakınlık ($f=1,803$; $p>0,05$), güven alt boyutu ($f=0,487$; $p>0,05$), kişisel onaylama alt boyutu ($f=0,229$; $p>0,05$), aşk ve sevgi alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($f=0,316$; $p>0,05$). Anneleri 35-45 yaş arasında olan üniversite öğrencileri, anneleri 55 yaş ve üzeri yaşlarda olanlara kıyasla daha çok kendini açma kaygısı yaşamaktadırlar.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba yaşına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.19'da sunulmuştur.

Çizelge 4.19 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba yaşına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

AYDA	Baba Yaşı	n	Ort.	SS	f	p
Aile Yapısı	35 – 45 yaş	131	132,06	18,99	1,757	,154
	45 – 50 yaş	344	128,50	19,93		
	50 – 55 yaş	246	128,24	19,19		
	55 yaş ve üzeri	150	126,86	20,81		
	Toplam	871	128,68	19,77		
Duygu Alt Boyutu	35 – 45 yaş	131	18,02	3,09	1,345	,259
	45 – 50 yaş	344	17,48	3,38		
	50 – 55 yaş	246	17,34	3,31		
	55 yaş ve üzeri	150	17,35	3,47		
	Toplam	871	17,50	3,34		
Yetkinlik Alt Boyutu	35 – 45 yaş	131	21,01	4,55	1,454	,226
	45 – 50 yaş	344	20,05	4,88		
	50 – 55 yaş	246	20,60	4,58		
	55 yaş ve üzeri	150	20,33	5,29		
	Toplam	871	20,40	4,82		
Yönetim Alt Boyutu	35 – 45 yaş	131	29,28	6,00	1,062	,364
	45 – 50 yaş	344	28,46	5,67		
	50 – 55 yaş	246	28,47	5,56		
	55 yaş ve üzeri	150	28,10	5,83		
	Toplam	871	28,52	5,72		
Birlik Alt Boyutu	35 – 45 yaş	131	30,00	4,29	,521	,668
	45 – 50 yaş	344	29,87	4,16		
	50 – 55 yaş	246	29,99	4,36		
	55 yaş ve üzeri	150	29,48	4,57		
	Toplam	871	29,85	4,31		
İletişim Alt Boyutu	35 – 45 yaş	131	33,74	6,39	2,834	,037
	45 – 50 yaş	344	32,62	7,08		
	50 – 55 yaş	246	31,82	7,36		
	55 yaş ve üzeri	150	31,60	7,36		
	Toplam	871	32,39	7,13		
Direnç Alt Boyutu	35 – 45 yaş	131	16,55	2,96	,628	,597
	45 – 50 yaş	344	16,32	2,91		
	50 – 55 yaş	246	16,32	3,43		
	55 yaş ve üzeri	150	16,02	3,96		
	Toplam	871	16,30	3,27		
Doyum Alt Boyutu	35 – 45 yaş	131	19,32	3,63	1,504	,212
	45 – 50 yaş	344	18,74	3,93		
	50 – 55 yaş	246	18,83	3,39		
	55 yaş ve üzeri	150	18,36	4,35		
	Toplam	871	18,79	3,82		

Çizelge 4.19'a göre baba yaşı ile AYDA'nın sadece iletişim alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($f=2,834$; $p<0,05$).

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba yaşına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.20’de verilmiştir.

Çizelge 4.20 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba yaşına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

EABE	Baba Yaşı	n	Ort.	SS	f	p
Anne Bağlanması	35 – 45 yaş	131	64,78	13,01	,395	,757
	45 – 50 yaş	344	65,16	11,60		
	50 – 55 yaş	246	65,73	10,43		
	55 yaş ve üzeri	150	66,03	11,59		
	Toplam	871	65,41	11,50		
Baba Bağlanması	35 – 45 yaş	131	59,73	15,34	1,186	,314
	45 – 50 yaş	344	61,20	13,78		
	50 – 55 yaş	246	59,80	13,35		
	55 yaş ve üzeri	150	58,70	16,86		
	Toplam	871	60,15	14,48		
Arkadaş Bağlanması	35 – 45 yaş	131	66,40	10,40	2,590	,052
	45 – 50 yaş	344	64,07	11,25		
	50 – 55 yaş	246	65,77	11,06		
	55 yaş ve üzeri	150	63,56	11,99		
	Toplam	871	64,81	11,24		

Çizelge 4.20 incelendiğinde baba yaşı ile anne ($f=0,395$; $p>0,05$) baba ($f=1,186$; $p>0,05$) ve arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmektedir ($f=2,590$; $p>0,05$). Babası 35 – 45 yaş arası olan öğrenciler, babaları 55 ve üzeri yaşlarda olan öğrencilere kıyasla aile içi iletişimi daha güçlüdür.

Çizelge 4.21’de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba yaşına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 4.21 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba yaşına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

RYÖ	Baba Yaşı	n	Ort.	SS	f	p
Romantik Yakınlık	35 – 45 yaş	131	166,70	13,24	,702	,551
	45 – 50 yaş	344	165,38	14,21		
	50 – 55 yaş	246	166,11	13,02		
	55 yaş ve üzeri	150	167,19	14,84		
	Toplam	871	166,10	13,85		
Güven Alt Boyutu	35 – 45 yaş	131	10,34	3,97	,681	,564
	45 – 50 yaş	344	10,90	3,74		
	50 – 55 yaş	246	10,76	3,99		
	55 yaş ve üzeri	150	10,66	3,99		
	Toplam	871	10,73	3,89		
Kişisel Onaylama Alt Boyutu	35 – 45 yaş	131	45,77	7,43	1,553	,199
	45 – 50 yaş	344	45,51	7,37		
	50 – 55 yaş	246	45,06	7,49		
	55 yaş ve üzeri	150	46,74	8,48		
	Toplam	871	45,63	7,62		
Aşk ve Sevgi Alt Boyutu	35 – 45 yaş	131	52,53	8,91	1,595	,189
	45 – 50 yaş	344	52,27	9,33		
	50 – 55 yaş	246	52,87	8,78		
	55 yaş ve üzeri	150	54,16	8,37		
	Toplam	871	52,81	8,96		
Kendini Açma Alt Boyutu	35 – 45 yaş	131	58,05	6,69	3,419	,017
	45 – 50 yaş	344	56,68	7,01		
	50 – 55 yaş	246	57,40	6,42		
	55 yaş ve üzeri	150	55,62	7,83		
	Toplam	871	56,91	6,98		

Çizelge 4.21’de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba yaşı ile RYÖ’nün sadece kendini açma alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmektedir ($f=3,419$; $p<0,05$). Babası 35-45 yaş arası olan öğrenciler, babası 55 yaş ve üzeri olan öğrencilere göre romantik ilişkilerinde kendilerini açma kaygıları daha yüksektir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.22’de sunulmuştur.

Çizelge 4.22 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

AYDA	Anne Öğrenim	n	Ort.	SS	f	p
Aile Yapısı	Okur – yazar değil	57	120,33	16,93	5,046	,000
	Okur – yazar	56	122,08	22,91		
	İlkokul mezunu	301	129,38	18,14		
	Ortaokul mezunu	152	127,34	21,44		
	Lise mezunu	218	132,24	20,10		
	Üniversite Mezunu	87	129,36	18,57		
	Toplam	871	128,68	19,77		
Duygu Alt Boyutu	Okur – yazar değil	57	16,77	2,91	1,944	,085
	Okur – yazar	56	16,55	3,35		
	İlkokul mezunu	301	17,63	3,25		
	Ortaokul mezunu	152	17,86	3,43		
	Lise mezunu	218	17,55	3,39		
	Üniversite Mezunu	87	17,37	3,49		
	Toplam	871	17,50	3,34		
Yetkinlik Alt Boyutu	Okur – yazar değil	57	19,05	4,56	2,384	,037
	Okur – yazar	56	19,19	5,80		
	İlkokul mezunu	301	20,82	4,32		
	Ortaokul mezunu	152	20,13	5,12		
	Lise mezunu	218	20,72	4,96		
	Üniversite Mezunu	87	20,24	4,87		
	Toplam	871	20,40	4,82		
Yönetim Alt Boyutu	Okur – yazar değil	57	25,08	4,64	8,264	,000
	Okur – yazar	56	27,12	6,43		
	İlkokul mezunu	301	28,64	5,39		
	Ortaokul mezunu	152	27,88	6,26		
	Lise mezunu	218	29,94	5,57		
	Üniversite Mezunu	87	28,80	5,16		
	Toplam	871	28,52	5,72		
Birlik Alt Boyutu	Okur – yazar değil	57	30,08	3,91	2,820	,016
	Okur – yazar	56	28,53	5,21		
	İlkokul mezunu	301	29,81	4,12		
	Ortaokul mezunu	152	29,23	4,53		
	Lise mezunu	218	30,39	4,37		
	Üniversite Mezunu	87	30,49	3,73		
	Toplam	871	29,85	4,31		
İletişim Alt Boyutu	Okur – yazar değil	57	29,33	7,18	4,124	,001
	Okur – yazar	56	30,67	7,49		
	İlkokul mezunu	301	32,46	6,68		
	Ortaokul mezunu	152	32,23	7,44		
	Lise mezunu	218	33,61	7,16		
	Üniversite Mezunu	87	32,44	7,15		
	Toplam	871	32,39	7,13		
Direnç Alt Boyutu	Okur – yazar değil	57	16,29	3,10	,420	,835
	Okur – yazar	56	16,08	4,13		
	İlkokul mezunu	301	16,24	3,35		
	Ortaokul mezunu	152	16,48	3,33		
	Lise mezunu	218	16,45	3,06		
	Üniversite Mezunu	87	15,98	2,90		
	Toplam	871	16,30	3,27		
Doyum Alt Boyutu	Okur – yazar değil	57	18,22	3,65	3,396	,005
	Okur – yazar	56	17,14	4,97		
	İlkokul mezunu	301	19,04	3,57		
	Ortaokul mezunu	152	18,48	3,78		
	Lise mezunu	218	19,22	3,91		
	Üniversite Mezunu	87	18,80	3,52		
	Toplam	871	18,79	3,82		

Çizelge 4.22’de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne öğrenim durumları ile aile yapısı (f=5,046; p<0,01), yönetim alt boyutu (f=8,264; p<0,01), yetkinlik alt boyutu (f=2,384; p<0,05), birlik alt boyutu (f=2,820; p<0,05), iletişim alt boyutu (f=4,124; p<0,01) ve doyum alt boyutu (f=3,396; p<0,01) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Anne öğrenim durumu ile duygu alt boyutu (f=1,944; p>0,05). ve direnç alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (f=0,420; p>0,05). Annesi lise mezunu olan öğrencilerin ailelerinin yapısı, aile içi yetkinlik, yönetim, iletişim okuryazar olmayanlara göre daha yüksektir. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin ailede birlik ve doyum daha okuryazar olanlara göre daha yüksektir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre anne, baba ve arkadaşına bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.23’de verilmiştir.

Çizelge 4.23 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre anne, baba ve arkadaşına bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

EABE	Anne Öğrenim	N	Ort.	SS	f	p
Anne Bağlanması	Okur – yazar değil	57	63,42	10,76	2,601	,024
	Okur – yazar	56	66,17	11,99		
	İlkokul mezunu	301	64,86	11,46		
	Ortaokul mezunu	152	63,78	12,06		
	Lise mezunu	218	67,48	10,20		
	Üniversite Mezunu	87	65,83	13,19		
	Toplam	871	65,41	11,50		
Baba Bağlanması	Okur – yazar değil	57	53,92	18,69	2,729	,019
	Okur – yazar	56	61,39	13,67		
	İlkokul mezunu	301	60,20	13,59		
	Ortaokul mezunu	152	59,98	14,38		
	Lise mezunu	218	61,69	14,72		
	Üniversite Mezunu	87	59,70	13,71		
	Toplam	871	60,15	14,48		
Arkadaş Bağlanması	Okur – yazar değil	57	63,28	8,97	3,299	,006
	Okur – yazar	56	60,92	10,33		
	İlkokul mezunu	301	65,58	10,93		
	Ortaokul mezunu	152	64,16	11,95		
	Lise mezunu	218	66,36	10,82		
	Üniversite Mezunu	87	62,93	13,05		
	Toplam	871	64,81	11,24		

Çizelge 4.23 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne öğrenim durumları ile anne bağlanması ($f=2,601$; $p<0,05$), baba bağlanması ($f=2,729$; $p<0,05$) ve arkadaş bağlanması ($f=3,299$; $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Anneleri lise mezunu olan öğrencilerin anne bağlanması annesi okuryazar olmayanlara göre daha yüksektir. Annesi okuryazar olmayan baba bağlanması annesinin öğrenim durumu daha yüksek olanlara göre daha düşüktür.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.24’de verilmiştir.

Çizelge 4.24 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne öğrenim durumlarına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

RYÖ	Anne Öğrenim	N	Ort.	SS	f	p
Romantik Yakınlık	Okur – yazar değil	57	164,22	11,32	1,773	,116
	Okur – yazar	56	162,42	14,41		
	İlkokul mezunu	301	167,06	14,20		
	Ortaokul mezunu	152	165,74	13,65		
	Lise mezunu	218	167,08	14,04		
	Üniversite Mezunu	87	164,49	13,26		
	Toplam	871	166,10	13,85		
Güven Alt Boyutu	Okur – yazar değil	57	11,24	3,54	1,584	,162
	Okur – yazar	56	10,83	4,89		
	İlkokul mezunu	301	10,98	3,96		
	Ortaokul mezunu	152	10,49	3,62		
	Lise mezunu	218	10,22	3,77		
	Üniversite Mezunu	87	11,21	3,78		
	Toplam	871	10,73	3,89		
Kişisel Onaylama Alt Boyutu	Okur – yazar değil	57	43,61	6,29	2,106	,063
	Okur – yazar	56	44,62	9,18		
	İlkokul mezunu	301	46,14	7,34		
	Ortaokul mezunu	152	45,71	7,86		
	Lise mezunu	218	46,22	7,52		
	Üniversite Mezunu	87	44,26	7,85		
	Toplam	871	45,63	7,62		
Aşk ve Sevgi Alt Boyutu	Okur – yazar değil	57	52,45	8,92	,246	,942
	Okur – yazar	56	52,60	8,79		
	İlkokul mezunu	301	53,25	8,88		
	Ortaokul mezunu	152	52,41	9,81		
	Lise mezunu	218	52,71	8,93		
	Üniversite Mezunu	87	52,58	8,05		
	Toplam	871	52,81	8,96		
Kendini Açma Alt Boyutu	Okur – yazar değil	57	56,91	6,03	2,614	,023
	Okur – yazar	56	54,35	8,81		
	İlkokul mezunu	301	56,68	7,44		
	Ortaokul mezunu	152	57,11	5,96		
	Lise mezunu	218	57,92	6,51		
	Üniversite Mezunu	87	56,42	7,11		
	Toplam	871	56,91	6,98		

Çizelge 4.24'e göre anne öğrenim durumu ile RYÖ'nün sadece kendini açma alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($f=2,614$; $p<0,05$). Anne öğrenim durumuna göre kıyaslandığında, anneleri lise mezunu olanların sadece okuryazar annelere kıyasla romantik ilişkilerinde kendilerini daha rahat açabildikleri görülmektedir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.25'de sunulmuştur.



Çizelge 4.25 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

AYDA	Baba Öğrenim	n	Ort.	SS	f	p
Aile Yapısı	Okur – yazar değil	12	126,41	17,65	4,351	,001
	Okur – yazar	32	113,71	18,89		
	İlkokul mezunu	204	128,60	17,95		
	Ortaokul mezunu	144	128,93	19,97		
	Lise mezunu	301	128,83	21,24		
	Üniversite Mezunu	178	131,16	18,32		
	Toplam	871	128,68	19,77		
Duygu Alt Boyutu	Okur – yazar değil	12	17,66	1,61	,795	,553
	Okur – yazar	32	16,50	3,78		
	İlkokul mezunu	204	17,50	3,06		
	Ortaokul mezunu	144	17,33	3,78		
	Lise mezunu	301	17,58	3,25		
	Üniversite Mezunu	178	17,68	3,41		
	Toplam	871	17,50	3,34		
Yetkinlik Alt Boyutu	Okur – yazar değil	12	20,25	5,13	4,306	,001
	Okur – yazar	32	16,87	5,44		
	İlkokul mezunu	204	20,53	4,49		
	Ortaokul mezunu	144	20,88	4,85		
	Lise mezunu	301	20,17	4,94		
	Üniversite Mezunu	178	20,88	4,63		
	Toplam	871	20,40	4,82		
Yönetim Alt Boyutu	Okur – yazar değil	12	26,50	4,70	6,586	,000
	Okur – yazar	32	23,21	5,62		
	İlkokul mezunu	204	28,60	5,54		
	Ortaokul mezunu	144	28,59	5,37		
	Lise mezunu	301	28,67	6,12		
	Üniversite Mezunu	178	29,21	5,10		
	Toplam	871	28,52	5,72		
Birlik Alt Boyutu	Okur – yazar değil	12	30,41	4,54	1,115	,351
	Okur – yazar	32	28,37	3,98		
	İlkokul mezunu	204	29,79	4,00		
	Ortaokul mezunu	144	29,75	4,78		
	Lise mezunu	301	29,86	4,56		
	Üniversite Mezunu	178	30,24	3,80		
	Toplam	871	29,85	4,31		
İletişim Alt Boyutu	Okur – yazar değil	12	31,58	7,91	2,160	,056
	Okur – yazar	32	28,75	6,53		
	İlkokul mezunu	204	32,16	6,85		
	Ortaokul mezunu	144	32,36	6,91		
	Lise mezunu	301	32,54	7,54		
	Üniversite Mezunu	178	33,12	6,85		
	Toplam	871	32,39	7,13		
Direnç Alt Boyutu	Okur – yazar değil	12	18,16	1,69	1,188	,313
	Okur – yazar	32	16,40	3,10		
	İlkokul mezunu	204	16,10	3,54		
	Ortaokul mezunu	144	16,16	3,42		
	Lise mezunu	301	16,48	3,29		
	Üniversite Mezunu	178	16,22	2,84		
	Toplam	871	16,30	3,27		
Doyum Alt Boyutu	Okur – yazar değil	12	20,25	2,09	4,291	,001
	Okur – yazar	32	16,03	4,92		
	İlkokul mezunu	204	18,93	3,62		
	Ortaokul mezunu	144	18,62	3,93		
	Lise mezunu	301	18,77	3,86		
	Üniversite Mezunu	178	19,20	3,57		
	Toplam	871	18,79	3,82		

Çizelge 4.25 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba öğrenim durumları ile aile yapısı ($f=4,351$; $p<0,01$), yetkinlik alt boyutu ($f=4,306$; $p<0,01$), yönetim alt boyutu ($f=6,586$; $p<0,01$), doyum alt boyutu ($f=4,291$; $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Baba öğrenim durumuna göre kıyaslandığında, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin babası sadece okuryazar olanlara göre aile yapısının daha sağlıklı, ailede yetkinlik ve yönetim boyutları daha fazlayken ailede doyumun babası okuryazar olanlarda diğerlerinden daha düşük olduğu görülmektedir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre anne, baba ve arkadaşça bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.26’da verilmiştir.

Çizelge 4.26 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre anne, baba ve arkadaşça bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

EABE	Baba Öğrenim	n	Ort.	SS	f	p
Anne Bağlanması	Okur – yazar değil	12	69,00	8,22	1,386	,227
	Okur – yazar	32	61,00	10,40		
	İlkokul mezunu	204	65,46	12,18		
	Ortaokul mezunu	144	65,27	11,68		
	Lise mezunu	301	65,28	10,59		
	Üniversite Mezunu	178	66,26	12,29		
	Toplam	871	65,41	11,50		
Baba Bağlanması	Okur – yazar değil	12	56,25	20,26	1,588	,161
	Okur – yazar	32	54,03	18,13		
	İlkokul mezunu	204	60,17	14,49		
	Ortaokul mezunu	144	59,81	14,17		
	Lise mezunu	301	60,42	14,12		
	Üniversite Mezunu	178	61,31	14,05		
	Toplam	871	60,15	14,48		
Arkadaş Bağlanması	Okur – yazar değil	12	66,66	8,43	1,065	,379
	Okur – yazar	32	61,31	9,02		
	İlkokul mezunu	204	64,21	11,01		
	Ortaokul mezunu	144	64,86	11,82		
	Lise mezunu	301	64,94	11,18		
	Üniversite Mezunu	178	65,76	11,60		
	Toplam	871	64,81	11,24		

Çizelge 4.26’ya göre baba öğrenim durumu ile anne ($f=1,386$; $p>0,05$), baba ($f=1,588$; $p>0,05$) ve arkadaşça bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($f=1,065$; $p>0,05$).

Çizelge 4.27’de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 4.27 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

RYÖ	Baba Öğrenim	n	Ort.	SS	f	p
Romantik Yakınlık	Okur – yazar değil	12	162,00	9,16	1,665	,140
	Okur – yazar	32	162,28	12,81		
	İlkokul mezunu	204	167,70	13,05		
	Ortaokul mezunu	144	165,10	16,13		
	Lise mezunu	301	165,51	13,09		
	Üniversite Mezunu	178	167,02	14,27		
	Toplam	871	166,10	13,85		
Güven Alt Boyutu	Okur – yazar değil	12	9,91	4,52	4,071	,001
	Okur – yazar	32	10,62	3,99		
	İlkokul mezunu	204	11,62	4,00		
	Ortaokul mezunu	144	11,09	3,59		
	Lise mezunu	301	10,14	3,79		
	Üniversite Mezunu	178	10,50	3,91		
	Toplam	871	10,73	3,89		
Kişisel Onaylama Alt Boyutu	Okur – yazar değil	12	43,25	6,59	,845	,518
	Okur – yazar	32	44,28	5,34		
	İlkokul mezunu	204	45,40	7,30		
	Ortaokul mezunu	144	45,66	7,82		
	Lise mezunu	301	45,56	7,65		
	Üniversite Mezunu	178	46,41	8,17		
	Toplam	871	45,63	7,62		
Aşk ve Sevgi Alt Boyutu	Okur – yazar değil	12	54,16	6,97	1,439	,208
	Okur – yazar	32	49,09	9,73		
	İlkokul mezunu	204	53,16	8,55		
	Ortaokul mezunu	144	52,67	10,22		
	Lise mezunu	301	52,60	8,75		
	Üniversite Mezunu	178	53,44	8,60		
	Toplam	871	52,81	8,96		
Kendini Açma Alt Boyutu	Okur – yazar değil	12	54,66	6,30	1,859	,099
	Okur – yazar	32	58,28	7,44		
	İlkokul mezunu	204	57,50	7,28		
	Ortaokul mezunu	144	55,66	6,45		
	Lise mezunu	301	57,19	6,80		
	Üniversite Mezunu	178	56,66	7,23		
	Toplam	871	56,91	6,98		

Çizelge 4.27’de görüldüğü üzere baba öğrenim durumu ile sadece RYÖ’nün güven alt boyutu ile istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($f=4,071$; $p<0,01$). Baba öğrenim durumuna göre kıyaslandığında, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin romantik ilişkilerinde güven kaygısının ilkökul mezunu babası olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile aylık gelirine göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.28’de verilmiştir.

Çizelge 4.28 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile aylık gelirine göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

AYDA	Aylık gelir	n	Ort.	SS	f	p
Aile Yapısı	0 – 2000	344	130,55	19,90	4,972	,002
	2000 – 4000	313	128,62	18,69		
	4000 – 6000	126	127,94	21,91		
	6000 ve üzeri	88	122,64	18,77		
	Toplam	871	128,68	19,77		
Duygu Alt Boyutu	0 – 2000	344	17,70	3,320	4,612	,003
	2000 – 4000	313	17,54	3,33		
	4000 – 6000	126	17,37	3,63		
	6000 ve üzeri	88	16,76	2,91		
	Toplam	871	17,50	3,34		
Yetkinlik Alt Boyutu	0 – 2000	344	20,72	4,79	1,788	,148
	2000 – 4000	313	20,26	4,75		
	4000 – 6000	126	20,27	5,16		
	6000 ve üzeri	88	19,81	4,72		
	Toplam	871	20,40	4,82		
Yönetim Alt Boyutu	0 – 2000	344	29,02	5,86	3,939	,008
	2000 – 4000	313	28,58	5,64		
	4000 – 6000	126	28,29	5,59		
	6000 ve üzeri	88	26,71	5,31		
	Toplam	871	28,52	5,72		
Birlik Alt Boyutu	0 – 2000	344	30,08	4,29	1,694	,167
	2000 – 4000	313	29,83	4,03		
	4000 – 6000	126	29,71	4,72		
	6000 ve üzeri	88	29,29	4,73		
	Toplam	871	29,85	4,31		
İletişim Alt Boyutu	0 – 2000	344	33,01	7,05	6,192	,000
	2000 – 4000	313	32,40	6,84		
	4000 – 6000	126	32,28	7,69		
	6000 ve üzeri	88	30,05	7,29		
	Toplam	871	32,39	7,13		
Direnc Alt Boyutu	0 – 2000	344	16,22	3,06	5,339	,001
	2000 – 4000	313	16,56	3,20		
	4000 – 6000	126	16,38	3,49		
	6000 ve üzeri	88	15,59	3,84		
	Toplam	871	16,30	3,27		
Doyum Alt Boyutu	0 – 2000	344	19,18	3,71	3,645	,012
	2000 – 4000	313	18,60	3,69		
	4000 – 6000	126	18,64	4,28		
	6000 ve üzeri	88	18,18	3,96		
	Toplam	871	18,79	3,82		

Çizelge 4.28’de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile aylık geliri ile aile yapısı (f=4,972; p<0,01), duygu alt boyutu (f=4,612; p<0,01), yönetim alt boyutu (f=3,939; p<0,01), iletişim alt boyutu (f=6,192; p<0,01), direnc alt boyutu (f=5,339;

$p < 0,01$), doyum alt boyutu ($f=3,645$; $p < 0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Aile geliri ile yetkinlik alt boyutu ($f=1,788$; $p > 0,05$) ve birlik alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($f=1,694$; $p > 0,05$). Ailenin aylık gelirin'e göre 2000 -4000 TL arası aylık gelirin olduğu ailelerin çocuklarının 0 – 2000 geliri olanlara kıyasla aile yapısının daha sağlıklı, aile içi iletişim, yönetim ve doyumun daha fazla olduğu saptanmıştır. Aylık geliri 6000 ve üzeri olan ailelerin çocuklarının ailelerinin değişime karşı daha açık olduğu görülmektedir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile aylık gelirin'e göre anne, baba ve arkadaş'a bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.29'da verilmiştir.

Çizelge 4.29 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile aylık gelirin'e göre anne, baba ve arkadaş'a bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

EABE	Aylık gelir	n	Ort.	SS	f	p
Anne Bağlanması	0 – 2000	256	64,57	11,30	2,294	,077
	2000 – 4000	411	66,05	11,08		
	4000 – 6000	154	64,27	12,56		
	6000 ve üzeri	50	68,08	11,99		
	Toplam	871	65,41	11,50		
Baba Bağlanması	0 – 2000	256	57,68	15,85	3,924	,008
	2000 – 4000	411	61,49	13,70		
	4000 – 6000	154	60,14	13,88		
	6000 ve üzeri	50	61,88	13,92		
	Toplam	871	60,15	14,48		
Arkadaş Bağlanması	0 – 2000	256	65,23	10,61	1,933	,123
	2000 – 4000	411	65,26	10,74		
	4000 – 6000	154	62,84	13,09		
	6000 ve üzeri	50	65,10	11,84		
	Toplam	871	64,81	11,24		

Çizelge 4.29 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile aylık geliri ile baba bağlanması ($f=3,924$; $p < 0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık varken, anne bağlanması ($f=2,294$; $p > 0,05$), arkadaş bağlanmasında bu farklılık görülmemektedir ($f=1,933$; $p > 0,05$). Ailenin aylık gelirin'e göre 2000 – 4000 TL arası aile aylık gelirin'in olduğu ailelerin çocuklarının baba bağlanması 0 – 2000 TL arası aile aylık geliri olanlara göre daha yüksektir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile aylık gelirine göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.30’da sunulmuştur.

Çizelge 4.30 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin aile aylık gelirine göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

RYÖ	Aile Gelir	n	Ort.	SS	f	p
Romantik Yakınlık	0 – 2000	344	166,77	13,47	1,581	,192
	2000 – 4000	313	166,18	14,07		
	4000 – 6000	126	165,23	14,83		
	6000 ve üzeri	88	164,39	13,06		
	Toplam	871	166,10	13,85		
Güven Alt Boyutu	0 – 2000	344	10,37	3,90	,062	,980
	2000 – 4000	313	11,00	4,02		
	4000 – 6000	126	10,53	3,55		
	6000 ve üzeri	88	11,51	3,67		
	Toplam	871	10,73	3,89		
Kişisel Onaylama Alt Boyutu	0 – 2000	344	45,92	7,62	,252	,860
	2000 – 4000	313	45,95	7,66		
	4000 – 6000	126	45,04	7,67		
	6000 ve üzeri	88	44,25	7,37		
	Toplam	871	45,63	7,62		
Aşk ve Sevgi Alt Boyutu	0 – 2000	344	53,05	8,95	1,314	,268
	2000 – 4000	313	52,64	8,95		
	4000 – 6000	126	52,63	9,30		
	6000 ve üzeri	88	52,69	8,67		
	Toplam	871	52,81	8,96		
Kendini Açma Alt Boyutu	0 – 2000	344	57,41	7,08	1,409	,239
	2000 – 4000	313	56,58	6,44		
	4000 – 6000	126	57,01	7,03		
	6000 ve üzeri	88	55,94	8,23		
	Toplam	871	56,91	6,98		

Çizelge 4.30 incelendiğinde, aylık gelir ile romantik yakınlık ölçeğinden alınan toplam puan ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ilişki durumlarına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları Çizelge 4.31’de verilmiştir.

Çizelge 4.31 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ilişki durumlarına göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları

AYDA	İlişki Durumu	n	Ort.	SS	t	p
Aile Yapısı	Yok	435	130,05	19,06	2,048	,041
	Var	436	127,31	20,38		
Duygu Alt Boyutu	Yok	435	17,55	3,32	,441	,659
	Var	436	17,45	3,35		
Yetkinlik Alt Boyutu	Yok	435	20,51	4,66	,711	,477
	Var	436	20,28	4,99		
Yönetim Alt Boyutu	Yok	435	28,95	5,51	2,235	,026
	Var	436	28,09	5,89		
Birlik Alt Boyutu	Yok	435	30,22	4,12	2,505	,012
	Var	436	29,49	4,46		
İletişim Alt Boyutu	Yok	435	32,79	7,21	1,679	,093
	Var	436	31,98	7,04		
Direnç Alt Boyutu	Yok	435	16,34	3,06	,365	,715
	Var	436	16,26	3,47		
Doyum Alt Boyutu	Yok	435	19,04	3,57	1,958	,051
	Var	436	18,54	4,04		

Çizelge 4.31 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik bir ilişkisinin olup olmadığı ile aile yapısı ($t=2,048$; $p<0,05$), yönetim ($t=2,235$; $p<0,05$) ve birlik ($t=2,505$; $p<0,05$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin duygu ($t=0,441$; $p>0,05$), yetkinlik ($t=0,711$; $p>0,05$), iletişim ($t=1,679$; $p>0,05$), direnç ($t=0,365$; $p>0,05$) ve doyum ($t=1,958$; $p>0,05$) alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. İlişki durumuna göre kıyaslandığında romantik ilişkisi olmayanların ailede karar alma, davranışsal kontrol, disiplinin karşılığı olan yönetim puanı ortalaması ile birlik puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ilişki durumlarına göre anne, baba ve arkadaşına bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları Çizelge 4.32’de verilmiştir.

Çizelge 4.32 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ilişki durumlarına göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları

EABE	İlişki Durumu	n	Ort.	SS	t	p
Anne Bağlanması	Yok	435	66,05	11,05	1,638	,102
	Var	436	64,78	11,91		
Baba Bağlanması	Yok	435	60,62	14,06	,947	,344
	Var	436	59,69	14,89		
Arkadaş Bağlanması	Yok	435	64,45	11,24	-,959	,338
	Var	436	65,18	11,24		

Çizelge 4.32'ye göre araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik bir ilişkinin olup olmadığı ile anne ($t=1,638$; $p>0,05$), baba ($t=0,947$; $p>0,05$) ve arkadaş ($t=-0,959$; $p>0,05$) bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ilişki durumlarına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları Çizelge 4.33'de verilmiştir.

Çizelge 4.33 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ilişki durumlarına göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve t testi sonuçları

RYÖ	İlişki Durumu	n	Ort.	SS	t	p
Romantik Yakınlık	Yok	435	164,77	13,83	-2,844	,005
	Var	436	167,42	13,75		
Güven Alt Boyutu	Yok	435	11,25	3,62	3,967	,000
	Var	436	10,22	4,07		
Kişisel Onaylama Alt Boyutu	Yok	435	44,46	7,11	-4,603	,000
	Var	436	46,81	7,94		
Aşk ve Sevgi Alt Boyutu	Yok	435	50,52	9,30	-7,755	,000
	Var	436	55,08	8,00		
Kendini Açma Alt Boyutu	Yok	435	58,52	7,05	6,977	,000
	Var	436	55,30	6,53		

Çizelge 4.33'de araştırmaya dahil edilen öğrencilerin ilişki durumu ile romantik yakınlık ($t=-2,844$; $p<0,05$) güven ($t=3,967$; $p<0,01$) kişisel onaylama ($t=-4,603$; $p<0,01$) aşk ve sevgi ($t=-7,755$; $p<0,01$) kendini açma ($t=6,977$; $p<0,01$) alt boyutlarından alınan puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu saptanmıştır. Romantik ilişkisi olmayanlar olanlara göre romantik ilişkilerinde daha çok kaygı yaşamaktadırlar.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresine göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.34’de sunulmuştur.

Çizelge 4.34 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresine göre aile yapısına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

AYDA	Berberlik Süresi	n	Ort.	SS	f	p
Aile Yapısı	1 yılın altı	80	127,61	20,59	,822	,511
	1 yıl	119	124,95	21,64		
	2 yıl	90	129,94	20,92		
	3 yıl	78	128,12	20,40		
	4 yıl ve üzeri	69	126,69	16,95		
	Toplam	436	127,31	20,38		
Duygu Alt Boyutu	1 yılın altı	80	16,90	3,52	3,024	,018
	1 yıl	119	16,97	3,80		
	2 yıl	90	17,82	2,83		
	3 yıl	78	18,39	3,10		
	4 yıl ve üzeri	69	17,37	3,03		
	Toplam	436	17,45	3,35		
Yetkinlik Alt Boyutu	1 yılın altı	80	20,72	4,14	1,367	,245
	1 yıl	119	19,50	5,60		
	2 yıl	90	20,68	5,26		
	3 yıl	78	20,01	5,11		
	4 yıl ve üzeri	69	20,91	4,11		
	Toplam	436	20,28	4,99		
Yönetim Alt Boyutu	1 yılın altı	80	28,45	5,71	1,086	,363
	1 yıl	119	27,71	6,07		
	2 yıl	90	29,03	6,36		
	3 yıl	78	27,91	5,48		
	4 yıl ve üzeri	69	27,31	5,55		
	Toplam	436	28,09	5,89		
Birlik Alt Boyutu	1 yılın altı	80	29,92	4,75	,493	,741
	1 yıl	119	29,51	4,79		
	2 yıl	90	29,42	4,30		
	3 yıl	78	28,96	4,34		
	4 yıl ve üzeri	69	29,66	3,89		
	Toplam	436	29,49	4,46		
İletişim Alt Boyutu	1 yılın altı	80	31,61	7,25	1,229	,298
	1 yıl	119	31,25	6,56		
	2 yıl	90	32,97	7,36		
	3 yıl	78	32,84	7,58		
	4 yıl ve üzeri	69	31,42	6,50		
	Toplam	436	31,98	7,04		
Direnç Alt Boyutu	1 yılın altı	80	15,93	2,97	1,512	,198
	1 yıl	119	16,15	3,45		
	2 yıl	90	16,10	4,04		
	3 yıl	78	17,12	3,36		
	4 yıl ve üzeri	69	16,10	3,27		
	Toplam	436	16,26	3,47		
Doyum Alt Boyutu	1 yılın altı	80	18,41	3,88	,800	,526
	1 yıl	119	18,15	4,75		
	2 yıl	90	19,06	3,60		
	3 yıl	78	18,37	4,17		
	4 yıl ve üzeri	69	18,85	3,25		
	Toplam	436	18,54	4,04		

Çizelge 4.34’de belirttiği gibi öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresi ile sadece AYDA’nın duygu alt boyutu ($f=3,024$; $p<0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Romantik ilişkilerinde üç yıl ve üzeri beraberliği olanların beraberlik süresi bir yıl olanlara göre ailede duygu paylaşımı daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresine göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.35’de verilmiştir.

Çizelge 4.35 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresine göre anne, baba ve arkadaşla bağlanmalarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

EABE	Berberlik Süresi	n	Ort.	SS	f	p
Anne Bağlanması	1 yılın altı	80	63,61	12,12	1,131	,341
	1 yıl	119	64,42	12,26		
	2 yıl	90	66,72	12,11		
	3 yıl	78	63,51	10,45		
	4 yıl ve üzeri	69	65,65	12,26		
	Toplam	436	64,78	11,91		
Baba Bağlanması	1 yılın altı	80	58,01	14,69	,951	,435
	1 yıl	119	58,73	16,58		
	2 yıl	90	61,17	15,42		
	3 yıl	78	61,62	12,53		
	4 yıl ve üzeri	69	59,15	13,77		
	Toplam	436	59,69	14,89		
Arkadaş Bağlanması	1 yılın altı	80	67,77	10,15	2,243	,064
	1 yıl	119	65,54	10,92		
	2 yıl	90	65,23	10,50		
	3 yıl	78	62,57	11,97		
	4 yıl ve üzeri	69	64,43	12,60		
	Toplam	436	65,18	11,24		

Çizelge 4.35 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresi ile anne, baba ve arkadaşla bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresine göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları Çizelge 4.36’da verilmiştir.

Çizelge 4.36 Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresine göre romantik yakınlıklarına ait puan ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

RYÖ	Berberlik Süresi	n	Ort.	SS	f	p
Romantik Yakınlık	1 yılın altı	80	165,66	13,65	1,624	,167
	1 yıl	119	169,04	13,00		
	2 yıl	90	169,11	13,70		
	3 yıl	78	165,16	14,90		
	4 yıl ve üzeri	69	167,05	13,61		
	Toplam	436	167,42	13,75		
Güven Alt Boyutu	1 yılın altı	80	9,90	3,62	,484	,748
	1 yıl	119	9,97	4,21		
	2 yıl	90	10,42	3,77		
	3 yıl	78	10,62	4,52		
	4 yıl ve üzeri	69	10,28	4,24		
	Toplam	436	10,22	4,07		
Kişisel Onaylama Alt Boyutu	1 yılın altı	80	45,06	7,47	2,819	,025
	1 yıl	119	47,54	7,49		
	2 yıl	90	48,57	7,55		
	3 yıl	78	46,55	7,77		
	4 yıl ve üzeri	69	45,57	9,36		
	Toplam	436	46,81	7,94		
Aşk ve Sevgi Alt Boyutu	1 yılın altı	80	54,12	7,85	2,532	,040
	1 yıl	119	56,20	7,20		
	2 yıl	90	56,20	7,70		
	3 yıl	78	53,10	8,99		
	4 yıl ve üzeri	69	55,08	8,35		
	Toplam	436	55,08	8,00		
Kendini Açma Alt Boyutu	1 yılın altı	80	56,57	6,15	2,136	,075
	1 yıl	119	55,31	6,92		
	2 yıl	90	53,91	6,21		
	3 yıl	78	54,88	6,47		
	4 yıl ve üzeri	69	56,10	6,53		
	Toplam	436	55,30	6,53		

Çizelge 4.36’da öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresi ile kişisel onaylama alt boyutu ($f=2,819$; $p<0,05$), aşk ve sevgi alt boyutu ($f=2,532$; $p<0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Romantik ilişkilerinde iki yıl beraberliği olanların beraberlik süresi bir yılın altında olanlara kıyasla kişisel onaylama göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Üç yıl süren ilişkileri olanların bir ve iki yıldır romantik ilişkisi olanlara kıyasla aşk ve sevgi arayışları daha düşüktür.

Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerden elde edilen puanların birbirleri ile ilişkisine yönelik korelasyon katsayılarına ilişkin bulgular Çizelge 4.37’de sunulmuştur.

Çizelge 4.37 Ölçeklerden elde edilen puanların birbirleri ile ilişkisine yönelik korelasyon katsayılarına ilişkin bulgular

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
(1) Aile Yapısı	1															
(2) Duygu AB.	,718**	1														
(3) Yetkinlik AB.	,818**	,516**	1													
(4) Yönetim AB.	,837**	,475**	,657**	1												
(5) Birlik AB.	,560**	,318**	,310**	,341**	1											
(6) İletişim AB.	,872**	,598**	,634**	,644**	,314**	1										
(7) Direnç AB.	,463**	,580**	,181**	,232**	,471**	,417**	1									
(8) Doyum AB.	,842**	,690**	,767**	,650**	,471**	,685**	,258**	1								
(9) Anne Bağlanması	,546**	,412**	,463**	,475**	,185**	,513**	,196**	,459**	1							
(10) Baba Bağlanması	,554**	,392**	,447**	,471**	,223**	,537**	,254**	,428**	,536**	1						
(11) Arkadaş Bağlanması	,265**	,162**	,324**	,250**	-,030	,257**	,048	,191**	,370**	,246**	1					
(12) Romantik Yakınlık	,223**	,188**	,290**	,199**	,050	,145**	-,006	,249**	,210**	,117**	,424**	1				
(13) Güven AB.	-,097**	-,093**	-,073*	-,050	-,001	-,135**	-,157**	-,025	-,105**	-,073*	-,193**	-,035	1			
(14) Kişisel Onaylama AB.	,243**	,194**	,269**	,190**	,031	,231**	,066*	,215**	,225**	,227**	,414**	,719**	-,323**	1		
(15) Aşk Ve Sevgi AB.	,191**	,147**	,279**	,183**	,015	,115**	-,033	,197**	,157**	,044	,364**	,769**	-,208**	,557**	1	
(16) Kendini AB.	-,013	,025	-,036	-,020	,046	-,036	,046	,021	,029	-,031	,030	,230**	-,006	-,201**	-,251**	1

** . Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

* . Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Çizelge 4.37 incelendiğinde aile yapısı ile AYDA'nın duygu alt boyutu ($p<0,01$), yetkinlik alt boyutu ($p<0,01$), yönetim alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), iletişim alt boyutu ($p<0,01$), direnç alt boyutu ($p<0,01$), doyum alt boyutu ($p<0,01$), anne bağlanması ($p<0,01$), baba bağlanması ($p<0,01$), arkadaş bağlanması ($p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve kuvvetli bir ilişki vardır. Ayrıca romantik yakınlık ($p<0,01$) ve RYÖ'nün alt boyutları olan kişisel onaylama ($p<0,01$), aşk ve sevgi ($p<0,01$) ile istatistiksel olarak pozitif yönde güven ile negatif yönde kuvvetli bir ilişki vardır. Aile Yapısı ile RYÖ kendini açma alt ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$)

Anne bağlanması ile aile yapısı ($p<0,01$), duygu alt boyutu ($p<0,01$), yetkinlik alt boyutu ($p<0,01$), yönetim alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), iletişim alt boyutu ($p<0,01$), direnç alt boyutu ($p<0,01$), doyum alt boyutu ($p<0,01$), baba bağlanması ($p<0,01$), arkadaş bağlanması ($p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve kuvvetli bir ilişki vardır. Ayrıca romantik yakınlık ($p<0,01$) ve RYÖ'nün alt boyutları olan kişisel onaylama ($p<0,01$), aşk ve sevgi ($p<0,01$) ile istatistiksel olarak pozitif yönde güven ile negatif yönde kuvvetli bir ilişki vardır. Anne bağlanması ile RYÖ kendini açma alt ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$)

Baba bağlanması ile aile yapısı ($p<0,01$), duygu alt boyutu ($p<0,01$), yetkinlik alt boyutu ($p<0,01$), yönetim alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), iletişim alt boyutu ($p<0,01$), direnç alt boyutu ($p<0,01$), doyum alt boyutu ($p<0,01$), anne bağlanması ($p<0,01$), arkadaş bağlanması ($p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve kuvvetli bir ilişki vardır. Ayrıca romantik yakınlık ($p<0,01$) ve RYÖ'nün alt boyutları olan kişisel onaylama ($p<0,01$), aşk ve sevgi ($p<0,01$) ile istatistiksel olarak pozitif yönde güven ile negatif yönde kuvvetli bir ilişki vardır. Baba bağlanması ile RYÖ kendini açma alt ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0,05$)

Arkadaş bağlanması ile aile yapısı ($p<0,01$), duygu alt boyutu ($p<0,01$), yetkinlik alt boyutu ($p<0,01$), yönetim alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), iletişim alt boyutu ($p<0,01$), direnç alt boyutu ($p<0,01$), doyum alt boyutu ($p<0,01$), anne bağlanması ($p<0,01$), baba bağlanması ($p<0,01$), arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve kuvvetli bir ilişki vardır. Ayrıca romantik yakınlık ($p<0,01$) ve RYÖ'nün alt boyutları olan kişisel onaylama ($p<0,01$), aşk ve sevgi ($p<0,01$) ile istatistiksel olarak pozitif yönde güven ile negatif yönde kuvvetli bir ilişki vardır. Arkadaş bağlanması ile AYDA birlik alt boyutu ve RYÖ kendini açma alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0,05$)

Romantik yakınlık ile aile yapısı ($p<0,01$), duygu alt boyutu ($p<0,01$), yetkinlik alt boyutu ($p<0,01$), yönetim alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), iletişim alt boyutu ($p<0,01$), doyum alt boyutu ($p<0,01$), anne bağlanması ($p<0,01$), baba bağlanması ($p<0,01$), arkadaş bağlanması ($p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve kuvvetli bir ilişki vardır. Ayrıca romantik yakınlık ($p<0,01$) ve RYÖ'nün alt boyutları olan kişisel onaylama ($p<0,01$), aşk ve sevgi ($p<0,01$) ile istatistiksel olarak pozitif yönde güven ile negatif yönde kuvvetli bir ilişki vardır. Arkadaş bağlanması ile AYDA birlik alt boyutu, direnç alt boyutu ve RYÖ kendini açma alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0,05$).

5. TARTIŞMA

Bu bölümde 871 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen araştırmadan elde edilen bulgular literatürdeki ilgili kaynaklar ışığında tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %90'nını 19 ile 23 yaş arası genç yetişkinler oluşturmaktadır. Bu yaş aralığı Erikson'un psikososyal gelişim kuramındaki dostluk kazanmaya karşı yalnız kalma evresine denk gelmektedir. Bu evredeki bireyler için karşı cins ile sağlıklı ve yakın romantik ilişkiler kurma ön plandadır. Bu dönemde başarılı olamayan bireyler yaşamının geri kalanında sağlıklı ilişkiler kurma konusunda başarısızlık yaşayabilmektedir (Aral ve Baran, 2011; Senemoğlu, 2012)

Öğrencilerin cinsiyeti ile anne bağlanması ve arkadaş bağlanması arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Kadınların, erkeklere göre daha fazla anne ve arkadaş bağlanması olduğu belirlenmiştir. Buna kadınların erkeklere kıyasla daha duygusal olmasının ve duygusal bağlar kurmada erkeklere göre daha yetenekli olmasının neden olduğu söylenebilir. Öğrencilerin erkek veya kadın olmasının baba bağlanmasıyla bir ilişkisi olmadığı saptanmıştır. Babaların toplumsal olarak ebeveynlere biçilmiş rollere uygun olarak çocuklarının duygusal gereksinimlerini karşılama görevini annelere bırakmasının bu bulguyu etkilediği düşünülmektedir. Günaydın ve Yöndem (2007) araştırmalarında erkeklerin arkadaşlarına bağlanma puanlarının kadınlara oranla daha düşük olduğunu bulmuştur. Laible ve arkadaşlarının (2004) araştırmalarında akranlar ile birlikte ebeveynler de değerlendirilmiştir. Bu araştırmayı destekleyecek şekilde anne-baba güvenli bağlanmasında kadınların aldığı puanlar erkeklerden yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin cinsiyeti ile aile yapısı değerlendirme ölçeği ve aile yapısı değerlendirme ölçeğinin duygu, yetkinlik, yönetim, iletişim ve doyum alt boyutları ile istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Kadınların bu ölçek ve ölçeğin belirtilen alt boyutlarında erkeklere oranla daha yüksek ortalamalara sahip oldukları belirlenmiştir. Bu farklılığın kadın öğrencilerin aileleriyle daha fazla iletişim

kurma, duygu paylaşma ve duygu doyumu sağlama arayışında olması, ebeveynlerin de kız çocuklarının sorunlarının çözümüne ve olası sorunlara önlem almaya erkek çocuklara göre daha fazla önem vermesi nedeniyle aile yapısının bu davranışlardan olumlu etkilenmesi olduğu düşünülebilir. Öğrencilerin cinsiyeti ile romantik yakınlık ölçeği ve romantik yakınlık ölçeğinin kişisel onaylama, aşk ve sevgi, kendini açma alt boyutlarında kadınların erkeklerden daha yüksek ortalamalara sahip olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Kadınların erkeklere kıyasla daha çok onay, takdir beklediği; özel olarak gördüğü kişinin yanında olmakta ve ona güvenmekte daha rahat olduğu; ancak olaylarda sorumluluk almaya daha az hevesli olduğu belirlenmiştir. Bu konuyla ilgili literatür göz önüne alındığında beklendik bir bulgudur. Hoffman and Levine (1976) göre kadınlar olaylar karşısında erkeklerden daha çok duygusal tepkide bulunmaktadır. Del Guidice (2010) araştırmasında erkek katılımcıların romantik ilişkilerde kadınlara kıyasla daha kaçınmacı bağlanma örüntüleri gösterdiğini belirtmiştir.

Öğrencilerin yaşı ile arkadaş bağlanması arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Öğrencilerden 19 yaşında olanların 20 yaş, 21 yaş, 22 yaş ve üzerinde olanlardan daha yüksek oranda arkadaş bağlanmasına sahip olduğu belirlenmiştir. Yaş ilerledikçe gelişim görevlerinde de değişim olmakta, bireyler için arkadaşlık ilişkilerinin önemi azalmakta bir aile kurmaya dayalı karşı cins ile ilişkiler önem kazanmaktadır. Öğrencilerin yaşı ile RYÖ'nin aşk ve sevgi alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p<0,05$) bir farklılık vardır. Öğrencilerden 22 yaş ve üzerinde olanların 19, 20 ve 21 yaşlarındakilere göre daha fazla oranda aşk ve sevgi davranışı gösterdiği saptanmıştır. Aşk ve sevgi davranışının yani bireyin kendisi için özel gördüğü kişiye yakınlığı araması ve sürdürme isteğinin sebebinin okulun bitmesine yakın evlilik düşüncesinin bireylerde oluşmaya başlamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Leurent ve arkadaşları (2008) yaptıkları araştırmada romantik ilişki ile yaş arasında negatif bir ilişki olduğunu yani genç yetişkinlerin romantik ilişkilerde daha fazla kaygılı ve kaçınmacı tutumlar sergilediğini saptamışlardır.

Kardeş sayısı ile baba bağlanması ve arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Bir kardeşi olanların arkadaşlarıyla ve babalarıyla daha güçlü bağlanma kurduğu saptanmıştır. Kardeş sayısı arttıkça baba bağlanması zayıflamakta artan kardeş sayısı ile aile içinde kişi başına düşen kaynak miktarındaki azalmanın sorumlusunun babalar olarak görüldüğü düşünülmektedir. Tek kardeşi olanların ise aile içinde sağlıklı bir paylaşım ortamı ve kaynak dağılımı olması nedeniyle arkadaşlarına bağlanması diğer yaş gruplarına göre daha sağlıklıdır. Öğrencilerin kardeş sayıları ile aile yapısı ve aile yapısı alt boyutları olan duygu, yetkinlik, yönetim, iletişim ve doyum arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktayken ($p<0,05$) direnç ve birlik alt boyutlarında bu farklılık saptanamamıştır ($p>0,05$). Tek kardeşi olanların aile yapısının daha sağlıklı olduğu, dört kardeş ve üzeri kardeşi olanların aile yapısının daha az kardeşi olanlara göre daha sağlıksız olduğu saptanmıştır. Bunun sebebinin aile içinde kaynak paylaşımının artan birey sayısı ile ters orantılı olarak paylaşımının güçleşmesi, aile yönetiminin zorlaşması, aile içi iletişim ile duygu paylaşımının yeterli sağlanamaması olduğu savunulabilir. Kardeş sayısı ile romantik yakınlık ve kişisel onaylama alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Kardeş sayısı ile güven, aşk ve sevgi, kendini açma alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0,05$). Hiç kardeşi olmayanların iki ile dört ve üzeri kardeşi olanlara kıyasla romantik ilişkilere daha yakın olduğu saptanmıştır. Hiç kardeşi olmayan bireylerin kardeşi olan bireylere kıyasla romantik ilişkilere yatkın olmasının, romantik ilişkilerin daha güçlü bir bağlanma içermesi nedeniyle kardeşler arası kurulan bağlanmaya arkadaş bağlanmasından daha yakın olduğu söylenebilir. Kılıççı (1981) üniversite öğrencilerinin kendini kabullerini etkileyen değişkenleri incelediği çalışmasında, deneklerin kendini kabul ortalamaları arasında tek çocuk, az ya da çok kardeşli oluşuna göre önemli bir farkın bulunmadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin doğum sırası ile arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Dördüncü ve sonraki çocukların arkadaşlarına bağlanma düzeylerinin daha önce doğan çocuklara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçlarıyla tutarlı olarak dört ve üzeri kardeşi olanların arkadaş bağlanması tek kardeşi olan bireylere kıyasla daha düşüktür. Bunun

sebebinin kardeş sayısı arttıkça arkadaşta duyulan gereksinimin azalması olduğu savunulabilir. Leman'a (1997) göre arkadaşlar, ortanca çocuk için çok önemli ve vazgeçilmezdir. Ortanca çocuk ödöl kazanmak, tanınmak için ailesinden dışarı çıkar, kendisini özel hissedeceği başka bir aile kurar ki bu aile arkadaşlarıdır.

Öğrencilerin doğum sırası ile aile yapısı ve aile yapısı yönetim ve iletişim alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Doğum sırasına göre ilk çocuk olan öğrencilerin ikinci, üçüncü, dördüncü ve sonra doğan öğrencilere göre aile yapısı ve aile yapısı yönetim ve iletişim alt boyutu puan ortalamaları daha yüksektir. Bunun sebebi ilk çocukların ebeveynler ve diğer kardeşler ile daha fazla iletişim kurması, iletişimde ebeveynler ve diğer kardeşler arasında köprü vazifesi görmesidir. Ayrıca toplumumuzda abi – abla yapısı olması ile büyük kardeşlerin aile yönetiminde söz hakkı bulunmaktadır. Literatürde ilk çocukların kardeşleriyle iletişim kurması ve temas oluşturması bakımından ortanca veya son çocuğa göre daha fazla sorumluluk üstlenmektedir (Thomas ve Nettle, 2007; akt. Karadeniz, 2008). İlk çocukların özellikleri daha çok liderdir ve baskın bir karakterlere sahiptir. İlk çocuklar kurallara uyar, günlük işlerini kendi yapar ve düzeni sever, aile içinde yönlendirici ve yönetici misyon üstlenir, başkalarına ve özellikle de kardeşlerine tavsiyelerde bulunur, mizaç olarak diğer kardeşlerinden daha sert bir tavır sergiler. İlk çocuk başarı odaklı ve kendinden sonra doğan çocuklara oranla kendilik değerleri daha yüksektir (Stewart, 2004).

Öğrencilerin doğum sırası ile RYÖ'nin güven alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Doğum sırasında dördüncü ve sonra doğanların, önce doğanlara göre daha fazla güven kaygısına sahiptir. Artan çocuk sayısı ile birlikte ailenin yönetiminin güçleşmesi ve çocukların denetiminin zorlaşması çocukların sonraki romantik ilişkilerinde güven kaygısı yaratabilecek yaşantılar yaşamasına zemin hazırlayabilmektedir. Kalkan (2008) psikolojik doğum sırası ile romantik ilişkilerdeki uyumu araştırırken büyük çocuk, ortanca çocuk ve tek çocuk psikolojik doğum sıralarının gelecek zaman romantik ilişkilerdeki uyumu yordadığını tespit etmiştir. Son çocuk olarak doğan ergenler anne-babası ve arkadaşlarıyla başarılı bir ilişki kurabilmekte, kişisel sorunlarının üstesinden rahatlıkla

gelebilmektedirler (Akdağ, 1994). Araştırma sonucunu destekleyecek şekilde Güngör (1989), lise öğrencilerinin özsaygılarını etkileyen etmenleri incelediği araştırmasında, ilk ve son çocuklarda özsaygı düzeyinin yüksek olduğunu belirtmiştir.

Anne yaşı ile arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır ($p=0,0001$). Elli beş yaş altı annelerin çocuklarının arkadaşına bağlanmasının elli beş yaş üzeri annelere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Anne ve çocuk arasındaki nesil farkının az olması nedeniyle anne – çocuk arasındaki iletişim ve paylaşım daha sağlıklı gerçekleşebilmekte, anne çocuğunun arkadaşlarıyla da daha rahat iletişim kurabilmektedir. Anne yaşı ile anne bağlanması ve baba bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin annelerinin yaşları ile aile yapısı ve aile yapısı duygu, iletişim, doyum alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Annesi 35-45 yaş arasında olanların, annesi diğer yaş gruplarında olanlara göre aile yapısı ve aile yapısı duygu, iletişim, doyum alt boyutları puan ortalaması daha fazla olduğu belirlenmiştir. Annesi daha genç olan öğrencilerin aile yapısının birçok boyuttan daha sağlıklı olduğu anneleri daha genç olan öğrencilerin bu boyutlardaki puanlarının annesi daha yaşlı olan öğrencilerden yüksek olmasına dayanılarak yorumlanabilir.

Anne yaşı ile kendini açma puanı arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($p<0,05$). Annesi daha genç olan öğrencilerin kendini açma puanı ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Anne yaşı ile romantik yakınlık, güven alt boyutu, kişisel onaylama alt boyutu, aşk ve sevgi alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Yukarıdaki bulgulara paralel olarak anne ve çocuk yaşı arasındaki farkın az olması anne – çocuk arasındaki iletişimi olumlu etkilediğinden bu iletişimin çocuğun romantik ilişkilerine de yansıdığı söylenebilir.

Baba yaşı ile AYDA'nın sadece iletişim alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Babası daha genç olan öğrencilerin aile sistemi içindeki iletişimin açıklığı, bireylerin kendilerini açma ve özgürce ifade edebilmesi olarak yorumlanan iletişim alt boyutu puan ortalamalarının daha yüksek

olduğu saptanmıştır. Baba yaşı ile RYÖ'nün sadece kendini açma alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Babası daha genç olan öğrencilerin kendini açma alt boyutu puan ortalamalarının babası daha yaşlı olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hem AYDA'nın iletişim alt boyutu hem de RYÖ'nün kendini açma alt boyutunun daha genç babaların lehine olması genç babalar ile çocukları arasındaki iletişimin daha sağlıklı olduğuna işaret etmektedir. Bu iletişimin ise hem aile yapısına hem de romantik ilişkilere olumlu olarak yansıdığı söylenebilir.

Gülerce (1996) ailedeki yetkinliğin Türk ailesine anlamlı bir şekilde annelerde yüksek olduğunu ve bunun yaşla birlikte arttığını ortaya koymuştur. Yavuz ve Özmete (2012) araştırmasında 18-25 yaş grubundaki gençlerin çoğunluğunun ailesinde bulunan birey sayısı 3-4 olduğunu, yarısından fazlasının ailesini genel olarak mutlu ve yarısının annesi ile çok iyi ilişkisi olduğunu bildirmiştir. Yurtta kalan üniversite öğrencilerinin aileleri ile ilişkilerinde yaşadıkları kuşak çatışmasına yönelik bir araştırmada; anne yaşı "41-45" yaş arasında olan öğrencilerin (% 39.6) çatışmaların yaşamı olumsuz olarak etkileme düzeyinin az olduğunu belirtenlerin oranının yüksek olduğu saptanmıştır (Şimşek Bekir ve Şahin, 2010). Anne babasının orta yaşlarda olduğunu düşünen ergenlerin kendilerini daha olumlu algıladığı bildirilmektedir. Yapılan araştırmalar, genç anne babalarının demokratik tutum içinde olmalarının çocukların daha az psikolojik belirti göstermelerine, benlik saygılarının daha yüksek olmasına, aile ve sosyal iletişimlerinin daha etkin olmasına, kendilerini daha az yalnız hissetmelerine ve sosyal kaygıyı daha az yaşamalarına olanak sağladığını göstermektedir (Haktanır ve Baran, 1998; Erkan, 2002; Ceral ve Dağ, 2005; Çeçen, 2008).

Öğrencilerin annelerinin öğrenim durumları ile aile yapısı ve aile yapısı yetkinlik, yönetim, birlik, iletişim, doyum alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Öğrencilerin babalarının öğrenim durumları ile aile yapısı ve aile yapısı yetkinlik, yönetim, doyum alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Annenin öğrenim düzeyinin artması öğrencilerin aile yapısını olumlu etkilediği gibi anne ve baba

bağlanmasını da olumlu etkilemektedir. Annenin öğrenim düzeyi ile romantik yakınlık ve boyutları arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Baba öğrenim düzeyinin artması öğrencilerin aile yapısını olumlu etkilemekle birlikte öğrencilerin romantik ilişkilerinde gereksinim ve beklentilerini karşılamaya yönelik hissettiği güven kaygısını da azalttığı tespit edilmiştir. Şeker (2009) yaptığı araştırma sonucunda, anne eğitim durumu alt ölçeğinde olduğu gibi baba eğitim durumu alt ölçeğinde de arkadaşlarına bağlanma bakımından anlamlı bir farklılık tespit etmemiştir. Gülerce (1996) annenin öğrenimi yükseldikçe ailesinin daha olumlu değerlendirdiklerini ortaya koymuştur. Kığılı (1994) anne, baba ve çocuğun kendi aile yapılarını değerlendirmelerine ilişkin yaptığı araştırmasında, öğretim düzeyi yüksek annelere sahip ailelerin öğretim düzeyi düşük annelere sahip aileler göre daha olumlu bir aile algısına sahip olduklarını ortaya koymuştur. Coşkun (2005) anne öğretim durumu yükseldikçe etkili bir şekilde ailesinin işlevlerini yerine getirebildiğine, maddi ve manevi sorunları çözebileceğine inandığını vurgulamıştır. Kığılı (1994) anne, baba ve çocuğun kendi aile yapılarını değerlendirmelerine ilişkin yaptığı araştırmasında, öğretim düzeyi yüksek babalara sahip ailelerin öğretim düzeyi düşük olanlara göre daha olumlu bir aile algısına sahip olduklarını ortaya koymuştur. Akbağ (1994), annenin öğrenim düzeyinin artmasıyla birlikte çocuğa verilen psikolojik değer arttığını, bu annelerin çok sayıda çocuk sahibi olmanın yerine ruhsal ve bedensel açıdan sağlıklı bir şekilde yetiştirebilecekleri kadar çocuğa sahip olmayı tercih ettiklerini ve çocukla kurulacak olumlu diyalogun kişilik gelişimindeki etkisi konusunda daha bilinçli olduklarını ve bu durumda ergenlerin uyum düzeyleri üzerinde olumlu bir etki yarattığını belirtmiştir.

Üniversite öğrencilerinin aile aylık geliri ile baba bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık varken ($p < 0,05$) bulunurken anne bağlanması, arkadaş bağlanmasında bu farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$). Geleneksel Türk aile yapısında aile geçimini baba sağladığı için aile geliri ile baba bağlanması arasında bir ilişki olduğu savunulabilir. Ailelerinin aylık geliri 2000TL ve üzeri olan üniversite öğrencilerinin baba bağlanmasının, aylık geliri 2000 TL'den daha az olan ailelere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aile aylık geliri ile aile yapısı, duygu alt boyutu, yönetim alt boyutu, iletişim alt boyutu, direnç alt boyutu ve doyum alt boyutu

arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Aile geliri ile yetkinlik alt boyutu ve birlik alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Ailenin aylık gelirin'e göre 2000 - 4000 TL arası aile aylık geliri olan çocukların 0 - 2000 TL arası aile aylık geliri olanlara kıyasla aile yapısının daha sağlıklı, aile içinde iletişimin, yönetimin ve duygusal doyumun daha fazla olduğu saptanmıştır. Aile aylık geliri 6000 TL ve üzeri olan ailelerin çocuklarının ailelerinin değişime karşı daha açık olduğu saptanmıştır. Aylık gelir ile romantik yakınlık ölçeğinden alınan toplam puan ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Kağıtçıbaşı (1981), anne babanın öğrenim düzeyinin artmasıyla birlikte, çocuğun ekonomik değerinin (ev işlerine yardım, aileye maddi yardım, yaşlılık güvencesi olma) azaldığını, buna karşılık dostluk ve arkadaşlık sağlayıcı, aileyi tamamlayıcı, kişilik geliştirici ve başarı hissi verici psikolojik değerlerinin arttığını bildirmektedir. Oskay (1990) tarafından yapılan bir araştırma sonucuna göre ise, annenin çalışmasının öğrencilerin anne babaları ile ilişki düzeylerinde herhangi bir farklılık yaratmadığı bulunmuştur. Aile ortamı sağlıklıysa, çalışan annenin çocukları ile annesi hiç çalışmamış çocukların birbirine benzer duygusal gelişim gösterdikleri belirtilmiştir (Temel ve Aksoy, 2001). Kığılı (1994) anne, baba ve çocuğun kendi aile yapılarını değerlendirmelerine ilişkin yaptığı araştırmasında, yüksek sosyo-ekonomik seviyedeki ailelerin düşük sosyo-ekonomik seviyedeki ailelere göre daha olumlu bir aile algısına sahip olduklarını ortaya koymuştur.

Üniversite öğrencilerinin romantik bir ilişkisinin olup olmadığı ile anne, baba ve arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Romantik bir ilişkinin varlığı ile aile yapısı, yönetim alt boyutu ve birlik alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Romantik ilişkisi olmayanların ailede karar alma, davranışsal kontrol, disiplinin karşılığı olan yönetim puanı ortalaması ile ailede birlik puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Türk toplumunda ebeveynler çocuklarının romantik bir ilişki yaşamalarına olumsuz bakmaktadırlar. Bu nedenle aile içi kontrol ve disiplin mekanizmaları daha güçlü olan ailelerin çocuklarının romantik ilişkilere daha mesafeli duracağı savunulabilir. İlişki durumu ile duygu alt boyutu,

yetkinlik alt boyutu, iletişim alt boyutu, direnç alt boyutu ve doyum alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Romantik ilişkilerinin süresi ile AYDA'nın duygusal bağlam alt boyutu ve RYÖ'nün kişisel onaylama alt boyutu, aşk ve sevgi alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Romantik ilişkilerinin süresi üç yıl ve üzeri olanların bir yılın altında olanlara göre aile içi duygusal tatminin daha yüksek, romantik ilişkiden aşk ve sevgi doyumunu arayışının daha düşük olduğu saptanmıştır. Ayrıca romantik ilişkileri iki yıl süren bireylerin romantik ilişkileri bir yılın altında ve üç yılın üzerinde olanlara kıyasla partnerinden daha fazla onay ve takdir beklemesi sonucuna dayalı olarak romantik ilişkinin iki yıl sürmesinin bireylerin bir birlerini kabulünde bir eşik olduğu savunulabilir. AYDA'nın duygusal bağlam ile RYÖ'nün kişisel onaylama alt boyutlarının birbirlerine benzer olguları ifade etmektedir. Aşk ve sevgi davranışı daha yüksek olan bireyler yani kendisi için özel gördüğü kişiye daha çok yakınlık arayan ve ona daha rahat güvenebilen kişilerin ilişkilerinin süresi artmaktadır. Başka bir deyişle öğrencilerin romantik duygular beslediği kişiden hoşlanma, yanında olmayı isteme ve güvenme konusunda kendini rahat hissettikçe ilişkinin süresi de uzamaktadır.

Aile yapısı daha sağlıklı olan bireylerin anne ve babaları ile arkadaşlarına daha güçlü bağlandıkları, romantik yatınlığa daha elverişli olup ilişkilerinde daha çok kişisel onaylama arayışında olup daha fazla aşk ve sevgi besledikleri bununla birlikte daha az güven kaygısı hissettikleri saptanmıştır. Feenney ve Monin (2008) yaptıkları araştırmada çocukluğunda ebeveyn geçimsizliği yaşayan bireylerin, ebeveyn geçimsizliği yaşamayan bireylere kıyasla romantik ilişkilerinde daha fazla kaygılı ve kaçınmacı tutum sergilediğini saptamışlardır. Selçuk ve arkadaşları (2010) araştırmamızın bulgularına paralel olarak romantik bağlanma stillerinin anne bakımıyla önemli bir bağlantısı olduğunu belirtmiştir. Linder ve arkadaşları (2002) ebeveynleri ile yaşanan reddedilme, aşırı koruma ve duygusal soğukluk gibi zayıf ilişkilerin bireylerin romantik ilişkilerinde kaçınmacı ve kaygılı davranışlar gösterdiğini saptamıştır. Anne veya babaları ile kurdukları bağlar daha güçlü olan bireylerin diğer ebeveyniyle ve arkadaşlarıyla da daha güçlü duygusal bağ

kurabildikleri tespit edilmiştir. Ayrıca bu bireyler romantik yatkınlığı yüksek olan ve romantik ilişkilerinde daha az güven kaygısı hisseden bireylerdir. Baba bağlanması güçlü olan bireyler daha çok beğeni beklerler ancak anne bağlanması güçlü olan bireyler daha çok beğeni beklendiklerinin yanında daha çok sevgi de gösterirler. Bartholomew ve Horowitz (1991) tarafından yürütölen bir araştırmada güvenli bağlanan bireylerin kaçınmacı ve korkulu bağlanan bireylere kıyasla daha fazla kendini açma, yakınlık, romantik katılım, diğerklerine güvenme kapasitesi ve diğerklerini güvenli üs olarak kullanma davranışı sergilediğı saptanmıştır.



6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma; üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve aile yapısı ile romantik ilişkilerinin belirlenmesi ve öğrencilerin bağlanma stilleri ve aile yapısının romantik ilişkiler üzerindeki etkisinin incelenmesi amacıyla yürütülmüştür.

Araştırma; Ankara’da bulunan araştırma için izin veren devlet üniversitelerinin sağlık bilimleri fakültelerine kayıtlı 871 öğrenci ile yürütülmüştür.

Veri toplamada üniversite öğrencilerine “Genel Bilgi Formu”, “Aile Yapısı Değerlendirme Aracı”, “Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri-Kısa Formu/Anne”, “Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri-Kısa Formu/Baba”, “Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri-Kısa Formu/Arkadaş” ve “Romantik Yakınlık Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS v24 kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanlar arasındaki korelasyonları hesaplamak için Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen puanlar ile demografik özellikler arasında anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ve ilişkisi olup olmadığını tespit etmek amacıyla t testi, tek yönlü ANOVA ve Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda sağlıklı, demokratik, tutarlı aile yapısının ve kuvvetli bağlanmanın daha sağlıklı romantik ilişkiler sağladığı ($p=0,0001$) bulunmuştur.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetlerinin anneye bağlanma ($p=0,0001$) ve arkadaşına bağlanma ($p=0,0001$) ile istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığının olduğu belirlenmişken babaya bağlanmada ($p>0,05$) bir farklılık saptanamamıştır. Cinsiyet ile aile yapısı ($p=0,0001$), duygu alt boyutu ($p<0,05$), yetkinlik alt boyutu ($p=0,0001$), yönetim alt boyutu ($p=0,0001$), iletişim alt boyutu ($p=0,0001$) ve doyum alt boyutu ($p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Öğrencilerin cinsiyeti ile AYDA birlik ve direnç alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Öğrencilerin cinsiyetiyle romantik

yakınlık ölçeğinden alınan toplam puan ($p=0,0001$) ile kişisel onaylama ($p=0,0001$), aşk ve sevgi ($p=0,0001$), kendini açma ($p=0,0001$) alt ölçeklerinden alınan puan ile istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık varken bu güven alt ölçeği ($p>0,05$) için geçerli değildir.

Öğrencilerin yaşı ile arkadaşla bağlanma puanları arasında anlamlı ($p<0,05$) bir farklılık varken; anneye bağlanma ve babaya bağlanma puanları ile anlamlı bir fark belirlenmemiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin yaşları ile AYDA'dan elde edilen puanlar karşılaştırıldığında sadece yetkinlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p=0,006$). Romantik Yakınlık ölçeğinin alt boyutları olan aşk ve sevgi ($p=0,025$), kendini açma puanları ($p=0,013$) ile öğrencinin yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark varken, Romantik Yakınlık Ölçeği puanı, güven ve kişisel onaylama alt boyutu puanları ile öğrencinin yaşı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Öğrencilerin kardeş sayısı ile baba bağlanması ($p<0,05$) ve arkadaş bağlanması ($p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Ancak anne bağlanması ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($p>0,05$). Öğrencilerin kardeş sayıları ile aile yapısı ($p=0,0001$), duygu alt boyutu ($p<0,05$), yetkinlik alt boyutu ($p=0,01$), yönetim alt boyutu ($p=0,0001$), iletişim alt boyutu ($p=0,0001$), doyum alt boyutu ($p=0,0001$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktayken direnç alt boyutu ve birlik alt boyutunda bu farklılık saptanamamıştır ($p>0,05$). Öğrencilerin kardeş sayısı ile romantik yakınlık ($p=0,002$) ve kişisel onaylama alt boyutu ($p=0,0001$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Kardeş sayısı ile güven, aşk ve sevgi, kendini açma alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya dahil edilen üniversite öğrencilerinin doğum sırası ile arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık varken ($p=0,003$), anne ve baba bağlanmasında doğum sırası istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmamıştır ($p>0,05$). Doğum sırası ile aile yapısı ($p=0,009$), yönetim alt boyutu ($p=0,009$) ve iletişim alt boyutu ($p=0,007$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık olduğu saptanmıştır. Ancak bu farklılık duygu alt boyutu, yetkinlik alt boyutu, birlik alt boyutu, direnç alt boyutu, doyum alt boyutunda görülmemektedir ($p>0,05$). Doğum sırası ile sadece RYÖ'nin güven alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Araştırmaya dahil edilen üniversite öğrencilerinin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim yeri ile anne, baba ve arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yerleşim yeri ile aile yapısı, duygu alt boyutu, yönetim alt boyutu, yetkinlik alt boyutu, birlik alt boyutu, iletişim alt boyutu, direnç alt boyutu ve doyum alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($p>0,05$). Yerleşim yeri türü ile Romantik Yakınlık Ölçeği ve alt ölçeklerinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Öğrencilerin anne yaşı ile arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir ($p=0,0001$). Anne yaşı ile anne bağlanması ve baba bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0,05$). Anne yaşı ile aile yapısı ($p=0,009$), duygu alt boyutu ($p=0,004$), iletişim alt boyutu ($p=0,005$) ve doyum alt boyutu ($p=0,005$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Bu farklılık yönetim alt boyutu, yetkinlik alt boyutu, birlik alt boyutu ve direnç alt boyutunda ise saptanamamıştır ($p>0,05$). Ayrıca anne yaşı ile kendini açma puanı ($p=0,030$) arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Anne yaşı ile romantik yakınlık, güven alt boyutu, kişisel onaylama alt boyutu, aşk ve sevgi alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

Baba yaşı ile anne, baba ve arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Baba yaşı ile AYDA'nın sadece iletişim alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Üniversite öğrencilerinin baba yaşı ile RYÖ'nün sadece kendini açma alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmektedir ($p<0,05$).

Üniversite öğrencilerinin anne öğrenim durumları ile anne bağlanması ($p=0,24$), baba bağlanması ($p=0,019$) ve arkadaş bağlanması ($p=0,006$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Anne öğrenim durumu ile aile yapısı ($p=0,0001$), yönetim alt boyutu ($p=0,0001$), yetkinlik alt boyutu ($p=0,037$), birlik alt boyutu ($p=0,037$), iletişim alt boyutu ($p=0,001$) ve doyum alt boyutu ($p=0,005$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Anne öğrenim durumu ile duygu alt boyutu ve direnç alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Anne öğrenim durumu ile RYÖ'nün sadece kendini açma alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p=0,023$).

Baba öğrenim durumu ile anne, baba ve arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Araştırmaya dahil edilen üniversite öğrencilerinin baba öğrenim durumları ile aile yapısı ($p=0,001$), yetkinlik alt boyutu ($p=0,001$), yönetim alt boyutu ($p=0,0001$), doyum alt boyutu ($p=0,001$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmaktadır. Ayrıca baba öğrenim durumu ile sadece RYÖ'nün güven alt boyutu ile istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p=0,001$).

Araştırmaya dahil edilen üniversite öğrencilerinin aile aylık geliri ile anne bağlanması ($p=0,077$) ve baba bağlanması ($p=0,008$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık varken arkadaş bağlanmasında bu farklılık görülmemektedir ($p>0,05$). Aylık gelir ile aile yapısı ($p=0,002$), duygu alt boyutu ($p=0,003$), yönetim alt boyutu ($p=0,008$), iletişim alt boyutu ($p=0,0001$), direnç alt boyutu ($p=0,001$), doyum alt boyutu ($p=0,012$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Aile geliri ile yetkinlik alt boyutu ve birlik alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Aylık gelir ile romantik yakınlık ölçeğinden alınan toplam puan ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Üniversite öğrencilerinin romantik bir ilişkisinin olup olmaması ile anne, baba ve arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

bulunmamaktadır ($p>0,05$). Romantik bir ilişkisinin varlığı ile aile yapısı ($p=0,41$), yönetim alt boyutu ($p=0,026$) ve birlik alt boyutu ($p=0,012$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. İlişki durumu ile duygu alt boyutu, yetkinlik alt boyutu, iletişim alt boyutu, direnç alt boyutu ve doyum alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Öğrencilerinin romantik ilişkilerinin olup olmadığı ile romantik yakınlık ($p=0,005$), güven alt boyutu ($p=0,0001$), kişisel onaylama alt boyutu ($p=0,0001$), aşk ve sevgi alt boyutu ($p=0,0001$), kendini açma alt boyutu ($p=0,0001$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresi ile anne, baba ve arkadaş bağlanması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Romantik ilişkinin süresi ile AYDA'nın sadece duygu alt boyutu ($p=0,018$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresi ile RYÖ'nün kişisel onaylama alt boyutu ($p=0,025$), aşk ve sevgi alt boyutu ($p=0,040$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır.

Aile yapısı ile AYDA'nın duygu alt boyutu ($p<0,01$), yetkinlik alt boyutu ($p<0,01$), yönetim alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$),birlik alt boyutu ($p<0,01$), iletişim alt boyutu ($p<0,01$), direnç alt boyutu ($p<0,01$), doyum alt boyutu ($p<0,01$), anne bağlanması ($p<0,01$), baba bağlanması ($p<0,01$), arkadaş bağlanması ($p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve kuvvetli bir ilişki vardır. Ayrıca romantik yakınlık ($p<0,01$) ve RYÖ'nün alt boyutları olan kişisel onaylama($p<0,01$), aşk ve sevgi ($p<0,01$) ile istatistiksel olarak pozitif yönde güven ile negatif yönde kuvvetli bir ilişki vardır. Aile Yapısı ile RYÖ kendini açma alt ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$)

Anne bağlanması ile aile yapısı ($p<0,01$), duygu alt boyutu ($p<0,01$), yetkinlik alt boyutu ($p<0,01$), yönetim alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$),birlik alt boyutu ($p<0,01$), iletişim alt boyutu ($p<0,01$), direnç alt boyutu ($p<0,01$), doyum alt boyutu ($p<0,01$), baba bağlanması ($p<0,01$), arkadaş bağlanması ($p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve kuvvetli bir ilişki

vardır. Ayrıca romantik yakınlık ($p<0,01$) ve RYÖ'nün alt boyutları olan kişisel onaylama($p<0,01$), aşk ve sevgi ($p<0,01$) ile istatistiksel olarak pozitif yönde güven ile negatif yönde kuvvetli bir ilişki vardır. Anne bağlanması ile RYÖ kendini açma alt ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$)

Baba bağlanması ile aile yapısı ($p<0,01$), duygu alt boyutu ($p<0,01$), yetkinlik alt boyutu ($p<0,01$), yönetim alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), iletişim alt boyutu ($p<0,01$), direnç alt boyutu ($p<0,01$), doyum alt boyutu ($p<0,01$), anne bağlanması ($p<0,01$), arkadaş bağlanması ($p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve kuvvetli bir ilişki vardır. Ayrıca romantik yakınlık ($p<0,01$) ve RYÖ'nün alt boyutları olan kişisel onaylama($p<0,01$), aşk ve sevgi ($p<0,01$) ile istatistiksel olarak pozitif yönde güven ile negatif yönde kuvvetli bir ilişki vardır. Baba bağlanması ile RYÖ kendini açma alt ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0,05$)

Arkadaş bağlanması ile aile yapısı, duygu alt boyutu, yetkinlik alt boyutu, yönetim alt boyutu, birlik alt boyutu, birlik alt boyutu, iletişim alt boyutu, direnç alt boyutu, doyum alt boyutu, anne bağlanması, baba bağlanması, arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve kuvvetli bir ilişki vardır ($p<0,01$). Ayrıca romantik yakınlık ($p<0,01$) ve RYÖ'nün alt boyutları olan kişisel onaylama($p<0,01$), aşk ve sevgi ($p<0,01$) ile istatistiksel olarak pozitif yönde güven ile negatif yönde kuvvetli bir ilişki vardır. Arkadaş bağlanması ile AYDA birlik alt boyutu ve RYÖ kendini açma alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0,05$)

Romantik yakınlık ile aile yapısı ($p<0,01$), duygu alt boyutu ($p<0,01$), yetkinlik alt boyutu ($p<0,01$), yönetim alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), birlik alt boyutu ($p<0,01$), iletişim alt boyutu ($p<0,01$), doyum alt boyutu ($p<0,01$), anne bağlanması ($p<0,01$), baba bağlanması ($p<0,01$), arkadaş bağlanması ($p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve kuvvetli bir ilişki vardır. Ayrıca romantik yakınlık ($p<0,01$) ve RYÖ'nün alt boyutları olan kişisel onaylama($p<0,01$), aşk ve sevgi ($p<0,01$) ile istatistiksel olarak pozitif yönde güven ile negatif yönde kuvvetli bir ilişki vardır. Arkadaş bağlanması ile AYDA birlik alt boyutu, direnç alt boyutu ve

RYÖ kendini açma alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($p>0,05$).

Yapılan analizler sonucunda sağlıklı, demokratik ve tutarlı bir aile yapısına sahip, iyi eğitim almış, genç ebeveynlerin kurduğu, sosyoekonomik seviyesi orta düzey ve üzeri olan, iki çocuğu ve en az bir kız çocuğu olan ailelerin çocuklarının hem ebeveynleriyle hem de arkadaşlarıyla daha güvenli ve güçlü bağlar kurduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, bireyin aile yapısı, ebeveyn ve arkadaş bağlanmasından getirdiği duygusal şema ve örüntüler bireylerin kuracağı romantik ilişkideki partnerinin dolayısıyla gelecekte kendi ailesini kuracağı eşinin daha rahat güvenebildiği, daha çok sevebildiği, kendisini takdir eden, kendisini rahatça ifade edebildiği ve anlaşabildiği kişiler olacağı savunulabilmektedir. Bununla birlikte, evlilik öncesi kurulan bu ilişkilerin en az iki yıl sürmesinin bireylerin birbirleri tarafından anlaşılmasını, bireylerin birbirlerini kabul etmesini sağlaması ve bu durumun bireylerin evlendiklerinde birbirleriyle çatışma riskini azaltabileceğinden önemlidir.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda öneriler aşağıda sunulmuştur.

- Gelecekte yapılacak araştırmalarda farklı araştırma grupları seçilebilir. Anne ve babalar araştırmaya dahil edilebilir.
- Anne, baba ve çocuk arasındaki bağlanmanın çocuğun sonraki bağlanmalarını ve romantik ilişkilerini önemli düzeyde etkileyeceğinden, çocukluk döneminde kurulan bağlanma ilişkisine yönelik aile eğitim programı geliştirilebilir.
- Gelecekte kurulacak daha sağlıklı aileler için annelere yönelik sosyal güvencelerin güçlendirilmesi, annelerin yaşam şartlarının geliştirilmesi sağlanabilir.

- Ailelere, çocuk yetiştirme tutumlarının çocuklarının kuracağı aileye ve eş seçimine nasıl etki ettiğini aktarmak amacıyla aileleri bilgilendirmeye yönelik kampanya, eğitim veya afiş çalışması yapılabilir.
- Sağlıklı aileler için özellikle kızların eğitimine özen gösterilmesi Türk toplumu için çok önemlidir. Bu nedenle Türk toplumda kız çocuklarının eğitimi için daha çok çalışma yapılmalıdır.
- Anne ve babanın eğitim düzeyinin yükselmesi çocuğun sonraki bağlanmalarında ve romantik ilişkilerinde önemli düzeyde etkilidir. Anne ve babaların farkındalıklarını artırmak amacıyla; üniversite öğrencilerinin ailelerine dönük seminer programları planlanıp uygulanabilir.
- Üniversite öğrencilerinin bu dönemdeki yakınlık gereksinimi göz önüne alındığında, romantik ilişkilerinin sağlıklı ve doyurucu olmasının sağlanması için sosyal becerilere ve iletişim becerilerine yönelik çeşitli eğitimler verilebilir.
- Üniversite öğrencilerinin aile yapısı ile bağlanma stillerinin romantik ilişkilere etkisini inceleyen hem nicel hem nitel başka çalışmalar yapılabilir. Özellikle bireylerin görüşlerinin değerlendirildiği nitel çalışmaların yapılması nicel verilerin desteklenmesi ya da farklı boyutları açıklamak için yararlı olabilir.
- Son olarak; aile yapısı ile bağlanma stillerinin romantik ilişkilere etkisini inceleyen betimsel ve boylamsal araştırmalar kültürler arası farkların belirgin olduğu gruplarla yürütülebilir.

ÖZET

Üniversite Öğrencilerinin Aile Yapısı ile Bağlanma Stillерinin Romantik İlişkilere Etkisinin İncelenmesi

Bu araştırma; üniversite öğrencilerinin aile yapıları, bağlanma stilleri ve romantik ilişkilerinin belirlenmesi ve aile yapısı ile bağlanma stillerinin romantik ilişkilere etkisinin incelenmesi amacıyla yürütülmüştür.

Araştırmanın evrenini Ankara'daki devlet üniversitelerinde araştırma için izin veren sağlık bilimleri fakültelerine kayıtlı öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne kayıtlı 459 öğrenci, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne kayıtlı 412 öğrenci olmak üzere 871 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Genel Bilgi Formu", "Aile Yapısı Değerlendirme Aracı (AYDA)", "Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri-Kısa Formu (EABE)/Anne", "(EABE)/Baba", "(EABE)/Arkadaş" ve "Romantik Yakınlık Ölçeği (RYÖ)" uygulanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS v24 kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda sağlıklı, demokratik, tutarlı aile yapısının ve kuvvetli bağlanmanın daha sağlıklı romantik ilişkiler sağladığı ($p=0,0001$) bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, bağlanma stilleri, romantik ilişki, aile yapısı

SUMMARY

A Study of the University Students's Family Structure and Attachment Styles on Romantic Relations

This research was planned with the aim of identification of university students' family structure, attachment styles and romantic relationships and examination the influence of family structure and attachment styles on university students' romantic relationships.

Research universe is students who enrolled in faculties of health sciences at state universities in Ankara which allowed the research. The sample was 459 students enrolled at Ankara University Faculty of Health Sciences, 412 students enrolled in the Faculty of Health Sciences of Hacettepe University. Totaling 871 students. As a data collection tools in the research, "General Information Form", "Family Structure Assessment Tool (FSAD)", "Inventory of Parent and Peer Attachment-Short Form/Mother (IPPA)", "IPPA/Father", "IPPA/Peer" and "Romantic Proximity Scale (RPG)" were used. The data obtained in the research were analyzed using SPSS v24.

As a result of research, healthy, democratic, consistent family structure and strong attachment provided more healthy romantic relationships ($p = 0.0001$).

Key Words: Attachment, attachment styles, romantic relationship, family structure

KAYNAKÇA

- ABAIED JL, RUDOLPH KD (2010). Contributions of maternal adult attachment to socialization of coping. *Journal of Social and Personal Relationships*, **27(5)**: 637-657.
- ACAT MB (2012). Aile ve Yaşam Döngüsü. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- ADLER A (2014). Yaşamın Anlamı. Ankara: Tutku Yayınevi.
- AĞDEMİR S (1991). Aile ve Eğitim. *Aile ve Toplum Dergisi*, **(1)**: 11-15.
- AINSWORTH M (1973). The development of infant-mother attachment. *Review of Child Development Research*. Chicago: University of Chicago Press.
- AINSWORTH M (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*,
- AINSWORTH M, BLEHAR MC, WATERS E, WALL S (1978). Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. New York: Erlbaum Inc.
- AKBAĞ M (1994). Liseli Ergenlerin Anne-Baba Tutumlarını Algılamaları ile uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- AKBAY SE (2015). Ana-Babaya Bağlanma İle Romantik Yakınlık ve Otantik Benlik Arasındaki İlişkilerde Bağlanma Stillerinin Aracı Rolünün İncelenmesi. Doktora Tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Mersin.
- AKGÜL GÖK F (2013). Evli Kadın ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Algılarının Aile İşlevlerine Yansıması. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- ALLEN JP, LAND D (1999). Attachment in Adolescence. *Handbook of Attachment Theory and Research and Clinical Applications*. New York: Guilford.
- ALTINAY D (2012). Çalışan ve Çalışmayan Annelerin Başa Çıkma Tutumları ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ALTINOĞLU DİKMEER İ, EROL N, GENÇÖZ T (2014). Evlat edinilmiş ve biyolojik ebeveyniyle yaşayan çocukların davranışsal ve duygusal sorunları ve bağlanma düzeyleri ile anne babalarının çocuk yetiştirme stillerinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi* **25(4)**:234-43.

- ALTUNDAĞ G (2011). Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri, Stresle Başa Çıkma Tutumları ve Stres Algılama Düzeyinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. İstanbul.
- ANONİM (2017) Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük. Erişim Adresi: [www.tdk.com.tr]. Erişim Tarihi: 06.03.2017.
- APONTE HJ, JOHN MVD (1981). Structural Family Therapy. *Handbook of Family Therapy*. Bristol: Brunner and Mazel.
- ARAL N, BARAN G (2011). Çocuk Gelişimi. Ankara: Ya-Pa Yayın Pazarlama Sanayii ve Tic. A.Ş.
- ARGYLE M, HENDERSON M (1984). The rules of friendship. *Journal of Social and Personal Relationships*. **1(2)**: 211-237.
- ARMSDEN GC, GREENBERG MT (1987). The Inventory of Parent and Peer Attachment: Individual differences and their relationship to psychological wellbeing in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, **16**:427-454.
- ARSLANTÜRK A, AMMAN T (2011). Sosyoloji, Kavramlar, Kurumlar, Süreçler, Teoriler. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- AYDIN A (2000). Gelişim ve öğrenme psikolojisi. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- AYDIN A (2010). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Pegem Akademi.
- AYDINALP H (2003). Din Kurumu Üzerine Bir Araştırma: Gerede’de Dini Hayat. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- AYDOĞDU İ (2010). Romantik İlişkilerin Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. Yüksek lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Ankara.
- AYTAÇ AM (2007). Ailenin Serencamı: Türkiye’de Modern Aile Fikrinin Oluşması. Ankara: Dipnot Yayınları.
- BABAHAÑOĞLU R, ÖZDEMİR SG (2016). Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkisi konusunda sosyal hizmet ve hukuk fakültesi öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **9(2)**:1067-1088.
- BARAN G, ATLI S (2016). Tarihsel Süreçte aile ve aile kuramları. *Aile Yaşam Dinamiği*, Ed: Gülen Baran. Ankara: Pelikan Yayıncılık,
- BARNES S, BROWN KW, KRUSEMARK E, CAMPBELL WK, ROGGE RD (2007). The role of mindfulness in romantic relationship satisfaction and

responses to relationship stress. *Journal of Marital and Family Therapy*, **33(4)**: 482-500.

BARTHOLOMEW K, HOROWITZ L (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, **61**: 226-241.

BECK S, BETRAN AP, RUBENS C, WOJDYLA D, SAY L, REQUEJO JH, MERALDI M, MENON R (2010). The worldwide incidence of preterm birth: a systematic review of maternal mortality and morbidity. *Bull World Health Organ*, **88(1)**: 31–38.

BECVAR DS, BECVAR RJ (2009). Family therapy: A systemic integration. Boston: Pearson, Allyn, & Bacon.

BENİCE A (2014). Çocuğumuz ile yeterli vakit geçiriyor muyuz? *Eğitimde Yansımalar*, **35(12)**.

BENWARE J (2013). Predictors of Father-Child and Mother Child Attachment in Two Parent Families. *All Graduate Theses and Dissertations Utah*: Utah State University Press.

BERNSTEİN DA, ROY EJ, SRULL TK (1991). Psychology, New York: Houghton Mifflon Company.

BEŞİKCİ E (2008). Romantik İlişkiye Bağlanımı Yordayan Değişkenler: Algılanan Çocuk Yetiştirme Stilleri, Anababa Onayı ve Psikolojik Tepkisellik. Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

BEŞTAV G (2007). Romantik İlişki Doyumu ile Cinsiyet, Bağlanma Stilleri, Rasyonel Olmayan İnançlar ve Aşka İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

BİLECEN N (2007). Yakın İlişkilerde Stres ve Stresle Başa Çıkma: Yatırım Modeline Göre Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. Ankara.

BİLGİN N (1995). Sosyal Psikolojiye Giriş. İzmir: İzmir Kitaplığı Yayınları.

BOĞDA DK, ŞENDİL G (2012). Investigating infidelity tendency and conflict management based on attachment styles and gender. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, **40(40)**.

BOLATTEKİN A (2014). Anne-Babanın Bağlanma Stilleri, Anne-Baba Tutumları Ve Çocuklarındaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. İstanbul.

- BOWLBY J (1944). Forty-Four Juvenile Thieves: Their Character and Home-Life. *International Journal of Psychoanalysis*, **25**: 19-52.
- BOWLBY J (1982). Caring for children: some influences on its development. *Parenthood*. New York: The Guilford Press.
- BOWLBY J (2012). Bağlanma ve Kaybetme Pinhan Yayıncılık, İstanbul.
- BRETHERTON I (2010). Fathers in Attachment Theory And Research: A Review. *Early Child Development and Care*, **180(1-2)**: 9-23.
- BROCKINGTON IF, FRASER C, WILSON D (2006). The Postpartum Bonding Questionnaire: a validation. *Arch Womens Ment Health*, **9(5)**: 233-242.
- BROMMEL BJ, GALVIN KM (1996). Family Communication: Cohesion and Change. New York: Harper Collins Collage Publishers.
- BURGER JM (2006). Kişilik. Ankara: Kaknüs Yayınları
- BÜYÜKŞAHİN A (2006). Yakın İlişkilerde Bağlanım: Yatırım Modelinin Bağlanma Stilleri ve Bazı İlişkisel Değişkenler Yönünden İncelenmesi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. Ankara.
- CANATAN K, YILDIRIM E (2013). Aile Sosyolojisi, İstanbul: Açılım Kitap.
- CANSEL E (1991). Sosyal devlet ve aile. *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi*, **5(2)**:64-70.
- CARVER K, JOYNER K, UDRY JR (2003). National estimates of adolescent romantic relationships during adolescence. Adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications. Mahweh: Lawrence Erlbaum Associates.
- COLLINS NL, COOPER ML, ALBINO A, ALLARD L (2002). Psychosocial vulnerability from adolescence to childhood: a prospective study of attachment style differences in relationship functioning and partner choice. *Journal of Personality*, **70(6)**: 965-1008
- COŞKUN T (2005). Geniş ve Çekirdek Ailede Yaşayan Çocukların Aile Ortamını Algılamalarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- CÜCELOĞLU D (2006). İnsan Ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- CÜCELOĞLU D (2013). İçimizdeki Çocuk. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ÇAĞDAŞ A (2012). Anne-Baba-Çocuk İletişimi. Ankara: Eğiten Kitap.

- ÇAĞDAŞ A, ŞAHİN SEÇER Z (2011). Anne Baba Eğitimi. Ankara: Eğiten Kitap.
- ÇAKIR H (2013). Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Faktörler Çerçevesinde Erken Evlilikler: Ankara Pursaklar Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÇALIŞIR H, GÜLER F, ANAÇ GD, TÜRKMEN M, ŞEKER S (2008). The anxiety levels and needs of infants parents in a neonatal intensive care unit. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşire YO Dergisi*, **12(1)**: 31-44.
- ÇEÇEN AR (2008). Öğrencilerin cinsiyetlerine ve ana baba tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, **6(3)**: 415-431.
- ÇELEBİOĞLU A (2004) Yenidoğanın hastaneye kabulünde ebeveynlerin duyguları ve hemşirelik yaklaşımı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, **1(1)**: 1-8.
- ÇETİN N, GÜNGÖR AYTAR A, PAK MD, ARTIK A (2016). Ergenlerde anne-baba ve arkadaşlara bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerde sorun çözmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Society and Social Work*, **27(2)**.
- ÇIRAKOĞLU OC, (2006). “Kontrol Odağının ve Eleştirel Düşünmenin Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerindeki Doyumsuzlukları Ele Alış Biçimleri Üzerindeki Rolü”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DECİ EL, VANSTEENKİSTE M (2004). Self-determination theory and basic need satisfaction: Understanding human development in positive psychology. *Ricerche di Psicologia*, **1(27)**: 23-40.
- DEL GIUDICE M, BELSKY J (2010). Sex differences in attachment emerge in middle childhood: an evolutionary hypothesis. *Child Dev. Perspect*, **4**: 97–105.
- DEMİR Z (1997). Modern ve Postmodern Feminizm. İstanbul: İz Yayıncılık.
- DEMİRİZ S, ÖĞRETİR AD (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, **15(1)**: 105-122.
- DİNÇ S (2014). Baba-Bebek Bağlanma Durumu ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- DOĞAN İ (2001). Osmanlı ailesi: Sosyolojik bir yaklaşım. (The Ottoman family: A sociological approach). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- DOĞAN İ (2009). Dünden Bugüne Türk Ailesi. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları. Ortaylı, 2009).

- DOKUR M, PROFETA Y (2006). Aile ve Çift Terapisi. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- EKŞİ A (2011). Çocuğun Ruhsal Gelişiminde Annenin Önemi, Anneden Ayrılığa Tepkiler. (Editör: Aysel Ekşi). Ben Hasta Değilim. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 38-53.
- ERDEN İMAMOĞLU S (2009). Kişilerarası İlişkiler. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- ERDOĞAN A (2006). Çocuğun psikososyal gelişiminde babanın rolü, *Yeni Symposium*, **42(4)**: 147-153.
- ERDOĞMUS Z (1987). Çağdas Sosyoloji Teorilerine Genel Bir Bakış. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(2):139-149.
- ERKAN Z (2002). Sosyal kaygı düzeyi yüksek ve düşük ergenlerin ana baba tutumlarına ilişkin nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **13(10)**: 120-133.
- ERYILMAZ A, KARA A, ALTINSOY F (2016). Romantik yakınlığı başlatma ile utangaçlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*, **15(58)**: 1018-1026.
- ERYILMAZ A. (2010). Aile yapısı ergeni mutlu eder mi?. *Aile ve Toplum Dergisi*, **22**: 21-30.
- ESHLEMAN JR, BULCROFT RA (2006). The Family. USA: Pearson Education Inc.
- EVANS C (1997). Turkish fathers' attitudes to and involvement in their fathering role: a low socio-economic sample. Yüksek lisans tezi. Boğaziçi Üniversitesi. İstanbul.
- EYÜBOĞLU A, ÖZAR Ş, TANRIÖVER HT (2000). Kenterde Yaşayan Kadınların İş Yaşamına Katılım Sorunlarının Sosyo-Ekonomik Ve Kültürel Boyutları. Ankara: Başbakanlık K.S.S.G.M. Yayınları.
- FEENEY BC, MONİN JK (2008). An attachment-theoretical perspective on divorce. Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications. New York: Guilford Press.
- FEİRİNG C (1996). Concepts of romance in 15-year old adolescents. *Journal of Research on Adolescence*, **6**: 181-200.
- FRALEY RC, SHAVER PR (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies and unanswered questions. *Rev Gen Psychol*, **4**: 132-154.
- FREEDMAN JL, SEARS DO, CARLSMİTH JM (2003). Sosyal Psikoloji. İstanbul: İmge Kitabevi.

- FRUDE N (1991). Understanding Family Problems. Chishester: John Wiley and Sons.
- FURMAN W, SHOMAKER LB (2008). Patterns of interaction in adolescent romantic relationships: distinct features and links to other close relationships. *Journal of Adolescence*, **31(6)**: 771-788.
- GANDER M, GARDİNER HW (2015). Çocuk ve Ergen Gelişimi Ankara: İmge Kitabevi.
- GEÇTAN E (2000). İnsan olmak. İstanbul: Remzi Kitabevi
- GEÇTAN E (2013). Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- GOLDENBERG H, GOLDENBERG I (2008). Family therapy. California: Thomson Brooks/Cole.
- GOODMAN B, CROUTER A, LANZA Z, COX M, FEAGANS L (2011). Paternal work stress and latent profiles of father-infant parenting quality. *Journal Marriage Fam*, **73(3)**: 588-604.
- GÖKÇE B (1990). Aile Yazıları 1: Aile ve aile tipleri üzerine bir inceleme. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları
- GÖKÇE B (2004). Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar. Ankara: Savaş Yayını.
- GRİMES J (2002). Children And Their Fathers: A Review of The Liteature Regarding Interperonel and External Factors İn The Development of Attachment. Doktora Tezi. Biola University. Kaliforniya.
- GÜLEÇ D (2010). Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Türk Toplumunda Geçerlik ve Güvenirliğinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- GÜLEÇ D, KAVLAK O (2013). Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği nin Türk Toplumunda Geçerlilik Güvenirliğinin İncelenmesi. *International. Journal Of Human Sciences*, **10(2)**: 170-181.
- GÜLER T (2009). Okul Öncesi Eğitimde Ailenin Önemi ve Okul Aile İşbirliği. *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, Ed: Gelengür Haktanır. Ankara: Anı Yayıncılık.
- GÜLERCE A (1996). Türkiye'de ailelerin psikolojik örüntüleri. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- GÜNAYDIN B, YÖNDEM ZD (2007). Ergenlerin akran bağlılığının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **4(1)**: 141-153.

- GÜNAYDIN G, SELÇUK E, SÜMER N, UYSAL A (2005). Ebeveyn ve Arkadaşlarına Bağlanma Envanteri Kısa Formu'nun Psikometrik Açıdan Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları Dergisi*, **8(16)**: 13-23.
- GÜNDÜZ B (2013). Bağlanma stilleri, akılcı olmayan inançlar ve psikolojik belirtilerin bilişsel esnekliği yordamadaki katkıları. *Educational Sciences: Theory & Practice*, **13(4)**: 2079-2085.
- GÜNER A (2011). Okul Öncesi Çocuklar ve Ebeveynlerinin Bağlanma Güvenliği Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. İstanbul.
- GÜNGÖR A (1989). Lise Öğrencilerinin Özsayıgı Düzeylerini Etkileyen Etmenler. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- GÜNGÖRMÜŞ ÖZKARDEŞ O (2012). Baba Olmak. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- GÜRCAN T (2015) İlişkisel Belirsizlik: İlişki Doyumu, Romantik İlişkilerde Gelecek Zaman Yönelimi ve Çatışma Çözme Tepkileri Arasındaki İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- GÜRŞİMŞEK I (2010). Okul Öncesi Eğitime Aile Katılımını Etkileyen Faktörler. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, **9 (18)**: 1-19.
- HAKTANIR G, BARAN G (1998). Gençlerin benlik saygısı düzeyleri ile anne baba tutumlarının algılanmasının incelenmesi. *Çocuk Ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, **5(39)**: 134–141.
- HALEY J (2006). Sıradışı terapi: Erickson'un psikiyatrik teknikleri. İstanbul: Dharma Yayınları.
- HATFIELD E (1988). Passionate and companionate love. In *The psychology of love*. New Haven and London: Yale.
- HAYTA A (2010). Anneden Allah'a: Bağlanma Teorisi ve İslâm'da Allah Tasavvuru. *Değerler Eğitimi Dergisi*, **4(12)**: 29-63.
- HAZAN C, SHAVER PR (1987). Romantic Love Conceptualizations, An Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, **52**: 123-136.
- HAZAN C, SHAVER PR (1994). Attachments as an Organized Framework for Research on Close Relationships. *Psychological Inquiry*, **5(1)**: 1-22.
- HAZAN N, JACOBVITZ D, SOISSON EB, MCFARLAND L (2010). Fathers frightening behaviors and sensitivity with infants: relations with fathers attachment representations, father-infant attachment and childrens later outcomes. *Early Child Development and Care*, **180 (1-2)**: 51-69.

- HECKER AP (2009). Özne Olarak Anne, Psikanalitik Kuramda Bir Eksik. Psikanaliz Yazıları. Uluslar Arası Psikanaliz Birliği Kadınlar ve Psikanaliz Komitesi. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- HENDRİX H (2007). Getting the love you want: A guide for couples. New York; Harper Prenal.
- HOOK M, GERSTEIN L, DETTERICH L, GRIDLEY B (2003). How close Are we? Measuring intimacy and examining gender differences. *Journal of Counseling and Development*, **81(4)**: 462-472.
- HORTAÇSU N (2003). Çocuklukta İlişkiler: Ana-Baba, Kardeş ve Arkadaşlar. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- HOTFIELD E (1988). Passionate and Companionate Love. The Psychology Of Love. London: Yale University.
- INSEL TR (2003). Is social attachment an addictive disorder? *Physiol Behav*, **79**: 351-357.
- İÇLİ G (1997). Aile araştırmalarında yöntem ve yaklaşım. *Eğitim fakültesi dergisi*, **3**:59-66
- İLASLAN Ö (2009). Çocukların Bağlanma Davranışlarının Özlük Nitelikleri ve Anne Bağlanma Stillere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı. Konya.
- KAĞITÇIBAŞI Ç (1981). Çocuğun Değeri. İstanbul: B. U. İdari Bilimler Yayını.
- KAĞITÇIBAŞI Ç (2010). Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi Kültürel Psikoloji. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- KALKAN M (2008). Do psychological birth order positions predict future time orientation in romantic relationships?. *Interpersona: An International Journal on Personal Relationships*, **2(1)**: 89-101.
- KALKAN M, KARADENİZ ÖZBEK S (2011). Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ergenlerdeki flört kaygısını yordar mı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, **18(1)**: 35-44.
- KANTARCI BOĞDA D, ŞENDİL G (2012) Bağlanma stillerinde ve cinsiyete göre çatışma yönetimi ve aldatma eğiliminin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, **11(40)**:205-219.
- KARACAN E (2000). Çocuklarda dil gelişimini etkileyen faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, **9(7)**.
- KARAMAN N (2013) Evlilik Öncesi İlişki Değerlendirmenin Yordayıcısı Olarak Aile İletişim Kalıpları. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal

Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı. Ankara.

- KARASAR N (2007). Araştırmalarda Rapor Hazırlama. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KAREN R (1990). Becoming Attached: The Atlantic Monthly. Erişim Adresi: [http://www.psychology.sunysb.edu/attachment/online/karen.pdf]. Erişim Tarihi: 19/03/2017.
- KASAPOĞLU A, KARKINER N (2011). Aile Sosyolojisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- KAVAK S (2007) Algılanan Aile Yakınları Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve 0–8 Yaş Arası Engelli Çocuğu Olan Annelerin Yakınlarından Aldığı Desteği Algılamaları. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı. İstanbul.
- KAVLAK O, ŞİRİN A (2009). Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türk Toplumuna Uyarlanması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, **6(1)**: 188-202.
- KESEBİR S, KAVZOĞLU SÖ, ÜSTÜNDAĞ MF (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **3(2)**:321-342.
- KESER CÇ (2006). Annenin Bağlanma Düzeyi ve Çocuk Yetiştirme Sürecinin Çocuğun Bağlanma Düzeyine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.
- KESKİN G, ÇAM O (2008). Ergenlerin ruhsal durumları ve anne baba tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, **9**:139-147.
- KIĞILI Ş (1994). Anne, Baba ve Çocuğun Kendi Aile Yapılarına İlişkin Ortak Değerlendirmelerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, Malatya.
- KINSFOGEL K, GRYCH J (2004). Interparental conflict and adolescent dating relationships: integrating cognitive, emotional, and peer influences. *Journal of Family Psychology*, **18(3)**: 505-515.
- KLEİN DM, WHITE JM (1996). The long term effects of family structure on gender role attitudes. *Journal of marriage and the family*, **50**:709-717
- KOCHANSKA G, KIM S (2013). Early attachment organization with both parents and future behavior problems: from infancy to middle childhood. *Child Development*, **84 (1)**: 283-296.

- KONGAR E (1995). Toplumsal Degisme Kuramları ve Türkiye Gerçegi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- KORJA R, SAVONLAHTI E, HAATAJA L, LAPINLEIMU H, MANNINENET H, PIHA J, LEHTONEN L (2009). Attachment representations in mothers of preterm infants. *Infant Behav Dev*, **32(3)**: 305–311.
- KÖKNEL Ö (2011). Anne Baba Tutumları: Kültür ve Gençlik Sorunları. İstanbul: Timaş Yayınları.
- KURT A (2006). Dünden bugüne Türk ailesi. *Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. Ankara: Nova Yayıncılık.
- KUTTLER AF, GRECA AML (2004). Linkages among adolescent girls' romantic relationships, best friendships and peer Networks. *Journal of Adolescence*, **27**: 395– 414.
- KUZUCU Y (2011). Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, **4(35)**: 79-91.
- L'ABATE L, GANAHL G, HANSEN JC (1986). *Methods of Family Therapy*. New Jersey: Prentice Hall Inc.
- LAIBLE DB (2007). Attachment with parents and peers in late adolescence: Links with emotional competence and social behavior. *Pers Individ Dif*, **43**: 1185-1197.
- LAIBLE DB, CARLO G, ROESCH SC (2004). Pathways to selfesteem in late adolescence:the role of parent and peer attachment, empathy, and social behaviours. *Journal of Adolescence*, **27**: 703-716.
- LAWTON D (1992). *Education and Politics in the 1990s: Conflict or Consensus?*. New York: Psychology Press.
- LEN S (2011). *Assessment of couples and families: Contemporary and cutting-edge strategies*. Newyork: Taylor and Francis Routledge
- LEURENT HK, KİM HK, CAPALDİ DM, (2008). Men's aggression toward women: A 10-year panel study. *Journal of Marriage and Family*, **70**:1169–1187.
- LEVİ H (1986). Should All Enmeshed Families Regarded As Dysfunctional: A Study Of The Circumplex Model Of Marital and Family Systems. Yüksek Lisans Tezi. Boğaziçi Üniversitesi. İstanbul.
- LİNG H, QIAN MY (2010) Relationships Between Attachment and Personality Disorder Symptoms of Chinese College Students. *Social Behavior and Personality*, **38 (4)**: 571-576.
- LİNDER JR, CRİCK NR, COLLİNS WA (2002). Relational aggression and victimization in youngadults' romantic relationships, associations with

- perceptions of parent, peer, and romantic relationship quality. *Journal of Social Development*, **11(1)**: 69–86.
- LUNDY B (2002). Paternal Socio-Psychological Factors And Infant Attachment: The Mediating Role Of Synchrony In Father–Infant Interactions. *Infant Behavior & Development*, **25**: 221–236.
- MAÏN M (1990). Cross-cultural studies of attachment organization: Recent studies, changing methodologies, and the concept of conditional strategies. *Human Development*, **33**: 48-61.
- MANÏS JG, MELTZER BN (1972), Symbolic Interaction. London: A Reader in Social Psychology.
- McELHANEY KB, IMMELE A, SMITH DF, ALLEN JP (2006). Attachment Organization as a Moderator of the Link Between Friendship Quality and Adolescent Delinquency. *Attachment & Human Development*, **8 (1)**:33-46.
- McVEIGH C, JOHN W, CAMERON C (2005). Fathers' functional status six weeks following the birth of a baby: a queensland study. *Australian Midwifery Journal*, **18(1)**.
- MEHALL KG, EISENBERG N, SPINRAD T, GEARTNER T (2009). Examining the relations of infant temperament and couples marital satisfaction to mother and father involvement: a longitudinal study. *Fathering*, **7(1)**: 23-48.
- MERCER R (1989). Theoretical Perspectives on the Family. *Toward a Science of Family Nursing*. Menlo Park: Addison-Wesley
- MERCER RT, FERKETICH SL (1995). Predictors of parental attachment during early parenthood. *Journal of Advanced Nursing*, **15**: 268-280.
- MILLER JG, MILLER JL (1980). The Family As A System. The Family: Evaluation and Treatment. New York: Brunner & Mazel Publishers.
- MINUCHIN P, COLAPINTO J, MINUCHIN S (2007). Working With Families Of The Poor. New York: Guilford.
- MÏLLER JG, MÏLLER JL (1980). The Family As a System. The Family: Evaluation and Treatment. New York: Brunner & Mazel Publishers.
- MÏNUCHÏN P, COLAPÏNTO J, MÏNUCHÏN S (2007). Working with families of the poor. New York: Guilford.
- MÏNUCHÏN S (1974). Families and family therapy. Cambridge: Harvard University Press.
- MÏNUCHÏN S, FÏSHMAN HC (1981). Family therapy techniques. Cambridge: Harvard University Press.

- MORSÜNBÜL Ü, ÇOK F (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **3(3)**: 553-570.
- MOSS BF, SCHWEBEL AJ (1993). Defining intimacy in romantic relationships, *Family Relations*, **42(1)**: 317.
- NADA RAJA S, MCGEE R, STANTON WR (1992). Perceived attachments to parents and peers and psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*. **21**:471-485.
- NAUCK B, KLAUS D (2005). Families in Turkey. Handbook of World Families. Thousand Oaks: Sage
- NKWAKE A (2009). Maternal Employment and Fatherhood: What Influences Paternal Involvement In Child-Care Work In Uganda? *Gender & Development*, **17(2)**: 255-267.
- ORTAYLI İ (2009). Osmanlı Toplumunda Aile. İstanbul: Timaş Yayınları.
- OSKAY G (1990). Değer yargularından kaynaklanan ana-baba-ergen çalışmasının sosyo-ekonomik ve benzeri değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, **5**: 221- 245.
- ÖNGEL ATAR A, YALÇIN Ö, UYGUN E, ÇİFTÇİ DEMİRCİ A, ERDOĞAN A (2016). Madde kullanım bozukluğu olan ergenlerde aile işlevlerinin, çift uyumunun ve anne baba tutumunun değerlendirilmesi. *Arch Neuropsychiatr*, **53**: 38-44
- ÖNGİDER N (2013). Anne-Baba İle Okul Öncesi Çok Arasındaki İlişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*. **5(4)**: 420-440.
- ÖZABACI N, ERKAN Z (2013). Aile Danışmanlığı Kuram Ve Uygulamalara Genel Bir Bakış. Ankara: Pegem Akademi.
- ÖZBARAN B, BİLDİK T (2006). Bağlanmanın Nörobiyolojisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, **13(3)**: 137-144.
- ÖZDEMİR Ş, VATANDAŞ C, TORLAK Ö (2009). Sosyal problemleri çözmeye aile yaşam döngüsünün (AYD) Önemi. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi, 4(16), 7-18.
- ÖZGÜVEN İE (2001). Ailede İletişim ve Yaşam. Ankara: PDREM Yayınları.
- ÖZGÜVEN İE (2014). Evlilik ve Aile Psikolojisi. Ankara: Nobel Akademi.
- ÖZKALP E (2000). Sosyolojiye Giriş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- ÖZKAN H (2010). Annelik Kimlik Gelişimi Eğitiminin Primiparların Annelik Rolü Kazanımına ve Bebeğim Algısına Etkisi. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- ÖZPOLAT A (2010). Ailede Demokratik Sosyalleşme. *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi*, **5(20)**: 9-24.
- PANKSEPP J (2004). Love and the Social Bond: The Sources of Nurturance and Maternal Behavior. *Affective Neuroscience: The Foundations of Human and Animal Emotions*. Oxford University Press, USA, 306-321.
- PERRY DF, ETTINGER AK, MENDELSON T, LE HN (2011). Prenatal depression predicts postpartum maternal attachment in low-income Latina mothers with infants. *Infant Behav Dev*, **34(2)**:339–350.
- PİLALİS J, ANDERTON J (1986). Feminism and family therapy a possible meeting point. *Journal of family Therapy*, **8**:99-114
- POYRAZ M (2007). Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- PRAGER KJ, BUHRMESTER D (1998). Intimacy and need fulfillment in couple relationships. *Journal of social and personal relationships*, **15(4)**: 435-469.
- RAMCHANDANI PG, DOMONEY J, SENTHA V, PSYSGIOU L, VLOCHOS H, MURRAY L (2013). Do early father–infant interactions predict the onset of externalising behaviours in young children? findings from a longitudinal cohort study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, **54(1)**, 56–64.
- RICHAUD DE, MINZI MC (2006). Loneliness and Depression in Middle and Late Childhood: The Relationship to Attachment and Parental Styles. *Journal of Genetic Psychology*, **167(2)**: 189-210.
- RİLEY S (1990). A strategic family systems approach to art therapy with individuals. *The American Journal of Art Therapy*, **28(2)**:22–34.
- ROBEY P, SORİ C (2011). Compassionate parenting: The antidote to poisonous parenting. *Poisonous parenting: Toxic relationships between parents and their adult children*. New York: Routledge.
- RUBENSTEIN C, SHAVER PR (1982). *In Search of Intimacy*. New York; Delacorte Press.
- RUSBULT C (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: a test of the investment model. *Journal of experimental social psychology*, **16**: 172-186.
- SABATELLİ R, BARTLE S (1995). Survey approaches to the assessment of family functioning: conceptual, operational and analytical issues. *Journal Of Marriage and Family*, **57**:34–42.

- SAKMAN E (2011). Effects of Attachment Security, Threat, and Attachment Figure Primes on Cognitive Attentional Task Performance. A Thesis Submitted to the Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University.
- SARAÇ A, HAMAMCI Z, GÜÇRAY S (2015). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki doyumunu yordaması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* **5(43)**
- SARDOĞAN ME, KARAHAN TF, DİCLE AN, MENTEŞ Ö (2007). Ebeveyne bağlanma düzeyine ve anne-babanın boşanma/birliktelik durumuna göre çocuklarda evlilik çatışmasını algılama biçimleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **23**:12-23.
- SARI T (2008) Üniversite Öğrencilerinde Romantik İlişkilerle İlgili Akılcı Olmayan İnançlar, Bağlanma Boyutları ve İlişki Doyumu Arasındaki İlişkiler. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SENCER M, SENCER Y (1978). Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim. Ankara: TODİE yayınları.
- SENEMOĞLU N (2012). Gelişim Öğrenme ve Öğretim. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- SEVİL Ü, ÖZKAN S (2007) Fathers Functional Status During Pregnancy and The Early Postnatal Period. *Midwifery*, **25**: 665–672.
- SHULMAN S, KİPNİS O (2001). Adolescent romantic relationships: A look from the future. *Journal of Adolescence*, **24**: 337-351.
- SHULMAN S, SCHARF M (2000). Adolescent romantic behaviors and behavior: age- and gender- related differences, and links with family and peers. *Journal of Research on Adolescence*, **10**: 99-118.
- SIMSIKI H (2011). Baba Katılımının Ebeveyn Tutumu, Bağlanma Stili ve Çift Uyumu Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. İstanbul.
- SMİTH S (1995). Family theory and multicultural family studies. Families in Multicultural Perspective. New York: Guilford Press.
- SNELL WE, SCHİCKE M, ARBEİTER T (2002). The Multidimensional Relationship Questionnaire: Psychological dispositions associated with intimate relations. New Directions in The Psychology of Intimate Relations: Research and Theory. Cape Girardeau: Snell Publications.
- SOYSAL Ş, BODUR Ş, İŞERİ E, ŞENOL S (2005). Bebeklik Döneminde Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. *Klinik Psikiyatri*, **8**: 88-99.
- STEWART AE (2004). Can knowledge of client birth order bias clinical judgment. *Journal of Counseling and Development*, **82**: 167-176.

- SÜMER N, GÜNGÖR D (1999). Çocuk Yetiştirme Stillerinin Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi* 14 (44): 35-58.
- ŞANLI D (2007). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- ŞEKER G (2009). Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stillerinin ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- ŞEN S (2007). Anneanne-Anne-Bebek Bağlanmasının İncelenmesi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- ŞENDİL G, KAYA BALKAN İ (2005). Anne Baba Olmak. İstanbul: Morpa.
- ŞİMŞEK BEKİR H, ŞAHİN H (2011). Yurttan kalan üniversite öğrencilerinin aileleri ile ilişkilerinde yaşadıkları kuşak çatışmasının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-dergisi*, 1(1).
- TEMEL F, AKSOY BA (2001). Ergen ve Gelişimi Yetişkinliğe İlk Adım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TEZCAN B (2009). Obez Bireylerde Benlik Saygısı, Beden Algısı Ve Travmatik Geçmiş Yaşantılar. Uzmanlık tezi. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi. İstanbul.
- TEZEL ŞAHİN F, ÖZYÜREK A (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2):19-34.
- TEZEL ŞAHİN F, ÖZYÜREK A (2010). Anne Baba Eğitimi ve Okul Öncesinde Aile Katılımı. İstanbul: Morpa.
- THİBAUT JW, KELLEY HH (1959). Social Psychology of Groups. New York: John Wiley and Sons.
- TÜFEKÇİ S (2008). Romantik ilişkilerde genç yetişkinlerin aşka ilişkin tutumları ve kişilik özellikleri: Transaksiyonel analiz ego durumları açısından bir değerlendirme. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. İstanbul.
- TÜRKÖZ Y (2007). Okulöncesi Çocuklarda Bağlanma Örüntüsünün Kişilerarası Problem Çözme ve Açık Bellek Süreçlerine Etkisi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
- TÜZÜN O, SAYAR K (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam Dergisi*, 19(1): 24-39.

- UYANIK BALAT G (2007). İlköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi. *Eğitim ve bilim dergisi*, **32(143)**:89-99
- ÜNİŞEN A, DEMİRBAĞ B (2016). Ortaokul öğrencilerinde vandalizmin aile ilişkileri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi (Adıyaman İli örneği). *Education Sciences NWSAES*, **11(2)**: 49-60.
- ÜNÜVAR P (2008). Babaların 3-6 Yaş Grubu Çocuklarıyla Geçirdikleri Zamanın Niteliğini Belirleme ve Geliştirme. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ÜSTÜNÖZ A, AKYÜZ A, OFLAZ F, GÜVENÇ G (2010). Comparison of Maternal and Paternal-Fetal Attachment in Turkish Couples. *Midwifery*, 26: 1-9.
- VAHİP I (1993). Ayrılma-bireyleşme kuramı. *Türk psikiyatri dergisi*, **4**: 60-66.
- VERİSSİMO M, SANTOS AJ, VAUGHN BE, TORRES N, MONTEIRO L, SANTOS O (2011). Quality of attachment to father and mother and number of reciprocal friends. *Early Child Development and Care*, **181(1)**:27-38.
- VETERE A (2001). Structural family therapy. *Child Psychology & Psychiatry Review*, **6(3)**: 133-139.
- VIGOD S, DENNIS CL, VILLEGAS L, ROSS L (2010). Prevalence and risk factors for postpartum depression among women with preterm and low-birth-weight infants: A systematic review. *BJOG*, **117(5)**: 540-550.
- VON DER LİPPE A (1999). The impact of maternal schooling and occupation on child-rearing attitudes and behaviors in low income neighborhoods in Cairo, Egypt. *International journal of behavioral development*, **23 (3)**: 703-729.
- WALSH P (1982). Normal Family Process. New York: Guilford Press.
- WASİM MP, HERANİ GM, FAROOQUİ W (2008). Family types, authority structure and women workers in sindh labor force: problems and prospects. *Indus Journal of Management & Social Sciences* **1(2)**: 29- 49
- WAYMENT HA, CAMPBELL S (2000). How are we doing? The impact of motives and information use on the evaluation of romantic relationships. *Journal of Social & Personal Relationships*, **17**: 31-53.
- WEBER DA (2003). A Comparison of Individual Psychology and Attachment Theory. *Journal of Individual Psychology*, **59 (3)**: 246-262.
- WELLISCH M (2010). Communicating Love or Fear: The Role of Attachment Styles in Pathways to Giftedness. *Roeper Review*, **32**: 116-126.

- WHITCHURCH GG, CONSTANTINE LL (1993). Systems theory. Sourcebook of family theories and methods: A contextual approach. New York: Plenum Press.
- WHITE JM, KLEIN DM (2002). Family theories: Understanding families. Thousand Oaks: Sage Publications.
- WINNICOTT DW (2013). Oyun ve Gerçeklik. İstanbul: Metis Yayınları.
- WINSLER A, MADIGAN A, AQUILINO S (2005). Correspondence between maternal and paternal parenting styles during early childhood. *Early childhood research quarterly*, **20**:1-12.
- YALÇINTAŞ SEZGİN E (2015). Ergen Romantik İlişkisinde Sağlıklı İlişkiler Geliştirme Programının Kız Ergen Bireylerin Romantik İlişki Sürecinde Yaşadıkları Çatışma Eğilimine Etkisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- YAPICI S, YAPICI M (2005). Çocukta Sosyal Gelişim, Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, 5(2): 2-7.
- YAVUZER H (2013). Ana-Baba ve Çocuk. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- YENİGÜL SB (2005). The effects of migration on urban. G.Ü. Fen Bilimleri Dergisi, 18(2): 273–288.
- YILMAZ V (2004). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Anneannelerin Etkilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YÖRÜKOĞLU A (2007). Aile ve Çocuk (7. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.
- YÖRÜKOĞLU A (2014). Çocuk Ruh Sağlığı. İstanbul: Özgür Yayınları.
- YÜKSEL Z, ÖNCÜ B (2016). Geçmişte kurum bakımında kalmış bireylerin kurum bakımı deneyimlerine ilişkin özellikleri ve bağlanma biçimlerinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, **27**(2).
- ZEYBEKOĞLU Ö (2013). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Erkeklik Olgusu. Ankara: Eğiten Kitap.
- ZİMMER GEMBECK MJ (2002). The development of romantic relationships and adaptations in the system of peer relationships, *Journal of Adolescent Health*, **31**: 216-225.

EK1.

Değerli katılımcılar,
Bu araştırma Prof. Dr. Neriman ARAL danışmanlığında yüksek lisans tez çalışması adına yapılmaktadır. Çalışmanın amacı anne baba tutumlarının ve bağlanma stillerinin romantik ilişkilere etkisini incelemektir.
* Bu bir test değildir, doğru ya da yanlış cevap yoktur.
* Hiçbir şekilde anketler üzerine isminizi yazmayınız.
* Cevaplarınız gizli kalacak, araştırmacı dışında kimseye paylaşılmayacaktır.
* Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.
* Anketin tamamını cevaplamak yaklaşık 30 dakikanızı alacaktır.
Katılımınız için çok teşekkür ederim.

Arş. Gör. Selim Tosun
Ankara Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü

Bölümünüz

Beslenme ve Diyetetik
 Çocuk Gelişimi
 Dil ve Konuşma Terapisi
 Ebelik
 Ergoterapi
 Fizyoterapi ve Rehabilitasyon
 Hemşirelik
 Odyoloji
 Sağlık Yönetimi
 Sosyal Hizmet

Üniversiteniz Ankara Üniversitesi Hacettepe Üniversitesi

Cinsiyetiniz Kadın Erkek

Yaşınız 19 20 21 22 23+

Sınıfınız 1. sınıf 2. sınıf 3. sınıf 4. sınıf

Kaç kardeşiniz var?
 0 1 2 3 4 5 6+

Kaçıncı çocuğunuz?
 İlk Çocuk 2. Çocuk 3. Çocuk 4. Çocuk ve üzeri

Yaşamınızın çoğunluğunu geçirdiğiniz yerleşim merkezi hangisidir? Köy, Belde/Kasaba İlçe Şehir Metropol

Annenizin yaşı 35-45 45-50 50-55 55+

Babanızın yaşı 35-45 45-50 50-55 55+

Annenizin öğrenim durumu
 Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu Lise mezunu Üniversite mezunu

Babanızın öğrenim durumu
 Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu Lise mezunu Üniversite mezunu

Ailenizin toplam aylık geliriniz ne kadar? 0 -2000 2000 -4000 4000 -6000 6000+

İlişki durumunuz İlişkisi Yok İlişkisi Var

Kaç yıldır berabersiniz
 0 1 2 3 4 5 6+

En uzun süren ilişkiniz kaç yıl sürdü?
 0 1 2 3 4 5 6+

1

AİLE YAPISI DEĞERLENDİRME ARACI

Lütfen aşağıdaki bütün soruları ve kendi anladığınız biçimde yanıtlayınız. Her bir ifadenin sizin gerçekliğini yansıtan derecesini, sağ taraftaki aynı numaralı ve on bölümlü çizgiler üzerindeki uygun aralığı işaretleyerek belirtiniz.

	Bizimkiyle Tamamen Aynı	←	→	Bizimkinin Tam Tersi	
1. Ailemizde her türlü konu ve fikir açıkça konuşulur.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
2. Evimizde birisi bir şey söylediği zaman diğerleri aynı şeyi anlarlar.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
3. Bizim evde olaylar karşısındaki düşünce ve duygular konuşmaktan çok davranışlarla ifade edilir.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
4. Bizim evde sözlerle söylenenler davranışlarla anlatılanları tutmaz.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
5. Evdekilerle çatışmaktansa susmayı veya başkalarıyla konuşmayı yeğlerim.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
30. Gerekğinde ailem çevresinden yeterince destek alabilir.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
31. Ailemden son derece gurur ve haz duyuyorum.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
32. Bizim ailede herkesin birbirini değiştirmeye çalıştığı çok belirgindir.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
33. Bizim evde kimsenin eleştiriyeye tahammülü yoktur.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
34. Bizim ailede her çeşit duygunun (üzüntü, mutluluk, coşku, kızgınlık, korku, v.b.) hissettiğimiz gibi yaşanması olağandır.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
35. Bence ailemizde değişmesi mümkün olmayacak tavırlar çoktur.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
36. Birbirimize yeterince sevgi ve şefkat gösteririz.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

EBEVEYN VE ARKADAŞLARA BAĞLANMA ENVANTERİ

Aşağıda, anneniz, babanız ve arkadaşınızla olan ilişkileriniz hakkında cümleler verilmiştir. Her bir cümlede anlatılan durumu ne sıklıkla yaşadığınızı 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine işaretleyerek gösteriniz. Hiçbir maddenin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Önemli olan her cümle ile ilgili olarak kendi durumunuzu doğru bir şekilde yansıtmaktır. Anne ve/veya babanızı kaybetmişseniz yetişmenizden en çok katkısı olan kişiyi göz önüne alınız.

Aşağıdaki maddeleri annenizle ilişkinizi göz önünde bulundurarak doldurunuz.	Asla	Bazen	Daima				
1. Annem duygularıma saygı gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
2. Annem başka biri olsun isterdim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Annem beni olduğum gibi kabul eder.	1	2	3	4	5	6	7
4. Sorunlarım hakkında annemle konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Evde kolayca keyfim kaçır.	1	2	3	4	5	6	7
6. Annemin kendi problemleri olduğundan, onu bir de kendiminkilerle sıklıkla istemem.	1	2	3	4	5	6	7
7. Kim olduğumu daha iyi anlamamda annem bana yol gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
8. Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu anneme anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
9. Anneme kızgınlık duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
10. Annemden pek ilgi görmüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
11. Kızgın olduğumda annem anlayışlı olmaya çalışır.	1	2	3	4	5	6	7
12. Annem bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.	1	2	3	4	5	6	7

Aşağıdaki maddeleri babanızla ilişkinizi göz önünde bulundurarak doldurunuz.	Asla	Bazen	Daima				
1. Babam duygularıma saygı gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
2. Babam başka biri olsun isterdim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Babam beni olduğum gibi kabul eder.	1	2	3	4	5	6	7
4. Sorunlarım hakkında babamla konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Evde kolayca keyfim kaçır.	1	2	3	4	5	6	7
6. Babamın kendi problemleri olduğundan, onu bir de kendiminkilerle sıklıkla istemem.	1	2	3	4	5	6	7
7. Kim olduğumu daha iyi anlamamda babam bana yol gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
8. Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu babama anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
9. Babama kızgınlık duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
10. Babamdan pek ilgi görmüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
11. Kızgın olduğumda babam anlayışlı olmaya çalışır.	1	2	3	4	5	6	7
12. Babam bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.	1	2	3	4	5	6	7

Aşağıdaki maddeleri arkadaşınızla ilişkinizi göz önünde bulundurarak doldurunuz.	Asla	Bazen	Daima				
1. Arkadaşım duygularıma saygı gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
2. Arkadaşım başka biri olsun isterdim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Arkadaşım beni olduğum gibi kabul eder.	1	2	3	4	5	6	7
4. Sorunlarım hakkında arkadaşım ile konuştuğumda kendimden utanırım ya da kendimi kötü hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Yanında kolayca keyfim kaçır.	1	2	3	4	5	6	7
6. Arkadaşımın kendi problemleri olduğundan, onu bir de kendiminkilerle sıklıkla istemem.	1	2	3	4	5	6	7
7. Kim olduğumu daha iyi anlamamda arkadaşım bana yol gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
8. Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu arkadaşıma anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
9. Arkadaşıma kızgınlık duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
10. Arkadaşımdan pek ilgi görmüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
11. Kızgın olduğumda arkadaşım anlayışlı olmaya çalışır.	1	2	3	4	5	6	7
12. Arkadaşım bir şeyin beni rahatsız ettiğini hissederse, bana nedenini sorar.	1	2	3	4	5	6	7

ROMANTİK YAKINLIK ÖLÇEĞİ

Yakın bir flört ilişkinizin olduğunu düşünün. Aşağıdaki ifadeler böyle bir ilişkiniz olsaydı nasıl tepki verirdiniz. İfadelerden hangisinin sizi nasıl tanımladığını 1'den 5'e kadar değişen bir derecede değerlendiriniz.	Bana Hiç Uygun Değil	Bana Çok Az Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Çok Uygun	Bana Tamamen Uygun
1. Partnerimle beni derinden yaralayan bir şey hakkında konuşurken kendimi tedirgin hissederim.	1	2	3	4	5
2. Gerçek duygularımı partnerime ifade ederken kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5
3. Eğer partnerim üzgünse, bazen onu önemsediyimi göstermekten korkarım.	1	2	3	4	5
4. Partnerime çok özel duygularımı açmaya korkarım.	1	2	3	4	5
5. Onu önemsediyimi kolayca söyleyebilirim (söylemekte rahattır).	1	2	3	4	5

Yakın bir flört ilişkinizin olduğunu düşünün. Aşağıdaki ifadelere böyle bir ilişkiniz olsaydı nasıl tepki verirdiniz. İfadelerden hangisinin sizi nasıl tanımladığını 1'den 5'e kadar değişen bir derecede değerlendiriniz.		Bana Hiç Uygun Değil	Bana Çok Az Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Çok Uygun	Bana Tamamen Uygun
6. Partnerimle tam bir birliktelik içinde olduğum duygusunu yaşıyorum.	1	2	3	4	5	
7. Partnerimle önemli konuları tartışırken kendimi rahat hissedirim.	1	2	3	4	5	
8. Partnerime deneyimlerimi (kötü olanlar da dahil) anlatırken kendimi rahat hissedirim.	1	2	3	4	5	
9. Muhtemelen partnerime yoğun sevgi gösterirken kendimi gergin hissedirim.	1	2	3	4	5	
10. Kişisel düşüncelerim hakkında partnerime açık olmayı zor bir durum olarak bulurum.	1	2	3	4	5	
11. Partnerimin duygusal destek için bana bağlı olmasından rahatsız olurum.	1	2	3	4	5	
12. Çok özel kişisel bilgilerimi kendime saklama konusunda rahat hissedirim.	1	2	3	4	5	
13. Partnerimle birlikteyken doğal olmak beni germez.	1	2	3	4	5	
14. Başka insanlara anlatamadıklarımı partnerime anlatırken kendimi rahat hissedirim.	1	2	3	4	5	
15. En derin duygu ve düşüncelerim ile ilgili partnerime güvenme konusunda kendimi rahat hissedirim.	1	2	3	4	5	
16. Kendimde hissetmiş olduğum kusurlarımı ve engellerimi partnerime açarken kendimi rahat hissedirim.	1	2	3	4	5	
17. Partnerimle aramızda yakın bir duygusal bağ olduğu için kendimi rahat hissedirim.	1	2	3	4	5	
18. Özel düşüncelerimi partnerimle paylaşmaya korkarım.	1	2	3	4	5	
19. Partnerime her zaman yakın hissedemeyebilirim diye korkuyorum.	1	2	3	4	5	
20. İhtiyaçlarımızın neler olduğunu partnerime söylerken rahat olurum.	1	2	3	4	5	
21. Partnerimin yakınlarındayken tam olarak kendim gibi olmak konusunda rahat hissedirim.	1	2	3	4	5	
Yakın bir flört ilişkinizin olduğunu düşünün. Aşağıdaki ifadelere böyle bir ilişkiniz olsaydı nasıl tepki verirdiniz. İfadelerden hangisinin sizi nasıl tanımladığını 1'den 5'e kadar değişen bir derecede değerlendiriniz.		Bana Hiç Uygun Değil	Bana Çok Az Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Çok Uygun	Bana Tamamen Uygun
22. Birine yakın olma fırsatlarımdan kaçtım.	1	2	3	4	5	
23. Önceki ilişkilerimde duygularımı sakladım.	1	2	3	4	5	
24. Kendilerine yakın olmaktan korktuğumu düşünen insanlar var.	1	2	3	4	5	
25. Önceki ilişkimde kendimi partnerime yakınlaşmaktan (yakın ilişki kurmaktan) alıkoyan şeyler yaptım.	1	2	3	4	5	

Aşağıdaki 5'li puanlama ölçeğini kullanarak her bir duruma ilişkin cevaplarınızı belirtiniz. İlişkiniz hakkında nasıl hissediyorsanız durumları bunu düşünerek cevaplayınız.		Katılıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	
1. Konuşacak birine ihtiyaç duyduğumda partnerim beni dinler.	1	2	3	4	5
2. Diğer çiftlerle zaman geçirmekten zevk alırız.	1	2	3	4	5
3. Cinsel hayatımızdan memnunuz.	1	2	3	4	5
4. Partnerim düşüncelerimi netleştirmede bana yardım eder.	1	2	3	4	5
5. Cinsel hayatımızın sadece bir rutin olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
6. Ciddi bir tartışmaya başladığımızda ortak çok az şeyimiz varmış gibi görünür.	1	2	3	4	5
7. Partnerimin ilgi duyduğu şeylerin çok azını paylaşıyorum.	1	2	3	4	5
8. Partnerime karşı yoğun aşk ve sevgi hissetmediğim zamanlar oluyor.	1	2	3	4	5
9. Sık sık partnerimden uzak olduğumu hissediyorum.	1	2	3	4	5
10. Ortak çok az arkadaşımız var.	1	2	3	4	5
11. Cinsel ilişki istediğimde partnerime söyleyebilirim.	1	2	3	4	5
12. Partnerimle önemli bir konuyu tartışırken kendimi engellenmiş hissediyorum.	1	2	3	4	5
13. Arkadaşlarımızla birlikte geçirdiğimiz zaman ortak etkinliklerimizin önemli bir kısmını oluşturuyor.	1	2	3	4	5

Lütfen sorulara romantik ilişkinizi dikkate alarak yanıt veriniz. Romantik bir ilişkiniz yok ise ilişki olduğunuzu varsayarak cevap veriniz.		Nadiren	Bazen	Nerdeyse Her Zaman	
1. Boş zamanınız olduğunda ne kadar sıklıkla bu zamanı partnerinizle yalnız geçirmeyi tercih ediyorsunuz?	1	2	3	4	5
2. Partnerinize sevginizi ne sıklıkla gösteriyorsunuz?	1	2	3	4	5
3. Ne sıklıkla partnerinize çok özel sırlarınızı anlatıyorsunuz?	1	2	3	4	5
4. Ne sıklıkla partnerinizin duygularını anlayabiliyorsunuz?	1	2	3	4	5
5. Kendinizi partnerinize ne sıklıkla yakın hissediyorsunuz?	1	2	3	4	5
		Az	Biraz	Çok	
6. Partnerinizle yalnız zaman geçirmeyi ne kadar seviyorsunuz?	1	2	3	4	5
7. Partneriniz mutsuz olduğunda onun için ne kadar cesaretlendirici ve destekleyici olduğunuzu hissediyorsunuz?	1	2	3	4	5
8. Partnerinizin çok özel açıklamalarını dinlemeyi ne kadar önemsiyorsunuz?	1	2	3	4	5
9. Partnerinize karşı kendinizi ne kadar sevgi dolu hissediyorsunuz?	1	2	3	4	5
10. Duygularınızı anlamanızı ne kadar önemsiyorsunuz?	1	2	3	4	5
11. Mutsuz olduğunuz zaman partnerinizin size karşı cesaretlendirici ve destekleyici olmasını ne kadar önemsiyorsunuz?	1	2	3	4	5
12. Partnerinizin size sevgisini göstermesini ne kadar önemsiyorsunuz?	1	2	3	4	5
13. Partnerinizle olan ilişkiniz hayatınızda ne kadar önemli bir yer tutuyor?	1	2	3	4	5

EK2. Kurum İzinleri



T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı
Fakülte Sekreterliği



Sayı : 46732005-730.08.03/E.5832

21.12.2016

Konu : Arş.Gör Selim TOSUN'un Anket
Uygulaması Hakkında

ÇOCUK GELİŞİMİ BÖLÜMÜ BAŞKANLIĞINA

Bölümünüz Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Arş.Gör. Selim TOSUN'un Prof.Dr. Neriman ARAL danışmanlığında hazırladığı "Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri İle Anne Baba Tutumlarının Romantik İlişkilere Etkisinin İncelenmesi" isimli tez çalışmasının anket uygulamasını Fakültemiz öğrencileri ile yapması Dekanlığımız tarafından uygun görülmüştür.

Bilgilerinize saygılarımla rica ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Afsun Ezel ESATOĞLU
Dekan V.

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Şükriye Mahallesi Plevne Caddesi No:5 ANKARA /ANKARA
Telefon No: 0312 319 14 50/1101 Belge Geçer No: -
e-posta: - internet adresi: -

Bilgi için: Alim ŞAHİN
Memur



T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı

Sayı: 68552689-800/2814
Konu: Ankara Üniversitesi Uygulama İlk.

12/12/2016

Ankara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı Başkanlığı'na

İlgi : 02.12.2016 tarih ve 304.03-E.11237 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınıza istinaden Tezli Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Arş.Gör.Selim Tosun'un, Prof.Dr.Neriman Aral'ın danışmanlığında hazırladığı "Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Anne Baba Tutumlarının Romantik İlişkilere Etkisinin İncelenmesi" isimli tez çalışmasını Fakültemiz öğrencileri ile yapması uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.


Prof.Dr. FATMA GÜL ŞENER
Dekan Vekili

Fakülte Sekreteri : S. TÖRK (Paraf)



EK3. Etik Kurul İzni

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 28/11/2016

Toplantı Sayısı: 25

Karar Sayısı :327

327-Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Bölümü yüksek lisans öğrencilerinden **Selim Tosun**'un "Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Anne Baba Tutumlarının Romantik İlişkilere Etkisinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans çalışması ile ilgili 11/11/2016 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelenmiştir.

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Bölümü yüksek lisans öğrencilerinden **Selim Tosun**'un "Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Anne Baba Tutumlarının Romantik İlişkilere Etkisinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans çalışması ile ilgili kurumdan izin alınması, izin belgesinin araştırma dosyasında bulunmak üzere gönderilmesi, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNI
28/11/2016


Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Selim TOSUN

selim.tosun@hotmail.com



ÖĞRENİM BİLGİLERİ

PROGRAM	BÖLÜM / ANABİLİM DALI	YIL
Yüksek Lisans	Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı	2014 -
Lisans	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Temel Eğitim Bölümü / Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı	2008 - 2013

GÖREVLER

GÖREV	KURUM	YIL
Araştırma Görevlisi	Ankara Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı	2014 -
Araştırma Görevlisi	Bozok Üniversitesi / Sağlık Yüksekokulu / Çocuk Gelişimi Bölümü	2013 – 2014

PROJELERDE YAPTIĞI GÖREVLER:

1. Mamak İlçesi Çocuk Yoksulluğu Haritalandırılması, Diğer kamu kuruluşları (Yükseköğretim Kurumları hariç), Araştırmacı, 05/02/2016, (ULUSAL).

ULUSLARARASI BİLİMSEL TOPLANTILARDA SUNULAN VE BİLDİRİ KİTABINDA BASILAN BİLDİRİLER

1. ARAL N, ÖZDOĞAN ÖZBAL E, GÜRSOY F, ÇATIN SULTANOĞLU S, AYDOS S, TOSUN S, KARAASLAN BT, KADAN G (2016). Poverty Definitions Through Children' Eyes. International Conference of Strategic Research in Social Science and Education (ICoSReSSE)(Özet Bildiri/Sözlü Sunum)

2. ARAL N, ÖZDOĞAN ÖZBAL E, GÜRSOY F, ÇATİN SULTANOĞLU S, AYDOS S, TOSUN S, KARAASLAN BT, KADAN G (2017). Yoksulluk Bağlamında Ergenlerin Algılarının İncelenmesi. VI. International Eurasian Educational Research Congress (Özet Bildiri/Sözlü Sunum).
3. SÜTÇÜ S, TOSUN S (2017). Engelli Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Okul Başarısına Etkisinin İncelenmesi. VI. International Eurasian Educational Research Congress (Özet Bildiri/Sözlü Sunum).

ULUSAL BİLİMSEL TOPLANTILARDA SUNULAN VE BİLDİRİ KİTABINDA BASILAN BİLDİRİLER

1. TOSUN S, DEMİR E, BIÇKI T (2017). Reggio Emilia Yaklaşımının Örgütsel Yapısı. VI. Ulusal Çocuk Gelişimi Öğrenci Kongresi (Özet Bildiri/Poster Sunum)
2. BIÇKI T, TOSUN S, DEMİR E (2017). Çocuk Gelişimi Öğrencilerinin Kitap okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumların İncelenmesi. VI. Ulusal Çocuk Gelişimi Öğrenci Kongresi (Özet Bildiri/Sözel Sunum)
3. DEMİR E, BIÇKI T, TOSUN S (2017). Çocuk Gelişimi Öğrencilerinin Eğitim Stresi Düzeyleri ve Akademik Sahtekarlık Tutumlarının İncelenmesi. VI. Ulusal Çocuk Gelişimi Öğrenci Kongresi (Özet Bildiri/Sözel Sunum)

YAZILAN ULUSLARARASI KİTAPLAR VEYA KİTAPLARDA BÖLÜMLER

1. ARAL N, ÖZDOĞAN ÖZBAL E, GÜRSOY F, ÇATİN SULTANOĞLU S, AYDOS S, TOSUN S, KARAASLAN BT, KADAN G (2017). Child Poverty. Frankfurt: Peter Lang Academic Research.

**GÖREV ALINAN VE KATILIM SAĞLANAN ULUSLARARASI/ULUSAL
TOPLANTILAR (KONFERANS, SEMPOZYUM, ÇALIŞTAY VB.
ETKİNLİKLER)**

1. III. Ulusal Çocuk Gelişimi Öğrenci Kongresi, Ankara, Düzenleme Kurulu Üyesi, 05-07/05/2016, (ULUSAL).
2. I. Çocuk İzinden Gidenler Paneli, Ankara, Düzenleme Kurulu Üyesi, 23/05/2017, (ULUSAL).

ÜNİVERSİTE DIŞI DENEYİM

GÖREV	KURUM	YIL
Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Öğretmenliği	2013 – 2013